

**Comenius Egyetem Bölcsészettudományi Karának
Magyar Nyelv és Irodalom Tanszéke**

**Filozofická fakulta Univerzity Komenského
Katedra maďarského jazyka a literatúry**

Lanstyák István

Nyelvi váltakozások az egyszerű mondatokban

Nyelvhelyességi és nyelvi helyénvalósági kérdések

Szenci Molnár Albert Egyesület
Pozsony
2024

Nyelvi váltakozások az egyszerű mondatokban

Nyelvhelyességi és nyelvi helyénvalósági kérdések

Jazyková variabilita v jednoduchých vetách v maďarčine

z hľadiska jazykovej správnosti a jazykovej adekvátnosti

Lektorálta:

Benő Attila (Babeş–Bolyai Tudományegyetem, Kolozsvár)

Horváth Péter Iván (Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Budapest)

Nádor Orsolya (Károli Gáspár Református Egyetem, Budapest)

Recenzenti:

Prof. Attila Benő, PhD. (Univerzita Babeş–Bolyai, Koložvár, Rumunsko)

Mgr. Péter Iván Horváth, PhD. (Katolícka univerzita Petra Pazmáňa, Budapešť)

Doc. Orsolya Nádor, PhD. (Reformovaná univerzita Gašpara Károliho, Budapešť)

Tieto skriptá sú určené študentom Katedry maďarského jazyka a literatúry FiF UK v Bratislave. Obsahujú učebný materiál pre predmet Jazykový manažment.

CC BY-NC 4.0

Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International

This license requires that reusers give credit to the creator. It allows reusers to distribute, remix, adapt, and build upon the material in any medium or format, for noncommercial purposes only.

Nyelvi váltakozások a kötőszók körében: Nyelvhelyességi és nyelvi helyénvalósági kérdések by István Lanstyák is licensed under **CC BY-NC 4.0**. To view a copy of this license, visit <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>

Kiadja a Szenci Molnár Albert Egyesület, Pozsony, 2024.

Vydalo Združenie Alberta Szenci Molnára, Bratislava, 2024.

ISBN 978-80-69002-17-3

EAN 9788069002173

© Lanstyák István

Tartalom

ELŐSZÓ	5
BEVEZETÉS	7
VONZATOK VÁLTAKOZÁSA	7
1. A tárgy mint vonzat	7
A) Tárgyas igék tárgyatlan használata	8
B) Tárgyatlan igék tárgyas használata	14
a) Igekötős igék	14
b) Igekötő nélküli igék	18
2. Többvonzatú határozók	20
KIHAGYÁS	38
1. Alany elhagyása	38
A) Az 1. és a 2. személyű alany elhagyása, ill. kitétele.....	38
B) A 3. személyű alany elhagyása, ill. kitétele	41
a) Szabályszerű elhagyás	41
b) Alanytévesztés	44
C) Tapadásos vagy lappangó alany	46
D) Alanytalan mondatok	47
2. Tárgy elhagyása	54
A) A 3. személyű tárgy elhagyása, ill. kitétele	54
a) Egyes számban	54
b) Többes számban	56
B) A 2. személyű tárgy elhagyása, ill. kitétele határozott ragozásban	57
a) Egyes számban	57
b) Többes számban	58
C) Az 1. és a 2. személyű tárgy elhagyása, ill. kitétele határozatlan ragozásban	59
D) Tapadásos vagy lappangó tárgy	60
ÁLLÍTÁS ÉS TAGADÁS EGYSZERŰ MONDATOKBAN	62
1. Állítás	62
A) Az állító válasz formái	62
B) Helyeslés	66
C) Állítva tagadás	67
2. Tagadás	68
A) Tagadószó használata	68
B) Egyéb szavak tagadó értelemben	69
AZ EGYSZERŰ MONDATOK SZERKESZTÉSÉVEL KAPCSOLATOS BOTLÁSOK	116
1. Szerkezetváltás	116
2. Szerkezetvegyülés	117
3. Szerkesztetlenség	123
4. Túltömörítés	123

5. Túlbonyolítás	124
6. Értelemzavaró fogalmazás	128
A) Az alany és a birtokos jelző összekeverésének veszélye	128
B) Az alany és a minőségjelző összekeverésének veszélye	130
C) A minőségjelzős szerkezetekkel kapcsolatos egyéb botlások	130
D) Személyneveket érintő botlások	131
A JEGYZETBEN EMLÍTETT NYELVI IDEOLÓGIÁK	132
NYELVMŰVELŐ IRODALOM ÉS SZAKIRODALOM	136
VIZSGATÉTELEK.....	140
JELMAGYARÁZAT	143
A SOROZAT KÖTETEI.....	144

ELŐSZÓ

Ez a jegyzet az egyszerű mondatokhoz köthető váltakozásokkal és nyelvbontásokkal foglalkozik. Akárcsak a jegyzetsorozat többi darabjában, a legfontosabb kérdés itt is az, hogy a tárgyalt nyelvi változók egyes változatai miben különböznek egymástól stílusérték és általában használati érték tekintetében, milyen stílusú és milyen minőségű szövegekben szokás, ill. célszerű őket használni. Az egyszerű mondatokhoz kapcsolódik a jegyzetsorozat két további kötete is: az egyik az egyes és a többes szám használatával, a másik szórendi kérdésekkel foglalkozik. Ezekről a témakörökről ebben a kötetben értelemszerűen nincs szó.

A jegyzetsorozat a pozsonyi Comenius Egyetem Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékének kiadványszerkesztő szakos hallgatói számára készült; javarészt a *Nyelvalakítás* (FiF.KMJL/A-boED-119/15 – *Jazykový manažment*) című tantárgy anyagát tartalmazza. Az itt tárgyalt nyelvi váltakozások ismeretére a másik két oktatási program keretében tanuló hallgatóinknak – a tanár és a fordító–tolmács szakosoknak – is szükségük van, csak éppen az ő tanrendjükben nincs olyan kurzus, melynek keretében ezek a kérdések részletesen tárgyalhatók volnának.

A jegyzet érdemi része három nagyobb fejezetben tárgyalja az egyszerű mondatokkal kapcsolatos mondattani jellegű váltakozásokat, egy fejezetben pedig az egyszerű mondatok szerkesztésével kapcsolatos botlásokat.

A váltakozásokat tárgyaló első fejezet a vonzatokkal foglalkozik: a tárgyias igék tárgyias és tárgyatlan használatával, a tárgyatlan igék tárgyatlan és tárgyias használatával, valamint a határozóragok váltakozásával. A második fejezet a kihagyás legfontosabb eseteit veszi sorra: egy alfejezet az alany, egy másik a tárgy kitételével, ill. elhagyásával kapcsolatos váltakozásokat mutatja be. A harmadik fejezet az állítással és tagadással kapcsolatos kérdésekkel foglalkozik.

Az egyszerű mondatok szerkesztésével kapcsolatos botlásokkal foglalkozó fejezet témái a következők: szerkezetváltás, szerkezetvegyülés, szerkesztetlenség, túltömörítés, túlbonyolítás, értelemzavaró fogalmazás.

Mivel az emberek nyelvhasználatára hatással vannak az általuk vallott nyelvi ideológiák, a jegyzetsorozat többi darabjához hasonlóan itt is utalunk azokra az ideológiákra, amelyek befolyásolják a nyelvhasználati szabályok megfogalmazását, s magát a nyelvhasználatot is. A folyó szövegben az egyes nyelvi ideológiákat csak megemlítjük, a dolgozat érdemi részét követő fejezetben viszont rövid jellemzést adunk róluk.

A jegyzet szövege a jobb áttekinthetőség és könnyebb tanulhatóság érdekében nem tartalmaz hivatkozásokat, a szó szerinti idézetek kivételével. Ezt némiképp pótlandó, a legfontosabb felhasznált, ill. a kérdés további tanulmányozásához felhasználható nyelvművelő irodalom és nyelvészeti szakirodalom témakörök szerint van rendezve.

A jegyzet legvégén ellenőrző kérdéseket találunk, melyek a hallgatók figyelmét ráirányítják a legfontosabb tudnivalókra, s így megkönnyítik a zárthelyi dolgozatokra, valamint a félév végi vizsgára való felkészülésüket. Ezek egy része egyszersmind vizsgatétel is.

Mivel a jegyzetsorozat megjelentetésére nem adtunk be pályázatot, a kötetet magam tördeltem be, idő és tördelési gyakorlat híján a lehető legegyszerűbb módon, a szövegben való tájékozódást megkönnyítő fejléc és navigáció alkalmazása nélkül. A fejezetről fejezetre történő ugrás a &, valamint a # jelre való rákereséssel oldható meg, melyek a fejezetcímek előtt állnak.

Köszönettel tartozom azoknak, akik a jegyzet megjelentetését lehetővé tették: lektoraimnak, Horváth Péter Ivánnak, Nádor Orsolyának és Benő Attilának, továbbá a Magyar Tudományos Akadémiának, amely Domus ösztöndíjprogramja keretében támogatta a témával kapcsolatos kutatásaimat, részben közvetlenül, részben a somorjai Fórum Kisebbségkutató Intézetben működő Gramma Nyelvi Iroda közvetítésével. A nyelv alakítás némely általánosabb vonatkozásával a Comenius Egyetem Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén foglalkoztam a Szlovák Kutatás- és Fejlesztéstámogató Ügynökség APVV-17-0254 sz. projektjének keretében.

Köszönet illeti a munkahelyemet is, a Comenius Egyetem Bölcsészettudományi Karának mindenkori vezetését, valamint a Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék mindenkori vezetőjét, akik évtizedekig nyugodt körülményeket biztosítottak a kutatási (és persze az oktatási) munkámhoz. Nem ők tehetnek róla, hogy a minisztérium abnormalis követelményeket támasztó minősítési rendszere az elmúlt években egyre inkább lehetetlenné tette az elmélyült kutatást és azt, hogy igazán kiérlelt munkákat adjak ki a kezemből.

& BEVEZETÉS

A Magyar grammatika szerint **EGYSZERŰ** a mondat, ha **egyetlen tagmondatból** áll, vagyis **egyetlen alany-állítmányi szerkezetet** vagy **tagolatlan egységet** tartalmaz.

Amint fentebb jeleztük, ebben a jegyzetben négy témakörrel fogunk foglalkozni az egyszerű mondatok tárgykörén belül: 1. a különféle **vonzatok** váltakozása, 2. **kihagyás**; 3. **állítás** és **tagadás** az egyszerű mondatokban; 4. az egyszerű mondatok szerkesztésével kapcsolatos **botlások**.

& VONZATOK VÁLTAKOZÁSA

A Magyar grammatika **VONZATNAK** egy alaptagként (ún. régensként) szereplő mondatrész **kötött bővítményét** nevezi. A vonzat szervesen hozzátartozik az **alptag jelentésszerkezetéhez**, olyan mozzanattal egészíti ki az alptag jelentését, amelyet az **szükségképpen megkíván**.

A vonzat kétféle lehet: kötelező vagy fakultatív. A **KÖTELEZŐ VONZAT** (pl. *Pista jártas valamiben*) **nem maradhat el az alptag mellől** a struktúra sérülése nélkül: Például *A Pista jártas a fizikában* helyes mondat, de a **Pista jártas* nem. A kötelező bővítmény **ellipszis** esetén hiányozhat, pl. párbeszédben, kérdésre adott válaszban. A: *Pista jártas a régészetben?* B: *Úgy tudom, hogy nem jártas.*

A **FAKULTATÍV VONZAT** (pl. *Kati szerelmes Kevinbe*) **hozzátartozik** ugyan az alptag **jelentésszerkezetéhez**, ám a régens mégsem követeli meg, hogy a mondatban megjelenjen a tőle függő egység, tehát **implicit maradhat**: *Kati szerelmes.*

1. A tárgy mint vonzat

Ebben a fejezetben a **tárgyas igék tárgyatlan** használatával és a **tárgyatlan igék tárgyas** használatával foglalkozunk: egyfelől azzal a jelenséggel, hogy a legtöbb tárgyas igét tárgy nélkül, tárgyatlan értelemben is használhatjuk, másfelől azt, hogy nemegyszer a tárgyatlan igékhez tárgy kapcsolódik.

A két folyamat közül az első a gyakoribb és természetesebb, tehát a tárgy elmaradása a tárgyas igék után. Ezzel foglalkozunk először.

A) Tárgyas igék tárgyatlan használata

A tárgyas ige tárgyatlan használata sok esetben **semmiféle helyénvalósági problémát nem vet fel**, mivel a tárgy elmaradását a nyelvújítók is helyesként fogadják el, ráadásul az esetek egy részében nincs is váltakozás, azaz a tárgy elhagyása többé-kevésbé **kötelező**.

1. Például ha a tárgy jelentése **általános** ('mindenkit', 'mindent', 'bárkit', 'bármit' stb.), rendszerint meg sem jelenik, mivel mindenki számára nyilvánvaló, hogy milyen tárgyat kell odaérteni:

Pista mindkét szemével jól lát [ti. mindent].

A tej táplál, erősít [ti. mindenkit].

Már Šimonyi is **hibátlannak** tekintette az efféle mondatokat:

Figyelmeztetünk [ti. mindenkit] azon körülményre...

Csak arra akarok figyelmeztetni...[ti. mindenkit]

Némely nyelvújítók **helyteleníti** – vagy régebben **helytelenítette** – bizonyos igék tárgyatlan használatát, például a következőkét:

emlékeztet, értesít, felhív, felszólít, figyelmeztet, int, kényszerít, óv, ösztönöz, sürget, tájékoztat, tudósít, utasít

Nyelvújítói példák mondatokban:

Most csak a legfontosabbakra emlékeztetünk.

A hírügynökség újabb kormánytárgyalásokról értesít.

A miniszter a béke védelmére szólított fel.

Az új bérrendszer jobb munkára ösztönöz.

A sajtókonferencián a kormány szóvivője arról tájékoztatót, hogy...

Hell

Az alumíniumdobozok helyes gyűjtésére ösztönöz a HELL új kampányával

2022. október 04. 14:36

Különleges aludobozgyűjtő kampányt indított a HELL cégcsoport. Októberben Budapest több

Šimečka önmérsékletre szólított fel

2024. május 16. csütörtök - 12:03

Michal Šimečka, a PS elnöke önmérsékletre szólított fel a biztonsági erők fellépésének értékelése kapcsán, a merénnyel összefüggésben. Hangsúlyozta: csökkenteni kell a feszültséget és a társadalom megosztottságát.

2022. október 7., 10:40 ma7 | MTI

Megelőző csapás Moszkva ellen? Az oroszok szerint Zelenszkij világháború kirobbantására szólított fel

Lényegében világháború kirobbantására szóló felhívás volt, hogy Volodimir Zelenszkij ukrán elnök egy Oroszország elleni megelőző csapást sürgetett a NATO-tól - jelentette ki a RIA Novosztij hírügynökségnek nyilatkozva Dmitrij Peszkov, a Kreml szóvivője.

Felvehetem titokban, ha a főnököm bűncselekményre utasít vagy fenyeget?

Bár a szigorú jogszabályok szerint minden hangfelvétel elkészítéséhez és felhasználásához az érintett személyek hozzájárulása szükséges, bizonyos esetekben, szűk körben mód van rá, hogy jogi következmények nélkül készítsünk rejtett hangfelvételt.

Drávucz Péter, 2024. április 28. vasárnap, 06:35
Fotó: Getty Images - Illusztráció

AMIKOR A PARLAMENT KÖRNYÉKE MÉG FALUSZÉLÉRE EMLÉKEZTETETT

DOBÓ GÉZA

Ajánlom 7

2014.04.09. 12:36

A Pogrányi postahivatal értesít

Typ: egyéb | Község

A Pogrányi postahivatal 2020 március 23-tól az intézkedések hatályvesztéséig módosítja a nyitvatartási időket.

A Pogrányi postahivatal nyitvatartási idők módosítása 2020. március 23-tól az intézkedések hatályvesztéséig

Hétfő - Péntek: 7:30 - 12:00

A múlt arra int, hogy meg kell teremteni a keresztények egységét

Gyulai Nyugdíjasok Polgári Egyesülete

2022.11.09. 11:47

A fejlesztésekről is tájékoztatott a gyulai polgármester

Címkék #Gyulai Nyugdíjasok Polgári Egyesülete #közgyűlés

Közgyűlést tartott a Gyulai Nyugdíjasok Polgári Egyesülete kedden az Erkel Ferenc Művelődési Központban.

2017-04-02

A KRESZ megszegésére kényszerít Óbudán a BKV

A *Nyelvművelő kézikönyv* nem ért egyet ezzel a helytelenítéssel, s mi sem.

Bátran használhatjuk ezeket az ígéket tárgy nélkül bármilyen stílusú és bármilyen minőségű szövegben, nyelvérzékünk szerint.

Az ilyen ellipszis a **nyelvi gazdaságosságot** szolgálja, tömörebb kifejezőmódot tesz lehetővé, s összhangban van a **nyelvi effektivizmus**, a **nyelvi szintetizmus** és a **nyelvi brevizmus** ideológiájával.

2. Máskor nem általános vagy meghatározatlan jelentésű tárgy marad el, hanem olyan tárgy, amely **jellemzően kapcsolódik az adott igéhez**, s épp ezért érthető oda könnyen:

keres, vált, visszaad (ti. pénzt)
bedagaszt (ti. téisztát), bevet (ti. ágyat), (meg)főz (ti. ebédet, vacsorát, ill. ételt), beáztat, be- szappanoz, (ki)mos, (fől)tereget, varr, (ki)vasal (ti ruhát stb.); (el)mosogat, (el)törölget (ti. edényt); befűt, (ki)söpör, (ki)takarít (ti. szobát); megterít (asztalt)
(le)arat, (el)csépel, (be)takarít, (el)vet (ti. gabonát stb.)
gyűjt (ti. szénát, ill. pénzt vmely célra)
kihajt (ti. a pásztor jószágot, ill. a bokor levelet stb.)

Ezt az ellipszist is a **nyelvi gazdaságosság** követelménye magyarázza, s ugyanolyan nyelvi ide-
ológiák alapján szokás az elliptikus formákat támogatni, mint amiket fõntebb felsoroltuk: a
nyelvi effektivizmus, a **nyelvi szintetizmus** és a **nyelvi brevizmus** alapján.

Mivel ezek a nyelvművelők számára fontos ideológiák, érthető, hogy ezeket a formákat nem
helytelenítik. Véleményük szerint a tárgyias igéknek ilyenféle tárgyatlan használata teljesség-
gel **megszokott, kifogástalan, természetes** nyelvi jelenség, amivel mélyen egyetértünk.

A nyelvművelők azokat az eseteket is elfogadják, amelyek **újabb keletűek**, vagyis nem olyan
hagyományosak, mint a fõntebb felsoroltak:

(ki)nyit, becsuk, (be)zár (ti. boltot a boltos)
helyesel (ti. látottakat, hallottakat)
húz (ti. terhet; átvitt értelemben is)
koszorúz (ti. emlékművet)

Példák az említett igék használatára mondatokban:

A boltos este 8-kor <u>zár</u> .
A résztvevők élénken <u>helyeseltek</u> .
Az új alkalmazott jól <u>húz</u> .
A diplomáciai testület nevében a csehszlovák nagykövet <u>koszorúzott</u> .

JÓL HÚZ A TURIZMUS

A BKV vizsgálódik, az utasok helyeseltek, Vitézy Dávid is
elmondta a magáét a "bűdös hajléktalan-ügyben"

2022.04.11. h. 18:22

SZOMBATON 11-KOR ZÁRUNK

Értesítjük kedves olvasóinkat,
hogy intézményünk 2014. május 25-én szavazóhelyiség lesz.
Emiatt a könyvtár 2014. május 24-én (szombaton) 8:30-tól
11:00 óráig tart nyitva
Megértésüket köszönjük.

Természetesen egyetértünk azzal, hogy ezeket nem kell helyteleníteni, miért is kellene; még akkor sem kellene, ha nem felelnének meg a nyelvi gazdaságosság követelményének, ha egyszer közhasználatúak (de megfelelnek). **Bármilyen stílusú és minőségű** szövegekben használhatjuk a tárgy nélküli formákat nyelvérzékünk szerint.

3. Vannak esetek, amikor a tárgyat vesztett ige jelentése **változást** szenved: **cselekvőből szenvedő** vagy **visszaható** értelművé válik.

A *Nyelvművelő kézikönyv* magyarázata szerint ilyenkor nem az történik, hogy az ige mellől elmarad az általános jelentésű vagy a szokásos tárgy, hanem hogy **az ige eredeti tárgya az alany helyébe lép**. Ilyenkor az ige nem marad meg cselekvő értelműnek (mint a *boltoz zár* kifejezésben), hanem **szenvedő** (*a bolt zár* 'a boltot zárják') vagy **visszaható** (*az ajtó nem jól zár* 'az ajtó nem jól záródik') **jelentésű** lesz. Ezek a metonímia nyilvánvaló példái.

A Lottó Áruház reggel 9-kor nyit és este 9-kor zár.
A nyár beköszöntével becsuknak a színházak, kinyitnak a strandok, s a Római-parton is kikötnek a hajók.

Az ilyenekért már **kevésbé lelkesednek** a nyelvőrök, ám a két idézett példát és az ezekhez hasonlókat **elfogadják** „mint a nyelvi tömörítésnek, szemléletváltásnak állandósult, természetes példáit”.

Tehát itt is a **nyelvi szintetizmus** és rokon ideológiai szolgálnak e formák elfogadásának alapjául.

Ilyenkor ugyanis – érvelnek a nyelvőrök – **körülményes és bajos volna a cselekvés tulajdonképpeni végrehajtóját megnevezni**, bár a határozatlan alanyt másképpen is kifejezhetjük: *(ki)nyitják* v. *becsukják*, *(be)zárják az áruházat, színházat, strandot* stb.

Az ilyen érvelésre azonban nincs szükség a tárgyatlan, ill. szenvedő vagy visszaható értelmű használat érdekében: akkor sem volna indokolt helyteleníteni az ilyen használatot, ha volna megfelelő alternatív kifejezőmód. Elegendő azt tudni, hogy ezek a formák

széleskörűen használatosak, és **semmilyen** zavart nem okoznak (a helyénvalósági ítéletek alapja a tudományos alapú nyelvalkításban a **nyelvi uzualizmus** ideológiája).

Bármilyen stílusú és minőségű szövegben bátran használhatjuk a szenvedő vagy visszaható értelmű tárgyatlan *zár, csuk, kiköt* igéket és igekötős változataikat.

Március közepétől újra kinyitott a dunaszerdahelyi uszoda

Hírek a városból

Amerikai nukleáris meghajtású repülőgép-hordozó hajó kötött ki egy dél-koreai kikötőben

Néhány nappal azután, hogy Oroszország és Észak-Korea kölcsönös katonai támogatásról kötött megállapodást, kikötött a Theodore Roosevelt amerikai nukleáris meghajtású repülőgép-hordozó a dél-koreai Busan katonai kikötőben szombaton.

Más igék ilyen használatát már a nyelvőrök **kerülendőnek** tartják, pedig ugyanaz érvényes rájuk, mint az előbbiekre, kivéve, hogy ezek számukra **nem annyira megszokottak**.

Ez jól mutatja a nyelvművelés **nyelvi konzervativizmusát** és **nyelvi homogenizmusát**: ha a nyelvművelőkön állna, a nyelvi változások jelentős részét megakadályoznák.

<i>Szenvedő vagy visszaható értelmű cselekvő ige</i>	<i>Cselekvő használat</i>
az áru <u>tárol</u>	az árut <u>tárolják</u>
két kávé <u>rendel</u> (a pincérnyelvből)	két kávé <u>rendelnek</u>
a mozdony <u>kezel</u>	a mozdonyt <u>kezelik</u>
szervély <u>tol</u> , <u>tolat</u>	szervélyt <u>tolnak</u> , <u>tolatnak</u>
szervély <u>vontat</u> be v. ki	szervélyt <u>vontatnak</u> be v. ki
a játékos <u>átigazol</u>	a játékost <u>átigazolják</u>
a víz <u>desztillál</u>	a víz <u>desztillálódik</u>
a tej <u>kondenzál</u>	a tej <u>kondenzálódik</u>

Massa szerint hülyeséget csinált Alonso azzal, hogy átigazolt az Aston Martinhoz

Az *áru tárol* kifejezésre egy 1940-ből való példa az internetről:

A raktározási gondok 1940-ben is fennálltak. E problémát a Triesztből és Fiuméből vasúton érkező áruk, valamint a jugoszláv–magyar kereskedelmi forgalom növekedése is kedvezőtlenül befolyásolta. Az állapotokat jól szemlélteti a cég igazgatóhelyettesének, *Spóner Sándornak* a helyzetleírása: *“650 waggon mennyiségű különböző áru tárol szabadban a jelen pillanatban minden elképzelhető lehetőség igénybevételével. Az autók százai takaratlanul e szabad ég alatt állanak, a rendelkezésre álló ponyvamennyiség teljesen elégtelen az értéke-sebb áruk betakarására.”*

A **nyelvi konzervativizmus** mellett azért is idegenkednek a nyelvőrök az ilyen kifejezésektől, mert egy részének kialakulásában **német** vagy **más idegen hatást** látnak. Például véleményük szerint a magyar *az áru tárol* valószínűleg a német *es lagert* ‘vmi raktáron van’ kifejezés hatására jött létre. Ez persze így lehet, de abból még nem következik, hogy a kifejezés helytelen volna, amennyiben az érintett szaknyelvben, szaknyelvekben meghonosodott.

A nyelvművelők értékítéletét tehát **nyelvi konzervativizmus** mellett a **nyelvi purizmus** is befolyásolja. Ezenkívül a nyelvőrök körében népszerű **nyelvi izomorfizmus** is a hagyományos jelentés mellett szól.

Negatív értékítéletre a laikusok köréből is találtunk példát:

Tapasztalhattam ezt a saját bőrömön is a minap, amikor arra a szenzációkat ígérő izgalmas kalandra vállalkoztam, hogy vonattal közelítem meg Kiskunfélegyházát Budapest felől. Már-már illúzióromboló pontossággal indultunk el. Engem egy kicsit nyugtalanított, hogy vonatunknak „sebes” volt a jelzője a kiírás szerint, a sokkal elfogadottabb „gyors” helyett. Úgy éreztem, ez valami rosszat jelent, mert nem lehet véletlen, hogy a vasúti szakszótár készítői megkülönböztették a két típust. Gondoljunk csak bele, ők olyan zseniális nyelvi lelemények megalkotói, mint a szerelvényvonat és a harmadik vágányról a szerelvény kitol vagy kijár.

Természetesen az egyéni vélekedések nem szabad, hogy eltántorítsanak minket egy amúgy kifogástalan nyelvi forma használatától. Arra is tudunk idézni példát, hogy egy laikus (nem vasúti alkalmazott) beszélő teljes természetességgel használja a *betol* igét tárgyatlanul:

Kb. 15-öd magammal (baráti csoport) igyekeztünk Sopronból Mariazellbe, és még aznap vissza. Vonatunk 6.40 re volt kiírva az 5. vágányra. 6.30-tól vártuk, a vizuális infó a vágány mellett jelezte is vonatunkat. 6.38 kor be is állt. Gyanús volt ugyan, hogy Vulkapordány

felől jön, de gondoltuk, hogy egy új szerelvény tol be, hiszen ki van írva a frankó! Kicsit macerás volt a felszállás: az üres szerelvény ajtóit mindenáron be akartak záródni, kalauz sehol, fessegetjük az ajtókat, fele csoport felszáll, de mivel további mozgásba kezdett a szerelvény, feladtuk, fele csoport a peronon marad. Erre a szerelvény felgyorsul és elhúzza a ....ába. Vasutas sehol, végül egy gépkísérővel találkozunk, akihez fordulhattunk, hogy hova a fehébe mehetett a Wienbe tartó sebes.

A rendelkezésünkre álló szinonim kifejezésmódok választásában nyugodtan támaszkodjunk a **nyelvérzékünkre**. Ami erősen szaknyelvi, azt amúgy sincs okunk a köznyelvben használni, ami nem szaknyelvi, azt pedig már a megszokottsága miatt is nyugodtan használhatjuk (pl. *a játékos átigazol*).

B) Tárgyatlan igék tárgyas használata

A tárgyatlan igék tárgyas használatában különbséget kell tenni egyfelől az **igekötős**, másfelől az **igekötő nélküli** igék közt, ugyanis **ezek megítélése a tárgyas használat szempontjából eltér** a nyelvújító irodalomban, s ennek az eltérésnek a nyelvi valóságban is van bizonyos alapja.

a) Igekötős igék

Amint a *Nyelvművelő kézikönyv* megjegyzi, újabban néhány, **eredetileg csak határozót** vonzó, tehát tárgyatlan igekötős ige mellett is megjelenik a **tárgy**, így az ige tárgyas jelentésű lesz, és **határozott ragozásba** is kerülhet.

<i>Tárgyi vonzat</i>	<i>Határozói vonzat</i>
<u>betekinti az iratokat</u>	<u>betekint az iratokba</u>
<u>elkészi az előadást</u>	<u>elkészíti az előadásról</u>
<u>előfizeti az újságot</u>	<u>előfizet az újságra</u>
<u>felügyeli a munkát</u>	<u>felügyel a munkára</u>
<u>lekési a vonatot</u>	<u>lekésik a vonatról</u>
<u>megválaszolja a kérdéseket</u>	<u>(meg)válaszol a kérdésekre (!)</u>

A nyelvőrök példáihoz meg kell jegyezni, hogy a *felügyeli a munkát* csak félig-meddig tartozik ide, mivel ennek *fel-* eleme inkább áligekötőnek tekinthető, az ige a *felügyelet* névszóból lett elvonva, s benne a *fel + ügyel* kapcsolat jelentéstani szempontból is zavaró egy kicsit, ha a kettő elválik egymástól. (Ennek ellenére a *fel* olykor elválik az ige többi részétől, vagyis igazi igekötőként viselkedik.)

A *betekinti az iratokat* marginálisnak tűnik: az MNSZ2 a *betekint* ige tárgyas használatára mindössze két találatot adott (tisztítás után), de ezek közül az egyikben más a jelentése:

A költő az élő nyelv – s ez teremti jogát, ezzel törhet országlásra. A szellemi-erkölcsi örökös szolgálatára. Kiss Dénes joga kétségtelen. A legjobbak között foglal helyet, ahonnan ő is

betekintheti, betekinti népe, nemzete közeli s távoli tájait. Meg az emberiség tájait is ugyanakkor. Nem könnyű dolog ez az országolás, nem egyszerű sors magyar költőnek lenni. Vállalni kellett mindig, minden időben ezt a nehéz feladatot, akár tetszett, akár nem. A mi éghajlatunk költői, ha élt bennük felelősség, emberi elkötelezettség, soha nem menekülhettek sem elefántcsonttoronyba, sem a könnyed formai játékok szivárványidilljébe. (Szakonyi Károly)

Látjuk, hogy a szöveg erősen választékos, emelkedett, ebbe beleillenek az olyan hapaxfélék, mint amilyen a *betekint* tárgyhasználat (nyilván az *áttekint* analógiája ihlette ezt az alakot).

A másik példa viszont idevág:

Ami most már a beszámoló mellékleteinek további részeit illeti, a Független Kisgazdapárt számára a legdöbbenetesebb a beszámoló 23. oldalán található, ahol a műszerszolgáltatási jogosultságok pályázatát segítő ügyvédi irodák vezette konzorciumokról döntött a testület. Persze, hogy ezt a részt betekintem, amely július 30-i dátummal található, tehát közel egyéves időtartamot ölel most már át – bizony, én azt hiszem, itt további kérdések is tisztázandók. (hivatalos)

Az *elkésik* ige tárgyatlan használatának gyakoriságát nehéz vizsgálni az MNSZ2 segítségével a sok irreleváns (alanyi ragozású) találat miatt, ezért csak példákat idézünk.

Iszonyú! Minden összejött, hogy ideges legyen. A hivatalban munkával agyonterhelték. Este halálos fáradtan el kellett mennie egy estélyre, ott elrontotta a gyomrát egy csomó szendvicssel, feketekávéval, alkohollal, agyoncigarettázta magát és agyontársalogta magát. A kimerültség szívdobogásos álmatlanságot hozott rá. Elfetregte az éjet. Mikor mélyen, kitűnően aludt volna már, fölriasztotta a cseléd: – Elkési a hivatalt, nagyságos asszony! Émelygő testtel és lélekkel ült az autóbuszra. Didergett minden porcikája. Furcsa volt az idő. Hó esett vastagon az éjjel. Havaseső lett belőle hajnalra. (Tersánszky Józsi Jenő)

– Nincs szükség itt semmiféle orvosra, értesüléseink vannak, hogy maga csak szimulál. Ezzel se szó, se beszéd, a határőr egy kalapáccsal rávágott a gipszkötésre, a fájdalomtól abban a pillanatban elájultam. Mikor magamhoz tértem, csak a kötés romjait láttam és köröttem a restelkedő egyenruhásokat: – Elnézést kérek, uram, tévesen voltunk informálva. – És ennek én viseljem a hátrányait? Elment a vonat nélkülem, elkésem a csatlakozást. – Mi szívesen átvisszük a határon egy szolgálati gépkocsival. – Rendben van, ez valamit enyhít a dolgon, de előbb szeretnék egy új gipszkötést rakatni a karomra. Vigyenek az orvosomhoz. A doktor újra feltette a kötést, de most már belerakta a gyémántokat is. (Moldova György)

Ő maga nincs otthon. Elfelejtette, hogy megyek hozzá. Vagy valami érthette? Amikor nagy sokára megjön, kiderül, hogy csakugyan baleset érte. Loleh Bellon közben elmeséli, hogy tegnap letartóztatták őt, más színészekkel együtt a St. Lazare pályaudvaron. Röpcédulákat osztogattak. Csak az a fájdalma, hogy a rendőrségről túl korán elengedték. Milyen szép lett volna, ha elkési az előadást, és este nem megy fel a függöny. Az asztalán hat szál piros rózsza. Az igazgatónője küldte. Hogy ilyen megpróbáltatásban volt része, azért. (Hubay Miklós)

Tizenegyedik kazetta, amely sok első kézből származó érdekességet tartalmaz a Silai-jelenéségről. Bebizonyosodik, hogy madarat Hesss! kiáltással nem lehet fogni, de fifikával igen. Hősünk elkési az ünnepi ebédet, helyette fordulóponton költői és keresztkérdésekkel eteti a fiatal házásokat, akik nemcsak futni akarnak, ráadásul magára haragít két német származású anyóst, köztük a sajátját is. (Tar Károly)

– Hajtsd hátra a fejedet – mondja neki. – Akkor eláll. Nem jön. – Ne haragudj – mondja neki Bata, és rámosolyog, mint egy szelíd gyerek. – Ne butáskodj. Jimmynek is vérzett az orra...

<p>– aztán észbe kap, hogy ennél jobbat is mondhatott volna – ez semmi. Mindig szokott vérzeni az orrod... – ez már föloldja kicsit a helyzetet, mennek az utcai lámpák kis fényében.</p> <p>– <u>Elkésem</u> a vonatot. – Dehogy <u>késed</u>. Még van tíz perced. (Gyurkovics Tibor)</p>
<p>– Vigéc úr! Ébresztő! Fel-fel! Indul a Taktaszada-Taktabáj-Ficcfalaborci szárnyvonal! Fe-hérsuvikszot árul a feketéknek. – É-ééén, kérem szeretettel? – rezzen össze az aktatúrnök; kockás kupaksipakja alatt sajtóképéből kifut a vér, orrürege elszőrmókosodik. – Még hogy én? – Nem akadékoskodik, hanem lódul a sor végére, mielőtt <u>elkési</u> a csatlakozást. A keserves iskoláját! Sir Mawk, mintha leforrázták volna, farkát-ürgenyakát behúzza és elcsámpázik a sor végére, ahol magában beszél. Addigra Gebefügi már harmadik-negyedik áldozatát is elintézte, az ötödiket is összetereztette s a hatodikat firuncvancikolja. (Határ Győző)</p>
<p>Az autó felbúgott, zökkent egyet, és hatalmas testével élesen véve a kanyart elrobogott. A hátsó kerék pocsolóba futott s végigfröcskölte őket. Hátraléptek, s az utcalámpa alól hosszasan néztek utána. – Nekleszti, maga vén dög – szólt Zsuzsika –, keljen már fel egyszer! Most harangozzák a kilencet. Megint <u>elkési</u> a féltizeset! Az öregember lassan mozgolódott, felült a szalmaszékén. Megdörzsölte a tarkóját, és belelépett hatalmas, ócska cipőjébe. Rántott egyet a nadrágtartóján, és kifelé indult. Az ajtóból visszafordult: – De hiszen csak a délivel jönnek! – A kastélybeli vendégek a délivel, de a jegyző úr a reggelivel. Induljon csak... (Nemes Nagy Ágnes)</p>
<p>Erdély, nehéz fából faragott öregemberarc, képzeltem, láttam vonásait, csak szavait nem hallottam. Beszédét nem tudtam. A vak ember ismerkedik így, tapogatózva, ujjai hegyével keresve a vonásokat. Egy mozdulatlan, hallgatag ország-arcon vak ujjak sietnek, mégis <u>elkésik</u> az időt, elmaradnak a látó szemek mögött. Az iskolai könyvet lapoztam, ismerni akartam azt, amit még nem tudok, s apámra gondoltam folyton, meg Erdélyország faragott faarcára. Lehetőségem és mértékem mindössze ennyi volt: az iskolakönyv, nagyapám halotti merevsége s apám bakaélete... (Dobos László)</p>
<p>Részeg férfiak kódorognak, csoportba verődve, egyedül. A régi bányászkolónia a domb tetjén épült. Az út nincsen kikövezve, nyúlásra, mélyre taposták már a sarat. Közvetlenül a dombtető alatt is van egy kocsmá, a nyitott ajtóban két férfi dulakodik. „Gyere, na gyere vissza már! Most már úgyis <u>elkéstük</u> ezt a buszt is!” A másik azonban nem akar visszamenni, tehetetlenül csapkod, kiáltozik. „<u>Elkessük</u> az összes buszokat! Mindig <u>elkessük</u> az összes buszokat!” (Nádas Péter)</p>
<p>A reggeli busszal mentünk be a városba, nehogy <u>elkessük</u> a megnyitást. Már így is ötkor kellett kelni, mert négy kilométerre lakunk a buszmegállótól, és mire mind az öten megmosdottunk, az sok időbe került. Főleg a gyerekek mosdanak lassan, azok közül is az Enci, mert az még akkor is alszik, amikor ébren van. Az este kiraktuk a rendes ruhákat, amikben templomba megyünk vagy temetésre, hogy azért az alkalomhoz illeszkedjünk. A feleségemnek van egy nagy rózsás kendője, abban akart jönni, de próbáltam megértetni vele, hogy tavasz van. (sajtó)</p>
<p>Megjelenik pár ember, jön a busz, feltámoltyogás, elmegy a busz, de azt egyik ember a padon marad, ismét magával beszélget – kedves egy részeg, milyen természetes közvetlenség, ha, ha... hm, látod, <u>elkésted</u> a buszt, csak fel kellett volna szállnod, meglehet, de jön másik, minden félórán jön egy másik, majd jön... – becsukja a szemét, nem azért, mert el akar rejtőzni, most nem, most azt hiszi, hogy egyedül ő van a világon – tényleg jó itt ülni, csak egy kicsit hideg van. (sajtó)</p>
<p>Szándékom szerint Nyugat-Európa is benne van. Az, hogy Nyugat-Európában mi látszik egy kelet-európaiból. Például Marseille-ban, mikor kiderítették, hogy honnan jöttem, derék komcsi melósok csapkodták a vállam jánoskadarozva, hogy néhány perc múlva a Youth Hostel antikomcsi főnöke leelvtárhozza, mert <u>elkéstem</u> a kapuzárást. Magyarországról jössz, hát komcsi vagy. Ez a szovjetónió. (sajtó)</p>
<p>A három ciklus alatt számtalan esetben szembesültünk azzal, hogy az Alkotmánybíróság által megsemmisített törvények kijavítására adott határidőt az Országgyűlés</p>

sorozatosan elkészte előterjesztések hiányában. Számtalan esetben – és ilyen példa van most a Ház előtt, és ennek a részleteire nem kívánok kitérni, mert napirenden lévő témáról van szó – az Alkotmánybíróság megsemmisítő határozatának rendelkező részébe ütközik az előterjesztés, illetve a határozat indokolásából kiolvasható, hogy a kormány által megtett előterjesztés nem fogja kiállni az alkotmányossági próbát. (hivatalos)

Csak a rend kedvéért szeretném rögzíteni, hogy amikor a bizottság megvitatta, hogy ki lesz a bizottsági előadó ebben az ügyben, akkor nem érkezett olyan javaslat az ellenzék részéről, hogy kisebbségi előadót kívánnak állítani. Hadd tegyem hozzá, hogy azért, mert talán Csóti György alelnök úr elkészte a bizottsági ülésnek ezt a részét. Ezzel együtt egyébként szeretném hangsúlyozni, hogy fontos, hogy a parlament hallgassa meg a bizottság kisebbségi részének a véleményét is. De ebben ügyrendi tévedés nem történt. (hivatalos)

Csak nehogyan elkésd, mint ezt a nullázást!:(o))) (fórum)

Akkor én le vagyok maradva, mert még nem repültem, csak a második fajta módon, amit említesz. Off elkéstem a 17.05-öst ma.

Az *elkésik* tárgyias igeként való használatára feltűnően sok a szépirodalmi példa, s mivel a „szépirodalmi” korpusz tartalmazza a legrégebbi adatokat, elképzelhető, hogy az *elkésik* mint tárgyias ige visszaszorulóban van, helyét a *lekésik* veszi át.

REKÖ | 2024. május 9. 09:15

Rendőrök felügyelik az iskolások biztonságát (FOTÓK)

Szövetségi ügynökök százai felügyelték a szesztilalmat az Egyesült Államokban

LEKÉSTÉK A REPÜLŐT, 2000 DOLLÁROS BÜNTETÉST KAPTAK ÉS ÚJ JEGYET IS KELLETT VENNÜK A BUDAPESTRE TARTÓ UTASOKNAK

Nem válaszolta meg Orbán, mennyi közpénz vándorolt hozzá

A nyelvőrök többsége ezeket **ma nem ítéli el „mereven”**, mivel beleillenek a tárgyasodás folyamatába, azaz megfelelnek a **nyelvi szisztemizmus** követelményeinek. A választékos beszédben és írásban a hagyományos határozós vonzathoz való ragaszkodást ajánlják.

A legjobb, ha a **nyelvérzékünkre** támaszkodunk. A tárgyas alakok valószínűleg nem rínak ki a **választékos** stílusú szövegekből, a **formális** stílusú szövegekben pedig kétségtelenül **helyénvalók**. Egy részük széleskörűen használatos a **bizalmas** stílusban is (*Iekési a vonatot, előfizeti az újságot, megválaszolja a kérdéseket*).

b) Igekötő nélküli igék

1. Az igekötő nélküli tárgyatlan igék tárgyas használatát **szigorúbban** ítélik meg a *Nyelvművelő kézikönyv* szerzői. Ezt a használatot **régies, latinus** hangulatúnak tartják, és csak az **irodalmi** nyelvben tartják helyénvalónak, „sajátos stílusértékben”. Olyan igékkal alkotott kifejezésekre kell gondolni, mint pl.:

fél, retteg vmit; vágyik vmit

Sajnos kontextusba helyezett példák és empirikus adatok híján nem tudjuk megítélni, hogy **csakugyan régies és latinus hangulatúak-e**, ill. milyen mértékben azok, s főleg nem tudjuk, hogy ezt a régiességet és latinosságot mennyire érzik a laikus beszélők.

A *fél* ige szokásszerűen tárgyat vonz, ha nem a szokásos félelemről van szó, hanem **istenfélelemről** (*féli az Istent*). Ez a használat – legalábbis egyházi körökben – nem régies, nem is latinus.

Valószínűleg a *rettegi, vágyja* is irodalmias, emelkedett, emellett talán egy kicsit régies is, de a stílusérték pontosabb megállapításához empirikus kutatásokra volna szükség.

Addig is, amíg nem rendelkezünk empirikus adatokkal, ezeket az igéket nyelvérzékünk szerint használhatjuk tárgyas igeként, különösen a **választékos** stílusban, de a *fél* igét az istenfélelemre vonatkoztatva **bizalmas** stílusban is.

Nem vágyja már a népszerűséget Gregor Bernadett: „Kreáltak egy olyan nőt, aki nem én vagyok”

© 2024. május 6. # 4 perc az átlagos olvasási idő

Macsának hívta az édesapja, mert Bernadett sosem bírta a szorongató helyzeteket, inkább átugrotta a kerítést, és elszökött, mint a cicák. Nekünk szerencsénk volt a színésznővel, mert nem lépett le beszélgetés közben.

2. Az újabban megjelent ilyen igéket a *Nyelvművelő kézikönyv* szerzői „nyelvi hibának”, ill. „pongyolaságnak” tartják:

<i>Tárgyas</i>	<i>Tárgyatlan</i>
fogadom, hogy...	fogadok, hogy... (ebben az értelemben)
azt nyilatkozta...	arról nyilatkozott...
szerződik vmit	szerződik vmire

A kézikönyv íróinak állításainak helytállósága a kevés példa miatt **nem ítéhető meg**. Ráadásul kontextus nélkül hozzák a példákat, csak az elszigetelt kifejezésekre, még csak mondatba sem helyezik őket.

A *nyilatkozik* ige tárgyas használatáról viszont tudjuk, hogy nagyon elterjedt, számtalan példát lehetne rá idézni. Használata főleg **formális** stílusú szövegekben **kifogástalan**. Egyedül az *azt nyilatkozta* alakra (a többi személyben, igeidőben, igemódban, számban nem vizsgáltuk) 11 525 találatot adott az MNSZ2 (tisztítás nélkül), a „közösségi” alkorpusz kizárásával 10 297 találatot.

Donald Trump azt nyilatkozta, hogy „nagyon-nagyon hamar” kiütné Joe Bident egy bokszmeccsen

Sokat kritizált kijelentése nyomán Stephen King most azt nyilatkozta, hogy az Oscart a fehérek javára bundázzák

Véleménycikkben vádolta az Akadémiát

▶ 4 - Svájc azt nyilatkozta, hogy megrendezi a valaha volt legolcsóbb olimpiát

Balázsék

7 months ago

Comedy

Ami a másik kettőt, ill. más tárgyias igéket illeti, empirikus kutatások híján nem tudjuk megítélni, hogy ezek tárgyhasználata milyen stílusú szövegekre jellemző, annyi azonban biztos, hogy **semmilyen stílusú** szövegben nem tekinthetők **sem nyelvi hibának, sem pongyolaságnak**. Használjuk őket **nyelvérzékünk** szerint, akár **formális** vagy **választékos** stílusú szövegekben is.

2. Többvonzatú határozók

1. Fontos tudni, hogy ugyanannak az igének **azonos jelentésben** is lehet **többféle vonzata** (akár ragos, akár névutós):

	1.	2.	3.
hasonlít	-ra, -re	-hoz, -hez, -höz	
gondolkozik	-n	-ról, -ről	
vitatkozik	-n	-ról, -ről	
messze van	-hoz, -hez, -höz	-tól, -től	
utazik	-n	-val, -vel	
érdeklődik	iránt	felől	után

Melyik emberke hasonlít rád? - egyszerű személyiségteszt

Zimányi Árpád nyelvújító szerint a nyelvújítók a fenti igék feltüntetett vonzatait **egyaránt helyesnek** tartják.

Természetesen örömmel egyetértünk azzal, hogy a mai nyelvújítók szerint már mindegyik vonzat helyes. Ebből persze nem következik, hogy mindenfajta kontextusban mindegyik egyformán elterjedt vagy helyénvaló; az egyes vonzatok használatát érdemes lenne empirikusan vizsgálni.

Például az *utazik* esetében a rag függhet attól is, hogy milyen járműről van szó, mondjuk inkább *hajón utazik*, de *kocsival (autóval) utazik*, nem pedig *kocsin utazik*, hiszen az máig csak szekérre utalhat. Továbbá nem ugyanazt jelenti, ha *érdeklődünk Jucika iránt*, és ha *érdeklődünk Jucika felől*.

Nem tudom, mit gondol erről Orbán Viktor, az is lehet, hogy másképp gondolkodik róla magában, mint ahogy beszél róla, mert az csak a hergelésre szolgál

BELFÖLD 2024. június 22. - 18:34

GYAKORIKÉRDÉSEK.HU Új kérdés Votletlen » Vallás

Listva 2 Kezdőoldal » Kultúra és közösség » Vallás » Vallási hovatartozástól...

Vallási hovatartozástól függetlenül: ki hogy gondolkodik róla? Figyelt kérdés

Egyes vallási nézetek szerint a házastársak közötti szexuális viszony csak akkor megengedett, ha a cél a gyermeknemzés. Ezen kívül minden aktus ami magából a vágyból, öncélúan ered: bűn.
Szerinted bűn az, ha az utódnemzés céljából létrejövő aktust (testileg) élvezik a felek?
(Vagy akkor megengedett?)

Üzeneteid
Kérdéseid
Saját kérdéseid 1
Megválaszoltjaid
Figyelt kérdések 1
Figyelt kulcsszavak
Kedvenc kategóriák

Magyar fiatalok vallottak a pénzről: így gondolkodnak róla a 30 év alattiak

Hogyan gondolkodik a fiatal generáció a pénzről? A friss felmérésből kiderült.

KARRIER

Kilépő interjú felmondás után?! Így gondolkodnak róla a magyarok

A fenti idézetekben a *gondolkodik róla* helyett nem írhatta volna a szerző azt, hogy *gondolkodik rajta*, mivel itt a *gondolkodik* jelentése 'véleményt alkot', ez pedig csak a -ról/-ről vonatással használatos. Ezzel szemben az alábbi idézetekben a *gondolkodik róla* jelentése 'forogtja a fejében, gondolatban foglalkozik vele, fontolgatja':

A minisztérium gondolkodik rajta, nyilvánosságra hozza-e a Szputnyik-szerződést

Írta: Felvidék.ma - 2021.04.15.

Tetszik 9

Brutális pénzt ajánlottak Casemiroért a Manchester Unitednek

Az Al-Nassr 90-100 millió eurót ajánlott a Manchester Unitednek Casemiroért !! a Manchester United gondolkodik rajta hogy elfogadja e

Gondolkodik rajta, hogy kipróbálná a kontaktlencsét?

Pont a megfelelő helyen van.

Válaszoljon néhány kérdésre, és segítünk kitalálni, hogy melyik termékünk felelne meg legjobban az Ön igényeinek.

Jámbor András gondolkodik rajta, felvegye-e a mandátumát

VÁLASZTÁS 2022 BELFÖLD 2022. április 4. - 16:08

Példák az *-on/-en/-ön* vonzatra ‘forгатja a fejében, fontolгатja’ jelentésben az MNSZ2-ből:

<p>Apánk mondogatta, hogy sokba kerül, délután volt, anya hazament, felöltözött, és úgy mondta, este még Nyárádra ér. Már előbb <u>gondolkodott rajta</u>, hogy nagymamával megbeszéli az ügyet. Ő bele is egyezett, de az Ilona és az Irén néni azt mondták: Mit akarsz, szegény Bözsi, hogy tudnátok ti taníttatni? (Ágh István)</p>
<p>A formahangulattal, a stílusréteggel is baj van. Mindnyájan tudjuk, a négyes trocheus magyarban menthetetlenül átjátszik az ősi nyolcasba. Ha megfeszülünk, sem tudjuk ezt megakadályozni. És hogyan hat az impair, ez az agyonfinomult, több ízben felújított, ritka forma a mi legesleggyakoribb, népi ízű verssorunkban? Akárhogy hat is, egy biztos: sem édesanyja (a francia nyelv), sem nevelőanyja (a magyar nyelv) nem ismer rá orcájára. A kérdés tehát kérdés, és nem is könnyű, nem árt <u>gondolkodnunk rajta</u>. (Nemes Nagy Ágnes)</p>
<p>– Ne haragudjék, de nem lehet ábrándokat szőni egy disszidált vőlegény körül. A lány pillanatig hallgat. Köntösébe bújik, övét keresztülfonja karcsú derekán. Hangja hűvös. – Ez már teljesen lezárt dolog. Reménytelen, hogy kijussak az országból. Mielőtt Siófokra mentem, utasították el másodszer az útlevíkérelmemet. – Fellebbezzen. Zsuzsanna leveti a kék, ezüstpántos szandált. Papucsba lép. – Nem hiszem, hogy értelme lenne. De azért még <u>gondolkodom rajta</u>. (Fejes Endre)</p>
<p>Az utóbbiak föladták a labdát az úgymond csak a forma kedvéért programbeszédet mondó elnökjelöltnek, aki az Orbán Viktor szerint „másfél éve üresen kongó” Lendvay utcába is élénk pártéletet ígért, az elhanyagolt értelmiségi háttér aktivizálását, továbbá azt, hogy „már holnap” elkezd <u>gondolkodni rajta</u>, vajon az Európai Parlament melyik frakciójába lépjen majd be a Fidesz – „ha még különálló párt lesz” – a várhatóan 2004-es EU-csatlakozást követően. (sajtó)</p>
<p>Évek óta nullás a sertéságazat, gyakorlatilag lehetetlenné teszik a termelést. Ha még időnként egy-két nagyobb csapatot nem fizetnek ki akkor már egyértelmű, hogy veszteséges lehetek. Teljes egészében lehetetlenné teszik és <u>gondolkodom is rajta</u>, hogy fölszámolom az egész állományomat, nem tudom mihez fogok kezdeni, de itt a sertésben hosszú távon semmiféle reményt nem látok. (sajtó)</p>
<p>A két fiatal így ismét találkozik, és bimbózó szerelmük tovább bontakozik a palota falain belül. végtelenül féltékeny a lányra, és további komplikációk is akadnak: szintén t szereti, meg is kéri apját, hogy engedélyezze a lánykérést, aki azt feleli, <u>gondolkodik rajta</u>, nem tudván, hogy kisebbik fiának is ez a lány tetszik. (tudományos)</p>
<p>Tehát a vizuális ábrázolásnál is szükséges még egy kis elvonatkoztatás, mert az ábrázolt jelenségnek nem az eredeti hatásai jelentkeznek. Nyilván egy festett Naptól nem várható el a természetes fénykibocsátás, a hő- és ultraibolya sugárzás. Ezeket a hatásokat vagy szóban-írásban, vagy a megfelelően elvonatkoztatott módon, vizuálisan kell közölni a szemelővel. De ezek olyan nyilvánvaló igazságoknak tűnnek, hogy el sem <u>gondolkodunk rajta</u>, pedig néha ezeknek a magától értetődő alapoknak az újragondolására is szükség van. (tudományos)</p>
<p>Takács képviselőtársam felvetése voltaképpen egy rendkívül érdekes felvetés, mert órákig lehetne róla beszélgetni és <u>gondolkodni rajta</u>, hogy vajon melyik a jobb oktató: aki kiválóan tolmácsolja az adott tudományt, vagy pedig egy kreatív képességű ember, aki talán egy kicsit művészféle, kicsit kalandos is? (hivatalos)</p>
<p>Én cserébe, szeretném elmondani, <u>gondolkodom rajta</u>, hogy egy határozati javaslatot nyújtok be én is, és szerzek hozzá támogatókat, amely arra lenne hivatott, hogy megörökítse és méltassa Áder János, Arnóth Sándor és Frajna Imre urak mai felszólalásait, rámutatva, hogy rendkívül alaposak, retorikai fordulatokban bővelkedők, és beszédek csak Kossuth és Deák Ferenc beszédeivel említhetők egy lapon, hangsúlyozva és nyomatékkal rámutatva, hogy ez az együtt említés természetesen Deák és Kossuth esetében és számára hízegő. (hivatalos)</p>

<p>Csak azért veszem át a szót, mert itt valaki azt írja sms-ben, hogy nem is kellett ennyit <u>gondolkodnia rajta</u>, mint a hallgatónknak, hogy hogy komposztáljon, mert hogy a II. kerületben az önkormányzat ad komposztkeretet, náluk félig telik meg a kuka, de a teljes árat persze ki kell fizetni, ez nem serkenti őket a komposztálásra, jött sms-ben az üzenet. (besznye)</p>
<p>Sokat <u>gondokdunk rajta</u>, hogy vajon mi lehet az a szöveg, vagy az a mese, ami ehhez megfelelő lenne és abban maradtunk, hogy én elkezdtem festeni szöveg nélkül a képeket, és körülbelül öt-hat képet megfestettem magamnak, nem képzeltem hozzá történetet, csak egyfajta vezérfonalra fűztem a képeket így sorra, és amikor Ildikó, Boldizsár Ildikó meghalotta, hogy ez a szándékunk, akkor ő mondta, hogy ő szívesen megírná hozzá a történetet, és innentől fogva egy nagyon izgalmas várakozási időszak következett, kíváncsi voltam, hogy mit hoznak ki a képeim egy írónból. (besznye)</p>
<p>Nem igazán érthető az ORTT döntése, ezek folyton az RTL Klubbal szarakodnak, nem tudom, hogy ez miért lehet, de biztosan van egy s más a háttérben, talán el <u>kellene gondolkodni rajta</u>! A rajzfilm meg tényleg szörnyen brutális volt, de szerintem nem annyira mint a többi lövöldözős és akció mese... az ORTT meg inkább tiltsa be az este adásba kerülő horror és a két mese közti intimbetét-reklámokat, mert azok is vannak olyan véresek és brutálisak egy gyereknek, mint a DB volt... (Reméljük, még lesz!) (fórum)</p>
<p>Nekem az a problémám a műtéttel (még csak <u>gondolkodom rajta</u>), hogy nem ott „gyógyít”, ahol a rendellenesség van. Vagy a szemlencse fénytörési hibája miatt változik meg a szemgolyó alakja?! Folynak kutatások abba az irányba, hogy hogyan lehetne inkább a szem alakját visszagömbölyíteni? Vagy az nem megoldás? Hány napig nem szabad a vizsgálat, majd a műtét előtt kontaktlencsét hordani, és mennyi idő után lehet monitor előtt dolgozni? (fórum)</p>
<p>Te rendeltél Monarchból? Én egyre erősebben <u>gondolkodom rajta</u>, igaz nincs rá pénz, de ha rábeszéltem magam, valahonnan csak szerzek... (közösségi)</p>
<p>Három hete találkoztam egy régi iskolatársammal, aki érdeklődött a szekta felől, merthogy „olyan kedves” emberek és <u>gondolkodik rajta</u>, hogy tanulmányozni kezd velük. Nem meséltem neki semmit, csak felhívtam a figyelmét ezen topikra, ahol majd meggyőződhet a „kedvességükről”. A héten már azt mondta, „kösz, hogy szóltál, isten ments tőlük!” (közösségi)</p>

Példák a *-ról/-ről* vonzatra ‘forgatja a fejében, fontolgatja’ jelentésben az MNSZ2-ből:

<p>– S mit szól Ön ahhoz – förmedtem rá, – azelőtt a munka éppen annyi volt, a kenyér éppoly kevés, s még villany se volt, meg lift meg telefon se – semmi! – vitatkoztam véle dühösen, már meg se gondolva eléggé szavaim... Most meghökkent ökelme, hogy hát nem készült-e kérdésre, majd <u>gondolkodik róla</u>... De hogy az a kérdés, melyet múltkor felvetett, hogy az mindmáig még válaszra vár... (Füst Milán)</p>
<p>Somlyó Györgynek nemrégiben megjelent új tanulmánykötete, a Két szó között olyan sorozatnak immár negyedik könyve, melyről – akár méreteinél fogva is – nehéz észre nem venni: impozáns vállalkozás. A négy egymásra épülő kötetben (A költészet évadai 1-4) mintegy ezerkétszáz oldalon át Somlyó György lényegében egyetlen <u>tárgyról</u>, egyetlen nagy <u>témaköréről gondolkozik</u>. Éspedig nem feladatszerűen, magára mért problémaként, egy-egy nekibuzdulással a tárgyat lezárhatónak tekintve, hanem szüntelenül és folyamatosan <u>gondolkodik róla</u>. (Lengyel Balázs)</p>

<p>Logikám logikusan igazolja önmaga logikáját; ami az érzékek nélkül illogikus. Ezt tudom már: ismétli önmagát. Hogyan tovább? Egy ismeretlen eredetű erő hajt, hogy <u>gondolkodjam felőle</u>. Most induljunk ki ebből. Korlátoltság lenne nem <u>gondolkodni róla</u>, csak azért, mert nem ismerem. Most induljunk ki ebből. Gondolkodjam. Ha gondolkodásom így, a lét-érzékeléstől függetlenül is igazolhatja önmagát, anélkül, hogy az önismeretéhez szüksége lenne a külvilágra, akkor elképzelhető, ha következetesen gondolkodom, hogy az, ami voltam, már nem vagyok, önmagam régi egészének egyik részletévé váltam, csak logikámban vagyok az ismeretlen erő által arra ítélve, hogy igazoljam léteimet. (Nádas Péter)</p>
<p>Halász Gábor talán nem is hallott a füleki esetről, mégis rá vonatkoztathatók ezek a szavai: „Az illúzióvesztés odavezethet, hogy azt mondjuk: ne gondolkodjunk az oktatás jövőjéről. De azok az országok, amelyek nem gondolkodnak róla, lemaradnak a nagy globális versenyben.” (sajtó)</p>
<p>Szerintem, minden épelméjű embernek állandóan kételkednie kell magában. Ha nem kételkedem, akkor az elbizakodottság, egy olyan fajta gögös magatartást eredményez, ami akadály lesz annak, hogy őszinte, erős filmet csináljunk. Minden nap, amikor írjuk, <u>gondolkodunk róla</u>, beszélünk róla, az emberben meg kell lennie az önmaga felülvizsgálata igényének. Az ember a forgatás alatt úgyis szembesül mindennel, ha valamit rosszul találtunk ki, ha valami nem hiteles, az rögtön meglátszik a színész szemén. (sajtó)</p>
<p>Ez a felfogás, miszerint a pszichiáterek „meg tudják gyógyítani” a súlyos érzelmi zavarokkal küzdő embereket, valószínűleg a pszichiátria történetében az egyik legradikálisabb és legnyomasztóbb gondolat (Steiner, 1990). Berne, ettől függetlenül, hajthatatlan maradt. A tranzakcióanalitikusoknak a következő szabályt tanította: „A tranzakcióanalitikus első körben megpróbálja meggyógyítani páciensét. Ha ez nem sikerül, akkor az elkövetkező hetet azzal tölti, hogy <u>gondolkodik róla</u> és újra megpróbálja egy második körben, és mindaddig ezt teszi, amíg el nem éri célját, vagy be nem ismeri kudarcát.” (idézi Steiner, 1990, p. 6.). (tudományos)</p>
<p>Jómagam mint Békéscsaba országgyűlési képviselője, megyémben, Békés megyében is tapasztaltam azt, hogy az úgynevezett földkérdésben a termőföld szabályozására igen érzékeny a magyar társadalom; figyeli az eseményeket, <u>gondolkodik róla</u>. Különösen fontosnak tartom tehát, hogy ebben a kérdésben tisztán láthasson mindenki, hogy megfelelően legyen informálva az emberek, és kormányunk intézkedéseit ne félremagyarázva, eltorzítva ismerjék meg, csökkentve ezáltal is a mezőgazdaságból élő emberek sokszor alaptalan félelmeit. (hivatalos)</p>
<p>Úgy gondolom, hogy Toller képviselő úr valós problémát vetett föl. Tényleg érdemes róla beszélni, érdemes <u>róla gondolkodni</u>. Abból indulnék ki, hogy politikai problémára kerestünk a hétpárti tárgyaláson, a pártok képviselői és az Igazságügyi Minisztérium képviselői, olyan megoldást, ami kielégíti a politikai felvetéseket, és szakmailag elfogadható megoldást tud. (hivatalos)</p>
<p>Minden kezdeményezést, valahol el kell kezdeni, addig, amíg be nem kerül a köztudatba az, hogy ugye milyen modellről, illetve milyen környezetvédelemről beszélünk ebben az esetben. Tehát ehhez idő kell, majd a parkolóőrök is megfogják ezt tanulni, egyébként nagyon egyszerű, mi is <u>gondolkodtunk</u> itt rengeteget <u>róla</u>, van az úgynevezett rokkant parkoló matrica, ugyanúgy lehet készíteni egy ilyen jellegűt a hibrid gépkocsikra és abban a pillanatban megkülönböztethető lesz. (besznye)</p>
<p>A másik pedig, hát az a reform, ami elindult egyébként átszervezni az önkormányzati rendszert, a megyei rendszert, az államigazgatóságot sokkal hatékonyabbá tenni. Ennek még vannak elhúzódó feladatai, de hogy csak párhuzamként mondjam. Ugye Olaszország most kezd hozzá, vagy <u>gondolkodik róla</u>, hogy ott is a területi igazgatási rendszert átalakítsák, és az ott lévő provinciák, 109 van belőle, azokat megszüntessék, feladatokat átalakítsák. (besznye)</p>

A probléma nagyon fontos, feltétlenül megéri, hogy mindannyian <u>gondolkodjunk róla</u> . A társadalom egészét érintő döntő pozícióban persze csak kevesen lehetnek, de a maga portáján mindenki dönt az energetikát is érintő kérdésekben. (Pl. gépkocsival közlekedik, villamossal, vagy gyalog. Dobozos sört iszik, vagy jó lesz neki a csapolt. Új műanyag szatyort vesz minden vásárláshoz, vagy viszi magával a régit. Kitikkadásig fűti a lakást, vagy csak a szükséges mértékig. Stb.) (fórum)
Szerintem még egy titkárnő sem fog lemondani, de ha az ügyészség sokat ugrál (vannak ügyek, ami nagyon kínosak a Fidesznek), akkor valaki érdemeinek elismerése mellett saját kérésére fel lesz akasztva, ja függesztve. OFF Már <u>gondolkodtam róla</u> , hogy topikot kellene indítani „Hová tűnt Pintér Sándor”, mert legalább két hónapja semmi szereplése a nyilvánosság előtt. (fórum)
Nem tudom, nekem ez valahogy olyan hihetetlennek tűnik, hogy az ember pornóból tanuljon szexuális életet. Viszont tegyük fel, hogy akárhogy is, de tévesen szocializálja az embert a pornó. Ebben az esetben károsnak mondható a hatása, nem? Ez itt most nem annyira érvelés, mint egy nyitott kérdés feltevése, mondom, nem nagyon <u>gondolkodtam még róla</u> . (közösségi)
Egy jó téma, szar címmel, szarabbul megírva, de érdemes elolvasni, és <u>gondolkodni róla</u> . (közösségi)

A -ról/-ről vonzatra többszörösen kevesebb példa van az MNSZ2-ben, mint a -ra/-re vonzatra.

Amint a példák is mutatják, nem állapítható meg egyértelmű stílusbeli különbség a két vonzat között. Mindkettő előfordulhat bármilyen stílusú szövegben, vagyis mindkettő **közömbös** stílusértékűnek tűnik.

2. Más esetekben a nyelvőrök nem ennyire elfogadók, s bizonyos vonzatokat **helytelenként** vagy **pongyolaként** bélyegeznek meg, például ezeket:

Alatt

<i>Helytelenített</i>	<i>Ajánlott</i>
ez <u>alatt</u> azt értem	<u>ezen</u> azt értem

Fölött

<i>Helytelenített</i>	<i>Ajánlott</i>	
aggódik vmi <u>fölött</u>	aggódik <u>vmin</u>	aggódik vmi <u>miatt</u>
bánkódik vmi <u>fölött</u>	bánkódik <u>vmin</u>	bánkódik vmi <u>miatt</u>
berzenkedik vmi <u>fölött</u>	berzenkedik <u>vmin</u>	berzenkedik vmi <u>miatt</u>
dönt vmi <u>fölött</u>	dönt <u>vmiről</u>	dönt <u>vmiben</u>
ítél vmi <u>fölött</u>	ítél <u>vmiről</u>	ítél <u>vmiben</u>
vitatkozik vmi <u>fölött</u>	vitatkozik <u>vmiről</u>	vitatkozik <u>vmin</u>
határoz vmi <u>fölött</u>	határoz <u>vmiről</u>	
kétkelkedik vmi <u>fölött</u>	kétkelkedik <u>vmiben</u>	
rendelkezik vmi <u>fölött</u>	rendelkezik <u>vmivel</u>	
nevet vmi <u>fölött</u>	nevet <u>vmin</u>	
szomorkodik vmi <u>fölött</u>	szomorkodik <u>vmin</u>	
tanácskozik vmi <u>fölött</u>	tanácskozik <u>vmiről</u>	

Után

<i>Helytelenített</i>	<i>Ajánlott</i>
törekszik vmi <u>után</u>	törekszik <u>vmire</u>
mérték <u>után</u> készül	<u>mértékre</u> készül
tudakozódik vki <u>után</u>	tudakozódik <u>vkiről</u> tudakozódik <u>vki felől</u>
hangja <u>után</u> ítélve	<u>hangjáról</u> ítélve
boldogság <u>után</u> vágyódik	<u>boldogságra</u> vágyódik

Felől

<i>Helytelenített</i>	<i>Ajánlott</i>
gondoskodik anyja <u>felől</u>	gondoskodik <u>anyjáról</u>

Mellett

<i>Helytelenített</i>	<i>Ajánlott</i>
jó árak <u>mellett</u> kelt el	jó <u>áron</u> kelt el

Számára

<i>Helytelenített</i>	<i>Ajánlott</i>
ez a munka terhes az öreg ember <u>számára</u>	ez a munka terhes az öreg <u>embernek</u>
súlyos csapás volt Anglia <u>számára</u>	súlyos csapás volt <u>Angliára</u>
lehetetlenné teszi az ellenfél <u>számára</u>	lehetetlenné teszi az <u>ellenfélnek</u>

Felé

<i>Helytelenített</i>	<i>Ajánlott</i>
továbbították a minisztérium <u>felé</u>	továbbították a <u>minisztériumnak</u>

Példák mondatokban

<i>Helytelenített</i>	<i>Ajánlott</i>	
Ez a szóváltás komoly figyelmeztetés a vezetők <u>felé</u> .	Ez a szóváltás komoly figyelmeztetés a <u>vezetőnek</u> .	Ez a szóváltás komoly figyelmeztetés a vezetők <u>számára</u> .
A községi pártvezetőségek <u>felé</u> megszabott feladatok...	A községi pártvezetőségek <u>számára</u> megszabott feladatok...	
Javaslattal élhet... azok <u>felé</u> a pártszervek felé is...	Javaslatot tehet ... azoknak a <u>pártszerveknek</u> is ...	

A helytelenítés mögött sokszor a **nyelvi purizmus** lappang, ugyanis a nyelvújítók meggyőződése szerint az ilyen vonzatok „idegen szerkezetek szolgálai másolásával” keletkeztek.

Az „idegen szerkezetek szolgálai másolása” nyelvújítói kifejezés szakszerű megnevezése „tükörfordítás”. A **TÜKÖRFORDÍTÁS** olyan szóalkotási mód, melynek során az átadó nyelvi

forma egyes elemeit (morfémáit) a beszélők lefordítják, s így az átvevő nyelv elemeiből hoznak létre egy új nyelvi formát: lexémát vagy nyelvtani szerkezetet.

A tükörfordítás alkalmazására a világ számtalan nyelvéből hozhatunk példákat, teljesen szokványos eljárás, semmiféle kivetnivalót nem láthatunk benne.

A tükörfordítással keletkezett nyelvi formák megbélyegzése a **nyelvi purizmus** jellegzetes megnyilvánulása; emellett a **nyelvi idiomizmus** és a **nyelvi szisztemizmus** is szerepet játszik benne.

A *Nyelvművelő tanácsok* című kiadvány szerint „[a]z állandó határozók, általában a vonzatok minden nyelvben az illető nyelvre sajátosan jellemző, más nyelvektől többnyire eltérő szókapcsolatok, ezért használatukra különös gonddal kell ügyelnünk” (Bencédy 1968: 94).

Az idézet a **nyelvi idiomizmus** megnyilvánulása. Az, hogy egy nyelvre mi jellemző „sajátosan”, **tér és idő függvénye**, nem abszolutizálható.

Egy-egy nyelvjárásra olyan jegyek is sajátosan jellemzőek lehetnek, amelyek ellentétben állnak a nyelv köznyelvi változatának és más nyelvjárásoknak a „sajátosan” jellemző jegyeivel; van pl. olyan nyelvjárás, amely a birtoklást részben birtokos névmással fejezi ki birtokos személyjel helyett (*enyém ló*); más nyelvjárásokban birtokos személyjel fejezi ki ugyan a birtoklást, de a birtokos nyomatékosításául nem a személyes, hanem a birtokos névmás használatos (azaz nem az *én könyvem*, hanem az *enyém könyvem* forma használatos).

És persze egy nyelv jegyei idővel változnak: például ezer éve még sem a névelők, sem az igekötők nem tartoztak a magyar nyelv sajátosan jellemző jegyeihez, ma pedig azokhoz tartoznak. Ezzel szemben ezer évvel ezelőtt számos olyan igeidő tartozott a magyar nyelv sajátosan jellemző jegyeihez, amely azóta nyomtalanul eltűnt.

Amennyiben ezek a **hagyományos**, sajátosan magyar formák valóban **élők** és **stílusosak** is, ha **stílusosak akarunk lenni**, természetesen **jó, ha használjuk** őket. De ha **nem áll szándékunkban stílusosan fogalmazni**, mindegy, hogy ezeket vagy helyettük akár **idegen hatásra** meghonosodott vonzatokat választunk.

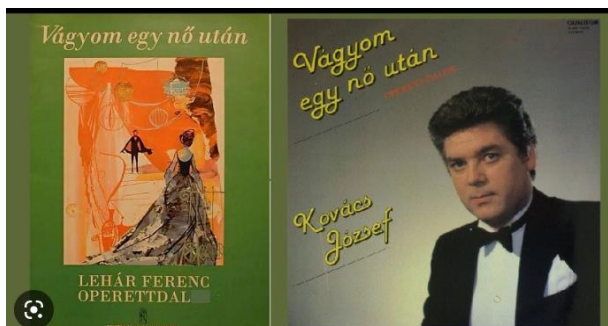

Egyébként úgy néz ki, hogy a németes vonzatok az elmúlt időszakban, a német nyelv visszaszorulásával párhuzamosan, **visszaszorultak**; például a *fölött* névutót tartalmazó fentebbi példák számottevő része **ma nem tűnik élőnek**, bár empirikus kutatásokkal kellene ezt a benyomást igazolni vagy cáfolni.

Azokat a vonzatokat, amelyek túléltek a német nyelv visszaszorulását, és használatban maradtak, **békén kellene hagyni**, nem kellene helyteleníteni, hanem el kellene őket fogadni **szinonim kifejezésmódként**, például a következőket:

<i>ezen azt értem</i>	<i>ez alatt azt értem</i>	
<i>mértékre készül</i>	<i>mérték után készül</i>	
<i>hangjáról ítélve</i>	<i>hangja után ítélve</i>	
<i>vágyik valamire</i>	<i>vágyik valami után</i>	
<i>terhes neki</i>	<i>terhes számára</i>	
<i>lehetetlenné teszi neki</i>	<i>lehetetlenné teszi számára</i>	

<i>továbbítja a minisztériumnak</i> <i>tudakozódik valakiről</i>	<i>továbbítja a minisztérium felé</i> <i>tudakozódik valaki felől</i>	<i>tudakozódik valaki után</i>
---	--	--------------------------------

Váltás elektromos autóra: minden 6. magyar vágyik rá, és ma már sokkal egyszerűbb, mint 10 éve (x)

1. FOGALOM ÉS MÉRÉS

1.1. MIT ÉRTSÜNK „MUNKAERŐHIÁNYON”?

KÖLLŐ JÁNOS, NAGY DANIELLA & TÓTH ISTVÁN JÁNOS

Egy olyan országban és időben, ahol a népesség fele még az államszocialista rendszerben érte el a nagykorúságot, könnyen jön a szájunkra a „munkaerőhiány” kifejezés. A paternalista szocialista gazdaságban a vállalatok költségvetési korlátjának felpuhulása korlátlan erőforráséhséghez és krónikus, magasabb árrakkal és bérekkel nem csillapítható túlkereslethez vezetett az összes erőforrás piacán (Kornai, 1980, 1993). Nyilvánvaló, hogy az elmúlt közel harminc

Mit értsünk „kerülendő” alatt?

Nagyon nehéz egy-egy kifejezésről megállapítani, hogy van-e olyan helyzet, amelyikben kerülnek az anyanyelvi beszélők, és ha igen, pontosan milyen helyzetek azok. Megdöbbentő a nyelvvédők magabiztossága, amikor egy-egy kifejezésről kinyilatkoztatják, hogy az mondjuk a művelt budapesti köznyelvi normának nem felel meg, miközben elmulasztják ezt tapasztalati úton alaposan megvizsgálni.

A táblázatba foglalt szinonimák **nem mindig azonos stílusértékűek**, így nem feltétlenül ille- nek bele ugyanabba a kontextusba. Például a *továbbítja a minisztériumnak* : *továbbítja a mi- nisztérium felé* különbségéről a névutókról szóló jegyzetben van szó: a *-nak/-nek* ragos forma **közömbös** stílusértékű, bármilyen stílusú szövegben használható, a *felé* névutót tartalmazó változat viszont **formális**, a formális (főként hivatali nyelvi) szövegekbe illik leginkább.

Az esetek más részében **egyéniesség kérdése**, melyik formát választjuk: aki szeret dagályosabb, formálisabb formákat használni, ám tegye, a lényeg, hogy ne kövessen el stílustörést.

Ugyanakkor mások nyilván **megszokásból** használják a helytelenített formát, nem azért, mert dagályosak szeretnének lenni.

Mivel megfelelő empirikus háttérkutatások híján nem ismerjük az egyes formák elterjedtsé- gét és azt sem, melyik stílusokra jellemzőek, támaszkodjunk **nyelvérzékünkre**.

Sokszor hasznos lehet utánaézni az egyes stílusrétegre jellemző használatnak a szövegtörpe- szokban, valamint az internetes keresők segítségével.

A hagyományos névutókon kívül **vonzatszerűen viselkedik néhány névutóként használt ra- gos névszó** is, pl. a *terén*. A nyelv művelők **ennek sem kegyelmeznek**, inkább mást ajánlanak helyette:

A nyelvőrök által nem ajánlott	A nyelvőrök által ajánlott
1. A Zagyvarónai Erőmű dolgozói a <u>takarékosság terén</u> érnek el kiváló eredményeket.	A Zagyvarónai Erőmű dolgozói a <u>takarékoságban</u> érnek el kiváló eredményeket.
2. A dorogi bányagépgyárban sem különb a helyzet a normafegyelem <u>terén</u> .	A dorogi bányagépgyárban sem különb a helyzet a normafegyelem <u>tekintetében</u> .
3. A gázturbina szinte egyeduralmat vívott ki a nagyméretű erőművek <u>terén</u> .	A gázturbina szinte egyeduralmat vívott ki a nagyméretű erőművek <u>között</u> .

A *terén* névutóval alkotott forma általában **formálisabb**, a helyette javasolt nem formális, hanem **közömbös** stílusértékű, tehát a szöveg stílusa szerint választhatunk. A 2. sz. mondat azonban nagyjából **egyformán formális** mindkét változatában, ott éppenséggel a nyelvőrök által helytelenített változat tesz lehetővé takarékosabb kifejezőmódot.

A TANÁCS (2021/C 66/01) ÁLLÁSFOGLALÁSA
 az oktatás és képzés terén az európai oktatási térség létrehozása érdekében és azon túlmutatóan folytatott európai együttműködés stratégiai keretrendszeréről (2021-2030) *

Az Ukrajnát fenyegető természeti és civilizációs katasztrófák: Ukrajna együttműködése a katasztrófavédelem terén a NATO-val és ezen belül Magyarországgal

Hogyan szeretnénk nagyobb hatást elérni a műanyagkibocsátás terén

Módosult az „Információs és kommunikációs technológiai fejlesztések a bűnügyi adatcsere terén” című BBA Plusz-1.1.2-24 felhívás

Közzétéve : 2024. május 20.

Orbitális csővágás
 Pontos és minőségi vágás, a csőtest merev befogása és könnyen kezelhetőség jellemzi a széles mérettartományban alkalmazható Axxair csővágó berendezést

Tovább >

AXXAIR Innovatív technológia az orbitális csőmegmunkálás terén

A férfinak nincs joga a fizikai edzés terén amatőrnek lennie

© 2011.03.02.

„A férfinak nincs joga a fizikai edzés terén amatőrnek lennie. Szégyen számára anélkül megőregedni, hogy látta volna azt a szépséget és erőt, amire a teste képes.”

Szókratész

FÓKUSZ

Kína a soft power terén is előretört

Jelentéstani alapon helytelenítik a nyelvőrök az *iránt* névutót a következő mondatban:

A falu népéből leginkább haragot és felháborodást váltott ki a tanács *iránt*.

A falu népéből leginkább haragot és felháborodást váltott ki a tanács ellen.

A bal oldali oszlopban található mondat helytelenítésének az az oka, hogy a nyelvőrök szerint az *iránt* inkább a pozitív érzelmekhez kapcsolódik, ide jobban illik az *ellen* névutó.

Gondozott szövegben jól tesszük, ha az *ellen* névutót választjuk, legalábbis a **formális** és a **választékos** stílusú szövegekben.

3. A vonzatok nem mindig váltakoznak teljesen szabadon. A többjelentésű igék esetében az egyik vonzat a szó egyik jelentéséhez kapcsolódhat jellemző módon, a másik vonzat egy másik jelentéséhez stb.

Ezenkívül váltakozó vonzatok esetében még egy adott jelentésen belül is lehetnek különbségek az egyes vonzatok gyakoriságában.

Például a *vezet* ige (cselekvés, magatartás) maga után von vmit következményként, eredményként' jelentésben többek között ilyen kollokációkban fordul elő: *eredmény_ vezet, siker_ vezet, győzelem_ vezet, megoldás_ vezet, jó_ vezet, cél_ vezet, vmilyen helyzet vezet*. A két vonzat használatának gyakorisági aránya mindegyik kollokációban más és más.

Nagyjából egyformán gyakori a *célra vezet* és a *célhoz vezet*, a többi megvizsgált kollokációban viszont jelentős gyakorisági különbségek vannak a két forma között.

A *jóra vezet* forma szinte egyeduralgó, a *jóhoz vezet* összehasonlíthatatlanul ritkább, s bizonyos esetekben némileg talán konkrétabb a jelentése, vagy legalábbis könnyebben felidéződik az eredeti metafora, a valamihez (esetünkben a jóhoz) vezető út. Példák a sajtóból:

Amikor 2021 elején Srí Lanka devizahiánya komoly problémává vált, a kormány megpróbálta a rúpia piaci értékét stabilan tartani azzal, hogy elkezdtek rúpiát vásárolni dollárért. Ezzel ugyan lassítani lehetett az infláció mértékét, cserébe viszont még több deviza kezdett el kiáramlani az országból. Ezt enyhítendő, a kormány betiltotta a külföldi műtrágya behozatalát, mondván, Srí Lankát a biogazdálkodás úttörőjévé teszik. A hirtelen átállás természetesen nem sok jóhoz vezetett, a mezőgazdasági termelés visszaesett, Srí Lankának pedig végül megint külföldről kellett behoznia élelmiszert, hogy pótolja a hiányt. Mindez megint csak tovább súlyosbította az országban a devizahiányt.

Sok jóhoz vezetett s fog még vezetni ez a józan, önkritikus, tudósi alázatú hang, bár azzal, amit állít, nem tudok egyetérteni.

Január közepéig országos közműsorszolgáltatóként működő rádió a középhullámú sugárzás megszűnése óta folyamatosan, megszakítás nélkül készíti műsorait, melyek az elmúlt három hónapban műholdon, kábelhálózatokon, interneten, valamint a DAB+ kísérleti adásban voltak hozzáférhetőek – mondta Radetzky András főszerkesztő. / A középhullám elvesztése viszont úgy tűnik egy nagyobb jóhoz vezetett. A szerződés meghosszabbítása helyett a rádió több helyi URH-frekvenciára is pályázott a Médiatanácsnál. A Magyar Katolikus Rádió ez év elején több ilyen helyi ultrarövid-hullámú frekvenciát is kapott, így a szombathelyi (107,4 MHz) és a székesfehérvári vételkörzetben (96,1 MHz).

Sokan írják és mondják, hogy a trabantnak lelke van, ezt én is tanúsíthatom. Nem mindegy hogyan bánsz vele, mennyire tartod rendben. Ha elhanyagolod, borzasztóan hisztis gép tud lenni. / És most jöjjenek a kellemetlenségek. Én igyekeztem odafigyelni rá, bármi baja volt mindig megcsináltam/csináltattam. E bánásmódnak köszönhetően egy nagyon megbízható autó volt. / DE, mint írtam volt vele pár probléma. A lengőkar csere annyi jóhoz vezetett, hogy nem ment keresztbe az autó, viszont erőteljesen koptatta a hátsó abroncsokat. 1 évig toleráltam, de mivel meguntam a büntetéseket a rendőrségtől meg a gumivásárlást, elvittem megcsináltatni.

Azt mondanám, hogy nem lehet egyértelműen hibaként elkönyvelni, illetve sorrendet felállítani a tetteim között. Valamelyik rossznak tűnő döntés idővel valami olyan jóhoz vezetett, amire egyébként nem lett volna lehetőség. / Ha pedig valami egyértelműen is rossz, adott helyzettől függ, más rossz döntésekhez képest hol van.

Hallgatok, mert rossz pillanatok nem jutnak eszembe (pedig biztosan voltak, mert tudom, hogy néha rosszul éreztem magam). Talán idővel minden rosszról kiderül, hogy nem is annyira rossz. Vagy mert valami jóhoz vezetett, ami persze csak később derült ki, vagy pedig azért, mert csak a pillanat hevében tűnt annyira rossznak.

A *jóra vezet* is használatos ugyanilyen kontextusban, de a *-ra/-re* ragos változatnak van egy általánosabb, elvontabb jelentése is:

A Valómsese rovatban a Pósa bácsi 2017-es falinaptárához készült újabb helyszínekkel, ezúttal Araddal és Bátkával s a hozzá kapcsolódó érdekes történetekkel ismerkedhetnek meg. Még az is lehet, hogy a bátkai libának nincsen mája... / Pósa bácsi tarsolyából ezúttal a következő kis versei kerültek elő: A szülőföld, Az erős akarat, Az igaz szív. / A Imádságban Pósa Lajos a lelki jóért szól, s arra kéri az Istent, mutassa meg a szent ösvényt, mely ide lent jóra vezet.

Jézus rámutat az őmaga által is járt útra, amely nem mindig könnyű, de örömmre vezet. Ma nem a könnyű utat keresem, hanem azt, amelyik a jóra vezet.

Az a hazugság, ami jóra vezet, sokkal jobb, mint az igazság, amely nyomorba dönt.

Biztosan jóra vezet, ha az ember fia három gyereket, feleséget füllent magának azért, hogy szerelmét ne kelljen elvennie? Aki kíváncsi a válasza gondolkodás nélkül vegyen jegyet, és nézze meg A Kaktusz virága című ízig-vérig francia vígjátékot a Szigligetiben. A zenés, táncos, szívbe markoló, kacagtató történetben adott egy nőtlen, szoknyapécér fogorvos; egy mogorva, maximalista asszisztensnő; egy helyét kereső írópalánta; egy céltudatos, fiatal lány és egy kezdeti füllentés, mely a négy szereplőt képtelenebbnél képtelenebb helyzetbe sodorja.

Vasárnaponként a templomban hegedültem, a hét további napjain meg füstös kocsmában zenéltem, ahol a prostik ittak, táncoltak, és vendégeket hajtottak fel. Az élet egyeteme az utca, ha ez nincs meg valakinek, az nem sok jóra vezet. Egy intelligens bolond lesz nélküle.

Nem hiszem, hogy sok jóra vezet, ha a gyereket egy fotó kedvéért, vagy a magunk szóra-koztatására olyan ruhákba kényszerítjük, ami neki nem, csak nekünk tetszik. Például épp olyanba, mint a miénk. Viszont arról meggyőződött néhány kép, és sok évtized tapasztalata, hogy anyának is, lányának is jóleshet néha a hóbortos vagy éppen elegáns összeöltözés. Mutatom, mire gondolok!

A szerző ugyan vígjátéki technikával bonyolítja a történetet, témájában azonban összetett kérdéseket feszeget: mit jelent a kultúra valójában, kinek jár alanyi jogon és ki az, akinek lehetőségei végzetesen korlátozottak. Illetve: szerelem-e az az összetartozás, mely teremtő és teremtett lény között kialakul, és ha igen, jóra vezet-e a beteljesülése?

Ha a dugulás a lefolyóhoz közel keletkezett az egyszerű piszkálás is segíthet. Ilyenkor arra kell figyelniünk, hogy a piszkáláshoz használt eszköz – hurkapálcika, hústű stb. – nehogy be-leessen a csatornába vagy eltörjön benne. Figyeljünk, mert a puhább, flexibilis csövek akár

ki is lyukaszkodhatók egy hústúvel. Pizkálgassunk, de ha valahol nagyon elakadunk, ne próbáljuk áttörni a falat ezzel a módszerrel, mert nem biztos, hogy jóra vezet.

Először is be kell látnunk (akármilyen pacifisták is vagyunk egyébként): az agresszió és az önös érdek az emberi viselkedés szükséges és hasznos része. Létezik hasznos agresszió, amely jóra vezet s nem csupán az egyén, hanem az egyén környezetének is hasznára van

A „nyugati típusú” étrend – a túlzott állati fehérje (főképpen a vörös húsok), a zsírfogyasztás, valamint a rotszegény, finomított szénhidrátban gazdag táplálkozás – nem sok jóra vezet. A legújabb kutatások szerint – sok egyéb tényezővel együtt – ugyanis az ilyen étrendnek jelentős szerepe van a prosztatatarák kialakulásában. Mit tehetünk? / Akkor ne is egyek szénhidrátot? / Dehogynem! Csak válaszd a jó minőségűt!

Mindenben társ vagyok ami ésszerű és jóra vezet. És megbecsüljük egymást mindenben. Velem könnyű harcba szállni, de nehéz veszíteni.

Hack Péter: nem sok jóra vezet a parlamenti munka bojkottja

The Game szerint nem sok jóra vezet, ha a fiatal rapperek továbbra is kamu gengszteresdit játszanak

A börtönben ugyanis nincsen pardon.

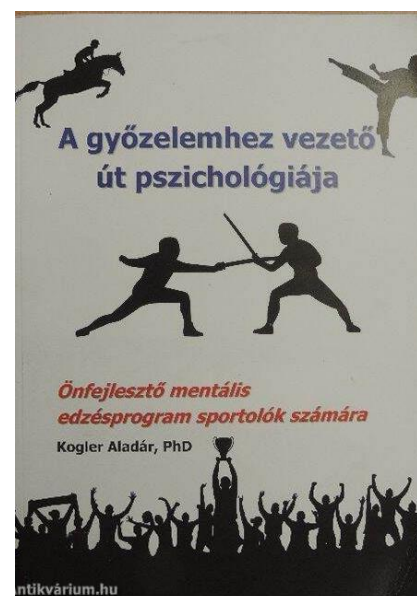
Megosztva 2018.11.29.
Szerző: Kócsi

Ugyancsak egyeduralkodó a *győzelemre vezet*; itt a *győzelemhez vezet* többnyire a kevésbé elvont *győzelemhez vezető út* kifejezésben fordul elő.

Egy jó cseresor mindig győzelemhez vezet

Morgan Lander: "Úgy érzem, minden amit teszünk, győzelemre vezet"

2024. augusztus 21. 17:58 - Jurancsik Eszter

A "felejtés joga" győzelemre vezetett

Írta: Mészáros Szilárd - 2018. április 23.

Magyar siker New Yorkban: egy hazai startup Revealu nevű projektje lett az egyik nyertes a világ legnagyobb jogi hackathonjának döntőjében. Egy olyan mobilapplikációt fejlesztettek, amivel ellenőrizni és akár törölni is lehet a technológiai szolgáltatóknál (pl. Facebook, Google) rólunk tárolt adatokat.

Az *eredményre vezet* összehasonlíthatatlanul gyakoribb, mint az *eredményhez vezet*; ez utóbbi – úgy tűnik – főleg olyankor használatos, amikor az *eredménynek* jelzője van.

Kérdés: Több éve szedek Roaccutant, ami viszonylag jó eredményhez vezetett az arcomon jelentkező pattanások ellen. Meddig lehet ezt a szert szedni? Lehet a bevett mennyiséget változtatni szükség szerint?

Eredményre vezetett a kormány felszólítása: olcsóbb lett az üzemanyagár

2024. május 04. 13:45 • Olvasási idő: 4 perc

A *sikerre vezet* mintegy háromszor gyakoribb, mint a *sikerhez vezet*, de ez utóbbi főleg a *sikerhez vezető út*, ill. *az út ... sikerhez vezet* kifejezésekben fordul elő.

Interjú

Mátészalkáról a sikerhez vezetett az útja

A türelem sikerhez vezetett

2006-10-26 13:00

Tetszik 0 Megosztás

A kárpátaljai magyar közösség összefogása sikerre vezetett

2015. október 26. 12:12

Ajánlom 0

Interjú: Németh Szabolccsal, a Fatum-Nyíregyháza vezetőedzőjével

Sikerre vezetett a megálmodott stílus

Szemben az előzőekben említett kifejezésekkel, melyekben a *-ra/-re* rag jóval gyakoribb a *-hoz/-hez/-höz* ragnál, néhány kollokációban az ellenkezőjét látjuk: a *romlásra (romlására)* vezet egészen marginális a *romláshoz (romlásához)* vezet változathoz képest, s ehhez hasonlóan a *bukásra (bukására)* vezet is marginális a *bukáshoz (bukásához)* vezet változathoz képest, valamint a *vmilyen helyzetre vezet* a *vmilyen helyzethez vezet* kifejezéshez képest.

A tálibok szerint erkölcsi romláshoz vezet a zenehallgatás, ezért hangszereket égettek el

A 2021-es hatalomátvétel óta a tálibok számos korlátozást vezettek be Afganisztánban.

Oroszország szerint az USA közel-keleti jelenléte a helyzet romlásához vezetett

Maria Zaharova orosz külügyi szóvivő szerint az amerikai hozzáállás a közel-keleti válság elmélyüléséhez és a helyzet romlásához vezetett.

21.12.2023 - 27.08.2024

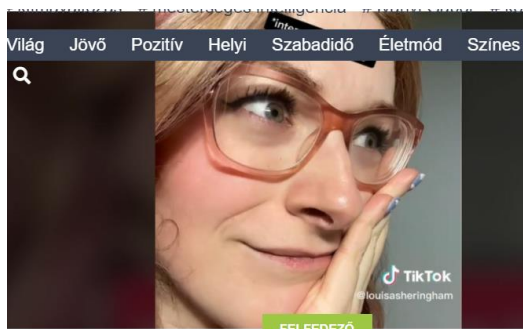

Bukáshoz vezetett a nyilvánosságra hozott hangfelvétel Lengyelországban

Nyitókép: MTI/EPA/Florian Wieser

Letartóztatták az osztrák kormány bukásához vezető Ibiza-botrány feltételezett irányítóját

#kellemetlen #tiktok #vásárlás #pénztáros

„Milyen napja van ma, uram? – A feleségem haldoklik...” – nagyon kellemetlen helyzethez vezetett egy pénztáros beszédessége

A járványszigor enyhítése még súlyosabb helyzethez vezet

Írta: Amerikai Népszava - 2020-05-01

Nem teljesen marginális, de mintegy hatszor ritkébb a *megoldásra vezet*, mint a *megoldáshoz vezet*.

Húsvét öröme megoldásra vezet

Egy éve kezdődött a történelmi léptékű fejlesztés kivitelezése a veszprémi várnegyedben, nagycsütörtöktől pedig ismét látogatható a Szent Mihály-főszékesegyház, a húsvéti liturgikus eseményeket már a megújult főtemplomban tartják. Udvardy György veszprémi érsekkel beszélgettünk a húsvét jelentőségéről és a várnegyed felújítási munkálatairól a nagyhét kezdetén.

Bányai Adrienn | 2023. 04. 08. 5:55

Az Európai Bizottság (EB) teljes mértékben támogatja azt a Joe Biden amerikai elnök által előterjesztett átfogó, háromlépcsős ütemtervet, amely a Gázai övezetben azonnali és tartós tűzszünethez, az összes tús szabadon bocsátásához vezethet – jelentette be csütörtökön Ursula von der Leyen, az EB elnöke a G7 csoport állam- és kormányfői találkozásán a dél-olaszországi Bariban.

Úgy tűnik, hogy azokban a kifejezésekben, amelyek még bizonyos mértékig őrzik a képszerűséget, a *-hoz/-hez/-höz* vonzat a gyakoribb, míg az erősebben elvont jelentésű kifejezésekben inkább a *-ra/-re* vonzatot részesítjük előnyben.

Ugyanakkor változhat is az egyes vonzatok gyakorisága. Például ma – amint említettük – a *bukásra (bukására)* vezet marginális, ugyanakkor az internetről a korábbi évszázadokból szép számmal jöttek elő adatok.

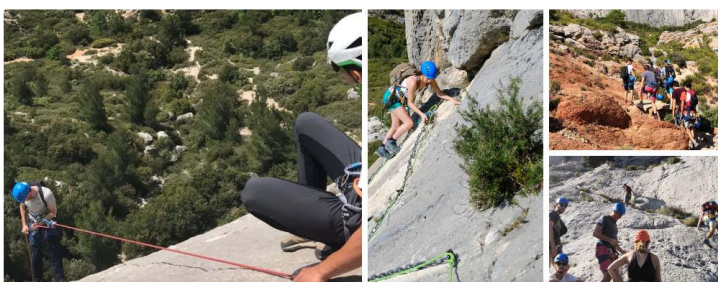
A kétféle vonzat használata nyilván a *vezet* szónak egy konkrétabb jelentésére megy vissza, arra, melyet az értelmező kéziszótár így határoz meg: '(jel, nyom) a haladáshoz, a cél eléréséhez irányt mutat'. Itt a rag kiválasztása jelentéstani alapú, pl. *hegytetőre vezet (az út)*, de *az erdőszékhöz vezet (az út)*.

Ebből kiindulva alakulhatott ki a váltakozás az elvontabb jelentésű kifejezésekben, s – amint láttuk – az esetek többségében valamelyik ragnak a használata uralkodóvá, (erősen) jellemzővé vált.

Aix-en-Provence: Sainte-Victoire-hegyre vezető Via Ferrata

Új tevékenység

Hozzáadom a kívánságlistához

4. Sok esetben a helytelenített rag nyilvánvalóan **nyelvbottlasként** került a közlésbe. Ez lehet a helyzet például a következő esetekben:

<i>Nyelvbottlás</i>	<i>Célforma</i>
ahhoz a <u>következtetéshez</u> jut	arra a <u>következtetésre</u> jut
a <u>tolvaj</u> nyomát vesztette	a <u>tolvajnak</u> nyomát vesztette
a <u>bajok</u> elejét vette	a <u>bajoknak</u> elejét vette
a <u>gyermek</u> gondját viselte	a <u>gyermeknek</u> gondját viselte
a <u>dolog</u> végére járt	a <u>dolognak</u> végére járt
ehhez a kérdéshez nem szólok	ehhez a kérdéshez nem szólok <u>hozzá</u>

Mondatban:

<i>Nyelvbottlás</i>	<i>Célforma</i>
A Magyar Vasötvözetgyár dolgozói méltóak az élüzem cím <u>viseléséhez</u> .	A Magyar Vasötvözetgyár dolgozói méltóak az élüzem cím <u>viselésére</u> .

Az ilyen **nyelvbottlások** – mint minden más nyelvbottlás – **bármilyen stílusú és minőségű** szövegekben **javításra szorulnak**; persze szóban javításra sok esetben nincs szükség.

Természetesen a rendezetlen szövegben csak elvileg szorulnak javításra, mivel a rendezetlen szöveg többek között épp attól rendezetlen, hogy a szükséges javítások nincsenek benne elvégezve.

& KIHAGYÁS

A **nyelvi gazdaságosság** egyik megnyilvánulása, hogy a mondatnak azon részeit, melyeknek a jelentése a **mondat többi részéből** vagy a **beszédhelyzetből kikövetkeztethető**, a beszélők rendszeresen vagy alkalmilag **elhagyhatják** a közlésből. Mivel az ilyen kihagyások **nem mindig kötelezőek**, **váltakozás** jöhet létre a kihagyásos és a kihagyás nélküli nyelvi formák közt.

Az alábbiakban áttekintjük az alany és a tárgy elhagyásának eseteit. Ez a két mondatrész az, melynek elhagyása bizonyos esetekben rendszerszerű, mert magából a szöveggörnyezetből kikövetkeztethető.

1. Alany elhagyása

Ezt a fejezetet több alfejezetre tagoltuk. Az elsőben az 1. és a 2. személyű alany „elhagyásáról” lesz szó, azokról az esetekről tehát, ahol az alanyt egyértelműen kifejezi az állítmány alakja. A 3. személyű alannal már nem ez a helyzet, ezért a 3. személyű alany elhagyásának kérdései egy külön fejezetbe kerültek. Külön kis fejezetet szentelünk a tapadásos vagy lapangó alany kérdésének, egy továbbit az alanytalan mondatoknak. Végül az alany használatával kapcsolatos botlásokról lesz szó.

Az előző bekezdés második mondatában az *elhagyás* szó azért került idézőjelbe, mert a valóságban nem történik elhagyás, hanem egyszerűen nem tesszük ki az alanyt, mivel nincs rá szükség. Az *elhagyás* szó azt sugallja, hogy ott volna az alany helye a mondatban, de ez nem így van.

Ezt előrebocsátva a továbbiakban az idézőjel kitételétől eltekintünk.

A) Az 1. és a 2. személyű alany elhagyása, ill. kitétele

1. A magyarban az 1. és a 2. személyű alanyra egyértelműen utal az ige személyragja, ezért az 1. és a 2. személyű személyes névmás a közlésben redundáns, s így legtöbbször nincs is kitéve.

Vidéken születtem és nevelkedtem.
Nem veszem meg.
Sétálni indultunk.
Hova mentek?
Szeretlek.

Mivel sok más nyelvben ez nem így van, hanem **a személyes névmás használata kötelező**, a **fordításokban** előfordul, hogy a forrásnyelvi forma hatására olyankor is megjelenik a személyes névmás, amikor a magyarban nincs rá szükség:

<i>Személyes névmás kitétele</i>	<i>Személyes névmás elhagyása</i>
Tegnap voltam <u>én</u> nálatok.	Tegnap voltam nálatok.

A *Nyelvművelő kézikönyv* szerint az 1. vagy 2. személyű névmást „helyesen csak akkor tesszük ki, ha **nyomaték van rajta**, s ezt szórendi helye is érezteti” (NyKk. I. 1983: 143):

<u>ÉN</u> voltam nálatok tegnap, nem pedig a testvérem.
Tegnap <u>ÉN</u> voltam nálatok, nem pedig a testvérem.
<u>ÉN</u> törtem be az ablakot.
„ <u>TE</u> tetted ezt, király!” (Arany: A walesi bárdok).
Nem <u>MI</u> tehetünk róla.

Amint a 2. pontból kiderül, ez a szabály így túlságosan szigorúan van megfogalmazva, ebben a formában nem lehet vele egyetérteni.

2. A személyes névmás **nemcsak** akkor jelenhet meg a közlésben, ha **hangsúlyos**, hanem többek között akkor is, ha **stilisztikai szerepe** van. Például a **besznyében** előfordulhatnak ilyen **érzelmileg telített** mondatok:

Tegnap voltam én ám nálatok! (Nem is gondoltad volna, ugye?)

Vagy gondoljunk a jól ismert, kételkedést kifejező szólásra:

Láttam én már karón varjút!

Vagy erre a szokványos kifejezésre:

Tudom is én!

Mindezekben a példákban a névmás kitételét valószínűleg az **érzelmi töltés** magyarázza, vagyis itt **stilisztikai szerepe** van, így semmiképpen sem hibáztatható.

A *Nyelvművelő kézikönyv* nem tagadja, hogy „[e]lvétve – főleg ritmikai okok miatt – hangsúlytalan névmás is előfordulhat alanyként” (NyKk. I. 1983: 144):

Mert ott vagyunk mi immár mindenütt (Ady: Új, tavaszi seregszemle).

Ez az az eset, amelyre főntebb utaltunk, csak mi elsősorban nem ritmikai okokkal magyaráz-
nánk, hanem **emfázissal** (érzelmi töltet), de a kettő nemhogy nem zárja ki egymást, hanem
inkább egymást erősíti.

3. Az 1. és a 2. személyű névmás **aligha csupán „elvétve” jelenik meg hangsúlytalanul**. Való-
színű, hogy nagyon sokszor használjuk még olyankor is, amikor **nincs sajátos stilisztikai funk-
ciója**.

Teljesen **természetesek** például az ilyen mondatok:

Én NEM tudom, hova ment.
Én MEGBÁNTAM , hogy elmentem.
Te MIKOR voltál ott?
Mi ebből NEM kérünk.
Ti nem is ETTETEK!
NEM fogtok ti panaszkodni.

Olykor a személyes névmás kitételét „menthetjük” azzal, hogy **bizonyos nyomatékot** kölcsön-
öz az alanyak, vagy alanyváltást jelez, vagy csak explicitálja az alanyt, és ezzel elősegíti a
mondatmegértést, de legtöbbször **teljesen megfelelő volna a mondat e nélkül a nyomaték
nélkül** is:

NEM tudom, hova ment.
MEGBÁNTAM , hogy elmentem.
MIKOR voltál ott?
Ebből NEM kérünk.
Nem is ETTETEK!
NEM fogtok panaszkodni.

Ezt a váltakozást **természetesnek** tarthatjuk. Empirikus kutatások híján csak sejtjük, hogy inkább a **besznyére** és a **lazább választékos stílusra** jellemző. **Formális** stílusban eleve **ritkán** használunk 1. és 2. személyű névmásokat.

Megmondom én magának...

Ahogy közeleg a helyhatósági választások fényteli napja, s a mezei választópolgár eszmei értéke a közzáli saséval vetekszik, egyre gyakrabban szólítanak meg a „Maga újságíró, hát megmondom én magának...!” szózáttal. Úton és útfélen, mert az igazság már csak olyan, hogy kikívánczik az emberből.

ÚJ SZÓ ONLINE | 2006. november 29. 08:00

Mit akartok, ti cigányok?

Mit akartok, ti cigányok?
 Talán verekedni akartok?
 |: Verjétek, hát szét a fejem
 szét a fejem, ha tudjátok :|

B) A 3. személyű alany elhagyása, ill. kitétele

a) Szabályszerű elhagyás

1. Bár a 3. személyű alanyra **nem utal egyértelműen az ige személyragja**, mégis elmaradhat, ha a szövegösszefüggésből vagy a helyzetből **odaérthető**:

Öreg cseléd kászálódott elő, hárászkendőbe bugyolálva. Szaladt a csikorgó januári hajnalban. Két utcát futott. Ott becsöngetett Piskolczyékhoz (Kosztolányi: Szív).

A magyar stílus ebben jelentősen különbözik például az angoltól. A magyarban **stílustalanság az azonos alany ismételtetése**, míg az angolban ez **természetes**.

Az angolban ritkábban, és inkább csak a besznyében maradhat el az alany, mivel az ige még harmadik személyben sem kap mindig ragot; jelen időben a standard angolban igen: *He goes*, de múlt időben már nem: *He went*, s a nemstandard angolban jelen időben sem: *He go*.

A *Nyelvművelő kézikönyv* szerint a **3. személyű személyes névmás redundáns használata** szintén gyakori hiba a **fordításokban**:

<i>Személyes névmás kitétele</i>	<i>Személyes névmás elhagyása</i>
1. A tanuló szépen felelt. Aztán <u>ő</u> leült a helyére.	A tanuló szépen felelt. Aztán leült a helyére.
2. Osztályfőnökünk nagyszerű ember volt. <u>Ő</u> alaposan ismert bennünket.	Osztályfőnökünk nagyszerű ember volt. Alaposan ismert bennünket.

3. Osztálytermünk az első emeleten van. Ez nagyon szépen berendezett helyiség.

Osztálytermünk az első emeleten van. Nagyon szépen berendezett helyiség.

Az ilyen használatot a nyelvőrök **idegenszerűnek** is, **sutának** is érzik.

Ilyen primitív hibákat legfeljebb botcsinálta (nem profi) fordítók követnek el pályájuk legelején. Viszont a 2. sz. és a 3. sz. mondat (kis)iskolás fogalmazásban tényleg előfordulhat.

A 2. sz. mondatban az ő csak szembeállításakor volna a helyén, vagyis akkor, ha más viszont nem vagy alig ismert volna bennünket:

Osztályfőnökünk nagyszerű ember volt. Ő alaposan ismert bennünket – nem úgy, mint a többi tanár.

Itt szembe van állítva az osztályfőnök a többi tanárral, hangsúly esik rá, így indokolt a személyes névmás kitétele.

A 3. sz. mondatot inkább ilyen formában tudnánk elképzelni (s nem is lenne zavaró a mutató névmás használata alanyként, sőt a mondat még csak javításra se szorulna).

Osztálytermünk az első emeleten van. Ez egy nagyon szépen berendezett helyiség.

Amint az az előzőkből kiderült, a nyelvőrök szerint a 3. személyű személyes névmást is csak akkor kell kitenni, **ha ki akarjuk emelni**:

Ő volt a tettes.

Ő parancsolt, mi csak engedelmeskedtünk.

Látván, hogy másképp nem sikerülhet, (Ő) vette kézbe a dolgot.

Falusi gyerek ő is!

Valószínűleg **3. személyben sem olyan szigorú a szabály**, mint amilyenek a nyelvőrök megfogalmazása alapján tűnik. Feltételezhetjük, hogy a névmás **stilisztikai okokból** is előfordulhat harmadik személyben is **hangsúlytalanul**. Empirikus kutatások híján nem tudjuk, hogy az 1. és a 2. személyhez hasonlóan stilisztikai indok nélkül is előfordul-e hangsúlytalanul.

2. Nagyon fontos tudni, hogy a hangsúlytalan 3. személyű alanyt még **alanyváltáskor sem** feltétlenül szükséges **kitenni**, vagyis akkor, ha az ennek szerepét betöltő szó valamelyik előző mondatban **nem alany**, hanem tárgy vagy határozó, s közben esetleg más mondatrészek vagy tagmondatok is előfordulnak:

Szítás után Feketét is elvitték a csendőrök. A két keze össze volt kötözve, és mélyen lehajtottá fejét, ahogy ott ment a két szuronyos ember között (Darvas: Máról holnapra).

Itt az első mondatnak a *csendőrök* az alanya. Alanyváltás történik tehát, mert a következő mondatnak a *Fekete* az alanya, „aki” az előző mondatban tárgy volt (vitték, mint egy tárgyat ☺). Ennek ellenére **nem szükséges kitenni** az új alanyt, mert **az olvasó számára nyilvánvaló**, hogy már nem a *csendőrök* az alany, hanem a *Fekete*.

A Bibliában, az evangéliumokban is sokszor látjuk, hogy a történeteknek mintegy globálisan *Jézus* az alanya, és olyankor sincs megnevezve, amikor az előző mondatban vagy nem is szerepelt, vagy nem alanyi szerepet töltött be.

Akkor a Szellem Jézust a pusztába vitte, hogy az ördög megkísértse. Miután negyven nap és negyven éjjel böjtölt, végül megéhezett. (Máté ev. 4: 1–2)

A világismeret alapján az alannak (a *Jézus* szónak) a kitétele nélkül is világos, hogy a második mondat nem az ördögről mondja, hogy böjtölt negyven napig, hanem Jézusról.

Jézus bejárta egész Galileát. Tanított zsinagógáikban, hirdette az Isten országának evangéliumát, és gyógyított a nép között minden betegséget és minden erőtlenséget. Híre is ment egész Szíriában úgy, hogy odavitték hozzá mind a szenvedőket, a különféle betegségekben és kínokban sínylődőket, a démonizáltakat, a holdkórosokat és bénákat, ő pedig meggyógyította őket. Nagy sokaság követte Galileából, a Tízvárosból, Jeruzsálemből, Júdeából és a Jordánon túlról. Látva a sokaságot felment a hegyre, és amint leült, odamentek hozzá tanítványai. (Máté ev. 4: 23–25, 5: 1)

Látjuk, hogy az első idézett mondatban ki van téve a főhősre utaló *Jézus* alany. A következő mondatban nincs alanyváltás, így az alany újbóli kitételére természetesen nincs szükség. A harmadik mondatban Jézusra nyelvtanilag határozók utalnak: az első esetben az odaérthető, de ki nem tett *Jézusnak* (híre ment), a másodikban a *hozzá* névmási határozószó. Az összetett mondat utolsó tagmondatában az *ő* névmás utal Jézusra; mivel más referens nem jöhet számításba, ez a standard megoldás. A negyedik mondatnak a *sokaság* az alanya és a cselekvője. Ennek ellenére az utolsó idézett mondat első két tagmondatában nincs kitéve az alany, mivel az előzmények egyértelművé teszik, hogy a harmadik személyű *felment* és *leült* Jézusra vonatkozik (s a *látva* határozó is).

Köznyelvi példa:

Sokáig vártam a barátomra. Mikor végre megjött, szemlátomást izgatott volt. Nehezen szánta rá magát, hogy elmondja, miért késett.

Először **határozóként** jelenik meg a *barátom*, mégsem zavaró, hogy az új mondatnak „ő” az **alanya**, sőt így természetes.

3. A nyelvőrök viszont felhívják arra a figyelmet, hogy vigyázni kell arra, nehogy az alany elmaradása **kétértelművé** vagy **félreérthetővé** tegye a mondatot (l.: alanytévesztés).

Ez az intelem **jogos**. Bizony előfordul még a **besznyében** is, sőt ott talán még inkább: a beszélőben nem mindig tudatosul, hogy a **befogadó nem feltétlenül tudja követni az alanyváltásokat**. Például ha valaki ezt mondja:

Misi is ott volt Katival. Nem érezte jól magát, mert szűk volt a szoknyája.

... akkor a befogadó a szoknya említéséből rájön, hogy a beszélő nem az előző mondat alanyáról, Misiről, hanem az előző mondat társhatározójáról, Katiról mond valamit. De ha nincs

ilyen fogódzó, akkor félreérthetővé válik a mondat:

Misi is ott volt Katival. Nem érezte jól magát, mert szorította a cipője.

Ilyenkor a befogadó nagy valószínűséggel Misit tartja alannak, akkor is, ha a beszélő számára esetleg fontosabb volt a Kati, vagy fontosságtól függetlenül ahogy a történetet mesélte, a figyelme Katira terelődött, és ezért őrá mondta, hogy nem érezte jól magát. Persze valószínűleg a besznyében is többnyire kitesszük ilyenkor a megfelelő alanyt.

Misi is ott volt Katival. Kati nem érezte jól magát, mert szűk volt a szoknyája.
Misi is ott volt Katival. Kati nem érezte jól magát, mert szorította a cipője.

Írott nyelvben veszélyesebb a félreérthető alanyváltás, mert ott a befogadónak nem mindig van lehetősége tisztázni a bizonytalanságot. Ezért ott a félreérthető alanyváltást **alanytévesztésnek** nevezhetjük, és **fogalmazási botlásként** kezelhetjük.

Erről az esetről lesz szó a következő alfejezetben.

b) Alanytévesztés

1. Az alannal kapcsolatos legtipikusabb botlás az **alanyváltás jelzésének elmulasztása**, amikor az nem egyértelmű a szövegösszefüggésből.

<i>Alanytévesztés</i>	<i>Helyes</i>
1. Tilos jelzésnél haladt át az úttesten, és elütötte <u>egy villamos</u> Kis Péter tanulót.	Tilos jelzésnél haladt át az úttesten <u>Kis Péter</u> tanuló, és <u>egy villamos</u> elütötte.
2. Gondoskodjunk róla, hogy a gyerek szobájába ne hallatsszon be a televízió hangja. Ezért kapcsoljuk ki a készüléket, s csak akkor kapcsoljuk be újra, ha elaludt!	Gondoskodjunk róla, hogy a gyerek szobájába ne hallatsszon be a televízió hangja. Ezért kapcsoljuk ki a készüléket, s csak akkor kapcsoljuk be újra, ha <u>a gyerek</u> elaludt!
3. Petőfi apja mészáros volt. Kiskőrösön született.	Petőfi apja mészáros volt. <u>A költő</u> Kiskőrösön született.
4. A munkások többet termeltek, mint amennyire számítottak (ti. az üzem vezetői).	A munkások többet termeltek, mint amennyire <u>az üzem vezetői</u> számítottak.

Az ilyeneket tehát **fogalmazási botlásnak** tekinthetjük. A gyakorlatlan fogalmazók nem is mindig képesek kijavítani az ilyen mondatokat, ez mégsem jelenti azt, hogy valamiféle nyelvi változásról volna szó. A fogalmazás olyan készség, amit tanulni kell.

Ezek a mondatok tehát javításra szorulnak. Az 1. sz. mondatot ugyan nem lehet félreérteni, mivel senki sem gondolja, hogy a villamos képes tilos jelzésnél áthaladni az úttesten, de a mondat akkor sem jó így, fogalmazási szempontból. A 2. sz. mondat jelentése is kitalálható, bár lámpáról is lehet mondani, hogy *elaludt*, így az olvasó egy pillanatra elbizonytalanodhat; a gondozott írásban ezt a mondatot is mindenképpen ki kell egészíteni alannal. A 3. sz. mondat csak akkor nem érthető félre, ha az olvasó tudja, hogy Petőfi maga született Kiskőrösön. A 4. sz. mondat jelentését illetően a világismeret sem igazít el, mivel az első,

természetesebb értelmezés az, hogy a munkások többet termeltek, mint amennyire ők maguk számítottak.

Nézzünk meg egy hosszabb példát a *Nyelvművelő tanácsok* című kiadványból! A szerző szerint – és ezzel egyet is érthetünk – az egyes mondatok külön-külön teljesen vagy csaknem teljesen kifogástalanok, mégis meglehetősen **zavaros szöveget** adnak, mert közben **megszakad a gondolatmenet folyamatossága**, a mondatok helytelenül vannak egymáshoz illesztve, összekapcsolva.

<i>Alanytévesztések</i>	<i>Helyes</i>
Nyelve, stílusa nem rendezetlen, nem kíván sok gyomlálást, de nem is színes. Nem kiművelt, hanem a köznyelv esetlegességét érezzük színein. <u>Ez</u> néha alkalmas a valóság hű megjelenítésére, gyakran azonban szegénynek bizonyul mondanivalóhoz, írói szándékhoz egyaránt. Pedig <u>stílusában</u> is találunk dicsérendő erényt: jól érzi a magyar nyelv belső struktúráját, érti belső logikáját.	Nyelve, stílusa nem rendezetlen, nem kíván sok gyomlálást, de nem is színes. Nem kiművelt, hanem a köznyelv esetlegességét érezzük színein. <u>Ez a köznyelv</u> néha alkalmas a valóság hű megjelenítésére, gyakran azonban szegénynek bizonyul mondanivalóhoz, írói szándékhoz egyaránt. Pedig <u>szerszónk stílusában</u> is találunk dicsérendő erényt: jól érzi a magyar nyelv belső struktúráját, érti belső logikáját.

Az első mondat alanya egy ismertetett szerzőnek a nyelve, stílusa. A második mondat első fele még szintén az illető szerző nyelvéről, stílusáról szól. A harmadik mondat azonban már a második mondat második részéhez kapcsolódik, alanya a *köznyelv*. A negyedik mondat ismét az ismertetett szerzőre vonatkozik, de a szöveg alkotója elfelejtett a gondolatváltásnak nyelvi kifejezést adni.

Az alábbi példában a zavar abból adódik, hogy a **két egymást követő mondatban más-más személyek csoportjára** vonatkozik a többes szám 1. személlyel kifejezett **határozatlan**, ill. **általános** alany. Az idézet egy telefonszámláról való:

<i>Zavaró</i>	<i>Helyes</i>
Távbeszélő-állomásának hibáját hamarabb <u>elhárítjuk</u> , ha reggel 9 óráig bejelenti. <u>Beszéljünk röviden</u> , ezzel is <u>javítjuk</u> a távbeszélő-szolgálatot.	Távbeszélő-állomásának hibáját hamarabb <u>elhárítjuk</u> , ha reggel 9 óráig bejelenti. <u>Tessék röviden beszélni</u> , ezzel is <u>javul</u> a távbeszélő-szolgálat.

Önmagában véve mindkét mondat helyes. Az első teljesen természetes, szokványos, a cég a maga nevében beszél többes szám első személyben (*elhárítjuk*). Önmagában a második mondat is helyes, mert a többes szám harmadik személy olyankor is használatos az általános alany kifejezésére, amikor a beszélő saját magát nem feltétlenül érti bele.

Például tankönyv szövegében: *Keressük meg az alábbi mondatokban az alanyt!* A tankönyvírók nem saját magukat, hanem az olvasókat szólítják föl az alany megkeresésére.

Így tehát önmagában a fenti *Beszéljünk röviden...* mondat is helyes. Mivel azonban az előző mondatban a többes szám harmadik személyű igealak (*elhárítjuk*) a cégre vonatkozott, ugyanilyen igelakot zavaró másokra, az ügyfelekre vonatkoztatni (*beszéljünk, javítjuk*), s a mondat javításra szorul.

2. Fogalmazási hibának tekinthető az alany (és vele együtt az állítmány) **személyének** ok nélküli **váltogatása**. A nyelvművelők példája:

<u>Alanyváltogatás</u>	<u>Alanyok egységesítése</u>
A párt és a nép előtt álló feladat, hogy <u>meggyorsítsa</u> a szocializmus építését, <u>befejezzük</u> a szocializmus alapjainak lerakását.	A párt és a nép előtt álló feladat, hogy <u>meggyorsítsa</u> a szocializmus építését, <u>befejezze</u> a szocializmus alapjainak lerakását.
	A párt és a nép előtt álló feladat, hogy <u>meggyorsítsuk</u> a szocializmus építését, <u>befejezzük</u> a szocializmus alapjainak lerakását.

Az ilyen típusú fogalmazási hibák is **javításra** szorulnak, **attól függetlenül, hogy okoznak-e félreértést vagy sem.**

C) Tapadásos vagy lappangó alany

A hagyományos nyelvtanok **TAPADÁSOS** vagy **LAPPANGÓ ALANYRÓL** beszélnek, ha az alany akkor is **odaérthető**, amikor a szövegösszefüggés vagy a beszédhelyzet nem teszi nyilvánvalóvá, mivel a fogalma mintegy hozzátapadt az igéhez:

<u>Terítve van</u> (ti. az asztal).
<u>Tálalva van</u> (ti. az étel).
<u>Jut neki mindenre</u> (ti. pénz).
Már <u>elütötte</u> a tizenkettőt (ti. az óra).
Éjfélre <u>jár</u> (ti. az idő).
Majd <u>lesz</u> neked (ti. nemulass).

Éjfélre ütött már (saját) Rontó Family

Rontó Family 7,1 E feliratkozó Feliratkozás 1 Megosztás

155 megtekintés 1 évvel ezelőtt #gipsy #saját #rontofamily #saját #rontofamily #ciganyzene #gipsy #ronto...továbbiak

Bármilyen beszédhelyzetben, bármilyen szövegtípusban lehetnek ilyenek, bár a példaként hozott kifejezések, jelentésükből fakadóan, inkább a **besznyéhez** kötődnek. A *jut neki nem jelentésénél* fogva kötődik a besznyéhez, hanem inkább **stílusértékénél** fogva, valószínűleg **kissé bizalmas** (kissé informális) stílusértékű. A többi **közömbös** stílusértékű, az *éjjélre jár* kivételével, amely inkább **választékos**.

D) Alanytalan mondatok

1. A tapadásos alanyú mondatokhoz hasonlítanak az **időjárásra** és a **napszakok, évszakok változására** vonatkozó kifejezések, az ún. **ALANYTALAN MONDATOK**:

<i>Alanytalanul</i>	<i>Alannyal</i>
Esik.	Esik az eső.
Dörög.	Dörög az ég.

Ezeket a nyelvművelők – meglepő módon – **alany nélkül és alannyal egyaránt helyesnek tartják**, pedig máskor nagyon határozottan elutasítják a „terjengősnek” bélyegzett formákat.

Ebben az esetben viszont nagyvonalúan elsiklanak afölött, hogy az alany kitétele „**terjengőssé**” teszi a mondatot, s így az alannyal kiegészült forma „**fölösleges**”, legalábbis ha a nyelvőrök által olyannyira kedvelt **nyelvi szintetizmus**, **nyelvi redundanzizmus** és **nyelvi neccessizmus** szemüvegén keresztül nézzük őket.

Természetesen egyetértünk azzal, hogy **alannyal is helyesek ezek a mondatok**, csak felhívjuk a figyelmet a következetlenségre, amellett érvelve, hogy nem szabad a nyelvművelőknek elhinni, hogy egy forma attól, hogy terjengős, eredendően helytelen volna. Íme, ők maguk szolgáltatják a bizonyítékot ebben az esetben, hogy ez nem úgy van.

A „terjengős” forma elfogadásának nyilván az az oka, hogy annak is hagyománya van a régi irodalomban, azaz a **nyelvi konzervativizmus** és a **nyelvi belletrizmus**, ill. tágabban véve a **nyelvi doktizmus** és a **nyelvi elitizmus**.

A képen található szövegben azért stílusos az alany (*ég*) kitétele, mert így párhuzamosság jön létre az *ég dörög* és a *fal omlik* között.

Elképzelhető, hogy a nyelvterület egy részén vagy valamely társadalmi rétegben a *dörög* ige mellett az alany kitétele kötelező, ugyanis a jegyzet egyik – jó nyelvérzékű – lektora ezt írta:

Szerintem meg nyelvtanilag kötelező, mert a *dörög* igének kötelező argumentuma az *ég*. Alany nélkül a *mennydörög* illene ide.

Az MNSZ2 számos példát hoz mindkét megoldásra. Nézzünk meg ezek közül néhányat!

Alannyal:

1. Unatkoztok, hangyanépek, lassan lesz vége a télnek? Hó hull, szél fúj, ég dörög: én csak vígan tücskölök. (Egyed Emese)
2. Lehetnék kuruc, sőt, labanc Vagy az, hogy az orrom szelel, vagy most kell az orvoshoz el. Igen, akárhová ütök, keményebb lesz, ami lötyög. Az igaz, a jó meg a szép addig tojnak, amíg csibék. Pici haza, piciny idő, s ugyanaz a lyukas tető. Ha kioldanám a gubanc, lehetnék kuruc, sőt, labanc. Ha hagyom, hogy se így, se úgy, a fejemre szakad a lyuk. Ha fújom, mintha döntenék, villámlik és dörög az ég. Ha azért is meggyógyulok, eltűnődhetek, ki vagyok. (Bertók László)
3. Gyurica hirtelen visszaemlékezett arra az őszi délutánra, a hegyekben. A repülők meneküléskor leszórták bombáikat, s ő azt hitte, csak az ég dörög. Álltak Anyával közönyösen a tornác szélén. Akkor jött a hatalmas reccsenés. A verandaablak betörött. „Ez már közel csapott le – súgta Anya sápadtan –, ez már közel...” – A szobába siettek, behúzták a zsalugátert. (Jókai Anna)
4. Békételen és szomorú tengert találok ki magamnak, s partot, tépettet, feketét, mását hullámvert napjaimnak. Térdre rogyok a köveken meztelen lélekkel s elárult szívvel, – távol dörög az ég, szólnak a himnuszok s az ágyúk. „Tenger! – kiáltok – kitalált tengerem, rongyos köpönyeg, mint mélyedbe süllyedt hajót takard el az életemet. Vagy tisztíts, moss meg, tengerem, segíts, hogy e földi világra vágyakozva vágyhassam én értelemre és tisztaságra...” (Kuczka Péter)
5. – Mit kerestek akkor egy szolgálégény? – Két öltözet ruhát kaptam tőlük: egy ünnepit és egy dolgozat, néha a magukéból is adtak használtat, két rend alsót, egy pár csizmát és egy pár cipőt. Termény vagy pénz nem járt, legföljebb vasárnapra egy-két pengő. Enni a gazdákkal ettem, az étellel nem spóroltak a háznál, Dani bácsi akkor is evett, ha rakni kellett volna

<p>a kazlat. – Dani bácsi, <u>dörög az ég</u>, megázik a kazal. – Aki megáztatja, meg is szárogatja. Enni köll. (Moldova György)</p>
<p>6. Kérdésünkre Fenyvesi Máté ügyvezető elnök tegnap elmondta, hogy a módosítások precíz jogi megalkotása csakugyan megcsúszott kissé, ám március 31-éig a közgyűlésre mindenképpen sor kerül. Rendben, meglesz a közgyűlés, szalonképessé válnak a ferencvárosi viszonyok, csakhogy odafent megint javában <u>dörög az ég</u>... És mi van akkor, ha a kigazda irányítású tárcák végül kénytelenek lesznek átengedni az ISM-nek az állami tulajdonú létesítményeket? (sajtó)</p>
<p>7. Az is figyelemre méltó, hogy tíz nappal a bombázások vége után még nem kezdődött meg a romok eltakarítása, s a belgrádiak úgy sétálnak el a még mindig malter- és füstszagot ontó romhalmazok mellett, mintha azok már évtizede ott lennének. A belgrádiakkal folytatott beszélgetésekből azonban hamar kiderül, hogy a Szerbia elleni NATO-háború 78 napja nem telt el lelki sérülések nélkül: még mindenki megriad, ha <u>dörög az ég</u>, vagy elszáll egy repülőgép a város fölött, s még tartanak a rémálmok is, amelyek visszatérő eleme a tehetlenség és a kiszolgáltatottság érzése. A bombázások – állítják a belgrádiak – az első hónap elteltével váltak valóban elviselhetetlenné, akkor, amikor úgy tűnt, hogy Milosevics nem enged, s a NATO a támadások hevességének fokozásával válaszolt a makacskodásra. (sajtó)</p>
<p>8. Nézzte, majd a holnapi lapokat ha ki fogja nyitni, olyan támadásokat fogok kapni, hogy egy ilyen múlt héten elhangzott vagy talán két hete elhangzott interjú után eljöttem ide ebbe a műsorba. Majd azt fogják írni, hogy legitimálom természetesen mindazt, ami ott elhangzott, hogy csak úgy <u>dörög majd az ég</u>. Nem akarom az ellenfél lapjainak, mármint a kormány ellenfeleinek lapjainak olvasására buzdítani a hallgatókat, de azért azt javaslom, hogy nyissák majd ki a lapokat és meg fogják majd látni. (sajtó)</p>
<p>9. Háromnegyed öt elmúlt egy perccel. A fővárosban <u>dörög az ég</u>. Nemsokára lemondjuk majd, hogy milyen időjárásra kell számítani a nap további részében (túl jóra nem), tizenhét órákor lesznek majd friss hírek. Előtte viszont arról, hogy ökolívóból hogy lesz valaki jótékonyági nagykövet. (besznye)</p>
<p>10. Budapest: a Hungária körúton a Hős utca közelében mindkét irányban baleset akadályozza a haladást, a Lágymányosi-híd felől a Könyves Kálmán körút – Hungária körút útvonalon torlódnak a járművek, és <u>esik is az eső, dörög az ég</u>, úgyhogy vezessenek óvatosan és figyeljenek egymásra. (besznye)</p>
<p>11. Eger, közepesen felhős az ég, <u>dörög az ég</u>, gyenge északnyugati szél fúj, 23 fok. (besznye)</p>
<p>12. Budapesten vihar közeleg. Beborult és örülten <u>fúj a szél, dörög az ég</u>... esni fog... ebből bőrig ázás lesz... ☹ (fórum)</p>
<p>13. Hello! Nem szemetel az egerentyű, <u>esik az eső, dörög az ég, szállingózik a hó</u>, van reggeli ködfátyol, éjjeli hangulatos telihold, szóval van minden mi szem-szájnak ingere. Csak egy TNT-be kell beruháznod;) (fórum)</p>
<p>14. Sziasztok, már itthon vagyok, mert semmi kedvem nem volt dolgozni. Az idő teljesen bizonytalan, most itt éppen <u>dörög az ég és sűt a nap</u>. Én 9-re megyek, ez már tuti. Vihar esetén hívjatok (Gonoszka2 - látatlanban is megkedveltelek), a Made Inn ugyanis csak 10-kor nyit. Nem tudom pontosan ki lesz Talos, mert lehet, hogy a Kaltenbergből is jönnek. De én mindenkit nagyon szívesen látok-várok. Most le kell szakadnom, mert itthonról nagyon drága. (fórum)</p>
<p>15. A viharról: én szeretem a vihart, amikor <u>dörög az ég</u>, amikor <u>szakad az eső</u>. Egyéb vihart nem szeretek. Elmondhatok neked egy titkot: ha itt a munkámat elfogadják, ha betartják a szóbeli megállapodásainkat, akkor még a mai nap is itt a galéria. Nem volt tervem elhozni innen. Azt viszont el kellene ismerni, hogy azokért, akiket a Galériába hozok – sokuk elsőként mutatkozik be az interneten – azok felé felelős vagyok azért, ahová hozom őket. (fórum)</p>

Miért dörög az ég a népi hiedelem szerint Illés napján?

SZÖVEG: FERENCZI-BÓNIS ORSOLYA

Kozma Dezső : Kelet felől dörög az ég

Óriásit dörgött az ég

Herczeg Márk
100JÁRAS · 2014 december 20. 19:51

GYAKORIKÉRDÉSEK.HU Új kérdés Votetlen » Egyéb kérdések

Listva 2

Üzeneteid

Kérdéseid

Kezdőoldal » Egyéb kérdések » Egyéb kérdések » Van olyan, hogy dörög az ég...

Van olyan, hogy dörög az ég, de nem villámlik?

Fiavelt kérdés

Alany nélkül:

1. Hála Istennek! Lehűl a levegő! Reggel óta várjuk! Boldogan nevet, a Férfi kezét rázza. Vil-lám cikázik, dörög. (Fejes Endre)
2. Mert rézsút arra esik a nap sugara. De csak egy pillanatig, mert hirtelen besötétül. Az ég begyömködté az ablakokat kénsszagú fekete rongyaival. Fölkel hát és meggyújtogatja sorra az oltár gyertyáit. Zokog az orgona sípja, nyomogatja a kopott billentyűket a nagyorrú kántor, s épp énekbe kezdene, mikor a szószékről ideszúró két sörény-dús szemöldök megállítja ujjai komor játékát. Ének helyett így csak orrlíkat fúvogatja; nagyokat trombitál a kockás zsebkendőbe. Kint dörög! S hogy teljes legyen az összhang, papunk is dörge delmes szózatba kezd. Csak úgy visszhangzanak a falak. (Juhász Ferenc)
3. A kiváló szaktudás összeférhet a kiváló jellemtelenséggel. Ebedly találmánya volt ez is. Ebedly csinált ugyan néha kirívó, durva hibát – ilyenkor forrón bocsánatot kellett tőle kérni. Mindig akadt valaki, aki a felelősséget vállalta, s nagy, nyomtatott betűkkel lehülyézte magát a naprakész faliújságon. De nem maradhat említetlen Ebedly Iván egyetlen, valódi és óriási erénye! Igen, Ebedly fél évvel mindig előre tudta, mi lesz az aktuális termelési vonal. Merről dörög – s merre kell az ernyőt tartani. (Az már igazán rosszmájúság, hogy az alkoholist a főmérnök, aki szeget egyenesített a dabasi elvonókúrán, kínjában azt locsogta: Ebedly-től nemcsak lefelé, hanem valami rejtélyes okból fölfelé is félnek... s inkább beavatják.) (Jókai Anna)

<p>4. Valaki szölt, hogy figyeljenek csak, mennyire <u>dörög</u>, az új tálcával belépő és süteményt osztogató öregasszony közölte is, hogy úgy eleredt az eső, mintha özvív készülödnék. Másodszorra jó húsz perc múlva kéredzkedett ki, Zsuzsanna most már megtapogatta a homlokát, ninc-e láza. Horn Mici megkérdezte, adjon-e neki valami gyógyszer, Kalmár meg elfordította a fejét, mint akinek kínos, hogy férfi létére ilyesmikről kell hallania. (Szabó Magda)</p>
<p>5. Halkan sír. Csend. Fák mozognak, messziről <u>villámlik s dörög</u>. (Tamási Áron)</p>
<p>6. A hatodik honfoglaló magyar törzs neve volt Jenő, az Eugén névvel az 1830-as években azonosították, ennek jelentése: előkelő, nemes nemzetségből való. Az 1969-es naptármódosítás előtt július 13-a Antiochiai Szent Margit vértanú szűz, a középkor egyik legnépszerűbb szentjének ünnepe volt. A nap a mérges és a pisis melléknevet azért kapta, mert a megfigyelések szerint többnyire esőt, zivatart hozott, sokszor <u>dörög, villámlik, vihar dühög</u>. Negyvenes és termésjósló napként tartják számon. Ha ezen a napon esik az eső, lehullik vagy férges lesz a dió és a mogyoró. Ez volt a szabadban fürdőzés kezdőnapja is, ekkor mentek be először a patakokba, folyókba, tavakba. (sajtó)</p>
<p>7. Dénes nem kegyelmezett: volt itt taktikai, erőnléti és úszóedzés, minden, ami ebben a gyönyörű sportágban csak előfordulhat. Ezért hát ez a szombat-vasárnap úgy kellett, mint testnek a kenyér, a pihenővel, meg a családi együttléttel. Be kell vallanom, alig állok a lábamon, úgy elfáradtam, pedig nem vagyok egy gyenge legény. Amikor ezeket a sorokat írom, szombaton délután, éppen hatalmas zivatar van kibontakozóban itt Gödöllőn, <u>dörög, villámlik</u>. De kit érdekel, amikor végre pihenhetek egy kicsit... (sajtó)</p>
<p>8. Az Időkép.hu-ra küldött észlelések (felhasználói helyzetjelentések) szerint Békés megye legtöbb pontján már nem esik, viszont továbbra is úgynevezett száraz zivatar érezteti hatását, <u>dörög és villámlik</u>. A megyeszékhelyen a szél ereje is csendesedett. A vihar gócpontjai északkeleti irányban hagyják el a megye területét. (sajtó)</p>
<p>9. Már Budapest néhány kerületében is <u>dörög és villámlik</u>. Mire számíthatunk a folytatásban? (besznye)</p>
<p>10. Rip: – Milyen belülről, milyen a hurrikán? Lovász Irén: – Olyan sötét lett, majdnem mintha éjszaka lenne. Olyan sötét és úgy zuhog az eső, hogy tíz méterre nem látni, vízszintesen esik az eső, ha el tudjátok ezt képzelni. Borzasztó félelmetes, de viszont, gyönyörű is, és érdekes, hogy se nem <u>villámlik</u>, se nem <u>dörög</u>. Olyan hullámok vannak a tengeren, hogy háromtól tíz méteres hullámok. Átcsap a kisszigetekre, ahol emberek élnek, a szigeteket is ki kell, hogy ürítsék, rendszerint ki is ürítik, van egy híd, azon az egyhídon ezer, ezeröttszáz embernek kell gyorsiramban eltűnni. (besznye)</p>
<p>11. Amikor kicsit távolabb <u>dörög</u>, és amikor a közvetlen közelünkben csap le a villám. Jött ilyen esős idő, utána jött egy ilyen cikázó villám, harmadjára meg jött egy nagyobb, és utána olyan nagy durranás volt, mint amikor ledobnak egy nagy bombát. Kinéztem az ablakon. Hatalmas vastagon jött ki a tűz – mesélte az a szabolcsi tanyatulajdonos, akinek istállójába pár nappal ezelőtt vágott a villám. A kár több millió forint. (besznye)</p>
<p>12. Emberek!!! Köszí szépen a sok tippet! Jobbnál jobbakat találtam benne. Remélem azonban nem baj, ha elkövetésük után Rátok hivatkozok. A kutyámat már nevelem. Most <u>zuhog az eső, dörög és villámlik</u>. Előbb a Dunába vágott a villám. Nem volt semmi, még a hangja is brutkó volt. Kár, hogy nem 30 méterrel odébb csapott be. Akkor nem lenne több gondom, és Isten sem bizonyítja rám a dolgot... Üdv, bye! (fórum)</p>
<p>13. Nagyon tetszett a sztorid, főleg mert igen ismerős a szitu. A mi kutyánk is kádban van fürdetve (nem kis teljesítmény egy böszme nagy németjuhásznál), apám alig bírja ki-be emelgetni. A mi kis ölebünk nem bírja a hajszáritót, így ezek a fürdetések főleg az éjszakai séták után történnek. Egyebek közt a kádba csak akkor tud (és szeret) egyedül bemászni Rami (az említett eb), amikor iszonyúan <u>dörög és villámlik</u>, ugyanis valamiért csak ott érzi magát biztonságban. Viszont akkor meg kicsalni nehéz. (fórum)</p>

14. Itt nem dörög és az eső is csendesedik... vagy csak fogy a víz... vagy csak úgy néz ki... vagy csak mondom... (fórum)

15. A vihar nem különösebben heves, tavaly ennél sokkal ijesztőbbek voltak, viszont kétszer úgy vág be a villám, hogy először egy hegesztéshez hasonló hangot hallunk, majd egy időben villámlik és dörög. Egy óra elteltével enyhül az idő és átvált változó intenzitású esőbe. (közösségi)

16. Itt a vihar!!! Villámlik, dörög. ☹️ Vannak állatok akik ilyenkor rettegnek. Gondoljunk rájuk és tegyük őket biztonságos helyre...

A figyelmes olvasó észrevehette, hogy Jókai Annától mindkét esetre idézünk példát (l. a táblázatok 3. sz. mondatát). Az alanytalan mondatban metaforikus a használat (*Merről dörög – s merre kell az ernyőt tartani*), de ez aligha van hatással az alany kitételére vagy elhagyására. Erre utalnak az alanyos példákat tartalmazó táblázat 6. és 8. sz. mondatai, melyek ugyancsak metaforikusak, s mégis a hosszabb formát tartalmazzák (*odafent megint javában dörög az ég; azt fogják írni, hogy legitimálom természetesen mindazt, ami ott elhangzott, hogy csak úgy dörög majd az ég*).

Arra, hogy valódi váltakozásról van szó, jól utal, hogy – amint némely példánk is mutatja – ugyanolyan helyzetben használatos mindkét megoldás. Ilyen a „besznye” alkorpuszban az az eset, amikor a műsorvezető bevezeti a részletesebb időjárásjelentést (l. a táblázatok 9. sz. példáját).

Az alany kitételét vagy elhagyását elősegítheti a nyelvi kontextus is. Némely példában látjuk, hogy a *dörög az ég* környezetében más, időjárással kapcsolatos megfogalmazásokban is ki van téve az alany, l. az 1., 10., 12–15. sz. idézeteket (ellenpélda a 2. sz. idézet). Ennek a fordítottja is igaz: a *dörög* alany nélkül használatos, miközben mellette más alanytalan kifejezés is áll, l. az 5., 7–10., 13., 15–16. sz. idézeteket. Itt az 1. és a 14. idézet ellenpélda, a 6. és a 12. idézet pedig ambivalens ebből a szempontból, mert a vizsgált kifejezés környezetében egyaránt áll alanytalan és alanyos kifejezés.

Pécsen dörgött és villámlott, Sopronba hóvihár érkezett

Önöknél is dörgött, villámlott?
Délutáni zivatar és meseszép
szivárvány Kőszegen

Folyamatosan dörgött, több helyen jégeső esett, akadozott a vasúti közlekedés

2023.06.23. Tóth András

2. Vannak olyan alanytalan mondatok is, melyekben az alany ki sem tehető, mert nincs:

Már két hete fagy.

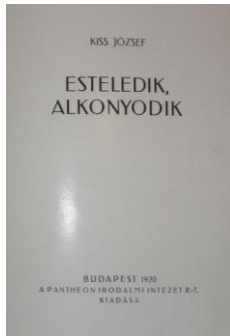
Még csak hajnalodott, de ő már fönt volt, és tanult a nyelvalakítás-vizsgára. Nagyon jól tette!

Alkonyodott.

Bár még nem tavaszdik, Bálint gazda már rendszeresen kijár a kertbe.

Ne állj a fa alá, mert villámlik, belecaphat a fába a villám.

Reggeltől havazik.

Ezekhez többnyire nincs is mit kitenni, így aztán nem is fenyeget az a veszély, hogy valaki alanytalannal egészítené ki őket. A *villámlik* és a *havazik* az internetes adatok tanúsága szerint olykor előfordul az *ég* alanytalannal.

Átvitt értelemben, metaforikusan használva is lehet alanyuk:

Villámlik a szeme.

Szirmok havaznak a vállára.

Metaforikus használat

- (5) Látom, nagy a vihar, villámlik apa tekintete.
- (6) Őszbe fordult az idő, esteledik az életünk is.
- (7) Hajnalodik a kedvünk.
- (8) Hó havazik a szádból.

2. Tárgy elhagyása

A tárgy esetében is különbséget kell tenni aszerint, hogy **hányadik személyű** tárgy marad el. Mivel nemcsak a határozott, hanem a határozatlan ragozású igealakok is utalhatnak néha konkrét tárgyra, az egyes személyeken kívül aszerint is különbséget kell tennünk, hogy az ige **határozott** vagy **határozatlan** ragozású-e.

Ezeket az eseteket több alfejezetben tárgyaljuk, a nyelvi jelenségek belső törvényszerűségeinek megfelelően.

A) A 3. személyű tárgy elhagyása, ill. kitétele

Jelentős különbség van a tárgy elhagyásában és megtartásában az **egyes** és a **többes** számú névmási tárgy között. Ezért a két esetet külön-külön alfejezetben tárgyaljuk.

a) Egyes számban

Mivel a **határozott ragozás tárgyas személyragja** egyértelműen utal a **határozott egyes számú tárgyra**, az egyszer már megnevezett egyes számú tárgyat már **nem feltétlenül szükséges megismételni**:

Mért görbítetted mosásnak a hátad? Hogy egyengeds egy láda fenekén? (József A.: Kései sirató)

Ebben a stílusban **szükségtelen** az *azt*. **Kitétele** nem tenné a mondatot agrammatikussá, de éreznénk egy kis **stílustörést**, mivel a névmási tárgy kitétele ilyen esetekben inkább a **formális** stílust, a **hivatali** nyelvi fogalmazást asszociálja.

Többnyire akkor is **határozott ragozást** használunk, **ha az előzőleg megnevezett tárgy határozatlan volt**, mivel **a tárgy az ismétlődéssel határozottá válik**:

Levelet írunk, még ma föladjuk.
Jó étvágyat kívánok. – Víszont kívánom.

A nyelvőrök az egyszer már megnevezett tárgy újbóli előfordulásakor a névmási tárgy nélküli formát tartják jobbnak:

<i>Névmási tárggyal</i>	<i>Névmási tárgy nélkül</i>
Pista Erzsike fordult, és <u>felkérte ő</u> t egy tánra.	Pista Erzsike fordult, és <u>felkérte</u> egy tánra.
Találkoztam Hedviggel, és <u>megkértem ő</u> t, hogy adjon nekem egy kiflit.	Találkoztam Hedviggel, és <u>megkértem</u> , hogy adjon nekem egy kiflit.

Mindkét forma használatos, könnyen elképzelhető, hogy szövegtípusonként, műfajonként, stílusváltozatonként eltérő mértékben. De valószínűleg minden szövegtípusban, műfajban, stílusváltozatban **megvan a váltakozás, s egyik változat sem tekinthető helyénvalótlannak**.

Ha nem érezzük szükségét az *őt* kitételének, inkább ne tegyük ki, különösen akkor, ha **tömör, magyaros** fogalmazásra törekszünk. Ám ha nem szempont a tömörség és/vagy magyarosság, s úgy érezzük, hogy a névmási tárgy nélkül valahogy nem egészen teljes a mondat, merjük nyugodtan kitenni, a **nyelvézékünkre** támaszkodva.

A *Nyelvművelő kézikönyv* szerzői különösen akkor tartják **bántónak** a névmási tárgy kitételét, ha nem személyes, hanem **mutató névmás** kerül a mondatba:

<i>Mutató névmási tárggyal</i>	<i>Névmási tárgy nélkül</i>
Ha megfogalmaztam a levelet, <u>lediktálom azt a gépíróknak</u> .	Ha megfogalmaztam a levelet, <u>lediktálom a gépíróknak</u> .

A példaként hozott mondatban valóban nem érezzük szükségét az *aztnak*, nem is azért, mert annyira „fölösleges” volna, hanem azért, mert egy **hétköznapi stílusú** mondatba **nem illik** bele az ilyen szerepű mutató névmás.

Egy **formális stílusú**, főleg **hivatali** nyelvi szövegben viszont valószínűleg egyáltalán **nem akadnánk fenn rajta**, ott az ilyen redundancia sokszor helyénvaló (bár nem kötelező).

További tipikus, **mutató névmással** is gyakran használt, a nyelvőrök által **helytelenített** kifejezések:

<i>Mutató névmási tárggyal</i>	<i>Tárgy nélkül</i>
mint <u>azt</u> látjuk	mint látjuk
mint <u>azt</u> sokan gondolják	mint sokan gondolják
mint <u>azt</u> említettük	mint említettük
mint <u>azt</u> az előttem szóló kifejtette	mint az előttem szóló kifejtette

Nem **érthetünk egyet** azzal, hogy az *azt* névmási tárgyat tartalmazó forma **nem volna helyes**. Az is helyes. Még csak *azt* sem mondhatjuk, hogy a névmási tárgyat tartalmazó változat stílustörést okozna a választékos vagy a bizalmas stílusban. A mutató névmás nem is feltétlenül redundáns: lehet kiemelő, nyomatékosító szerepű, azzal pedig, hogy explicitté teszi a visszautalást, növeli a szövegkoherenciát.

Ugyanakkor hasznos volna a kérdést empirikusan tesztelni (a mutató névmási tárgyak használatát nem vizsgáltuk).

A nyelvőrök a névmási tárgy kitételét csak akkor tartják helyesnek, ha **hangsúly** van rajta:

Pista Erzsikehez fordult; <u>ŐT</u> kérte <u>fel</u> táncra, nem Mártát. Ha megfogalmaztam a levelet, <u>AZT</u> diktálom <u>le</u> a gépíróknak, nem a jelentést.

Ilyenkor, amikor **hangsúly** esik a tárgyra, **valóban szükséges** a személyes vagy mutató névmást kitenni, ám az empirikus kutatások is kimutatták, hogy ki szokás tenni a névmási

tárgyat olyankor is, amikor **nem hangsúlyos**, és amikor nélküle is ugyanazt jelenti a mondat. Nyilvánvaló, hogy a nyelvújítók véleményét egyfelől a **nyelvi szintetizmus**, **nyelvi redundancia**, **nyelvi szimplicizmus**, másfelől a **nyelvi aformalizmus** és a **nyelvi homogenizmus** befolyásolja.

Az ilyen **redundáns** névmási tárgy elsősorban a **formális** stílusra jellemző, a **választékos** és a **bizalmas** stílusban szintén jelen van, de **kisebb mértékben**. Ezért ha stílusosak, tömörek, magyarosak akarunk lenni, jobb, ha nem használunk redundáns névmási tárgyat, különösen a **bizalmas** és a **választékos** stílusban.

b) Többes számban

A többes szám 3. személyű névmási tárgyat általában **nem szoktuk elhagyni**, akkor sem, ha **nem esik rá hangsúly**.

A *Nyelvművelő kézikönyv* ugyan azt sugallja, hogy ilyenkor a „félreértés elkerülése végett” vagy „ritmikai ok miatt” van szükség a tárgyra, ez valójában nem így van.

Ha gondolatainkat másokkal közölni akarjuk, kimondjuk vagy leírjuk **őket**.

Ilyenkor, mivel a tárgy hangsúlytalan, a **dolognévi tárgyra is az őket** személyes névmással utalunk, ahogy azt a fenti példában is látjuk.

„Néhány túlélő még életben van. Kérdezzék őket, ki akarna háborút!” – a szlovák nemzeti felkelésre emlékeztek Dunaszerdahelyen

Szilvási Tibor
2024. augusztus 28. - 16:07

BUDAPEST | 2024. augusztus 30. 13:51

Ruhák, amelyeket imádunk, de a férfiak utálják őket

A divatkor, Sarah Jessica Parker maniról

B) A 2. személyű tárgy elhagyása, ill. kitétele határozott ragozásban

Itt is jelentős különbség van a tárgy elhagyásában és megtartásában az **egyes** és a **többes** számú névmási tárgy között, akárcsak a 3. személyű tárgy esetében, úgyhogy a két esetet itt is külön-külön alfejezetben tárgyaljuk.

a) Egyes számban

A határozott ragozás **-lak/-lek** ragja a **2. személyű tárgyat** is **egyértelművé** teszi, amikor a mondat alanya 1. személyű. Ezért ebben az esetben is **elmaradhat** a névmási tárgy, ha hangsúlytalan:

Megbízlak a rendezvény megszervezésével.
Szeretlek.
Valóban megdicsérhettelek volna.
Nem akartalak megbántani.

Az empirikus vizsgálatok azt mutatják, hogy a tárgy **ilyenkor sem marad el mindig, váltakozás** van a névmási tárgy nélküli és névmási tárgyat tartalmazó formák között:

<i>Névmási tárgy nélkül</i>	<i>Névmási tárgyjal</i>
Nem én választottalak.	Nem én választottalak <u>téged</u> .
Jobb lett volna, ha figyelmeztettek volna.	Jobb lett volna, ha figyelmeztettek volna <u>téged</u> .
Megtanítalak én tisztességre, te kutyafajzat!	Megtanítalak én <u>téged</u> tisztességre, te kutyafajzat!
Meg tudlak érteni.	Meg tudlak <u>téged</u> érteni.
De jó lenne, ha láthatnálak a tévében!	De jó lenne, ha láthatnálak <u>téged</u> a tévében!

A váltakozást **természetesnek** kell tartanunk. Ha **tömörek, magyarosak** akarunk lenni, különösen ha **gondozott választékos** szöveget fogalmazunk, mindenképpen jobban tesszük, ha **mellőzzük a névmási tárgyat**. Ha viszont **nem számít a magyarosság és a tömörség**, nyugodtan a **nyelvérzékünkre** bízhatjuk magunkat. (Lehetséges, hogy többnyire olyankor fog megjelenni a névmási tárgy, amikor kisebb-nagyobb nyomatékot kap.)

Amikor a tárgy **hangsúlyos**, mindenképpen **szükséges** kitenni:

TÉGED bízlak meg a rendezvény megszervezésével.
TÉGED szeretlek, nem Zsuzsit.

Ez az eset nem jelent gondot, mivel nincs váltakozás, a tárgy ilyenkor **sosem marad el**.

b) Többes számban

Mivel a *-lak/-lek* rag önmagában inkább **egyes számú tárgyra** utal, többes számban a névmási tárgyat **ki szoktuk tenni**:

Meghívlak titeket vacsorára.
Meghívlak benneteket vacsorára.

Igen, ezekben a mondatokban **szükség van** a névmási tárgyra, mert csak így egyértelmű, hogy többes számról van szó, vagyis több személyt hív meg a beszélő.

Ha a tárgy **hangsúlyos**, akkor nem is képzelhető el, hogy elmaradjon:

Titeket hívlak meg vacsorára.
Benneteket hívlak meg vacsorára.

C) Az 1. és a 2. személyű tárgy elhagyása, ill. kitétele határozatlan ragozásban

A határozatlan ragozású igealak mellé odaértjük az egyes szám 1. vagy 2. személyű névmási tárgyat:

Miért kerestél [ti. engem]?
Ne várjunk meg [ti. téged]?

“Rólad
álmodtam.
Szerettél. Innen
tudtam, hogy
álom.”

A tárgy ilyenkor is elmaradhat, mert a kontextusból világos, hogy első vagy második személyű tárgyról van-e szó.

Esetleg más mondatok esetében az lehet kérdéses, hogy egyáltalán van-e tárgy a mondatban:

Látsz?

Ez a mondat kétféle jelenthet: 1. Van-e látóképességed? Például ha sötétben tesszük föl a kérdést, vagy egy szemműtét után. 2. Látsz-e engem? A beszédhelyzetből többnyire egyértelmű, melyikre kell gondolni, inkább olyan esetet nehéz kitalálni, ahol tényleg fennáll a félreértés veszélye. Mondjuk:

A: Iszol még? B: Dehogy, már egy éve leszoktam az alkoholoról. A: Nem arra gondoltam, hogy még alkoholistává vagy-e, csak arra, hogy kérsz-e most még egy pohár gyümölcslevet.

Az empirikus kutatások tanúsága szerint a tárgy elmaradása ilyenkor ritkább, mint az előző esetekben (amikor a határozott ragozás utal a tárgyra), tehát nagyobb mértékű a váltakozás a névmási tárgyat tartalmazó és azt nélkülöző formák között.

Természetesen itt is érvényes az, hogy ha a tárgy hangsúlyos, nem maradhat el:

ENGEM bántottál meg, nem őt!
TÉGED fogunk megkérni, nem Józsit.

D) Tapadásos vagy lappangó tárgy

A tapadásos vagy lappangó alanyhoz hasonlóan a **TAPADÁSOS** vagy **LAPPANGÓ TÁRGY** is olyan tárgy, amely azért maradhat el a mondatból, mert odaérthető:

Ez is megéri [ti. a pénzét, az árát].

Akkor fogta [ti. magát], s elment.

Vastagon megéri:
most visszakaphatod
a hőszigetelés árát!

Nyomtass a részletekért

Amint látjuk a példákból, ha az odaérthető tárgy határozott, az ige határozott ragozású.

Hasonló, ill. még közkeletűbb kifejezések:

Jól megjárta.

Nem húzza sokáig.

Ez is megteszi.

Megadta neki.

Amint kedve tartja.

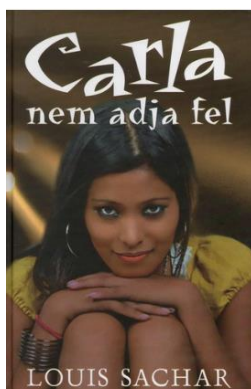
Még sokra viheti.

Ha valakit szeretsz,
az nem arról szól,
hogy csak akkor törődsz vele,
amikor kedved tartja...
hanem arról is,
hogy megbocsátasz,
amikor
elbaltázott valamit.

Sokra viheti az óriási egri platán

EGER. Az egri termálfürdő területén lévő keleti platán lett az év fája Magyarországon. Magassága 40 méter, a törzs átmérője körülbelül 8 és fél méter. Az egri keleti platánfa 2013 évben az Európa fája cím elnyerésére is pályázik.

Ezek **(kissé) bizalmas** vagy **közömbös** stílusértékűek.

A **határozatlan tárgy** fogalma **szintén hozzátapadhat** bizonyos igékhez, ezek ilyenkor határozatlan ragozásúak:

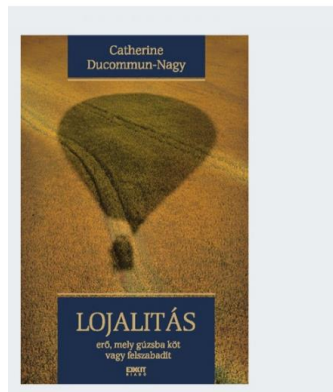
A forrásvíz üdít, frissít [ti. bennünket, mindenkit].

Az alkohol öl, pusztít és nyomorba dönt.

Ülőmunka, ami öl, pusztít és nyomorba dönt

2014-06-01

Az üdítő üdítsen! A frissítő frissítsen!

Lojalitás – erő, mely gúzsba köt vagy felszabadít

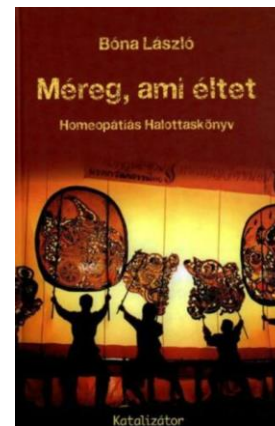
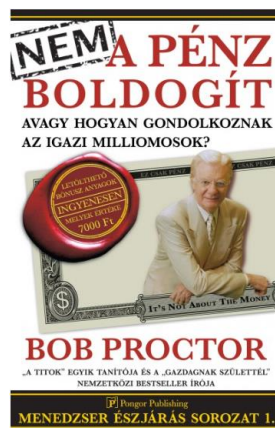
★★★★★ | 0 vélemény

A lojalitás a kontextuális szemlélet központi fogalma. A szerző a lojalitás fogalmát a kontextuális szemlélet négy dimenziója felől világítja meg, valamint tárgyalja az ötödik, az ontikus dimenziót is.

Elérhető Készleten

20,00 RON

Küldjön E-mailt ismerőseinek

& ÁLLÍTÁS ÉS TAGADÁS EGYSZERŰ MONDATOKBAN

A mondatok logikai minőségük szerint közismerten kétfélék lehetnek: állítók vagy tagadók. **ÁLLÍTÓ** az olyan mondat, amely egy **eldöntendő kérdésre** adott **állító feleletként** fogható fel, melyet a mondatértékű *igen* vezethetne be:

Voltál tegnap Úszoron? – Igen. Voltam tegnap Úszoron.

TAGADÓ az olyan mondat, amely egy eldöntendő kérdésre adott tagadó feleletként fogható fel, melyet a mondatértékű *nem* előzhetne meg:

Voltál tegnap Úszoron? – Nem. Nem voltam tegnap Úszoron.

Ez a felosztás nemcsak a **kijelentő** mondatokra érvényes, hanem a **felkiáltó, óhajtó, felszólító és kérdő** mondatokra is.

<i>Mondatfajta</i>	<i>Állító</i>	<i>Tagadó</i>
kijelentő	Úszoron vagyok.	Nem vagyok Úszoron.
felkiáltó	Milyen jó Úszoron!	Mennyire nem jó Úszoron!
óhajtó	Bárcsak Úszoron lehetnék!	Bárcsak ne lennék Úszoron!
felszólító	Menj el Úszorra!	Ne menj el Úszorra!
kérdő	Voltál Úszoron?	Nem voltál Úszoron?

TILTÓ MONDATNAK a **tagadó felszólító** mondatot nevezzük:

Ne menj holnap Úszorra!

Az alábbiakban egy-egy fejezetet szentelünk az **állítás** és a **tagadás** kérdéseinek, különös tekintettel az e területen tapasztalható **váltakozásokra**.

1. Állítás

Az eldöntendő kérdésre **igenlő** vagy **tagadó**, ill. az igenléssel vagy tagadással **határos**, esetleg **kitérő** feleletet adhatunk. Ebben a fejezetben az állító válasz formáit tekintjük át, majd pedig röviden kitérünk az állítva tagadásra.

A) Az állító válasz formái

Az igenlő (állító) feleletnek változatos formái vannak. Főbb típusaikat a *Nyelvművelő kézikönyv* alapján soroljuk fel:

1. Igenlést kifejező szóval (módosítószóval, határozószóval) történő válaszadás

a) A leggyakoribb az *igen*. Akármennyire is meglepő, a régebbi nyelvművelés még **ezt is helytelenítette!** Szerencsére a mai nyelvművelők elődjeik helytelenítését **alaptalannak** tartják.

b) Az *igen* helyett – többnyire **alázatoskodó** vagy az **alárendeltséget** érzékeltető színezettel – olykor az *igenis* forma is használatos:

Megértette a parancsot? – Igenis!

c) A **magától értődnék** érzett **igenlést** a *természetesen* és a kissé közvetlenebb hangulatú *persze*, a **nyomatékosat** a *hogyne* szóval is kifejezhetjük:

Szabad ez a hely? – Természetesen.

Segítenél nekem? – Persze!

Megkérhetlek arra, hogy csinálj itt nekem is helyet? – Hogyne!

d) Egyéb állító értékű szavak: ilyen az egészen bizalmas hangulatú *hát*, továbbá a *Nyelvművelő kézikönyv* szerzői szerint a „művelt beszédből erősen kirívó” *ühüm* (NyKk. I. 1983: 184).

Érdekel? – <u>Hát!</u>
Megismersz? – <u>Meg hát!</u>
Nehéz megcsinálni? <u>Nehéz hát!</u>
Álmos vagy? – <u>Hát bizony!</u>
Ő is hozzászólt? – <u>Ühüm!</u>

Természetesen szó sincs róla, hogy az *ühüm* és az *aha* kirína a művelt beszédből. Egyiknek a használata sem a beszélők iskolázottságától, hanem a **beszédhelyzettől** függ: az **egymáshoz közel álló emberek bizalmas stílusának** jellegzetes szavai.

Bátran használhatjuk, amikor késztetést érzünk rá, mindenekelőtt **informális** beszédhelyzetben.

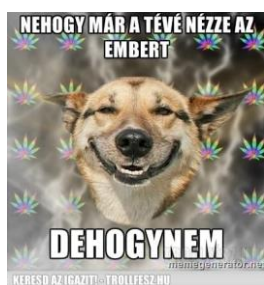

e) Az állítással határos, **de bizonytalan válasz** formái a következők lehetnek:

alighanem, talán, esetleg, valószínűleg

f) Ha a **kérdés tagadó alakú**, többnyire a *de* vagy a nyomatékosabb *dehogynem, dehogyne; dehogyisnem, dehogyisne; sőt* stb. szóval adhatunk állító feleletet. Ezek közül a mai nyelvben a *dehogyne* és a *dehogyisne* nagyon ritka.

Nem találkoztunk már valahol? – De!
 Nem találkoztunk már valahol? – De igen!
 Nem segítenél? – Dehogynem!
 Nem segítenél? – Dehogyisnem!

Sokszor, amikor azt mondd:
 -*Dehogyisnem!*
 Valójában azt gondold:
 -*Dehogy is! Nem!*

2. Az igenlő válasz másik alapformája az, amikor **hiányos szerkezetű mondattal** válaszolunk, rendszerint úgy, hogy **megismételjük** a kérdés **hangsúlyos mondatrészét** olykor a megfelelő **névmással** vagy **névmási határozószóval** helyettesítve.

Ezt tartották a régebbi nyelvművelők **magyaros** megoldásnak, a **nyelvi purizmus**, a **nyelvi karakterizmus** és a **nyelvi autentizmus** ideológiáinak megfelelően. Mivel nyelvünk ezen

Őrei a **nyelvi homogenizmus**, a **nyelvi invariabilizmus** és a **nyelvi necesszizmus** rabjai voltak, az igenlés más fajtáit helytelennek bélyegezték.

Sok esetben csakugyan **hangulatos** így igenelni, ha a szöveg jellege ezt megengedi.

<i>Kérdés</i>	<i>Mondatrész megismétlése</i>	<i>Névmás, névmási határozószó használata</i>
Pista volt itt?	Pista.	Ő.
Jó volt a film?	Jó!	Az!
Könyvet vettél?	Könyvet.	Azt.
Moziba mentek?	Moziba.	Oda.

A mondatrész megismétlése a mai nyelvben is használatos, valószínűleg **közömbös** stílusértékű.

Ketten támasztják a pultot a kocsmában.

– Látom üres a poharad.

Kérsz még egyet?

– Dehogy kérek!

Mi a francot kezdjek két üres pohárral?!

A **mutató névmás**, ill. a **mutató névmási határozószó** használatát a *Nyelvművelő kézikönyv* „némileg familiáris stílusárnyalatúnak” mondja (NyKk. I. 1983: 184). Ez a fajta igenlés – úgy látszik – a kézikönyv készítése óta nagyon kiment a divatból, ma inkább **népies** vagy **régies** stílusértékű, mindenképpen **stilisztikailag jelölt** válasz.

Ebbe a kategóriába tartozik az **állítmánnyal** való válaszadás (megváltoztatva a nyelvtani személyt, ha szükséges), ill. ennek rövidebb válfaja: ha az ige igekötős, elegendő az **igekötővel** válaszolni:

<i>Kérdés</i>	<i>Válasz</i>
Láttad az őzeket?	Láttam.
Megtartjuk az értekezletet?	Meg.

Ezek a formák is használatosak még **ma is**, valószínűleg **közömbös** stílusértékűek.

3. Az első két válaszolási mód **kombinálódhat** is, vagyis kiemelt mondatrész, ill. a rá utaló névmás társulhat a 2. pontban említett igenlő szókkal, ezenkívül – akárcsak amazok – megszólítással és más kiegészítő szavakkal vagy szerkezetekkel, de úgy, hogy a mondat általában továbbra is hiányos szerkezetű marad:

Kérdés	Válasz
Csütörtökön rendezik meg az ünnepe- pélyt?	Igen, csütörtökön. Igen, akkor. Igen, akkor rendezik meg. Hát persze, hogy csütörtökön. Bizony, barátom, akkor!

Megítélésük

A *Nyelvművelő kézikönyv* szerzői hangsúlyozzák: mindezek a formák „teljesen hibátlanok és magyarosak”, s felhívják rá a figyelmet, hogy nem szükséges erőltetni „kerek mondat-szerkezetté való kiegészítésüket” (NyKk. I. 1983: 185).

Az iskolákban a tanító nénik és bácsik sajnos néha még ma is kerek mondatokban kérik a választ a nebulóktól. Ez anyanyelv esetében **abnormális követelmény**, amely nyelvi babonán alapul. A teljes mondatos válasz egyenesen helytelen, ha nem **sajátos stílusérték** hordozója:

A: Mikor fogod visszafizetni a tartozásodat?
B: Jövő héten fogom visszafizetni a tartozásomat.

Az egész mondatos válasz rendszerint **ingerültséget** vagy **iróniát** sugall, tehát nincs okunk olyankor használnunk, amikor nincs olyan szándékunk, hogy rejtve kifejezzük a kérdés miatti ingerültségünket, nemtetszésünket.

B) Helyeslés

Az állítással rokon, de azzal nem keverendő össze a **HELYESLÉS**. Ez alapvetően abban különbözik az állítástól, hogy **nem kérdésre válaszol**, hanem a **beszédpartner valamilyen állítását erősíti meg**.

Állítás	Helyeslés
Unalmas az út.	Igen, unalmas.
Dögmeleg van itt.	Ja.

A *Nyelvművelő kézikönyv* szerzői – meglepő módon – **kerülendőnek** tartják a következő helyeslési módokat:

Állítás	Helyeslés
Régen bolondokházába zárták volna az illetet.	Így van!*
Megbolondult a világ.	Ahogy mondja / mondd! Úgy, ahogy mondja / mondd!
	Ez van!

*Az élőbeszédben mindkét szó hangsúlyos szokott lenni.

Ezeket a kézikönyv „túlságosan felkapottnak” és „némileg argóizúnek” minősíti. Nem tudjuk pontosan, mi volt a helyzet a *Nyelvművelő kézikönyv* írásának idején, annyi biztos, hogy ma ezek **egyike sem tekinthető szlengesnek**.

Semmi okunk sincs arra, hogy ezek bármelyikét kerüljük, **nyugodtan használhatjuk** őket tet-szésünk, ill. nyelvérzékünk szerint.

Gyakori, nemegyszer emfatikus helyeslési forma a *Pontosan!*

Állítás	Helyeslés
Ilyet egy ötéves gyerek is tud rajzolni.	Pontosan!

C) Állítva tagadás

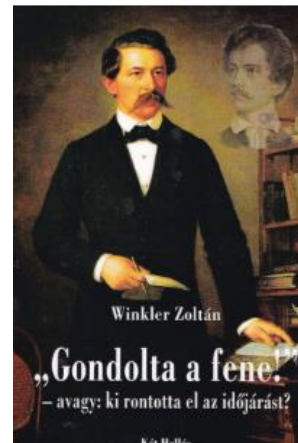
Amint a *Nyelvművelő kézikönyv* megjegyzi, az **erős érzelmi telítettségű, nyomatékos tagadást (tiltást)** sokszor **felkiáltó** vagy **kérdő** mondattal fejezzük ki. Ez – tagadó szerepe ellenére – többnyire állító alakú:

	Jelentése
Tudom is én!	‘nem tudom’
Bánom is én!	‘nem bánom’
Próbálj csak idejönni!	‘ne próbálj’
Csinálsz ilyet még egyszer?	‘ne csináld’
Mondtam én, hogy csavaroghatsz?	‘nem mondtam’

Bánom is én, ha elítél az utókor

Îmi este indiferent daca în istorie vom intra ca barbari
román filmdráma, 139 perc, 2018

BAKANCSLISTÁHOZ ADOM

Akarta a fene

Nyelvek hozzáadása

Szócikk Vitalap Olvasás Szerkesztés Laptörténet Eszközök

Aranyballadái asztrálmítikus kutatások fényében – és árnyékában

Akarta a fene

Ezek használatát a kézikönyv **nem helyteleníti**, s valóban: bátran használhatjuk őket tetszésünk szerint.

- A rövidlátó, szemüveges tanárnő kezdi elveszíteni a türelmét.
- Hééé, te ott hátul. Mikor volt az Aranybulla?
  - Tudom is én!
  - Mikor volt a tatárjárás?
  - Tudja a fene!
  - De hiszen ezt a múlt órán tanultuk. Mit csináltál tegnap este?
  - A kocsmában voltam. Megittunk pár üveg sört a haverokkal.
  - És ezt csak így kijelented? Hogyan akarsz átmenni a vizsgán?
  - Sehogy. Én a vízvezeték-szerelő vagyok, és a fűtőtestet jöttem megjavítani.

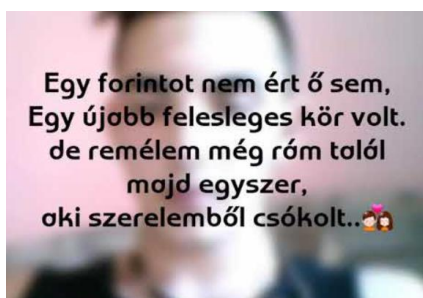
2. Tagadás

A tagadás legjellegzetesebb kifejezőeszköze a **tagadószó**, ill. a **tiltószó**, de ezenkívül **más módjai** is vannak a tagadásnak. Az alábbiakban ezeket tekintjük át.

A) Tagadószó használata

Szemben az állítással a tagadásnak formai szempontból is van ismertetőjegye, az ún. **tagadószó**, ill. a **tiltószó**:

	<i>Tagadószó</i>	<i>Tiltószó</i>
	nem	ne
<i>Hozzátagadó</i>	sem, se	se, (sem)

A *sem* és a *se* hozzátoldó értékűek, 'is nem, 'is ne' jelentésben.

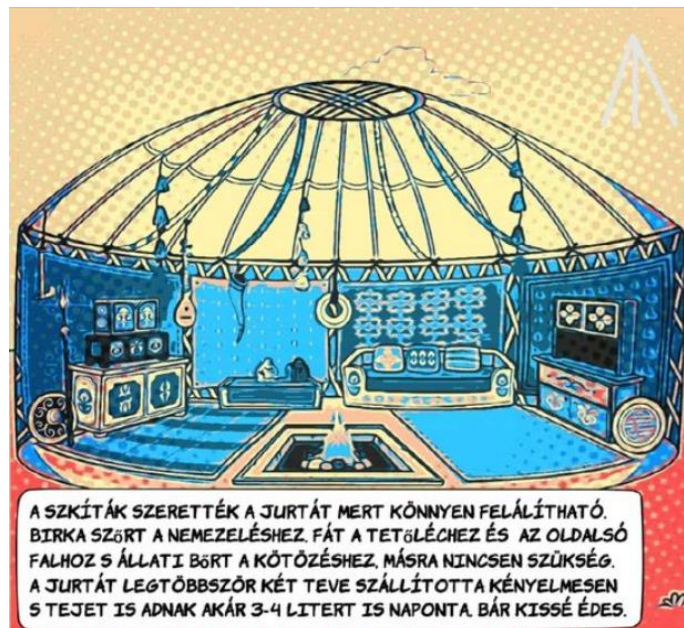
B) Egyéb szavak tagadó értelemben

Az alábbiakban áttekintjük a tagadó mondatokban előforduló egyéb kifejezéseket.

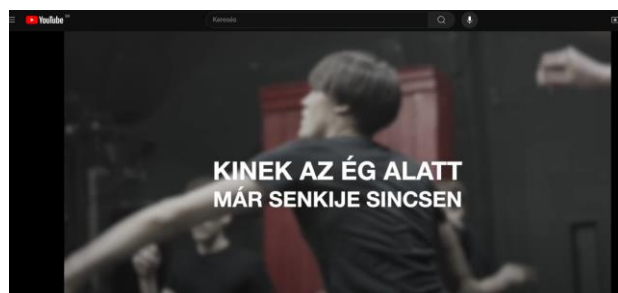
+ *nincs, nincsen, nincsenek; sincs, sincsen, sincsenek*

A **létige tagadását** a kijelentő mód jelen idejének 3. személyében **külön igealak** jelöli. Ezek jelentése:

	<i>jelentése</i>
nincs, nincsen	'nem van'
nincsenek	'nem vannak'
sincs, sincsen	'is nem van'
sincsenek	'is nem vannak'

„Nincs reménytelenebb, mint akinek senkije sincs, akivel igazságviszonyban állhat.” ~
Hamvas Béla

Amint látjuk a képeken is, az egyes számú formáknak van egy **rövidebb** és egy **hosszabb**, egyes szám 3. személyű *-en* igeraggal ellátott alakjuk (ez található meg a régi nyelvi és nyelvjárási *megyen, viszen, leszen* kijelentő módú, ill. a mai nyelvi *menjen, vigyen, legyen* felszólító módú alakokban).

A kettő közül a rövidebb, *nincs* alak jóval gyakoribb, az MNSZ2 826 247 találatot adott a *nincs* és 63 447 találatot a *nincsen* változatra (tisztítás nélkül), vagyis a rövidebb alak mintegy 13-szor gyakoribb a hosszúnál. (Természetesen a többes számú *nincsenek* formákat nem vettük figyelembe: a *nincsre* és a *nincsenre* mint szóalakokra kerestünk rá.)

A nagy gyakorisági különbség ellenére mindkét alakváltozat alapvetően **közömbös** stílusértékű, bármilyen stílusú szövegben használhatók. Nincsenek kutatási adataink arra nézve, van-e a használatukban valamilyen különbség; valószínűsíthetjük, hogy a *nincsen* kissé oldottabb, bizonyos kontextusban **népisebb** vagy **régisebb**. A formális stílus inkább a *nincs* formát használja; a jogi és a hivatalos stílusban e kötet egyik lektorának megjegyzése szerint – aki maga is fordít hivatali nyelvi szövegeket – nem használatos a *nincsen* forma.

Érdekes, hogy az MNSZ2 adatai – felületes áttekintésük során – nem látszanak igazolni ezt az állítást. A „hivatalos” alkorpuszban 75372 *nincs* és 8481 *nincsen* található (tisztítás nélkül), vagyis a rövidebb forma csak 9-szer gyakoribb a hosszúnál. Mivel – amint láttuk – a teljes korpuszban 13-szor gyakoribb a rövid forma, lenniük kell más alkorpuszoknak, melyekben a *nincs* még sokkal gyakoribb. Leginkább a „sajtónyelvi” az ilyen, melyben 224 875 *nincs* és *nincsen* 11 854 fordul elő, vagyis a rövidebb alak 19-szer gyakoribb a hosszúnál.

A „hivatalos” alkorpusz adatainak többsége szóban hangzott el parlamenti és önkormányzati üléseken, így érthető, hogy a *nincsen* formának a használata itt jóval gyakoribb (a *nincs*hez viszonyítva), mint a „sajtónyelvi” alkorpuszban, amely írott nyelvi szövegeket tartalmaz.

Az adatok alapján megállapíthatjuk, hogy a *nincsen* nem idegen a formális stílustól sem, de a formális stíluson belül inkább a beszélt nyelvi, ill. kevésbé formális, oldottabb stílusú szövegekre jellemző. Néhány példa a „hivatalos” alkorpuszból olyan szövegekre, amelyek alapvetően formálisak ugyan, de más stílusértékű elemek is vegyülnek közéjük, így némelyikük közel áll ahhoz, hogy kiegyenlített stílusúnak, ill. formális–bizalmas stílusúnak legyen tekinthető (leginkább az 5–7. számú idézet ilyen). A szokásosnál hosszabb részleteket idézünk, hogy a szövegek stílusa biztosabban legyen megállapítható:

1. ELNÖK: Köszönöm szépen, és kérem a módosító indítványt. Azt kívánja tisztázni az előterjesztő a küldött úrral, hogy ez egy testületi állásfoglalás-e, amit Juharos úr előadott, avagy a küldött úr állásfoglalása. JUHAROS RÓBERT (VIII. kerület): Olyan értelemben testületi állásfoglalás, hogy amikor a testületi vita folyt, fölmerült ez a kérdés, és magam is említettem a testületnek, hogy e tárgyban indítványt fogok tenni. Ezt a testület nem kifogásolta. A testület az elfogadásról nem hozott döntést, hiszen ehhez nincsen joga, csak véleményezte az anyagot. A jegyzőkönyvben ez megtalálható. ELNÖK: Köszönöm szépen, tehát nem testületi állásfoglalás, hanem a küldött úr terjesztette be.

2. A társaságok beszámolóí vannak ma napirenden. Azt vártam volna, hogy a társaságok felügyelőbizottságai, illetve igazgatóságai jelentéseit mellécsatolják, hasonlóan a korábbiakhoz. Kérdezem, hogy ez miért nem történt meg? Mit várunk a képviselőktől? Azt várjuk, hogy egy ilyen nagyon hézagos, nagyon szűk anyag alapján döntsön a társaság mérlegéről,

beszámolóiról, amikor az nincsen előttünk írásban. Mi volt a probléma? Legalább is annál a vállalatnál, ahol én vagyok felügyelőbizottsági elnök, ezek az anyagok elkészültek. Kérdésem, hogy ez azért nincsen előttünk, mert a többi társaságnál ez nem készült el, vagy miért?

3. Mivel az elfogadott költségvetésünk arra utal, hogy az oktatási ágazat ingatlanok eladása segítségével pótoljon bizonyos költségvetési hiányokat, ugyanakkor a használatában álló ingatlanok közül most ilyen szempontból bizonyos fókig önkényesen elvonunk ingatlanokat, akkor ezzel indirekte, valóban indirekte, de elősegítjük esetlegesen iskolák bezárását. Majd, ha akkor megkérdezik a képviselő-testületet azok a gyerekek, szülők és tanárok, akiknek a lába alól kihúzzuk az iskolát arra való hivatkozással, hogy nincsen módunk fenntartani, akkor mit fogunk erre felelni? Ezt nem azért mondom, mintha nem tartanám nagyon fontosnak a Szabó Ervin Könyvtárat, éppen ellenkezőleg. A kulturális ágazat is szegény ágazat, bár vannak bizonyos pontjai, amelyek messzemenőig nem szegények – itt zárójelben hadd utaljak bizonyos színházi és egyéb vállalkozásokra, ahol számolatlanul folytak el a fekete lyukba milliók, sőt, tucatmilliók –, de ebben az esetben mind az oktatási ágazat, mind a kulturális ágazat szegény, a könyvtár viszonylag mindig is szegény volt, csakúgy, mint az iskolák és a kollégiumok.

4. Ezekre most nem akarok kitérni, mert szocialista képviselőtársaim, illetve frakcióvezetőm és a Fidesz frakcióvezetője elmondott minden aggodalmat, amit ehhez el lehet mondani. Talán még azt tenném hozzá, hogy ráadásul ezt a 300 millió forintot – csúnya szó – egy kicsit légből kapottnak érzem. Lehet, hogy e mögött van egy tényleges számítás, ez azonban nem szerepel itt előttünk. Az összeg nagyságrendje már olyan, hogy azért illendő lenne, hogy a Közgyűlés erről tájékoztatást kapjon. Félek, hogy ez a tájékoztatás sem lehetne elég megalapozott, mert nincsen kellően kimunkált pénzügyi háttér e mögött a szám mögött. Attól is félek – nem vagyok pénzügyi szakember és jogász sem –, hogy azért, mert a Vagyongkezelő Központ ezt a hitelt felveszi, ha ebből a projektből netalántán nem jön ki jól a megvalósító, akkor ezért mégiscsak a Fővárosnak kell állnia a garanciát. Akármilyen levelet is ad ki a Főváros, végső soron e mögött a 300 millió mögött kénytelen-kelletlen, de a Főváros lesz.

5. Következésképpen én nem várnék el olyan teljesítményt egyetlenegy közüzemünktől sem, amely teljesítményt senki nem ígért, legfeljebb most jól hangzik, hogy az inflációt össze lehet vetni a vízdíjak emelkedésével. Szabó képviselő úrtól azt szeretném megkérdezni, hogy közgazdaságilag hogyan is van az, ha van egy cégben fölös kapacitás, attól olcsóbbnak kellene lenni a vízdíjnak, mert ez így jól hangzik, de valami indoklást azért hozzá kellene fűzni. A fölös kapacitást a legtöbb helyen meg szokták szüntetni, el szokták adni, mert nem tudnak vele mit kezdeni, hiszen attól fölös, hogy nincsen piac rá. Az pedig, hogy mikor is volt mindig nyereséges a Vízművek, szintén szeretném látni, mert úgy emlékszem, hogy túlságosan sokszor nem volt nyereséges, és a befektetők sem nagyon ígértek nyereséget az elkövetkező néhány évre. Úgyhogy azt gondolom, a víz- és csatornadíjakat a szakértői vélemények alapján egy általunk egy nagyon hosszú távú elemzés és elemző munka megalapozásának eredményeként kialakult összefüggéssel határozták meg.

6. Szeretném megkönnyíteni képviselő úr és a Közgyűlés ez ügyben végzett munkáját. Az SZMSZ nem szabályozza, hogy kivihetik-e a szavazógépet. Én azt gondolom, hogy a szavazógépet kivihetik, kihúzhatják. Szerintem akkor nem fognak tudni szavazni, de nincs megtiltva, hogy kivigye bárki. Az a kérés, hogy adják le akkor a megfelelő helyen, ahol ezt gyűjtik, tehát hogy ne vesszen el. Egy másik megjegyzésem is van még. Az ügyrendi bizottságot említette a képviselő úr. Ez egy SZMSZ-módosító javaslat, hogy legyen ügyrendi bizottság, vagy ez egy de lege ferenda? (Somlyódy Csaba tagadólag ingatja a fejét.) Magyarul, nincsen ügyrendi bizottsága a Közgyűlésnek, szerintem ez egy nyelvbtlás. Elnézést, hogy kihasználtam.

7. Tekintettel arra, hogy tagja vagyok ennek a rendkívül rossz sors által vert ad hoc bizottságnak, amelynek Borsány képviselő úr az elnöke, már jó pár ülést végigültem, és nem

hiszem, hogy van olyan aspektusa a kérdésnek, amit ne hallottam volna még, de azért kíváncsi voltam, hogy ma hallok-e valami újat. Semmit nem hallottam, sőt úgy veszem észre, hogy egy csomó lényeges dologról egyáltalán nincsen fogalma a tisztelt Közgyűlésnek. A rendelettervezet végül több átdolgozás után elkészült. Tulajdonképpen azt lehet mondani, hogy hibátlan lenne, ha ki lenne töltve a melléklete, amely melléklet azokat a bizonyos zóna-kijelöléseket tartalmazza. Ez nem születhetett meg, mivel a 23 kerület közül egyetlen kerület sem vállalta az együttműködést ebben a kérdésben.

8. Már csak azért sem mehetünk el e kérdés mellett könnyű léptekkel, mert igaz ugyan, hogy az új működési formára történő átalakítás több mint kívánatos, de azért ezek finanszírozása változatlanul zömében közpénzből fog történni. Tehát nemcsak az egészségügyi szolgáltatások minőségéért – egyébként Schvarcz képviselőtársam már utalt a hiányzó minőségügyi részekre –, azok nyújtásáért, hanem egzisztenciális helyzetéért is felelősséget kell éreznünk. Persze, a törvényjavaslat azt sem részletezi, hogy hogyan és milyenformán fognak az egészségügyi intézmények vállalatszerű működést tanúsítani. Mondjuk, például hiányoljuk, hogy nincsen benne a törvényjavaslatban számlaadási kötelezettség és még egy csomó minden más, ami valóban elősegíthetné azt, hogy felelős gazdasági társaságként viselkedjenek az egészségügyi intézmények ebben az új rendszerben. Tehát, képviselőtársaim, ezek csak példák voltak arra, hogy ha igaz is az, hogy a célmodell tekintetében nem is állunk annyira messze egymástól, de a hozzá vezető út tekintetében azért nagyon nagyok a különbségek a törvényjavaslat és az ellenzéki, jelesül a szocialista elképzelések között.

9. A fogyatékos vagy mozgássérült fiatalok esélyegyenlősége a nullával egyenlő, hiszen néhány zárt, szegregált intézményen kívül nincs esélyük sem arra, hogy valamilyen integrációs lehetőséggel teljes értékű polgárai lehessenek ennek az országnak és ennek a városnak. Jó lett volna, ha az előterjesztő ha mást nem, legalább egy látszatmondatot ennek a kérdésnek is szentelt volna. Nem szól ez az előterjesztés a budapesti mozgássérültek szervezetének elhelyezési igényéről, amit '92 óta tartanak fenn, és félévente ígéretet kapnak rá. Nincs rehabilitációs intézetük, és nincsen egy elfogadható elhelyezése ennek az egyesületnek, ami több mint tízezer szervezett tagot képvisel. Szóba sem kerül az, hogy vak vagy gyengén látó honfitársaink hangjelzéssel ellátott fényjelző tábláknál kelhessenek át az útke-resztesződéseken. Minden valamire való nagyvárosban ez teljesen evidencia, hogy a nagyobb keresztesződéseknél ilyenek segítik ezeket az embereket.

10. Azt, hogy sikeres vagy sikertelen a szélessávú internet-hozzáférést támogató programunk, legalábbis a lakosság körében, megint csak – egyébként meglehetősen objektív – számok bizonyítják. Jelenleg az előfizetéseknek több mint a fele, majdnem a fele szélessávú, igaz, hogy ez az aszimmetrikus típusú hozzáférés: 810 ezerből félmillió a szélessávú hozzáféréssel rendelkező előfizetők aránya. Ez nemzetközileg is nagyon jó arány, és minden alapunk megvan annak feltételezésére, hogy ezeknek az előfizetőknek az aránya és abszolút száma növekedni fog. Más tekintetben, akiknek nincsen olyan anyagi helyzetük, vagy nincs olyan technológiai környezetük, hogy rácsatlakozhassanak a világhálóra, a közháló-program keretében közösségi hozzáférési pontok ezreit biztosította a minisztérium különböző konstrukciók keretében, amelyek következtében érzésem szerint – mint ahogy már a múlt alkalommal Mécs Imre képviselő úrnak adott válaszütemben kifejtettem – az igazi korlátja a szélessávú internethasználatnak az ismerethiány, a tapasztalathiány, a félelem az új-tól, a félelem a szokatlantól.

11. Azért kértem még egyszer szót, mert úgy látszik, még mindig nem sikerült elosztatni azokat a félreértéseket, amelyek egyértelműen a jogszabály nem kellő ismeretéből adódnak. Türelmi zóna létesítésekor nincs szükség védett övezetre, mert minden védett övezetté válik automatikusan a törvény erejénél fogva, ami nem türelmi zóna. Ez az egyik. A türelmi zóna megalkotására a törvény kötelezi a fővárost, nincsen mérlegelési jogköre a fővárosnak, hiszen a prostitúció megjelenése a főváros területén tömeges, ez megállapítható. Tehát itt megint nincsen mérlegelési lehetőség. Védett övezetek létesítésére akkor van lehetőség, ha türelmi zónát nem jelöl ki a település. Ebben az esetben viszont nyilvánvalóan

nem alkot rendeletet a türelmi zónáról. Ez a lehetőség azért nem merült fel, mert kötelessége a fővárosnak a türelmi zónát kijelölnie, hiszen a törvény erre kötelezi, mert a prostitúció megjelenése tömeges, és a kör bezárult.

12. Mi sem tudjuk támogatni az ügyrendi javaslatot, mégpedig abból a megfontolásból nem, hogy az inkriminált Kövér László képviselő által említett országgyűlési határozati javaslat és a magyar-román alapszerződés között nincsen tárgyi összefüggés. (Felzúdulás a jobb oldalon.) Kérem képviselőtársaim, hogy gondolják meg! Azok a kifogások, amelyeket képviselőtársaim az alapszerződéssel szemben felhoztak, ezek Romániában – reményeink szerint – megvalósuló, az önök félelmei szerint nem megvalósuló kérdésekről szól, míg a magyar Országgyűlés csak Magyarország területére hozhat érvényes határozatot. Tehát ilyen okból nincsen meg az összefüggés a két indítvány között, amelyről egyébként hagy tegyem hozzá – tudomásom szerint – nem öt párt támogatja, hisz az SZDSZ nem támogatja, úgy tudom, hogy öt párt plusz egy képviselő támogatja. Az MSZP képviselői majd kijavítják, hogyha ebben az ügyben tévesen szoltam volna. Summa summarum, az elmondottak miatt nem tudjuk támogatni ezt az ügyrendi javaslatot.

13. Erre persze azt mondja az ember, hogy nem ér annyit a beruházás teljesítési aránya, hogy még ilyen áron is csináljuk meg a felüljárót, jobb olyan időpontban kiírni a versenyt, amikor az építőipari kapacitások nincsenek lekötve, vagyis egy valóságos versenyhelyzet jön létre. Jó néhány ilyen példát fel tudok sorolni, ami miatt a beruházások csúszásban vannak. Azt viszont ígérem, hogy amikor a beruházás kivitelezése megkezdődik, akkor a műszaki ütemterv akár naptári pontossággal visszakontrollálható és ellenőrizhető. Ezt valamennyi beruházásnál tudom mondani, hogy a kivitelezés folyamatában semmiféle csúszás nincsen. Valószínű, hogy egy ilyen demokratikus viszonyrendszerben a beruházások előkészítése lényegesen hosszabb időtartamra tehető, mint a kivitelezések folyamata. Annak idején gyors döntések születtek akár 10 perc alatt is, és utána 10 évig vártunk arra, hogy a kivitelezés folyamata vajon mikor fejeződik be. Háromszor, négyszer ennyi beruházást kellene azonos prioritással elkezdni, hogy az éves pénzügyi teljesítések összhangba kerüljenek a költségvetési tervben szereplő beruházások pénzügyi tételeivel.

14. Persze, érthető volt ez a kijelentése, hiszen az első hét percet annak ecsetelésére fordította, ami, úgy tűnik, mostanában a Fidesz kedvenc slágertémája, a független intézmények védelme című örökbecsű vagy örökzöld nótára. E tekintetben fogadja képviselő úr őszinte elismerésemet, számomra egészen virtuóznak tűnik az a lépés, ahogyan képviselő úr a felügyelőbizottság létrehozása és a forint erősödésére vonatkozó spekuláció között összefüggést talált. Nyilvánvaló persze, hogy ilyen összefüggés nincsen. Ha egyáltalán gyakorolt volna nyomást a kormány a Nemzeti Bankra, akkor nyilvánvalóan nem a forint erősödése, hanem gyengülése irányába gyakorolt volna, tehát észszerűbb lett volna a spekulánsoknak a forint gyengülésére spekulálni. Nem ezt tették, mint valamennyien jól tudjuk. Ami a sáveltolás ügyét illeti: képviselő úr, rosszul emlékszik. Senki nem minősítette legalábbis a kormányzat részéről elhibázott lépésnek ezt a dolgot. Az időzítését minősítették elhibázottnak. Ennek valóban volt is gazdasági ára.

15. A piac természetesen változott, a híripcion egy oly mértékű és általában a lapok, elektronikus médiumok piacán egy olyan mértékű bulvárosodás indult meg, ami a legtöbb sajtóorgánusot, írottat vagy elektronikust arra ösztönözte, hogy a hírei döntő többségét saját maga szerezzék be, tehát hírügynökségi szolgáltatásokra ne fizessen elő, vagy legalábbis csak lényegesen csökkentett minőségű információkra fizessen elő. Ezt kell eldönteni, tisztelt képviselőtársaim. Azt akarjuk, hogy a Magyar Távirati Iroda ehhez alkalmazkodjék, és ezek után ne hozzon a kínálatában olyan híreket, amelyekre nincsen vevő, ezekkel ne foglalkozzék, vagy azt mondjuk, hogy a Magyar Távirati Iroda egyfajta nemzeti archívum is, egyfajta nemzeti kincs is, amelynek a mindennapi események megörökítése akkor is feladata, ha konkrétan aznap a sajtópiacra ezekre a hírekre nincsen vevő. Ezt el kell dönteni, képviselőtársaim.

Az idézetekben közös, hogy bőven előfordulnak bennük formális stílusú elemek, ám ezek többnyire – beszélt nyelvi mivoltukból is következően – kevésbé formális, sőt kifejezetten informális nyelvi formákkal is keverednek (anélkül, hogy ez zavaró volna, vagyis anélkül, hogy stílustörésről beszélhetnénk).

A 6., 9–11. és 15. sz. szövegrészekben belül is váltakozást találunk a *nincsen* és a *nincs* között. A felszólító módú ikes igealakok tanult igealakok, aligha van sok olyan (nem székely) beszélő, akinek gyermekkori anyanyelvváltozatában előfordulna. A nyelvterület legnagyobb részén kifejezetten olyan esetekben használatosak, amikor a beszélő választékossá vagy formálissá akarja tenni a szövegét. A 15. sz. idézetben ilyen az *alkalmazkodjék* és a *foglalkozzék*, amelyekkel mégis jól összefér úgy a *nincs*, ahogy a *nincsen* is (mindkettő előfordul a szövegrészletben).

Fontos hangsúlyozni, hogy – adataink tanúsága szerint – az idézeteknél sokkal formálisabb, feszebb szövegekben is előfordul a *nincsen* forma, pl. határozatokban, rendeletekben, jogszabályokat értelmező szövegekben. Néhány példa:

1. 429/2000. sz. HATÁROZAT: Tárgy: Önhibáján kívül hátrányos helyzetben lévő önkormányzatok kiegészítő támogatására pályázat benyújtása / Miskolc megyei jogú Város Közgyűlése az önhibáján kívül hátrányos helyzetben lévő önkormányzatok kiegészítő támogatásáról szóló előterjesztést megtárgyalta és az alábbi határozatot hozza: 1.) A Közgyűlés ki nyilvánítja, hogy: / – három hónapra, vagy attól hosszabb időszakokra lekötött tartós betétje sem a Polgármesteri Hivatalnak, sem a többi intézménynek nincsen, / – felügyelete alatt nem működik olyan egészségügyi, szociális, oktatási intézmény, melynek intézményenkénti kihasználtsága 70% alatti, / – az iparűzési adó nem éri el a számított iparűzési adóerőképesiséget. 2.) A Közgyűlés felhatalmazza a polgármestert, hogy a pályázat benyújtásával kapcsolatos intézkedéseket tegye meg. / Felelős: Polgármester / Közreműködik: Pénzügyi és Ellenőrzési Osztály / Határidő: 2000. szeptember 30.

2. 6. cikk / Beszámítás / (1) A fizetésektelenségi eljárás megindítása nincsen hatással a hitellezőknek arra a jogára, hogy követeléseik beszámítását kérjék az adós követeléseivel szemben, amennyiben a fizetésektelen adós követelésére alkalmazandó jogszabályok az ilyen beszámítást megengedik. / (2) Az (1) bekezdés nem zárja ki a 4. cikk (2) bekezdésének m) pontjában említett semmisségre, megtámadhatóságra vagy hatálytalanságra vonatkozó jogcselekményeket.

3. A tagállamok megteszik az ahhoz szükséges intézkedéseket, hogy lehetővé tegyék az e cikk értelmében való elkobzást legalább abban az esetben: a) amennyiben egy nemzeti bíróság meghatározott tények alapján teljes mértékben meg van győződve arról, hogy a kérdéses vagyon az elítélt személy az (1) bekezdésben említett bűncselekmény miatti elítélését megelőző, a bíróság szerint az adott eset körülményei alapján észszerűnek ítélt időszakon belül elkövetett bűncselekményeiből származik; vagy b) amennyiben egy nemzeti bíróság meghatározott tények alapján teljes mértékben meg van győződve arról, hogy a kérdéses vagyon az elítélt személy az (1) bekezdésben említett bűncselekmény miatti elítélését megelőző, a bíróság szerint az adott eset körülményei alapján észszerűnek ítélt időszakon belül elkövetett hasonló bűncselekményeiből származik; vagy c) amennyiben megállapításra kerül, hogy a vagyon értéke nincsen arányban az elítélt személy jogszerű bevételeivel és egy nemzeti bíróság meghatározott tények alapján teljes mértékben meg van győződve arról, hogy a kérdéses vagyon az elítélt személy bűncselekményeiből származik.

4. 3. A tanácsadó bizottság többsége egyetért az Európai Bizottsággal abban, hogy – a kötelezettségvállalások fényében – az 1/2003 tanácsi rendelet 9. cikke (2) bekezdése sérelme

nélkül nincsen szükség intézkedésre a Bizottság részéről. A kisebbség ellene szavazott. A kisebbség tartózkodik. 4. A tanácsadó bizottság többsége egyetért az Európai Bizottsággal abban, hogy ezen kötelezettségvállalások 2009. június 30-ig kötelezőek a liga szövetségre. A kisebbség ellene szavazott. A kisebbség tartózkodik. 5. A tanácsadó bizottság javasolja véleményének az Európai Unió Hivatalos Lapjában való közzétételét.

5. Jogalapok és fontosabb érvek / A Bizottság a megtámadott határozatban azt az álláspontot képviseli, hogy az EK 232. cikk értelmében nincsen eljárási kötelezettsége. Finnország az EK 232. cikkre alapított levelében felhívta a Bizottságot, hogy a jóhiszemű együttműködés EK 10. cikkben rögzített elve és az Európai Közösségek Bíróságának a vámtartozás feltételes megfizetésére vonatkozó ítélkezési gyakorlata alapján hozzon határozatot arról, hogy az Európai Közösségek Bíróságának ezen ügyet lezáró határozatáig tárgyalásokat folytat a vitatott vámtartozás és késedelmi kamatainak feltételes megfizetéséről.

6. Jogalap / Az alkalmazott jogalap a Bolgár Köztársaság és Románia csatlakozási szerződése [2], és különösen annak 4. cikkének (3) bekezdése. További jogalap a Bolgár Köztársaság és Románia csatlakozási okmánya [3], és különösen annak 56. cikke. / A szubszidiaritás elve / A szubszidiaritás elvének alkalmazásával kapcsolatos megfontolásokat már az 1083/2006/EK rendelet elfogadásakor figyelembe vették. E javaslat a szubszidiaritás elvének alkalmazására további kihatással nincsen. / Az arányosság elve / Az arányosság elvének alkalmazásával kapcsolatos megfontolásokat már az 1083/2006/EK rendelet elfogadásakor figyelembe vették. E javaslat az arányosság elvének alkalmazására további kihatással nincsen. / Az eszköz megválasztása / Javasolt eszközök: A javaslat egy már létező rendeletet kíván módosítani, ezért a javaslatnak is rendeleti formát kell öltenie. / 4. Költségvetési vonatkozások / E javaslatnak nincsen költségvetési kihatása, hiszen az 1083/2006/EK rendelet I. mellékletében meghatározott kötelezettségvállalási előirányzatok éves lebontása már tartalmazza a Romániára és Bulgáriára vonatkozó előirányzatokat a pénzügyi tervvel összhangban.

7. Ez a meghatározás a kereskedelmi ügy fogalmának tág értelmezésére ad lehetőséget, és így lényegében a gazdasági szféra egészét felöleli. A választottbíráskodás kiköthetőségének további alapvető feltétele, hogy a felek az eljárás tárgyáról szabadon rendelkezhessenek. Ebben az esetben a felek akár szerződésen alapuló, akár szerződésen kívüli jogviszonyukból keletkezett vagy a jövőben keletkező vitáikat is a választottbíráskodás elé terjeszthetik. A tervezet nem érinti a külön törvény alapján létrehozott választottbíráskodásokat, így azok működésüket változatlanul folytathatják. Néhány, a polgári perrendtartás XV-XXIII. fejezetében szabályozott jogvitában azonban nincsen helye a választottbíráskodásnak: a házassággal, a személyi státusszal kapcsolatos jogvitákban, a közigazgatási határozatok felülvizsgálata körében, a munkaügyi perekben, a sajtó-helyreigazítási eljárásban.

Az 1. és a 6. sz. idézetben olyan szórendi megoldást találunk, amely a kifejezetten a nagyon formális, hivatali nyelvi szövegekre jellemző: *hosszabb időszakra lekötött tartós betétje... nincsen; ... további kihatással nincsen* (ez utóbbi két alkalommal). (Ezzel a szórenddel a sorozat *Szórendi váltakozások egyszerű mondatokban* című kötetében foglalkozunk.)

Látjuk, hogy ezzel a szórenddel összefér a *nincsen* forma használata, bár érdemes megjegyezni, hogy a 6. sz. idézetben egy hasonló kifejezésben a „barátságosabb”, kevésbé formális szórendet is megtaláljuk: *(e) javaslatnak nincsen költségvetési kihatása*.

Az érdekesség kedvéért megjegyezzük, hogy a 2. sz. idézetben hivatkozott jogszabályban, az Európai Unió Tanácsának 2000. május 29-i, 346/2000/EK sz. rendeletében, amely a fizetésképtelenségi eljárásról szól, a *nincs* szó 5-ször fordul elő, a *nincsen* pedig 1-szer, mégpedig abban a bekezdésben, amelyre a fenti 2. sz. idézet szövege is hivatkozik.

Figyelemre méltó, hogy a *nincsen* szót tartalmazó bekezdést csak egyetlen bekezdés választja el egy hasonló szerkezetű mondatrészlettől, melyben viszont a *nincs* szerepel, jól utalva a váltakozás tényére:

6. cikk

Beszámítás

- (1) A fizetéseképtelenségi eljárás megindítása nincsen hatással a hitelezőknek arra a jogára, hogy követeléseik beszámítását kérjék az adós követeléseivel szemben, amennyiben a fizetéseképtelen adós követelésére alkalmazandó jog az ilyen beszámítást megengedi.
- (2) Az (1) bekezdés nem zárja ki a 4. cikk (2) bekezdésének m) pontjában említett semmisségre, megtámadhatóságra vagy hatálytalanságra alapított jogérvényesítést.

7. cikk

Tulajdonjog fenntartása

- (1) Egy vagyontárgy vevője elleni fizetéseképtelenségi eljárás megindítása nincs hatással a tulajdonjog fenntartásán alapuló eladói jogokra, ha az eljárás megindításakor a vagyontárgy az eljárás megindításának helye szerinti államtól eltérő tagállam területén volt.
- (2) A dolog átadása után a dolog eladója elleni fizetéseképtelenségi eljárás megindítása nem szolgálhat az adásvételtől történő elállás alapjául, és nem akadályozza a vevő a tulajdon-szerzését, ha az eljárás megindításakor az eladott dolog az eljárás megindításának helye szerinti államtól eltérő tagállam területén volt.
- (3) Az (1) és a (2) bekezdés nem zárja ki a 4. cikk (2) bekezdésének m) pontjában említett semmisségre, megtámadhatóságra vagy hatálytalanságra alapított jogérvényesítést.

Fontos tudatában lenni annak, hogy a fentiekben a ritkábbik alakkal, a *nincsen*nel foglalkoztunk. Ha az MNSZ2-ben elkülöníthetők volnának a jogszabályok és hasonló, egyértelműen írott nyelvi szövegek a parlamenti és önkormányzati felszólalásoktól, a *nincsen* formák valószínűleg a fenti arányoknál jóval ritkább előfordulást mutatnának.

Mindenesetre az adatokból annyi következtetés biztonsággal levonhatunk, hogy a **formális írott nyelvben** alighanem csaknem egyeduralgó ugyan a *nincs* forma, de **nem** tekinthetjük **stílustörésnek** vagy **stílustalanságnak** a *nincsen* forma használatát sem.

Saját szövegünkben a rövidebb *nincs* formát javasoljuk használni, de meg kell fontolni, hogy mások szövegében szükséges-e a hosszabb *nincsen* formát rövidebbre javítani.

+ *senki, semmi, semmilyen* stb.

Ezek **tagadó értelmű általános névmások**:

Senki sem szólt előre.

Nem történt semmi.

Semmilyen következménye nem lett a mulasztásnak.

Semmiféle kivételt nem vagyok hajlandó tenni.

A Bizottság nem vállal semminemű felelősséget.

Ezekből nekem semelyik se kéne.

– Hány gyereked van? – Sehány.

Semennyit sem gondolkodott, mielőtt belevágott.

Nekem semekkora összeget nem ér a becsületem feladása.

HOL, MEKKORA AZ INGATLANADÓ BUDAPESTEN? PERSZE HIVATALOSAN SEHOL, SEMEKKORA, DE GYAKORLATILAG TÖBB KERÜLETBEN IS FIZETJÜK

ZUBRECZKI DÁVID

Tetszik 0 2013.11.13. 10:09

+ *sehol, soha, semmikor, sehogy* stb.

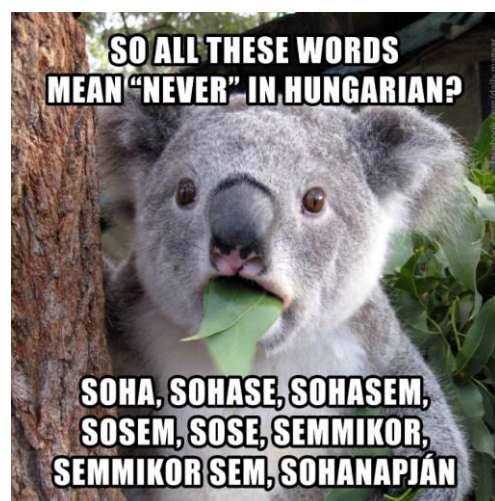
Ezek tagadó értelmű névmási határozószók:

Nem láttam sehol.

Soha ne mondd, hogy soha többé nem mész már oda.

Mikor láttad Józsit részegen? – Semmikor.

Sehogyan sem akar lenyugodni ez a kis nyuszi.

+ egyhamar

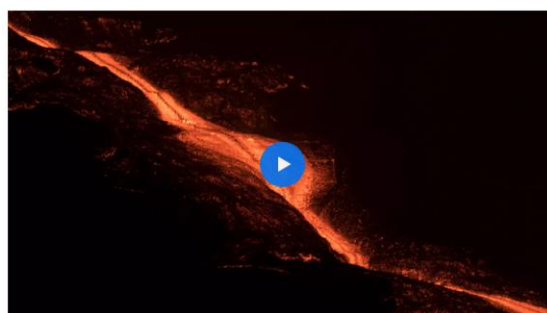
Az *egyhamar* határozószónak az a különlegessége, hogy a hagyományos szabályok szerint **csak tagadó mondatban** fordul elő, s hacsak lehet, a tagadószó közelében helyezkedik el. Jelentése tehát a tagadószóval együtt: *nem egyhamar* 'sokára'.

Ide se jövünk vissza egyhamar!
Nem egyhamar lesz újra béke itt.
Nem egyhamar veszíti el a hidegvérét.
Nem kel föl egyhamar az ágyból.

KÖZÉLET
SOKKOLTAK az elemzők: A drágulás egyhamar nem ér véget!
Az infláció szerintük a 20 százalékot is elérheti...
ÚJ SZÓ ONLINE | 2022. augusztus 25. 10:24

Egyhamar nem csitul el a vulkán

Az értelmező kéziszótár 1. és 2. kiadása is megjegyzi, hogy az *egyhamar* tagadó mondatban használatos:

egyhamar hsz (tagadó m-ban) Nem egyhamar v. egyhamar nem: a) nem hamarosan; b) nem egykönnyen.

A hétköztetes értelmező szótár pedig még határozottabban fogalmaz:

egyhamar határozószó (csak tagadó mondatban)
Nem (...) egyhamar v. egyhamar nem: a) a közeli jövőben nem; nem mostanában. Egyhamar nem tér vissza. Nem kel föl egyhamar az ágyból. *Mikor hívja fel a fővárosba? – Most egyhamar nem.* (Mikszáth Kálmán) b) sok minden megtörténhetik anélkül, hogy a szóban forgó esemény bekövetkeznék; nem egykönnyen. Nem egyhamar veszi el a fejét. Nem egyezik bele egyhamar. *Az én fajtám nem egyhamar töri ki a nyakát.* (Csiky Gergely)

Az *egyhamar* olykor **állító értelemben** is használatos. Ezt a *Nyelvművelő* kéziszótár **pongyolaságnak** nevezi, s helyette a *hamar*, ill. valamely egyéb rokon értelmű határozószó

használatát javasolja, pl. a *könnyen, könnyűszerrel, egykettőre, gyorsan, mielőbb* szavak valamelyikét:

<i>Kifogásolt</i>	<i>Ajánlott</i>
<u>Egyhamar</u> odaérünk.	<u>Hamar</u> / <u>könnyen</u> / <u>könnyűszerrel</u> / <u>egyket-tőre</u> / <u>gyorsan</u> / <u>mielőbb</u> odaérünk.
<u>Egyhamar</u> megvalósítjuk a kitűzött célt.	<u>Hamar</u> / <u>könnyen</u> / <u>könnyűszerrel</u> / <u>egyket-tőre</u> / <u>gyorsan</u> / <u>mielőbb</u> megvalósítjuk a ki-tűzött célt.
Korán reggel már együtt volt a csapat, és <u>egyhamar</u> végeztünk a szemét elhordásával.	Korán reggel már együtt volt a csapat, és <u>ha-mar</u> / <u>gyorsan</u> / <u>hamarosan</u> / <u>rövidesen</u> vé-geztünk a szemét elhordásával.
Minden reményünk megvolt rá, hogy <u>egyha-mar</u> megkapják az ígért támogatást.	Minden reményünk megvolt rá, hogy <u>hamar</u> / <u>gyorsan</u> / <u>hamarosan</u> / <u>rövidesen</u> megkap-ják az ígért támogatást.

Valóban **nem szerencsés** a kifogásolt mondatokban a szóválasztás. Nem tudjuk, hogy az *egy-hamar* határozószónak állító mondatokban való előfordulása mennyire elterjedt, szükséges volna empirikusan vizsgálni.

A Nyelvhasználati szótár az *egyhamart* a *csakhamarral* állítja ellentétbe, s az egyiknek a má-sik helyett való használatát szótévesztésnek tekinti:

<i>Hibásnak tartott</i>	<i>Helyesnek tartott</i>
Alig kellett várnunk, mert <u>egyhamar</u> megér-kezett.	Alig kellett várnunk, mert <u>csakhamar</u> megér-kezett.
A vihar miatt <u>csakhamar</u> nem indulhatunk.	A vihar miatt <u>egyhamar</u> nem indulhatunk.

Az MNSZ2 az *egyhamar* alakra mindössze 17 találatot adott (tisztítás után), amikor nem vol-tak a környezetében (10 szó távolságra) a *nem, ne, sem, se, nemigen, nehogy, aligha* szavak. Az összes találat a két „személyes” alkorpusz valamelyikéből való. Néhányat idézünk:

Mert ha egy kicsit is megkapargatjuk, hogy kik ezek a gyermekbarátok, <u>egyhamar</u> kiderül, hogy alighanem tisztában vannak ők a pénz valódi értékével! Nem most keztek el ugyanis is-tápolni a magyar gyerkőcöket, ebben a költségvetési évben. Az elmúlt néhány esztendőben, számukra kétségkívül kedvezőbb kormánypolitikai klímában, elosztogattak már szép csend-ben pár százmilliócskát valahová, a Gyermek és Ifjúsági Alap 1, 2 milliárdos vagyonából 199698. között. (fórum)
A bevételből sokan részesedtek, ezért attól nem kellett tartani, hogy a szabályozás – amely a busás hasznot lehetővé tette (és a szervezett bűnözés megerősödését eredményezte) – <u>egy-hamar</u> megváltozik. A pénzügyi tranzakciók számai nemzetközi kapcsolatok, külföldi bankok felé vezetnek. Információink szerint az üzletet – anyagi érdekeltség alapján – a Nemzetbiz-tonsági Hivatal egyes munkatársai és a rendőrség magas beosztású tisztjei segítették. (fó-rum)
Az igazi őstermelők kedvező áron kínált portékáikkal elárasztották a piacot, nyüzsgött is a tö-meg rendesen, <u>egyhamar</u> nyúlós fülűvé váltak a friss zöldséggel és gyümölcscsel telő cekke-rek. Ízelítőül fel is jegyeztem néhány termék árat, amelyek most a nagy bevásárlóközpontok kínálatával is versenyre keltek. Érdemes hát kimenni, nézelődni és vásárolni a sok-sok termé-szetes vitaminbombából! (közösségi)

Sziasztok! Még mindig 30 fok van, de mostanra ideért az erős szél, ami egyhamar lehűtheti a levegőt. Kellemes estét mindenkinek! (közösségi)

Magyarországon a cigányság becsült létszáma 800 e fő, amelyből 250 e cigány beszéli a cigány nyelvet. Ha humán területen kívánsz dolgozni, akkor elkerülhetetlen, hogy ne találkozz cigány emberrel, aki vagy ügyfeled, kliensed, páciensed, vendéged, segítőd, barátod lesz, és nagy esély van rá, hogy Ő beszéli a nyelvünket. Mindent megkönnyít, ha a nyelvünkön szólsz hozzánk: gyorsabb, könnyedebb kapcsolatteremtés, hamarabbi bizalom kialakítása, elérése, valamint a kölcsönös tiszteletadás is kialakul egyhamar. (közösségi)

A Szovjetunióban a II. világháború idején (propaganda célból) támogatták a nem vallásos zsidó szervezetek és a (nem héber, hanem jiddis nyelvű) kulturális orgánumok működését, mindennek azonban Sztálin rémuralma és antiszemita érzelme egyhamar véget vetett. 1948-ban letartóztatták a jiddis irodalom 33 legkiválóbb képviselőjét, majd 1952. augusztus 12-én tárgyalás nélkül kivégezték. A Távols-Keleten, Mandzsúria határán létrehoztak egy mesterséges Zsidó Autonóm Területet, ahova közel százezer embert deportáltak. (közösségi)

Látjuk, hogy e találatok, bár a „személyes” alkorpuszokhoz tartoznak, alapvetően választékos stílusú szövegekből valók.

A találatok száma túl alacsony ahhoz, hogy nyelvi változásról beszélhessünk, ezért az ilyen használatot egyelőre **nyelvbottlásnak** tekintjük, s az *egyhamart* mind saját szövegünkben, mind mások kéziratában **kijavítani** javasoljuk a nyelv művelők által javasolt formák valamelyikére.

A nyelvőrök javaslatai között nem találjuk a *csakhamar* határozószót, pedig talán azzal a leg-egyszerűbb helyettesíteni az állító mondatokban az *egyhamart*.

+ *egykönnyen*

1. Az *egyhamar* határozószóhoz hasonló az *egykönnyen* határozószó: a hagyományos szabályok szerint ez is **csak tagadó mondatban**, tagadószóval együtt fordul elő, legtöbbször **a tagadószó közelében**. A *nem egykönnyen* jelentése: ‘nehezen, aligha’.

Ezt az izgalmat egykönnyen nem tudom elviselni.

Ezt az izgalmat nem egykönnyen tudom elviselni.

Az árat ötmillióra tartják, és egykönnyen nem fognak engedni belőle.

Az árat ötmillióra tartják, és nem egykönnyen fognak engedni belőle.

Nem mondok le egykönnyen a hajnali kocogás szokásáról.

sikeres Elnök

A sikeres Elnök az alábbi személyiségi jellemzőkkel rendelkezett:

- ☘ Bízott az emberekben
- ☘ Erős elkötelezettséggel rendelkezett
- ☘ Nyitott volt és lelkes
- ☘ Nem lehetett egykönnyen kihozni sodrából
- ☘ Erős önkontrollal rendelkezett

Szókratész

- „Mert ha engem halálra ítélték, nem egykönnyen találtok majd más, ilyen embert, akit – ha ez mulatságosan hangzik is – egyenesen úgy rendelt városotokhoz az isten, mint valami jól megtermett, nemes paripa mellé, mely azonban nagyságánál fogva kissé lomha, és szüksége van rá, hogy valami bögölyféle felserkentse.” (30 e)

Enikő nem adja fel egykönnyen:
Nyomatékosítani szeretné érzéseit Peti felé
Házasság első látásra

12 Show | 1 perc

CÍMLAPTÉMA | HOGYAN ALAKÍTHATUNK KI JÓ SZOKÁSOKAT?

3. Ne add fel egykönnyen!

BTIPPEK ÉS TANÁCSOK

A családok egyre rafináltabbak, és nem adják fel egykönnyen

2024. JANUÁR 26. PÉNTEK

A nyomtatott könyvek nem adják magukat egykönnyen

Állító mondatba a nyelvőrök véleménye szerint a *könnyen, könnyűszerrel, egykettőre, hamar* stb. való:

<i>Kifogásolt</i>	<i>Ajánlott</i>
<u>Egykönnyen</u> megtalálta a keresett címet.	<u>Könnyen</u> megtalálta a keresett címet. <u>Könnyűszerrel</u> megtalálta a keresett címet. <u>Eykettőre</u> megtalálta a keresett címet. <u>Hamar</u> megtalálta a keresett címet.
Ezt a gyerek is <u>egykönnyen</u> utána csinálja.	Ezt a gyerek is <u>igen könnyen</u> / <u>játszi könyvedséggel</u> utána csinálja.
Ebben a sötét erdőben <u>egykönnyen</u> eltéved az ember.	Ebben a sötét erdőben <u>igen könnyen</u> eltéved az ember.

Sajnos nem ismerjük ennek a használatnak az elterjedtségét és társadalmi megoszlását, így nem tudjuk megítélni, hogy beszélhetünk-e már **nyelvi változásról**, vagy pedig **nyelvbtlásnak** kell a tagadószó nélküli formákat tekinteni. Empirikus adatokra van szükségünk.

Az MNSZ2 80 tisztított találatot adott az *egykönnyen* határozószóra *nem, ne, sem, se, nem-igen, nehogy, aligha* szavak nélkül, minden stílusrétegből. Például:

Az őrjárat közeledett: de mintha a vérebek rekedtebben csaholtak volna, mint máskor. Barátaim gyorsan mellém kuporodtak a takarók alá. Egymás hegyén-hátán hevertünk, mozdulatlanul; ha az őrség benéz a barakkba, egykönnyen véresre ver bennünket, amiért ébren vagyunk. Ránk uszítják a kutyákat, vagy ami még veszedelmesebb, feljelentenek Nagy László alhadnagynál, a politikai tisztnél, aki összeesküvést szimatolt minden megnyilvánulásunkban. (Faludy György)

<p>Akkor hát – hisz szemlátomást van időd – körülnézhetsz, szemlélődhetsz, tájékozódhatsz kissé. Megállapíthatod például – ha eddig fel nem tűnt volna –, hogy a szobában mások is vannak. Rájuk kell csak nézned, hogy <u>egykönnyen</u> kitaláld: ezek is mind betegek lehetnek. (Kertész Imre)</p>
<p>Sokkal összetettebb esztétikai hatás ez annál, mint hogy az átlagolvasótól szétboncolását, tudatos logikai distinkciókba való átfordítását elvárhassuk. És még mi kritikusok is <u>egykönnyen</u> hajba kaphatunk egymással az ilyen szétboncolások közben. (Lengyel Balázs)</p>
<p>Itt mindjárt egy lényeges momentumra szeretném föl hívni a figyelmet. Ti., hogy a költői képesség éppenséggel nem velünk született különleges nyelvi készség. Ez jó, ha megvan, de ugyanakkor, merem állítani, rengeteg veszélye is van. Ti. <u>egykönnyen</u> félrenevelheti az ihletet. Játékosan könnyűnek tüntetheti föl azt, ami végelemzésben halálosan komoly: a nyelv, vagy ami a tulajdonképpeni nyelv mögött lappang, aminek a nyelv adott esetben csak fedőszerve, a sematikus elmerévült világ és az ihlet összecsapását. (Pilinszky János)</p>
<p>A több évszázad koncepciók pereiből jól ismert amalgamozással, össze nem tartozó elemek keverésével – a zámolyi romák esete így vált az antirasszisták elleni harc eszközévé – <u>egykönnyen</u> elérhető, hogy az egyik elem elleni föllépés szükségképpen maga után vonja a következő lépést, és így tovább, aminek a végén érdemi vita nem, csak kiterjedt parlamenti és sajtócsetepaté alakul ki fent, bizalmatlanság és elbocsátástól való félelem lent. (sajtó)</p>
<p>A különbség nyilvánvalóan a gazdasági és társadalmi feltételekből adódik. Az elkövetkező pár év sorsdöntő lesz: ha Európa képtelen parancsolni a szélsőjobb szellemének, akkor <u>egykönnyen</u> ismét az parancsolhat majd Európának. Történetesen éppen német földön volt (van) példa mindkét változatra. (sajtó)</p>
<p>Amikor éppen ereje teljében van, fogja magát és alámerül a Föld árnyékába. Talán keres valami rég elveszett dolgot, vagy csak unaloműzésből riogatja a babonákkal és mindenféle kószá hiedelmekkel <u>egykönnyen</u> rászédhető földlakókat, de akárhogy van is, az efféle dolgokat illik alaposabban szemügyre vennünk. Annak ellenére, hogy csaknem másfélszer gyakrabban következnek be napfogyatkozások, egy adott földrajzi helyről jóval több holdfogyatkozás figyelhető meg. (tudományos)</p>
<p>Valójában a beiskolázási számoknak az évenkénti rendszeres csökkentésével a tagozatokra minősült magyar nyelvű oktatás fokozatosan eltűnt. Ez a folyamat <u>egykönnyen</u> végbemehegett, mivel az egyesítés utáni magyar „tagozat” semmilyen döntési hatáskörrel nem rendelkezett, hiszen eltűnt minden olyan fórum, amely az önálló döntésre lehetőséget teremtett volna. (tudományos)</p>
<p>Ezekhez a folyamatokhoz nyilvánvalóan illeszkedik ez a teljes konvertibilitás felé teendő komoly lépés, melyet mi is támogatunk. Hangsúlyozzuk azonban, hogy a devizaliberalizálás sikerének alapfeltétele a higgadt belső gazdaságpolitika. A belső bizonytalanság az így kinyitott észak-nyugati átjárót <u>egykönnyen</u> további szegényedésünk ösvényévé teheti. A devizatörvény sikere a belső gazdaságpolitikától, s nem tőlünk, ha azt állítjuk, az ország stabilitásától függ. (hivatalos)</p>
<p>Azt hiszem, hogy egy demokratikus kommunikációban ennek azért különösebb kockázata még sincsen, hiszen a tévedések – vagy ahogy ma gyakran elhangzott, a hazugságok – ebben a demokratikus kommunikációban <u>egykönnyen</u> kideríthetőek, és kinek-kinek azonnal megvan rá a módja, hogy rámutasson az ellenfélnek a logikátlanságára, csúsztatására, netán hazugságára. (hivatalos)</p>
<p>Igen, a kultúrát kedvelő, illetve valóban egyetemre járni akaró fiatalok körében nagyon népszerű, annál is inkább, minthogy ide <u>egykönnyen</u> be lehet jutni az egyetemre azoknak is, akiknek Magyarországon nem sikerül és nincs felvételi és nincs tandíj, legalábbis Berlinben nincs. (besznye)</p>
<p>Szélsőséges, a felszínen demokratikusnak tetsző, valójában antidemokratikus vagy szimplán populista jelszavakkal, leegyszerűsített, végül is hamis üzenetekkel <u>egykönnyen</u> megtéveszthetők a tömegek, különösképpen, ha komoly felkészülést, tudást, gazdasági jogi, politikai</p>

ismereteket igénylő kérdésekben tartanak népszavazásokat, mint amelyet most Írorszáiban tartottak. (besznye)

Ha egy ideális véletlengenerátor kimenő jelét valamiképp rögzítjük és visszajátsszuk, az már nem lesz ideális – tűnjön ez bármily meglepőnek is! Egy lerögzített jelsorozatot pl. megkaparinthat egy bűnöző, aki annak révén egykönnyen megfejthet egy egyébként mégoly titkosnak hitt üzenetet is. Ideális véletlengenerátornak látjuk az elemi részecskéknek határozatlan-sági relációval kapcsolatos nyüzsgését, de jól megközelíti azt az atomok és molekulák termikus mozgása is. (fórum)

A probléma ezzel az, hogy hazug állításokat és rágalmakat nagyon nehéz cáfolni. Én nekem ha pl. azt mondanák, hogy cáfoljam meg, hogy tegnap este nem raboltam ki xy bankot, akkor erre csak azt tudnám mondani, hogy otthon voltam, amire persze semmi bizonyíték nincs. Szóval nem tudnám tisztázni magamat. A rágalmakkal mindig ez a baj. Az ember soha sem készül fel a hazugsággal szemben, ezért ha valamit hazudnak, nincs is meg rá a mód, hogy egykönnyen tisztázza magát az ember. (fórum)

Amint látjuk, a szövegek alapvetően **választékos** stílusúak, ami összhangban áll azzal, hogy az *egykönnyen* tagadó mondatokban is választékos stílusértékű. Mivel nyilvánvaló, hogy ez a botlás iskolázott beszélőknél is jelentkezik, könnyen **elképzeltető, hogy nyelvi változás lesz belőle.**

Ennek ellenére addig, amíg nem lesz több empirikus adatunk, továbbra is **nyelvbotlásnak** tekintjük az *egykönnyen* határozószó használatát tagadószó nélkül, és mindenfajta stílusú gondozott szövegben **javítjuk.**

2. Újabb fejleménynek látszik az *egykönnyen*-ből elvont **egykönnyű** használata ilyen mondatokban:

<i>Kifogásolt</i>	<i>Ajánlott</i>
<u>Nem egykönnyű</u> megállni.	<u>Nem lehet egykönnyen</u> megállni. <u>Nem könnyű</u> megállni.

Ezt a *Nyelvművelő kézikönyv* „suta szerkesztésmódnak” nevezi (NymKsz.² 2005: 127).

Ez az új fejlemény is viszonylag **ritkának** tűnik, ez is inkább **választékos** stílusú. Példák az internetről:

Sajnálom, hogy nem alkalmazhatom, mert ha el is tekintenék a szaktudását bizonyító papíroktól, az sem lenne elég, mivel alkalmazásához a tengerész-szakszervezet jóváhagyása is szükséges, amelyet nem egykönnyű megszerezni. Azonban szívesen feljegyezném az elérhetőségét, mert mindig adódhat valami lehetőség.

Az entek Középfölde legrégebbi lényei közül valók. Yvanna, az egyik vala (világór) gondolatait egy fába helyezte, és ebből a fából nem lett más, mint az első ent. Az entek nagyon is fának nézhetőek, ugyanis nyugalmi állapotban nem különböztethetőek meg a normális fáktól. Az entek mozgásra, és cselekvésre, gondolkodásra és beszélésre képes fák, kezükön és lábukon 6-6 ujj található, bőrük keményebb, mint a legszívósabb fakéreg. Megmérgezni lehetetlen. Sebet csak a fejsze ejthet rajta, nyíllal sem megy vele sokra az ember. Roppant erős, ám higadt lények, lassan dühödnék fel, megettéveszteni sem egykönnyű őket.

A Horvátországban és a Bosznia-Hercegovinában dúló háború első éve után, egész városok, például Vukovár szétrombolása, Eszék és Dubrovnik ágyúzása után külföldi barátaim azt

<p>kérdezik tőlem: „Hogy lehet élni egy olyan országban, ahol háború van? Mégis, hogy tudtok ott élni?” Most már tudom, hogy a válasz nem egyszerű, és <u>nem egykönnyű megfogalmazni...</u></p>
<p>Fiatal házaspár Budapest tizennyolcadik kerületéből. Rájuk tekintve alig akarom elhinni, hogy huszonöt éve mondták ki egymásnak az igent. „A Jóisten negyedszázad után is megtartott minket ilyen szeretetben. Mi ezzel az örömmel indultunk el. S a hálaadás itt is folytatódik.” Fiuk huszonnégy éves, várják már az unokát, de... „Gyermeünk még nem talált magának párt. <u>Nem egykönnyű összetalálkozni</u> azzal, aki valóban a másik társa lehet. Fiunk fél attól, hogy lelki sérülést okoz neki, ha esetleg elhagyják, ha nem sikerül a kapcsolat. Meg aztán példát is állítottunk elé a mi házasságunkkal, s ehhez méri a társkeresést.”</p>
<p>Az emberi hibák ezen területen sem ismeretlenek. Túlzásaink ugyanúgy vissza fognak ütni ránk, mint nemtörődömségünk. Arányban kell állni, szinkronban kell lenni azzal a figyelemmel, mi felénk irányul. Ez egy sosem stabil egyensúly, egy folyamatos kötéltréfa, hol ha elvétjük bármely irányban is lépésünk, idejekorán az élet naptalan részén találjuk magunkat. / Innen pedig <u>nem egykönnyű visszaállni</u> arra a kötéltre, ehhez segítség kell, mi nem más, mint egy másik ember valóban odaadó és ránk irányuló figyelme...</p>
<p>Kisjátékfilmről <u>nem egykönnyű</u> írni: a hangulatukban, narratív, képileg, koncepcionálisan, mindenhogyan szerteszét irányuló alkotások szűrős kesze-kuszaságként nehezen megragadható, nem túl kritikusbarát egyveleget képeznek. Szerencsémre több celluloid-jelölt is feltekerhető egy gondolatilag közös nevezőre, mely mélyén az az égető kérdés lapul, hogy létezhet-e nehezebben kikúrálható kór az információs társadalomban szövődő (pár)kapcsolatok számára, mint az effektív kommunikáció-képtelenség?</p>
<p>Az, hogy a Védikus tradíciók milyen régiek, még most sem tudjuk. Sőt valószínű, hogy sohasem fogjuk megtudni. Így mindamelllett, hogy tudjuk, hogy a Védákat kb. 5000 évvel ezelőtt írták le, a mai napig a Védikus spirituális hagyományokra <u>nem egykönnyű rátenni</u> egy időbeli bélyeget.</p>
<p>Az évente megrendezett lomtalanítás alkalmával nem mindenki tudja eltávolítani a dolgokat a lakásából. Az ingatlanban feleslegessé vált lomok, nagydarabos hulladékok elszállítását <u>nem egykönnyű megszervezni</u>. Amikor önerőből nem tudja megoldani a lomok kicipelését, gyakran kerül az ember abba a helyzetbe, hogy többre kerül a nagydarabos hulladék kihordása az ingyenes lomtalanítás során, mintha egy szakszerű lomtalanítást megrendelt volna.</p>
<p>A hétfő gyűlölete nagyon régi toposz, a Garfield-képregényektől a szitkomokon át a virális mémekig tele van ezzel a kultúránk. <u>Nem egykönnyű eldönteni</u>, rontott vagy javított mindezen a távmunka – már akinek van ilyen lehetősége.</p>
<p>A Petőfi Kör pedagógusvitáinak megértését, objektív értékelését megnehezíti, majd hogyan, lehetetlenné teszi továbbá, hogy az 1945-öt követő évtized pedagógiai valóságának feltárásával a tudomány még mindig adós. Nem egykönnyű megítélni, hogy ennek a mulasztásnak a felelőssége milyen mértékben terheli a hatalmat és milyen arányban az elmélet munkásait</p>
<p>Szerencsésebbnek látszik a jellegzetesnek ez a második kritériuma, mert hogy csak a magyar realista, sírvavigadó, szabadságszerető, finitista, egyenes, nyílt és bátor, <u>nem egykönnyű bárkivel is elhítenni</u>.</p>
<p>Ami a tökéletes terapeuta megtalálására tett kísérletet illeti, mindenkinek javaslom, hogy közvetlenül az után fogjon neki, hogy megtalálta a Szent Grált, megszámlolta a csillagokat az égen, illetve először sikerült ólomból aranyat előállítania. Tökéletes terapeuta nem létezik. <u>Elég jó terapeuták vannak – de őket sem egykönnyű felismerni</u>.</p>
<p>Minden komolyabb ipari létesítménynek gondot jelent az óriási telek bekerítése. Hogy a bekerítés minél könnyebb és ugyanakkor hatékony legyen, gyakran az elemes betonkerítés mellett döntenek. / Ezt a lehetőséget több szempontból is érdemes figyelembe venni, de a legfontosabb talán az, hogy masszív falát <u>nem egykönnyű megmászni</u>, ezért elriasztja a betolakodókat.</p>

<p>„Ha pedig, amit nem látunk, azt reméljük, békességes tűréssel várjuk.” (Római levél 8,25) / Helyes tanítás, de nem egykönnyű megtanulni. Igaz prédikáció, de nehéz hinni. Nagyszerű tanács, de nehéz követni... Mert igen kevesen vannak, akik a boldog reménységet, Isten országának eljövendő, soha el nem múló örökségét várják, s olyan bizonyosan várják, hogy jobban magukénak érzik, mint jelenvaló életüket.</p>
<p>A megfogalmazott célt azonban <u>aligha egykönnyű megvalósítani</u>, különösen a mai viszonyok közepette. Az ország területén szétszórta élő cserkészek körében aligha képesek az egyébként is túlterhelt cserkészparancsnokok a hitéletre épített jellemnevelést következetesen képviselni.</p>
<p>Többféle módszer létezik, pl. a márványlapos temperálás vagy a beoltó módszer. Mivel nincs márványlapon, így az utóbbit választottam. / Első lépésként vízgőz felett felolvasztottam a kakaóvaját (bolti csokival is ez az eljárás), és beletettem a kakaóport és a mézet. Ez a hőmérséklet ne legyen több 42-45 foknál! Legjobb fém tállal dolgozni, és az alja ne érjen bele a vízbe! / Még arra is érdemes odafigyelni, hogy a szoba hőmérséklete ne legyen 20 foknál melegebb, így nagy nyári melegben <u>nem egykönnyű temperálni</u> (hacsak nincs klímád).</p>
<p>– A Várpalotával közös évek alatt bizony nem kaptunk annyit a közösből, amennyit elvárt volna a péti lakosság – emlékezik a <u>nem egykönnyű múlt</u>ra Horváth Éva polgármester. – Itt volt a legnagyobb adófizető cég, s 90-től 94-ig alig kaptunk egyebet, mint a bombázás emlékművét.</p>
<p>A termékről még nem tudni sokat, csak hogy prémium kategóriájú lesz és nagyobb fókusz helyeznek majd a szoftverre. Jelenleg száznál is több fejlesztő dolgozik az Android alapú Nothing OS kezelőfelületén, viszont azt mindannyian tudják, hogy az iOS által dominált jelenlegi piacon <u>nem lesz egykönnyű feladatuk</u>. A pontos specifikációról és az árakról még jóval később fogunk kerek egész képet kapni.</p>

Akad azért példa **kevésbé formális** vagy inkább **bizalmas** stílusú mondatra is:

<p>Ami a tökéletes terapeuta megtalálására tett kísérletet illeti, mindenkinek javaslom, hogy közvetlenül az után fogjon neki, hogy megtalálta a Szent Grált, megszámlolta a csillagokat az égen, illetve először sikerült ólomból aranyat előállítania. Tökéletes terapeuta nem létezik. <u>Elég jó terapeuták vannak – de őket sem egykönnyű felismerni.</u></p>
<p>Új marokmod a Smok gyárából. A legkomolyabb kapacitású, szériában gyártott belső akkvis elektromos cigaretta modot tisztelhetjük benne, <u>nem egykönnyű lemeríteni</u>, sokaknak napokig elég lesz a 3800 mAh. A Li-polymer cellának hála a teljesítmény elektronika nem szenved a merülő akksi gyengülésekor.</p>

Az MNSZ2 tisztítás után 13 találatot adott az *egykönnyű* formára. Néhány példa:

<p>Andi újságíróat váratlanul otthagyja a csaja, a fiatalember hazaér, és csak egy szűkszavú cetli fogadja. Először nem is hiszi el, hogy ennyi, kész, vége, csak másnap reggel fogja fel, mi történt. És azzal beszakad a plafon, nem is lesz <u>egykönnyű visszaépíteni</u>... A regény másik szála szintén Andiról szól. (sajtó)</p>
<p>Az oktatási tárca lapja, a Köznevelés többoldalas nyilatkozatokat közölt a minisztertől és a közoktatási államtitkár-helyettestől. S e nyilatkozatokból mindössze az egyik megszólalás nyúl farknyi bekezdése utal rá, hogy <u>nem egykönnyű előteremteni</u> a szeptember 1-jén esedékes háromszázalékos fizetésemelés forrását. (sajtó)</p>
<p>Tanult ember, jól képzett, nemegyszer több diplomát szerzett, tájékozott, ismeri a törvényt és a joghézagot is. A törvényes és a törvénytelen hajszálvékony határán mozog. <u>Nem egykönnyű megítélni</u>, hogy bűncselekményt követett el vagy gazdasági tranzakciót bonyolított le. (sajtó)</p>
<p>Kalifa (a Skorpió): Erős várat épít, melyet olajos árokkal vesz körbe. Intenzíven támadhat</p>

már a játék első perceiben (gyűjtőgépekkel). Jó hadvezér, erős védekező egységeket használ, nem egykönnyű tőle várát foglalni. (tudományos)

Érzékenyek vagyunk és okkal ha honfitársainkat, nemzetársainkat hátrátétel, megaláztatás éri csak azért, mert magyarok. És okkal tiltakozunk is ellene. Most azonban, úgy tűnik, kevés lesz a tiltakozás, mert ennek az elfogadhatatlan örületnek, hogy nemzeti hovatartozása alapján ítélnék az egyes ember erkölcsi-szellemi kvalitásáról, emberi értékéről, emberi mivoltáról, most olyan bugyra nyílt meg, amit nem lesz egykönnyű bezárni. (besznye)

Amint látjuk, az idézett példákban a *nem egykönnyű* többnyire főnévi igenévhez kapcsolódik; ugyanakkor az internetes adatok közt van két példa, melyekben jelzői szerepet tölt be (*emlékezik a nem egykönnyű múltra; nem lesz egykönnyű feladatuk*). Úgy látszik, az analógia további kontextusokba viszi át a kifejezést.

Innen nem lesz egykönnyű triciklire pattanni! – Fotó!

Amiatt sem, mert a járműnek legalább két kerekéről hiányzik a gumi, de a harmadikon is eléggé hiányos.

A profi tuningalkatrészeket is árusító csapat nem aprózta el a hűtést, az egész szobát telepakolták folyékony nitrogén tárolókkal, hiszen az 19 híres arról, hogy az étvágya mellett szeret melegedni is. Ennek megfelelően folyamatosan folyékony nitrogén utánpótlásra volt szükség a rekord felállításához.

így végül sikerült elérni a 7707.62 MHz-es eredményt, amit nem lesz egykönnyű megdönteni a közeljövőben.

Az összes eddig idézett példában **tagadószóval** kapcsolódik össze az *egykönnyű*. Van azonban egy példánk arra is, hogy az *egykönnyűt* **nem előzi meg tagadószó**:

SHADEMASTER KLIPPER REÁL- ÉS SZÖVET HÁLÓHOZ (20 DARAB) ÉS AJÁNDÉKUTALVÁNY

★★★★★ 80 vásárlói értékelés

Könnyen használható, alkalmas a jéghólok, kerti hólok vagy más szövetek hűtésére.

6,990Ft ~~11,000Ft~~

Válassza ki a termék mennyiségét és spóroljon

1x 6,990Ft / db   2x 5,942Ft / db   3x 5,243Ft / db

Kosárba teszem

Biztonságos vásárlás   Házhozszállítás   Könnyű visszatérés

EGYKÖNNYŰ TELEPÍTÉS

Egyszerűen nyomja össze a műanyag fogót, és fűzze át egy kötelet a végén, hogy biztonságosan rögzítse. Az a záródó fogak szorosan tartják a szövetet, biztosítva a biztonságos és megbízható kapcsolatot. Használja problémamentesen ezt a könnyen használható terméket!

Esetleg az is elképzelhető, hogy az *egy* határozatlan névelő kíván lenni, és csak tévedésből írták egybe. Erre gondoltunk eredetileg a következő példában is:

A Jim Beam Apple minden cseppje tartalmazza a Beam család 220 éves történetét és méltán híres hagyományait. A lepárlómestereink csavartak egyet a Kentucky Straight Bourbon Whiskey ízén, és a lédús és ropogós alma zamatával tették egyedivé. Az eredmény egy-könnyű, friss, üde és ellenállhatatlan Bourbon.

A weboldal első látogatásakor az *ellenállhatatlan* és a *Bourbon* szó egybeírva szerepelt, ami nyilvánvaló elírás, amely erősítette azt a feltételezést, hogy az *egy-könnyű* is lehet elírás. Csak-hogy a weboldal későbbi meglátogatásakor az *ellenállhatatlant* és a *Bourbont* már különírva találtuk, az *egy-könnyű* viszont továbbra is egybeírt formában szerepel. Ez pedig azt valószínűsíti inkább, hogy nem elírásról van szó.

Legtöbbször nincsenek fogódzóink annak valószínűsítésére, hogy a szerző szándéka szerint az *egy* névelőt akarta használni. Például:

A függönyvarrás nem egykönnyű feladat: általában mindenki varrónőre bízta a dolgot. A díszes, nehezebb anyagból készült sötétítő függönyöket meg aztán végképp. Az Arany Fotel műhely is készít olyan impozáns függönyöket, amelyek egy klasszicista vagy akár barokk hangulatú enteriőrben is megállják a helyüket. De hogy is épül fel egy ilyen szolgáltatás? Cikkünkben bemutatjuk a teljes folyamatot.

Ha az idézett részletet tartalmazó szöveg erősen formális vagy választékos stílusú volna, az valószínűsíthetné a *nem egykönnyű* használatát. Mivel azonban az idézett részlet oldottan választékos stílusú, minden további nélkül elképzelhető benne a *nem egy könnyű feladat* is.

Az *egy* határozatlan névelő névszói állítmány előtti használatával a *Nyelvi váltakozások a névelők körében (Nyelvhelyességi és nyelvi helyénvalósági kérdések)* című kötetben foglalkozunk.

Akadnak még példák az *egy-könnyűre* állító kontextusban és jelzői használatban, de ezek rossz minőségű gépi fordításnak tűnnek, így ezekből nem idézünk.

Az MNSZ2 találatainak alacsony számára való tekintettel egyelőre nem merjük határozottan kimondani, hogy nyelvi változásról van szó, bár könnyen (~~egy-könnyen~~ 😊) elképzelhető, hogy az lesz belőle, hiszen választékos stílusú kifejezésről lévén szó valószínűleg nem lesz vele szemben a beszélőközösség részéről nagy ellenállás.

Gondozott szövegekben indokolt lehet kerülni ezt a neologizmusnak látszó kifejezést, főleg saját szövegünkben.

Jelzői és állító használatban nagy valószínűséggel jelenleg **nyelvbtlásról** beszélhetünk, s ezekben az esetekben az *egy-könnyű* formát mind saját, mind mások kéziratában a *könnyű* formára **javítjuk**.

+ *annál is inkább; inkább ne(m)*

Az első kifejezés nem tagadó mondatokban használatos, de mivel a tagadása gondot okoz a nyelvhasználóknak, az egyszerűség kedvéért itt tárgyaljuk.

1. A *Kis magyar nyelvklinika* szerint az *annál is inkább* kifejezés a **megelőző mondatra** vagy **tagmondatra utal vissza**, és valamilyen **nyomatékos mozzanatot** vagy **szempontot ad hozzá** az abban foglalt állításhoz:

1. A kórház gyógyszerkészletének folyamatos apadása hamarosan komoly gondokat fog okozni, <u>annál is inkább</u> , mert a fenyegető influenzajárvány miatt egyre több betegre kell számítanunk.
2. Az erőszak ilyen helyzetben a legrosszabb megoldás. Mondom ezt <u>annál is inkább</u> , mert személyes tapasztalatokból ismerem a helyzetet (olvasói levél).

A kiadvány nyelvileg kifogástalannak tartja az *annál is inkább* kifejezést, viszont mégis bírálja azért, mert „túl felkapottá vált, és ott is használják, ahol értelmileg alig van rá szükség” (Tótfalusi 1999: 159). Ezt gondolja a kiadvány szerzője a 2. sz. példamondatról), sőt állítása szerint „minden rokon értelmű kifejezést kezd háttérbe szorítani” (uo).

Ezeket az állításokat **nem tudjuk ellenőrizni**: nem tudjuk, csakugyan feltűnően gyakorivá vált-e ez a szerkezet, az meg pláne ellenőrizhetetlen, hogy elkezdett-e valami mást kiszorítani. Az ilyen állítások többnyire nem szoktak igazak lenni.

Ez a vélemény egészen biztos, hogy **nem felméréseken alapul**, hanem **ideologikus indítással**; az egyik érintett ideológia a **nyelvi hiperfrekventizmus**, a másik a **nyelvi extrudizmus**, tágabban pedig a **nyelvi damnificizmus**, illetve a **nyelvi neccessizmus** is.

A *Kis magyar nyelvklinika* ilyen **szinonimák** használatát javasolja az *annál is inkább* gyakoriságának csökkentésére:

már csak azért is
főképpen azért
leginkább azért

További javaslata a kiadványnak a **mondatok** vagy **tagmondatok sorrendjének megváltoztatása**, a második mondat esetén így:

<i>Kifogásolt</i>	<i>Ajánlott</i>
Az erőszak ilyen helyzetben a legrosszabb megoldás. <u>Mondom ezt annál is inkább</u> , mert személyes tapasztalatokból ismerem a helyzetet (olvasói levél).	Én, aki személyes tapasztalatokból ismerem a helyzetet, <u>bátran mondhatom</u> , hogy az erőszak ilyen helyzetben a legrosszabb megoldás.

Nincs szükség átalakításra. A *mondom ezt annál is inkább* és a *bátran mondhatom* egyébként is legfeljebb pragmatikai szinonimái egymásnak.

A *Nyelvművelő kézikönyvtár* szerzői nem írják, hogy az *annál is inkább* túlságosan felkapott volna, ők ehelyett **modorosnak** tartják, ezért javasolják mással való **helyettesítését**:

<i>Modoros</i>	<i>Szebb</i>
Jól kilépett, <u>annál is inkább</u> , mert eleredt az eső.	Jól kilépett, <u>már csak azért is</u> , mert eleredt az eső. Jól kilépett <u>már azért is</u> , mert eleredt az eső. Jól kilépett, <u>azért is</u> , mert eleredt az eső.

Nem tűnik modorosnak a hibáztatott kifejezés, lehetséges, hogy a szerzők ezt is **idegen eredetűnek** vélik, s valójában **purista** beállítottságuk miatt helytelenítik, a **modorosság** pedig csak **ürügy**. De ha netán modoros volna is, az sem jelentené, hogy nem lehetne használni; ezt csak azok gondolják, akik hisznek a **nyelvi inszenszilizmus** ideológiájában.

Az *annál is inkább* kifejezéssel azonos értelemben használatos az *annál inkább* forma is. Mindkettőt **bátran használhatjuk** nyelvérzékünk és tetszésünk szerint az *annál is inkább* kifejezést, bármilyen stílusú szövegben.

Néhány internetes példa a két változatra:

1. Elérkeztünk az év utolsó napjaihoz, amikor a meghitt összejövetel után, családdunkkal vagy barátainkkal kicsit kötetlenebb formában ünnepezve zárhatjuk le az óvet. A szilveszteri önfeladott időtöltés, konyhai sütögetés, az otthonunkban sürgölődés közben is lényeges azonban a legnagyobb óvatossággal eljárunk a konyhai berendezéseink és az ünnepi égősorok, díszítések használatakor, ugyanis az év utolsó napjaiban előforduló tüzesetek közel fele a konyhából indul ki, az égősorok pedig, amíg csak használatban vannak, kiemelt veszélyt jelentenek, és meghibásodás esetén akár tüzet is okozhatnak. Ezért, hogy okvetlenül elkerüljük a nem várt károkat, mutatjuk, mire érdemes kiemelten figyelni, annál is inkább, mivel a magyar otthonok 28 százaléka még mindig nem rendelkezik lakásbiztosítással.
2. A víz valóban meleg, sőt, forró volt, de a pusztulat-környezet, a homokzsákokkal körberakott, pocsolóra hajazó hóforrás valahogy nem azt sugallta, hogy itt azonnal bele kellene menni a vízbe. Pedig odalent többen üldögéltek. Egyesek az egész testüket fekete iszappal kenték be, mert ez felért egy masszázzsal – legalábbis azok szerint, akik fürdésre agitáltak bennünket. Mi viszont inkább elhagytuk a területet, mert az ott ülő férfiak egy része kezdett furcsán méregetni bennünket. Annál is inkább, mert várt ránk egy autentikus ruandai ebéd.
3. Tőkés László közölte: a szlovák állampolgárság megvonása etnikai diszkrimináció, illetve alkotmányos jogfosztás a szlovák alkotmány szerint is. Hozzátette, a Beneš-dekrétumok ügyében pedig a kollektív bűnösség elve, etnikai diszkrimináció, illetve rasszizmus érvényesül a felvidéki magyarokkal szemben. Annál is inkább, mert 2007-ben a Szlovák Nemzeti Tanács megerősítette a Beneš-dekrétumok hatályát.
4. Szendrey Júliáról hosszú ideig keveset tudtunk, annál is inkább, mert a történelmi emlékezet Petőfi Sándor excentrikus feleségeként, majd hűtlen özvegyeként emlékezett rá. Pedig sokkal több volt ő, mint Petőfi felesége; költő, író, műfordító, a korszak egyik publikáló szerzője, aki ráadásul elsőként fordította le Andersen meséit Magyarországon.
5. Egy munkavállaló távozása – különösen egy tapasztalt, széles körű ismeretekkel és kiváló eredményekkel rendelkező emberé – problematikus a munkáltató számára. Annál is inkább,

<p>mert a jelenlegi munkaerőpiacon gyakran nehéz gyorsan megtalálni a megfelelő pótlást. Ilyen esetekben a vállalatoknak el kell gondolkodni azon, hogy adnak-e ellenajánlatot.</p>
<p>6. Akár 3-4 százalékkal is megemelheti a lengyel GDP-t a hétmillió ukrán menekült integrálása az ország gazdasági vérkeringésébe. <u>Annál is inkább</u>, mivel demográfiai korfájuk is sokkal kedvezőbb, mint az előregedő, és ezért egyre kínzóbb munkaerőhiánnyal küzdő lengyel társadalomé – írta Vakmajom.</p>
<p>7. Iskolánk arculata biztosítja az itt tanuló diákok szellemi, testi és esztétikai fejlődésének teljes mértékű kiteljesedését. Ilyen szemléletváltáson esett át az iskola testnevelés tantárgya is. Teheti ezt <u>annál is inkább</u>, mert az intézményben minden olyan feltétel adott, amely ezt lehetővé teszi.</p>
<p>8. Az ázsiai tigrisszúnyog teljesen fekete, fehér csíkokkal a lábán, foltnélküliek a szárnyai, fehér csík van a mellkasán és a fején. Szlovákiában a tudósok szerint már 2012-ben regisztrálták ezt a szúnyogfajtát Kassa környékén, akkor azonban nem sikerült ott megtelepednie. / Arról egyébként nem esett szó, ha Pozsonyban megtelepedett a szóban forgó fajzat, csacsóság lenne abban kételkedni, hogy már Dél-Szlovákiában is szívja az áldozatai vérért. Különös tekintettel a csallóköziekre. <u>Annál is inkább</u>, mert olvasóink is jelezték ezt...</p>
<p>9. Fura, de ez volt az első alkalom, hogy töltött csirkecombot készítettem. :D <u>Annál is inkább</u> fura, mert nagyon szeretjük. Ahogy nekikezdtem, azon gondolkodtam, hogy hogy is szoktam én ezt csinálni...? Hoppá! Várjunk csak! De hát még nem is csináltam! :D Anyu viszont sokszor szokott készíteni, mert a családban mindenki szereti. Gyorsan kértem is tőle egy kis telefonos segítséget. Szépen lediktálta, mi kell hozzá. Ahogy előkészítettem a hozzávalókat, rájöttem, hogy nincs itthon csirkemáj. Már majdnem „feladtam” a tervem, amikor megláttam a gombát a hűtő alsó fiókjában. És hát miért is ne lehetne gombás a töltelék?</p>
<p>10. Úgy fest, ebben a régióban már elengedhetetlen az üvöltő ventilátor, nélküle már nem szülehetnek jó eredmények. Az utolsó (a KKC-vel) négy helyezett szinte mind ugyanolyan ventilátorral szerelt, bár egy dupla golyós „GW-borda” nyilván kicsit igényesebb, mint az SCS-en ülő. Vagy nem, hiszen míg az egyik Y.S.TECH, a másik EVERCOOL márkájú, tehát, egyik jobb, mint a másik. Bár asszem, az Y.S-es. <u>Annál is inkább</u>, mert a GW venti 6800-at fog, ráadásul külön felhívják a figyelmünk arra, hogy nem árt, ha közvetlenül a tápegységre kötjük, ugyanis elég ütős áramfelvétellel bír. (0.32A) A venti légszállítása elképesztő: 37.6cfm, ehhez persze kellő (egy fenéket, nekünk aztán nem kell! :)) zaj is tartozik, egészen 46.5dBA, bár még ez sem a véglet. 40/37 fok, kb. 5300Ft-os nagyker ár, 280g-os mért, 300g-os gyári súlyadat, valamint egy „AJÁNLOTT!” címke tőlünk, hiszen a felső régióban ár/teljesítményre igazán jó ajánlat. Csak az a borzasztó hangja ne lenne... Szerverek előnyben!</p>
<p>11. Ezért a kormánynak a törvény hatálybalépését követően mindenekelőtt a befolyt adományok nyilvántartásba vételéről, a pénzügyintézetekben elhelyezett összegek feletti rendelkezésre jogosító okmányok beszerzéséről, illetve az adományok állampénztárba összpontosításáról, továbbá a befolyt, de még el nem helyezett, valamint az aláírt vagy megszavazott, de még be nem fizetett pénzek beszedéséről kellett intézkednie. Fontos volt, hogy a pénz valóban a rendeltetési helyére jusson, és hogy a közönség is tájékoztatva legyen az adományok elhelyezésének módjáról, <u>annál inkább</u>, mert a beérkezett összeg legnagyobb része hírlapok általi gyűjtésből származott.</p>
<p>12. Kárpáti munkája lényegét tekintve moralista mű — mint alighanem minden valamirevaló dráma —, de nem moralizál. Hétköznapi tragédia, de nem törekszik tragikus hangvételre. Ellenkezőleg; jeleneteinek többsége fekete humorral, távolságtartó dialógustechnikával, olykor kifejezetten elidegenítve kezeli a témát. A szerző mindössze két helyen engedi meg magának, hogy az Akárki Tellér Gyula fordította szövegrészleteit „beidézze”, és ezzel erőteljes ellenpontokat teremtsen, s a veretes versezet megjelenése egy cseppet sem ironikus. Éppenséggel pontosan meghatározza a profanizált téma valóságos súlyát. / <u>Annál inkább</u>, mert Zsámbéki Gábor rendezésében érzékeny egyensúlyba kerülnek a darab különböző stiláris rétegei.</p>

13. A hadsereg hivatalosan azt közölte, hogy az akciót szovjet gépek hajtották végre, a fel nem robbant bombákat – egy hónappal később – ugyancsak szovjet gyártmányúként azonosították. / A politika is ezt a verziót fogadta el, annál inkább, mert Bárdossy a kormányzó és a parlament előtt is eltitkolta a kassai repülőtér-parancsnok jelentését, aki német típusú gépeket vélt felismerni a támadókban. / A kormányfő álláspontja az volt: ha a gépek németek voltak, az még inkább a háborúba való belépés mellett szól, mert nyilvánvalóvá teszi, hogy ez a németek kívánsága. A történetekről – diplomáciai kapcsolatok híján – a szovjet álláspontot nem lehetett megismerni, erre a magyar fél egyéb csatornákon sem törekedett.

14. Lehetséges megoldásként említette a két tannyelvű középfokú oktatást, valamint a középfokú művészeti képzést, amely nem csupán a tánctagozatot jelenthetne, hanem drámaszakot és zenei, valamint képzőművészeti ágazatot is. Reálisnak tartja azt az elképzelést, hogy a felsőfokú művészeti oktatás is megjelenhetne a színhalmibattai palettán, annál inkább, mert ez költségtérítéssel működne, így a városnak csak a helyet kellene biztosítania.

Egy szépnek nagyon nehezen nevezhető, de annál is inkább érdekes vonat érkezik Bukarestről Brassóba

Amint a kiválasztott idézetekkel is megpróbáltuk szemléltetni, a két kifejezésre elsősorban **választékos, formális és kiegyenlített** stílusú szövegekből vannak példánk.

Úgy tűnik, legkevésbé az **informális** stílusú szövegekre jellemző az *annál (is) inkább* használata. A példák közül leginkább a 8., a 9. és a 10. számú közelít az informális stílushoz. A 8. számú informális–választékos átmeneti stílusú. A 9. számú ugyan nem képvisel átmeneti stílust, de csak enyhén informális, sőt akár kiegyenlített stílusúnak is tekinthető. Szemben a 9. számúval, a 10. számúban erősebben informális elemek is előfordulnak; ilyen pl. a *vagy nem, asszem, venti, elképesztő, fenéket*. Másfelől azonban – témájából kifolyólag – az idézetben számos informatikai szakszót találunk, sőt az erősen formális jellegű általános szókincsre és fogalmazásmódra is találunk példákat. Ilyen a *vmivel bír* (valamivel kevésbé formális szinonimája: *vmivel rendelkezik*, közömbös stílusértékű szinonimája: *vmije van*); *míg... addig*; *ugyanolyan ventilátorral szerelt* (közömbös stílusértékű szinonim kifejezés: *ugyanolyan ventilátorral van felszerelve*). Ez a szöveg sem tekinthető egyöntetűen informálisnak, hanem informális–formális átmeneti stílusú.

A 4. példa már átvezet a következő ponthoz, mivel a *keveset tudtunk* kifejezést tartalmazó tagmondat közel áll ahhoz, hogy **tagadó** legyen (vö. *nem tudtunk sokat*).

2. A nyelvújítók megállapítása szerint az *annál is inkább* szókapcsolatot újabban **tagadó mondattal** kapcsolatban is használják. Ezt a használatot a nyelvőrök **kifogásolják, logikátlanak** tartják:

<i>Kifogásolt</i>	<i>Ajánlott</i>
Az üzemvezető jó szándékát eddig még <u>senki sem vonta kétségbe, annál is inkább</u> , mert ő tett a legtöbbet a munkahelyek megtartásáért.	Az üzemvezető jó szándékát eddig még <u>senki sem vonta kétségbe, annál is kevésbé</u> , mert ő tett a legtöbbet a munkahelyek megtartásáért.
<u>Nem nélkülözhetjük őket, annál is inkább</u> , mert nem kapunk helyettük más szakembereket.	Nem <u>nélkülözhetjük</u> őket, <u>annál kevésbé</u> , mert nem kapunk helyettük más szakembereket.

Jobbnak tűnnek az ajánlott formák, de meg kellene vizsgálni empirikusan a kettő gyakorisági arányát különféle kontextusokban. A kifejezés „logikátlanságára” való utalás a **nyelvi logicizmus**, ill. tágabban a **nyelvi racionalizmus** megnyilvánulása. Az, hogy az egy kifejezésben megfogalmazódó állítás nem felel meg a logika törvényeinek, önmagában nem lehet oka a helytelenítésnek.

A *Kis magyar nyelvklinika* szerzője szerint még inkább hasznukra lehet az ilyen mondatoknak a „természetesebb fogalmazás” (Tótfalusi 1999: 160):

<i>Kifogásolt</i>	<i>Ajánlott</i>
Az üzemvezető jó szándékát eddig még <u>senki sem vonta kétségbe, annál is kevésbé</u> , mert ő tett a legtöbbet a munkahelyek megtartásáért.	Az üzemvezető jó szándékát eddig még <u>senki sem vonta kétségbe, hiszen éppen ő tett a legtöbbet a munkahelyek megtartásáért.</u>

Nincs okunk kifogásolni az *annál is kevésbé* szerkezetet; ugyanakkor persze a *hiszen* használata is hibátlan, sőt talán csakugyan valamivel **természetesebb**, legalábbis némely kontextusokban.

Csak hogy **a természetes fogalmazás nem önérték**, lehet, hogy valakinek pont a kevésbé természetes forma illik a stílusához vagy szándékához. A természetesség abszolutizálása a **nyelvi naturizmus** ideológiáján alapul.

Nézzünk meg internetes példákat a kifogásolt kifejezések használatára tagadó mondat után! Itt is bevettük a példáink közé az *annál inkább* változatot is.

Az alany meghatározása meglehetősen összetett kérdés. Grevisse – Goosse 2007 megállapítja, hogy lehetetlen kielégítően definiálni még egyetlen nyelvre vonatkozóan is, és **annál is inkább** általánosan. A legnyilvánvalóbb esetben az alany az állítmánnyal kifejezett cselekvés cselekvője, de ez esetben is megkülönböztetendő nyelvtani alany és logikai alany,

<p>legalábbis azokban a nyelvekben, amelyekben van cselekvő igenem és szenvedő igenem. Ezekben a grammatikai és a logikai alany egybeesik, amikor az ige cselekvő igenemű.</p>
<p>A nyár mindig a betegség terjedésének legjobb feltételeit hozza. Rendre ilyenkor nő meg a fertőzések száma. Ráadásul, alig ér véget a foci-EB, nyakunkon az Olimpia, ami komoly népvándorlással jár. Ennek kapcsán a franciák arra kérik a látogatóikat, hogy ne hozzanak sertéspestis országukba. Nekünk sem szabad egy pillanatra sem elfeledkeznünk a sertéspestis veszélyéről. <u>Annál is inkább</u>, mert a terjedés bár lassul, nem állt meg. Ez pedig piaci, árbefolyásoló tényező.</p>
<p>Míg Peter Vermes taktikai elemekre tanítja Németh Krisztiánt, addig a magyar válogatott futballista a Kansas City edzőjének kissé rozsdás magyar tudását frissíti fel. / Szóval a nyelvi nehézségek nem akadályozzák a közös munkát, <u>annál is inkább</u>, mert a frissiben a tavalyi MLS-bajnokhoz igazolt Németh – hála a Liverpoolban eltöltött éveknek – folyékonyan beszél angolul. / – Mindig váltunk néhány szót magyarul Péterrel – árulta el Krisztián, a hét végi Tucson elleni felkészülési találkozó hőse, aki három góllal vette ki a részét a 4-2-es sikerből. – A meccs utáni értékelésnél is magyarul mondta: nagyon jól csináltad. Örülök a jó bemutatkozásnak, de nem szabad túlértékelni ezt a sikert.</p>
<p>Városházi forrásaink azonban arra hívják fel a figyelmet, hogy Magyar Péter sarkos kijelentéseit még a mandátumszámok ismerete előtt fogalmazta meg a kampány hevében, és az sem lenne előzmények nélküli, ha változtatnának álláspontjukon. <u>Annál is inkább</u>, mivel a választások eredményeképp a mérleg nyelvének pozíciójába emelkedtek. Úgy tudjuk, eközben a városháza informális operatív vezetője, Tordai Csaba a cégvezetői pályázatok kiírására már tett is lépéseket, ami kétségtelenül a városvezetői többség kialakíthatóságának irányába mutat.</p>
<p>Miért támogatja az olimpia ötletét Karácsony Gergely? Ő is tudja, hogy Budapestnek semmi esélye sincs, viszont ha Orbán pályázik az olimpiára, akkor nem hanyagolhatja el teljesen a fővárost. <u>Annál is inkább</u>, mert lopni itt lehet a legtöbbet. A baj csak az, hogy Budapest túlságosan is szem előtt van, és a korrupciót figyelő Transparency Internationalnek szerződése van az Európai Unióval. A következő európai olimpia 12 év múlva várható, hol lesz már akkor Orbán Viktor?!</p>
<p>Nyilván volt már jobb eredményem, mint amit most produkáltam, de reálisan nézve nem volt esélyem a fináléra, hiszen 5 másodperccel jobban kellett volna teljesítenem. Ezzel együtt rendkívül élveztem a versenyt, hiszen nem vagyunk hozzászokva, hogy ennyi szurkoló előtt úszhatunk, úgy hogy túlságosan nem vagyok csalódott. <u>Annál is inkább</u>, mert Párizs előtt három és fél évet hagytam ki; rendkívül örültem, hogy már decemberben eldőlt: itt lehetek a francia fővárosban! Ha bejutok a fináléba, az már a pont lett volna azon a bizonyos i betűn, de még egyszer mondom: az elsődleges cél az volt, hogy kizárjam a külső körülményeket és jól kiússzam magam! Ez hellyel-közzel sikerült, még ha nem is úsztam annyira jó időt.</p>
<p>Azt a nagyszülőt persze, aki egyre inkább mellőzöttnek érzi magát, ez csak részben vigasztalja. <u>Annál is inkább</u>, mert míg az önállósodást szintén megszenvedő szülők mellett azért mindig ott van a gyerekük, az unokát egy idő után nem lehet „kényszeríteni” arra, hogy töltsön időt a nagyszüleivel. Azaz, ha nem akarja, nem fogja meglátogatni a nagyit vagy a nagypapát, akkor sem, ha annak idején mindennap ő vitte haza az oviból. / A megoldás – tudom meg dr. Tari Klaudiától, merthogy a nagyszülői szerep óhatatlan változására külön szakkifejezés született –, az „illeszkedő nagyszülő”.</p>
<p>A bankszámlát nyugodtan tekinthetjük a legalapvetőbb pénzügyi szolgáltatásnak, ami aligha hiányozhat az életünkből. <u>Annál is inkább</u>, mert a korszerű szolgáltatásokkal a bankok nagyban megkönnyítik a dolgunkat a hétköznapokban. Letölthetjük például a bankhivatalos mobil alkalmazását, ahol azonnal láthatjuk a bankszámla egyenlegünket, vagy elindíthatunk egy átutalást. Ugyanez persze a pénztintézet netes felületére is igaz, ahol teljes képet kaphatunk a kiadásainkról és bevételeinkről.</p>

A zöldes szín általában édesebb belsőre utal, de ez nem minden dinnyére érvényes szabály, azok a gyümölcsök (technikailag zöldségek) pedig, amelyek erjedt szagúak, már nem finomak. / Azok sem, amiknek nincs illatuk, ilyenkor valószínű, hogy a dinnye még nem érett be. A kacsnézegetők tábora szerint azért érdemes erre is figyelni, mert az érett dinnyénél a kacs elszárad. De ez a módszer sem csálthatatlan; az is lehet, hogy azért száraz, mert már túl régen szedték le. Csak hogy bonyolultabb legyen a helyzet: bár akad olyan sárgadinnye, aminek elszárad a kacs és leválik a növényről, ez nem mindegyikre igaz. / Hiába, az élet nem egyszerű, annál is inkább, mert sárgadinnyéből és eleve dinnyéből is rengeteg változat létezik, ezeket pedig a laikusok gyakran keverik is egymással.

Az Adult Kid azonban mindent összevetve „csak” egy zsánerlemez, ami a minimális nyelvi játékot leszámítva semmi újdonságot nem nyújt. Ez persze nem olyan nagy probléma, annál is inkább, mert egy bőven feltörekvő fiatal rapperről beszélünk, akinek tökéletes hosszúságú, szűk fél órás lemeze lelkesen végigbólogatható, rávilágítva, hogy érdemes lesz odafigyelni rá a továbbiakban is.

Mint az oázis a sivatagban, úgy ragyogott előttünk a felirat, egyre közelebb és közelebb éreztük magunkat a vágyott célhoz, ami belépőt ad nekünk egy frissítő zuhanyhoz és a puha ágyhoz, mikor is Mici meghallotta, hogy zene szól a tengerpartról. „Táncolni akarok! Apa, gyere!” – adta ki a vezényszót, és kérdés nélkül rohanni kezdett a hang irányába. Nem nagyon volt apelláta. Annál is inkább, mert Mici lelkesedése és a buli gondolata Vencit is tisztára lázba hozta, és bár szavakkal még nem, de a testbeszédével és a kis halandzsájával egyértelművé tette, hogy ő is megy, velünk vagy nélkülünk.

A Concordia ügyvezető elnöke közölte, hogy nem érti a mezőgazdasági miniszter bejelentését, annál inkább, mert hétfőn a kormányfő még tárgyalásokat ígért a munkáltatói szövetség képviselőivel az intézkedés esetleges meghosszabbítása előtt. Burnete leszögezte, hogy az alapélelmiszerek kereskedelmi árrésének korlátozása káros a termelésre és a kereskedelemre, majd emlékeztetett arra, hogy ezt az intézkedést a magyar kormány is kivezette a káros hatásai miatt.

Az SNS elnöke jól olvashatóan személyes babérokra tör, legyen szó a házelnöki székről, akár az európai mandátumról. Minden jel szerint Danko egy ciklusban gondolkodik, felismerve, hogy a pártját múlt szeptemberben a parlamentbe juttató idegenlégiósok árnyékában hosszabb távon aligha tud labdába rúgni. Vagyis, ha már így alakult, szándéka szerint addig is jól kamatozó pozíciókra váltja a hatalmi tortaszeletet. / A dolog szépséghibája, hogy a pozícióharc a nem túl acélos többségű koalíció stabilitását fenyegeti. Ezt pedig már Robert Fico kormányfő sem hagyhatja szó nélkül. Annál inkább, mert az államfőválasztás némi kellemtelen utóíz ellenére Fico várakozásai szerint alakult.

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy szerelmespár. A Montághok és a Kaposiak, két patinás, régi család, haladéktalanul összebarátkoztak, a nagymamák kötőmintát cseréltek, a mamák receptet, a sógorok tőzsdei híreket, az unokaöcsök legót és kindertojást. Különös és képtelen módon a lány bátyjának szívében nem gyúltak emésztő lángok a féltékenységtől, és a fiú púpos és ördögi öccse sem zúgott bele a lányba, annál inkább, mert nem volt púpos, és még kevésbé ördögi.

Ezekben a példákban tehát a nyelvőrök az *annál is inkább* kifejezést helytelenítik, és helyette az *annál (is) kevésbé* kifejezést javasolják. Nyilván ugyanígy viszonyulnak az *annál inkább* változathoz is.

Nézzünk most példákat a nyelvőrök által szorgalmazott megoldásokra!

Láttunk erre az elmúlt év ténfelújításai között jó és rossz példákat egyaránt, az eredménynek nincs köze a megbízó pártállásához. / Annál is kevésbé, mert a Blaha esetében is olyan

<p>projektről van szó, amit még bőven az előző, Tarlós István-féle városvezetés indított el 2017-ben, és a terveket is döntően a váltás előtt készítették. Az új városvezetés alatt történt egy átdolgozás, elsősorban a költségek csökkentése és az elültethető fák számának növelése érdekében, de az alapkérdések már 2019-re eldőlték.</p>
<p>Győri Enikő közölte: nem tekinti kudarcnak az EU-költségvetés ügyében megállapodás nélkül zárult legutóbbi uniós csúcst. Ez a kimenetel senki számára nem volt váratlan, <u>annál is kevésbé</u>, mivel a jelenlegi uniós költségvetési időszak előtt sem sikerült az első körben megállapodást elérni a keretről.</p>
<p>Természetesen nem lehet konkrét adatokat mondani a természet-, illetve társadalomtudományos és művészeti tárgyak arányaira vonatkozóan, <u>annál is kevésbé</u>, mert nem pusztán ezek a területek jelentik az általános és középiskolai tartalmakat. Hova sorolhatjuk ebben a kategorizálásban a matematikát, a nyelveket, a testnevelést, az informatikát? A tananyag tervezésekor az iskolai összóraszámából kell kiindulni, és csak ennek figyelembevételével lehet bármiféle véleményt mondani a belső arányokra vonatkozóan.</p>
<p>Mit kellene fogyasztanunk azért, hogy ételünk a életünk legyen, és ne alattomosan pusztító mérge? Mit kellene nagy ívben elkerülnünk? Milyen ritmus szerint étkezzünk? Hogyan nem kellene? / A milliányi táplálkozási koncepcióban rendet vágni, pálcát törni és állást foglalni bizonyosan nem lenne bátorságom. <u>Annál is kevésbé</u>, mert a nyugati orvosképzésből szégyenletesen hiányzik a táplálkozástudomány.</p>
<p>A könyv (227 számozott oldal terjedelemben) egész egyszerűen lehetetlen. Ugyanakkor, hatása korántsem ér véget, amikor elfogyott az olvasnivaló, vélhetően még a legerősebb idegzetűek, a legblazirtabbak sem tudnak szabadulni a hatása alól. Akkor sem, ha védekezési reakcióként kételkedni próbálnak, megkérdőjelezve a valódi részletek igazság-rangját. <u>Annál is kevésbé</u>, mert abban viszont biztosak lehetünk: kerülhetünk ugyan közelebb az igazsághoz, ám az idő kereke visszaforgathatatlan.</p>
<p>Miután a professzoromat 1962-ben nyugdíjazták, átvettem az előadások tartását. Bologa professzor számára élete végéig biztosítva volt a tanszékén a dolgozószobája. Állandóan ott is volt, jött és dolgozott. Én mindenesetre fontosnak tartottam, hogy a mesterem számára biztosítsam a nyugodt munka lehetőséget. Sohasem gondoltam arra, hogy az ő dolgozószobájába költözzek. <u>Annál is kevésbé</u>, mert volt nekem külön dolgozószobám.</p>
<p>Annak ellenére, hogy a járványhelyzet miatti szigorítások és korlátozások igencsak megnehezítették tavaly is a határátkelést, ez szinte nem is volt érzékelhető a lopott járművek (zömében luxusautók) feketepiacán – legalábbis ez derül ki a Román Határrendészet összesítéséből, melynek értelmében 2021 első 11 hónapjában a határátkelőkön 151 olyan jármű (122 személygépkocsi, 16 mikrobusz, 5 teherszállító jármű/kamion, egy autóbusz, 4 motorkerékpár és 3 utánfutó) bukott le, amelyeket a külföldi hatóságok lopott vagy elkobzásra való ingóságként kerestek. Ezek az adatok is azt támasztják alá, hogy a gépjárművek okmányainak ellenőrzése átkeléskor nem értelmetlen időrablás és nem is átkeléslassítás — <u>annál is kevésbé</u>, mivel a legtöbb lopott autó a román-magyar határszakasz átkelőinél, ezen belül is a petei és a Nagylak II átkelőnél akadt horogra, valamivel kevesebb Borsnál, illetve a román-bolgár és a román-moldáv határszakasz átkelőinél.</p>
<p>Kotkin elismeri, hogy ez azért más, mint a klasszikus kommunista agitprop rendszer volt: az újságírók nem kényszerből, hanem meggyőződésből húznak egyfelé s próbálják egy irányba terelni az emberek gondolkodását. Igaz, nem épp a legnagyobb sikerrel, <u>annál is kevésbé</u>, mivel, mint Kotkin maga is megemlíti, élénk és erőteljes jobboldali médiateremtés is van Amerikában. Annyi hasonlóság azonban felfedezhető az agitprop-típusú újságírással, hogy mindkettő a közönség félelmeire igyekszik apellálni, s e célból az ördöggel cimboráló közveszélyes alakoknak állítja be az ellenfél képviselőit. És ez a fajta agitprop-szemlélet nem szorítkozik a tájékoztatás világára. A kultúrában is hasonló a helyzet</p>
<p>A: Beszélgettünk néhány emberükkel. Ők látják, hogy nem jól van ez így, de úgy gondolják, hogy a mi koncepciónkkal nem lehet most a közönség elé lépni. Egyszerűen a politikában</p>

senkinek sem érdeke, hogy belemenjen ilyen bonyolult, nehezen átlátható kérdések tárgyalásába, mert ezek teljes mélységükben nem vihetők be a köztudatba.

B: Annál is kevésbé, hiszen Önök megállapításaikkal a közvéleménnyel is szembe mennek, dogmákat zúznak szét, illúziókat szaggatnak darabokra. És ahogy hallom, a következtetésekkel még a szakemberek többsége sem tud mit kezdeni.

Maga az amerikai gyártó jelezte, hogy a két, összesen 346 halottat követelő katasztrófa okainak kivizsgálása és a hibák kijavítása az ősznél is tovább húzódhat, akár a jövő évig. Addig azonban a repülési tilalom miatt az e gépeket használó társaságok természetesen nem várhattak, annál is kevésbé, mivel az utasszám világszerte tovább nő. Sok cégnél ezért nem elegendő a megmaradt flotta, bérlésre kényszerülnek, aminek messzemenő anyagi következményei vannak.

Miközben Bush elutasította, hogy Jasszer Arafattal személyesen tárgyalja meg a Közel-Kelet jövőjét, Saron izraeli miniszterelnökkel már hat ízben találkozott. Ebből persze a Saron–Bush-megbeszélésről még nem lehet teljes mérleget vonni. Annál is kevésbé, mivel pénteken Szaúd al-Feisal, a szaúdi külügyek irányítója is az amerikai fővárosba érkezik, hogy megkísérelje a Saron-találkozó eredményeinek semlegesítését. Csak ezután ül össze George W. Bush a tanácsadóival és az amerikai külügyminisztérium illetékeseivel, hogy programadó álláspontját kialakítsa. A Saron-vizit zárómérlegét csak azután leszünk képesek megvonni.

A III. liga 19. fordulójában mindhárom nőgrádi csapat idegenben, a keleti végeken szerepelt, s csak a legoptimistábbak számítottak arra, hogy mind a kilenc lehetséges pontot begyűjtik. Annál is kevésbé, mert a tavaszi idényt nyögvenyelősen kezdő losonciak az élvonal sztrófkóiak (Stropkov) otthonába látogattak.

A szlovák és a román ellenállásnak egyetlen, közös oka van: a félelem a magyar területi autonómiától, pontosabban attól, hogy a magyar területi autonómia előbb-utóbb szakadáshoz vezetne. Lehet mondani, hogy ez a félelem irracionális, de akkor a hasonlóan irracionális magyar diplomáciai beszédmód nem alkalmas az eloszlására. Annál kevésbé, mert Koszovó nemzetközi elismerése – mármint a többség részéről – önmagában is okot ad rá,

Katit második végén, a 1972/73-as tanév vége felé rúgták ki az Apáczaiból, egy március 15-i ünnepség miatt. Ez volt az az év, mikor a március 15. téri tüntetés miatt nekünk középiskolásoknak a suliban kellett tölteni a napot, jöllehet nem volt tanítás. Hozzánk a Vörösmartyba kiskatonákat vezényeltek ki, akik az udvaron főztek nekünk kaját kondérban, a nagyteremben filmeket vetítettek, de egyébként az egész épületben szabadon lófrálhattunk, aki akart az udvaron focizott. Így az ünnepség, melyen Kati a Petőfi versére írott *Európa csendes* című Illés számot énekelte el, nem hivatalos keretek közt zajlott. Az *Európa csendes* az Illés egy évvel korábbi lemezén jelent meg, s mivel megjelent, fogalmam sincs miként válhatott botránykővé. Annál kevésbé, mert Kati egyébként végig a legjobb tanulók egyike volt.

A modern irodalom születését a magyar irodalomtörténetírás és irodalomoktatás immár hagyományosan Ady *Új verseinek* publikálásához köti. Az utóbbi évtizedekben azonban számos olyan véleménnyel találkozni, amelyek szerint az *Új versek* nem tekinthető vízválasztónak. Annál kevésbé, mert Ady költészete szinte a maga egészében idejét múlt, a mai olvasó számára keveset mond, s erősen kétséges, hogy a magyar költészet fejlődésének első nagy teljesítményét kellene látnunk a századelő költőjének munkásságában.

Belvilág / Picit a kettősség jellemzi, legalábbis ami a felhasznált anyagokat illeti. Ezek ugyanis vitathatatlanul mutatósak (lásd például a szálcsiszoltnak tűnő berakásokat az anyósülés előtt, a központi műszerblokkot balra vagy a volánon), viszont minden kopogós és kőkemény. A négy ajtóbelsőre is mindösszesen 2 keskeny kárpitcsík került, a többi felület kopogós plasztik. Persze a cél – egy kedvező árszint tartása – egyértelmű, úgyhogy az egészen tulajdonképpen nincs sok háborognivaló. / Annál kevésbé, mert innentől kezdve

csupa piros pont következik. Kategóriájához képest ugyanis igen mutatós az autó belső formavilága, főleg a műszerfala.

Meg kell jegyezni, hogy az *annál kevésbé* változatra vonatkozó adatok közt feltűnően sok a történeti (a 19. századból és a 20. század első feléből való), ami arra utalhat, hogy ez a forma visszaszorulóban van. Csak találgathatunk, hogy vajon az *annál is kevésbé*, vagy az *annál is inkább* terjed helyette. Itt jegyezzük meg, hogy az *annál inkább* kifejezés esetében is hasonlókat tapasztaltunk: ott is feltűnően sok volt a történeti példa.

Az idézetekből egyértelmű, hogy mind a kifogásolt, mind az ajánlott formák széleskörűen használatosak az iskolázott beszélők körében is. Amíg nem rendelkezünk kutatási eredményekkel, azt javasolhatjuk, hogy a **formális** és **választékos** stílusú **gondozott** szövegekben inkább az *annál (is) kevésbé* kifejezést használjuk, ha **tagadó** mondatban szerepel, különösen akkor, ha a hagyományos és fogalmilag pontos nyelvhasználatot részesítjük előnyben.

Ha **zavarónak** érezzük az *annál is inkább* kifejezést, **mások kéziratában is kijavíthatjuk**, amennyiben olyan szövegről van szó, melytől elvárható a gondozottság.

3. Szintén kifogásolják a nyelvőrök a **tagadó körülírt fokozásra** „újabban elterjedt” *annál inkább nem* formát, „sutának” tartják, helyette is az *annál kevésbé* kifejezést ajánlják.

<i>Kifogásolt</i>	<i>Ajánlott</i>
Az új berendezés <u>annál inkább nem</u> gazdaságos, minél rövidebb ideig üzemeltetjük.	Az új berendezés <u>annál kevésbé</u> gazdaságos, minél rövidebb ideig üzemeltetjük.

Tiltó mondatban:

<i>Kifogásolt</i>	<i>Helyes</i>
Minél több az alkalmatok a henyélésre, <u>annál inkább ne</u> legyetek lusták!	Minél több az alkalmatok a henyélésre, <u>annál kevésbé legyetek</u> lusták!

Internetes példák:

Minél inkább akarom, annál inkább nem sikerül! – Ismerős ez neked is? Az alapfeltevés e mögött az, hogy az ember magabiztossága fordítottan arányos az érdeklődésének szintjével. Például egy magát vonzónak tartó nő általában magabiztosan viselkedik a férfiak társágában – egészen addig, amíg fel nem bukkan az a férfi, akit szeretne lenyűgözni – ilyenkor magabiztossága erőteljesen lecsökken, holott az érdeklődése pont az egekben van 😊

Minél inkább ki van valaki szolgáltatva anyagilag, magyarán minél szegényebb, minél inkább rászorul a baloldaliságra, mások szolidaritására, annál inkább nem jut neki belőle... Oké, ne sajnáljuk az alkoholistákat és dohányosokat (de, igenis érezzünk kicsit együtt velük, hiszen ez egy függőség), viszont a családjukra gondolván nem tekinthetjük ezt az emelést sem tipikusan balos húzásnak, mert pont a függők nem ettől fognak majd leszokni. Főleg, hogy abból a plusz adóból nemigen költ majd az állam túl sokat a függők gyógyítására vagy a megelőzésre.

A tudatos akarat kikapcsolása viszont a teljesítmény növelését hozhatja magával. Jól tudják ezt a sportolók, művészek, harcművészek. Ha nincs görcsölés, számíttatás, agyalás, akkor több idő és energia marad a cselekvésre. Az automatizmus, ösztönös cselekvés ebben az

<p>esetben tehát még kívánatos is. A tudatos akarás elengedése az önátadás. Az így végzett tevékenység nem fárasztó, hanem örömteli és eredményes. Könnyed. Ez a flow. / [...] / Könnyen arra a következtetésre juthatunk, hogy ezek szerint a „valósítsd meg önmagad” sem működik, hiszen minél görcsösebben akarunk önmagunk lenni, <u>annál inkább nem</u> fog sikerülni.</p>
<p>Minél többet tapasztalok, <u>annál inkább nem</u> tudom, hogy mit gondoljak. Kényelmetlen, de lehet, hogy csak kényes vagyok.</p>
<p>A családdal napi kapcsolatban álló rokonok és szomszédok elképzelni is képtelenek a titokzatos tragédia okait. A család békésen élt, nem voltak konfliktusai a környezetükben élőkkel. Lakással, két autóval, garázzsal rendelkeztek. A fiúnak két munkahelye is volt: éjjeli őr volt és egy temetkezési vállalatnál dolgozott. Az utóbbi helyen rendelték meg és fizették ki a saját temetésüket három héttel ezelőtt... A temetkezési vállalkozó (a fiú főnöke) semmi rosszra nem gondolt, mivel az ilyesmi nem számít egyedi esetnek. <u>Annál inkább nem</u> volt oka tragédiát sejteni, hiszen a 33 éves férfi teljesen kiegyensúlyozott személyiség és megbízható munkatárs volt...</p>
<p>Azt tudtuk, és most ismét be is bizonyosodott, hogy az emberiség pillanatok alatt képes elpusztítani saját civilizációját. Most – sajnos – van lehetőségünk megtanulni azt is, hogy ez miként lehetne elkerülhető. Ésszerű gondolkodással, racionális döntésekkel. Nem kell bedőlni a propagandának, <u>annál inkább nem</u>, minél cizelláltabb. Minél cizelláltabb, annál gyanúsabb kell legyen számunkra.</p>
<p>A tárcavezető azt mondta: a magyar kormány véleménye szerint az EU úgy akarja módosítani a költségvetést, hogy még a hatályos büdzsét sem hajtotta végre. Hozzátette, semmilyen hatástanulmány nem készült arról, hogy milyen hatással lenne Ukrajna csatlakozása az Európai Unió egészére. / Beszámolt arról, szerdán tizenkét órás ülést tartott a kormány, ahol elsősorban – a közelgő újabb uniós csúcs apropóján – a Brüsszelben kialakult helyzetéről tárgyaltak. Az ülés egyik témája az uniós költségvetés tervezett módosítása volt, amit <u>annál inkább nem</u> tud támogatni a magyar kormány, mert a jelenlegi büdzsé végrehajtása is késik – mondta Gulyás Gergely.</p>
<p>Szülei egyre inkább aggódnak. Igyekeznek minél több helyről információt szerezni, és bemennek az iskolába is a tanítóval beszélgetni. Felmerül a szelektív mutizmus kérdése, de a pedagógus is értetlenül áll az eset előtt. Még soha nem hallott a szelektív mutizmus állapotáról. Kati szülei elmondják, hogy ez mit jelent, mivel jár együtt. Adnak a tanítónak egy ki nyomtatott anyagot a szelektív mutizmus ismérveiről, illetve arról, hogy miként NEM szabad egy szelektív mutista gyermekkel viselkedni. Ezen kívül leírnak neki pár interneten is elérhető forrást, ahol tovább tájékozódhat a témában. Majd megkéri a tanítót, hogy a többi pedagógusnak is legyen kedves tovább adni az anyagot, illetve tájékoztatni őket Kati állapotáról. NE erőltessék nála a beszédet, mert akkor <u>annál inkább nem</u> fog megszólalni.</p>
<p>Nem vagy amatőr. Akkor miért akarnál annak látszani? / Tapasztalt vállalkozóként pontosan tudod, hogy a megjelenés, a rólad alkotott vélemény kritikus fontossággal bír és minél nagyobbra nősz, <u>annál inkább nem</u> tudod a szőnyeg alá söpörni, hogy... régen kinőttesd már a mostani arculatodat.</p>
<p>Az időjárás a nap folyamán pontosan az előrejelzéseknek megfelelően alakult, így azt kaptuk, amit vártunk. Eleinte, még az erdőben haladva végig az aljnövényzetet fürkésztem, megörökíteni való légyölő galóca reményében. Ám ha az ember nagyon szeretne valamit lefotózni, az <u>annál inkább nem</u> mutatkozik.</p>
<p>Az alkotó ember csak akkor hal meg igazán, ha elfelejtik, műve és személye feledésbe merül és visszhangtalan marad. Ha az életnek nevezett nagy könyv utolsó lapjaival a figyelem is bezárul, és a kultúrával élő emberek a rohanó világban elfordulnak tőle. Mács József regényeit ez nem fenyegeti. <u>Annál inkább nem</u>, mert a közelmúltban posztumusz Magyar Örökség díjas lett, életműve pedig a Kiemelt Nemzeti Értékek részét képezi.</p>

Minél **inkább** megalázkodsz, annál **inkább** nem tekintenek semmibe.

Lakatos Menyhért

Kapcsolatok
Egyéniség

50

Minél jobban kombinálsz, annál inkább nem jössz rá!

Matekfeladat óvodásoknak

Ezt a feladatot az óvodások pillanatok alatt meg tudják oldani. Az általános iskolásoknak már kicsit nehezebben megy. Egyetemi végzettséggel órákba, vagy akár napokba (és sok-sok dühöngésbe!) is telhet míg megfejti valaki. A matematikusok kitépik a hajukat, de nem jönnek rá. És Te rájössz a megfejtésre?

Vagy-e olyan okos mint egy 10 éves?

Fel meméd venni a versenyt egy 10 éves gyerek tudásával?

Tesztünk segítségével leellenőrizheted, hogy okosabb vagy-e egy 10 évesnél, akinek ezekre a kérdésekre kapásból tudnia kell a válaszokat.

Lásd munkához, és nézzük az eredményeket! KATT IDE!

MINÉL JOBBAN KOMBINÁLSZ, ANNÁL INKÁBB NEM JÖSSZ RÁ!

KISZÁMOLOM!

Lehet hogy ezek is tetszenének:

Hoxa.hu *Az életéről és egyéb jószágokról...*

MENÜ

Azonosító vagy e-mail	Diéta & Fitness	Írások	Szavazások
Jelszó	Babák & Mamiák	Fórumok	Változások
☐ Belépve maradok	Lélek & Szerelem	Hozzászólások	Képeslapok
<input type="button" value="Belépés"/>	Hobby & Otthon	Klubbok	Játékok
Regisztráció	Szépesség & Egészség	Naplók	Képgaléria
Elfelejtett jelszó	Egyéb témák	Receptek	Törzstagok

Idel > Fórumok > Lélek & Szerelem fórumok > A párom minél jobban erőlteti a szexet, annál inkább nem megy. Van ezzel még így aki, fórum

A párom minél jobban erőlteti a szexet, annál inkább nem megy. Van ezzel még így valaki, (beszélgetős fórum)

#párkapcsolat #szerelem #párkeresés #kapcsolat #randi

Facebook

Trumpot kevésbé, Sorost annál inkább nem bírják a magyarok

Bankadó az EU-ban, avagy minél inkább változik, annál inkább nem ugyanaz

Minél inkább változik, annál inkább ugyanaz - a francia író és újságíró, Jean-Baptiste Alphonse Karr nyomtatásban először 1849. januárban megjelent, azóta örökbecsűvé vált aforizmája a jelek szerint nem feltétlenül igaz, ha gazdasági rendszerek változtatásáról van szó.

GYAKORIKÉRDÉSEK.HU

Kezdőoldal » Egészség » Mentális egészség » Miért van az, hogy minél több...

Listva 2

Üzeneteid

Kérdéseid

- Saját kérdéseid 1
- Megválaszoltjaid
- Figyelt kérdések 1
- Figyelt kulcsszavak
- Kérdés betétele

Miért van az, hogy minél több a teendőm, annál inkább nem csinálom semmit? Figyelt kérdés

Egyszerűen úgy érzem, hogy képtelen vagyok határidőn belül mindent megcsinálni, ezért inkább semmit se csinállok, de még az itthoni teendőimet is halogatom, és rengeteget alszom, fáradt vagyok, pedig semmit se csinállok... :(Aztán meg csak szídom magam, hogy mégis miért nem csináltam meg?! Mit lehet ezzel kezdeni? Ti hogyan osztjátok be az időt?

Itt sincsenek kutatási adataink, de addig is, amíg ilyenek nem állnak rendelkezésünkre, **valasztékos** és **formális gondozott** szövegben **jobb** a nyelvőrök által javasolt *annál kevésbé* kifejezést használni.

Mások kézirataiba is belejavíthatunk, ha zavarónak érezzük az *annál inkább nem* vagy az *annál inkább ne* kifejezést.

+ *alighanem*

1. Az *alighanem* módosítószó az állítás **erősen valószínű** voltát fejezi ki. Az értelmező kézi-szótár szerint 'valószínűleg, majdnem bizonyosan' a jelentése:

A jövő héten *alighanem* meglátogatlak (= valószínűleg meglátogatlak, szinte biztosan).

Alighanem ez a sziklafalba vágott butikhotel a mezőny legjobbja most Szantorinin - Roadster

Ez a minimalista butikhotel olyan környezetben fekszik, amin tényleg csak ámulni lehet.

A szerkezet **régies** és **népies** változata:

A jövő héten *aligha* meg *nem* látogatlak.

Piros az ég alja: *aligha* szél nem lesz. (Petőfi: János vitéz)

Nagyon szórványosan előfordul a mai használatban is, de valószínűleg a legtöbb ember számára **stilisztikailag erősen jelölt**, vagy legalábbis **nagyon szokatlan**. Mai példák az internetről:

„Ha bárki is úgy dönt, hogy ez az ország, a jövő Magyarországa nem felel meg elképzelésének, hozzásegítjük kivándorlásukhoz, a kibucok tárt karokkal várják a dolgos kezét.” Eddig az idézet. Ez a mondat *aligha* ki *nem* *meríti* a közösség megsértése és a felekezeti elleni izgatás ismérveit. (parlamentari felszólalás)

Jól megcsinált, technikailag tökéletes, a korabeli filmes eszköztár lehetőségeivel élő munkák ezek, mindegyikben van valami igazán emlékeztető, a remek színészi munka (*Pygmalion*), a futurisztikus gyártelep látványa a *Barbara őrnagyban*, kispolgári bohózzá perszifált történelem és szuperproduktív monumentalitás érdekes összjátéka (*Caesar és Kleopátra*), s még az egyébként – *aligha* meg *nem* *érdemelten* – nagyot bukott *Androklész és az oroszlánban* is talál egy kevés szellemes emlékeztető a néző. (Filmvilág-cikk)

Húha első disznó és fehérlik valami az elejénél... / :OKO :Emel / Meg is kaptam a magamét. / Nagyon-nagyon örültem volna egy kis südőnek is, de nem válogathattam, mert támadólag lépett fel, és *aligha* fel *nem* borított volna... (fórum)

2. Olykor előfordul az *alighanem* tagadó és tiltó mondatban is, ezt azonban a nyelvőrök hibának tekintik:

Kifogásolt

Alighanem nem látogatlak meg.

Ajánlott

Aligha látogatlak meg (= valószínűleg nem).

Az ilyen használatnak nyilván az az oka, hogy az *alighanem* összetételben az *nem* jelentése kezd **elhomályosulni** (már *alighanem* ☺ *nem* érezzük etimológiai jelentését). Ezzel magyarázható, hogy az MNSZ2 elég sok példát tartalmaz, többféle alkorpuszból, beleértve a „szépirodalmit” is. Nézzük meg először a szépirodalmi példákat!

– Nézze, azon én már túl vagyok, mondta szelíden Tusi. Az én kritikám órá az, hogy magát választottam... Igaz, volt tegnap Barbiánéknál? tört rá hirtelen, mint aki másról akar már beszélni, egy éles oldalt pillantással. – Barbiánéknál? Nem, nem voltam, felelt Péter helyett egy megrettent automata. Holott ez volt az a szerda, amelyen Barbiánét egyedül találta. – Hát hol volt akkor tegnap délután? Azt hittem, hozzájuk ment fel. Tegnapelőtt elváláskor csak annyit mondott: hogy holnap alighanem nem lát, de nem mondta meg, hogy miért. – Az egyetemen volt dolgom; szemináriumi marhaság. Már föltűnik, ha egyszer ott vagyok, ahol lennem kéne. Tusi nem szólt; most ő nézte a járdát, egyetlen sugarat hagyva a gonoszul rezgő szemhéja alatt a Péter megfigyelésére. (Németh László)

A Werther tárgya új: a könyv ifjú hőse fiatalon elhunyt kedvese sírján kesereg, míg végül, skizofrénikus elkeseredésében öngyilkosságot követ el. Eleinte azt gondoltam: ez volt a német Sturm und Drang korának szelleme, de alighanem nem volt az. Az akkoriak tanúsága szerint a fiatalember öngyilkossága a koránhalt kedves sírján Goethe találmányaként született meg. Utána számos fiatal követett el öngyilkosságot kedvese sírján Európában. Miattuk Goethe semmiféle lelkifurdalást nem érzett. (Faludy György)

Ha ismerném ennek a folyamatnak pontos mechanizmusát, tudnám a demokrácia egyik formáját. Bár nem hiszem, hogy családom néphatalmi rendszere más közösségekben is alkalmazható. S alighanem nem is volt kidolgozott, kodifikált mechanizmus, csak az egymás segítségének közös akarata. Elnézést érdemel, hogy ezt az összehangolt, összetartó, egymásra utalt családi közösséget erős türelmesség jellemezte. (Gyurkó László)

Mert könnyű a világot szeretni, de szeress egyetlen valakit/valamit végpusztulásig! Mert könnyű, mondja megint más, egy-egy állatot szeretni, de szeress egy embert! Jó. Én azt mondom: áhítatosan szeretni valakit-valamit, valamiket-valakiket, ne részletezzük, kit-mit (s más dolgot tárgya, az irodalommal „magunk” hogyan vagyunk), nos, áhítattal szeretni eképp egy darabig feltétlenül jó is lehet, egy darab után alighanem nem. (Tandori Dezső)

Nagyon jó lesz, ha már hazajöttök, s miután én is budai lakos lettem, remélem, gyakrabban össze tudunk jönni. Ami házasságom bombaszerűségét illeti, hát ez, ha Párizsban ekkora explóziót jelentett, képzelhetitek, milyen volt Pesten. Nyilván nem unatkoztok, ha leírom, hogy annyira titokban ment, hogy Gizike nevű társbérlőm és lakótársam se tudta, csak akkor, amikor a sofőr az esküvő után felment az Általatok ismert Hold-utcai lakásba, és azt mondta rideg tárgyilagossággal és kemény hangon: „Szabó kisasszony két bőröndöt kér, és azt üzeni, hogy alighanem nem alszik itthon, mert ma délelőtt férjhez ment.” Szemtanúk állítása szerint az eredmény óriási volt. (Lengyel Balázs)

Nincsen kétségünk afelől, hogy a Szovjetuniót meg fogják bélyegezni. Azt fogják mondani: rossz volt, és máskor ne csináljon ilyesmit. De nincsen kétségünk afelől sem, hogy ha hasonló helyzet adódnék, mint amilyen tavaly Magyarországon volt, akkor a Szovjetunió megint csak rossz lenne és megint csak ugyanilyesmit csinálna. Nem volt még állam a történelemben, alighanem nem is lesz, amelyik gyilkosokat a gyilkolásról, rablókat a rablásról, hazugokat a hazudozásról szép beszédekkel le tudott volna szoktatni. (Méray Tibor)

Értette, mit akar közölni vele az apja, s most ébredt rá, azért voltaképpen mégsem vette komolyan, amit legutoljára hallott tőle, hogy alighanem nem tölthetik együtt az ünnepeket. A teljes kudarc a versenyen s a vigasztalan karácsony, apja nélkül, az osztály nélkül, az üres Matulában, végképp elkeserítette, sírva fakadt. Az igazgató azonnal kiküldte a teremből azal, hogy hisztérikus jelenetek nem illenek erkölcsös református lányhoz, főleg nem bűnbánati héten, öt perc múlva lecsillapodva és megmosott arccal jelentkezzék a prefektájánál. Még nem telt el az öt perc, mikor Gina visszatért, összeszedte magát, nem akarta

kiszolgáltatni bánatát és csalódását senkinek. (Szabó Magda)

Később olykor eltöprengtem rajta, hogyan alakul vajon a sorsom, ha ez a Helena lett volna a mostohám, s arra jutottam, hogy alighanem nem is jártam volna vele igen rosszul. Azt hiszem, azok közé a derűs, lagymatag kedélyű, de rosszindulat nélkül való emberek közé tartozott, akik mindenekfelett önmaguknak akarnak jót ugyan, de nemigen akarnak rosszat másoknak sem, legalábbis addig nem, amíg azok nem keresztezik valamely szándékukat. (Rakovszky Zsuzsa)

A „szépirodalmi” alkorpusz adatainak érdekessége, hogy feltűnően sok találat van néhány szerzőtől, vagyis lehetséges, hogy az írók többsége számára még nem homályosult el az öszszetétel.

Néhány példa a többi alkorpusból:

A piac hangulatát jól mutatja, hogy a meghatározó befektetők, brókerek már babonásan kerülnek e témát, mondván: ha már beszélünk is róla, akkor pláne valóra válik. A Budapesti Értéktőzsde eddig minden igyekezete ellenére sem tudott kiutat találni a válságból. Igaz ez alighanem nem is csak a börze feladata, hiszen a kereskedési technikák optimalizálásán, új termékek bevezetésén kívül a börze önmaga nem sokat tehet. Ezek pedig egyedül nem jelentettek eddig gyógyírt a börze bajaira. (sajtó)

A történelemtanárok szerinte amúgy sem tudnak sokat tenni olyan irracionális jelenségekkel szemben, mint az antiszemitizmus, mert az effajta beállítódásokat a szülők és a környezet csepegtetik el a gyerekekben, és ez ellen még a tudás átadásával sem lehet sokat tenni. A kommunizmus áldozatairól viszont még nehezebb lesz szerinte emléknapot tartani, hiszen az sokkal kevésbé köthető egy konkrét eseményhez, Apor Vilmosról pedig a történelemtanárok java alighanem még nem is hallott. (sajtó)

A hét végén az ausztriai Schremsben rendezik meg a szenior súlyemelő Európa-bajnokságát. Ez a hír önmagában alighanem még nem jelentene szenzációt, ám ha azt is hozzáteszük, hogy kilencévi szünet után áll újra rajthoz nemzetközi viadalon Csengeri Kálmán, akkor mindez érdekesebbé válik. Csengeri tizenháromszor javította meg az országos csúcst, hétszer nyert magyar bajnokságot, Eb-negyedik, világbajnoki ötödik és hatodik helyezéseket mondhat magáénak. (sajtó)

S alighanem ebbe nem lehetett pusztán a tárgyalóasztalnál beletörődni; Milosevicre most visszaüött korábbi blöfftaktikája: annyiszor engedett az utolsó pillanatban, hogy most ezt már maga sem merte eljátszani – odahaza. Pár hónapja valamelyik nyugati lap idézte a belgrádi utca cinikus emberét, aki szerint Milosevic „a végén” majd Koszovóról is lemond, ahogy eddig mindenről... Ezúttal tehát valóban és csakis az erőszaknak kell majd engednie, s nem csupán a vele való fenyegetőzésnek, aminek hitelét tagadhatatlanul kétségessé tette a NATO-hatalmak látványos ódzkodása az erő bevetésétől. (sajtó)

Bizonyos személyek kényszeredetten érkeznek erre a titokzatos helyre olyan okokból, amit alighanem nem értenek, vagy nem akarnak elfogadni. James levelet kapott a halott feleségétől, arra kérve őt, hogy találkozzanak a „speciális helyükön” Silent Hillben. Mialatt igyekszik kitalálni mit jelent a levél, James belefut másokba is, akiket más okokból vonzott ide a hely, aminek semmi köze nincs hozzá. De van valami közös a múltjukban. James, Eddie és Angela túlradó büntudatot éreznek olyan dolgok miatt, amit a múltban tettek meg, és amiket nem lehet visszacsinálni a valós világban. (tudományos)

Az USA szeretne szárazföldi hadműveleteket, mert nem tudja máskülönben megakadályozni az elüldözést, ill. egy-két órája már a népirtás szót használják. A görögök miatt alighanem egyenlőre nem döntöttek szárazföldi hadművelet mellett. Egyébként sem ez a 12000 ember oldaná meg a helyzetet. Kellene oda vagy 100 000 fő + komoly technika. (fórum)

Igen nagyon aggasztó, amit írsz, annál inkább mert alighanem nem állsz egyedül azzal a

vélekedéssel, hogy ebben a sikerorientált világban nem érdemes etikát keresni. Nos, én szerintem pedig pont akkor érdemes azt keresni, amikor egyre kevésbé evidens a dolog és a „sikerorientáció”-nak látszik feláldozódnia egy alapvető érték. Az ember nem mondhat le az etikus magatartásról, sem arról, hogy azt másoktól elvárja, még akkor sem, ha ezt is, mint mindent „meg lehet lőni” azzal a veszélyes kérdéssel, hogy „na jó-jó, de mi az az etika?” meg, hogy szubjektív, meg minden. (fórum)

Nézd, ebben igazad van, ezért említettem többes számban a szomszédokat. Plusz el lehet járni úgy is, mint a koribíráknál. A legjobb és a legrosszabb minősítés kiesik. Az biztos, hogy ha valakit az összes szomszédja utál vagy rettegnek tőle, annak alighanem nem kéne fegyvert adni... Mert olyan van, hogy egy hülye szomszéd utál vagy egy másik rajong érted, egy vélemény még nem vélemény. De ha valakit egybehangzóan utál a környék, annak oka van. A rendőröknek persze nem kell megmondaniuk, hogy miért érdeklődnek, egyszerűen ingatlanvásárlóknak is kiadhatják magukat, akiket érdekel, milyen népek laknak arrafelé. (közösségi)

A Wirtschaftsblatt című osztrák gazdasági lap Orbán Viktor szilárdan ül a nyeregben címmel közölte az osztrák APA hírügynökség jelentését. Alighanem nem hallgattatnak meg az „Orbán diktatúrájának” megdöntését követelő kiáltások. A magyar miniszterelnök pozíciója hat hónappal a választások előtt nem vitatott. (közösségi)

Az *alighanem nem* helyettesítésére sokszor **nem alkalmas** az *aligha* határozószó, inkább a **valószínűleg** határozószót érdemes használni.

Amint említettük, az *alighanem* használatát tagadó vagy tiltó mondatban a nyelvőrök hibásnak tartják.

Ezzel nagyjából egyet is érthetünk, az ilyen használatot ma még **fogalmazási hibának** tekinthetjük, s bármilyen stílusú szövegben javíthatjuk, mások kéziratában is. Ám elképzelhető, hogy használata olyan gyakorivá válik, hogy nyelvi változásnak lehet majd tekinteni. Elgondolkodtató, hogy címekben is előfordul:

Orbánát alighanem nem kedvelik - Külföldi sajtó az EP-vitáról

3. Nem számít hibának, ha az *alighanem* utáni *nem* csak egy mondatrészt tagad, **nem az egész mondat tartalmát:**

Szólás- és gyülekezési szabadság a népnek, mely százezres tömegben hömpölygött az utcákon? Állampolgári jogok a katonáknak, akik fegyverrel vívták ki a forradalom jogait? A kormány csak azt szentesítette, amit a nép már megvalósított; csak azokat a követeléseket

teljesítette, melyeket a tömeg már úgyis kivívott magának. Viszont a kormányprogramban egyetlen szó sem volt az államformáról, a háborúról, a földkérdésről, a munkásság helyzetéről: a jelen és a jövő tényleges, döntő problémáiról. A helyzet fonákosságát <u>alighanem nem</u> egy vezető érezte. (Gyurkó László)
Ahogy múlt az idő, nemcsak az iskola mélységes megvetése jelentkezett problémaként Poldi bácsi és családom életében. A megvetés <u>alighanem nem</u> a megfelelő szó, keményebb annál, mint amilyen Poldi volt. Úgy hiszem, egyszerűen unta az iskolát, mégpedig nagyon. (Gyurkó László)
Jelenleg azonban Moszkva számára <u>alighanem nem</u> ez a legfontosabb. Inkább az, hogy Radujev elfogásával Putyin csecsenföldi hadjáratának hivatalos céljait demonstrálhatja, erősítve egyúttal a sok megaláztatás után sikerekre vágyó orosz átlagpolgár önbizalmát is. Csoválkozhatunk ezután, ha Putyin már az első fordulóban győz? (sajtó)
Kifejtette: bízik benne, hogy meg tudja győzni az együttműködés előnyeiről a Mol vezetőit, akik a cégrészvények OMV általi vásárlását ellenséges aktusnak tekintik. Az osztrák cég első embere <u>alighanem nem</u> minden hátsó szándék nélkül hangsúlyozta, hogy az OMV a horvátországi INA-val és a lengyel PKN-nel is együttműködési tárgyalásokat folytat. (sajtó)
Ebben a kérdésben nincs köztünk egység, és ez váltotta ki ezt a hetek óta tartó és <u>alighanem nem</u> is egyhamar elülő vitát. Sajnálom, hogy ez így történt, mindamellett ezeket a módosító javaslatokat is a magunk részéről természetesen fenntartjuk, hiszen ezeknek a módosító javaslatoknak az elfogadása vezetne el a kérdés megnyugtató megoldásához. (hivatalos)
A székelyek Erdélyben a legjobban megírt hexameteres romantikus eposzaink közé tartozik, bár a nyomában ugyancsak megzendült a magyar Parnasszus. <u>Alighanem nem</u> is ezer-, hanem tízezerszámra írták a következő emberöltőkben a honfoglalást és Hadúrt idéző magyar hexameteret. Csakhogy Vörösmarty fénye mellett a többi mind elhomályosult, a kezdeményező és a legtöbbjükénél jobban mesélő és fegyelmesebben szerkesztő Aranyosrákosi Székely Sándor is. (tudományos)
Amikor kiderült, hogy a két államfői mandátumot betöltött és súlyosan kompromittálódott Leonyid Kucsma sehogyan sem indulhat harmadszor is az államelnökségért, Viktor Jusczenko bedobta a kalapját, erősen amerikai stílusban és <u>alighanem nem</u> minden amerikai hátszél nélkül. (besznye)
Persze mindennek tarifája van. Most <u>alighanem</u> ismét <u>nem</u> reprezentatív számokat fogok mondani, de ezeket már láttam leírva komoly lapok cikkeiben is. Ezek szerint egy-egy vizsga hat-nyolcszáz dollárba kóstál. De ha valaki egy egész vizsgaidőszakot egyben megvásárol, azt már kétezer dollárért is megteheti, méghozzá komoly, rendes egyetemen, főiskolán is. Be sem kell menni, elég, ha valaki átadja a közvetítőnek a pénzt és a vizsgakönyvet. (besznye)
A baj <u>alighanem nem</u> a magyar néppel, hanem a világnézettel van: egy liberális sohasem fogja ugyanis megérteni, hogy az ember hosszabb távon nem képes meglenni valamilyen hit s a valahová tartozás érzése nélkül: igenis kell a remény, a lelkesedés, a hit, ha másban nem, egy eljövendő, szebb világban. (fórum)

Az ilyen fogalmazású mondatok ellen legfeljebb **széphangzás** alapján, **stilisztikai** szempontból emelhetünk kifogást, mégpedig olyan alapon, hogy „nem jól hangzik” a két *nem* egymás mellett.

+ és

1. Bár az és – amint tudjuk – elsősorban **kapcsolatos** kötőszó, használható **ellentétes** kötőszóként is:

Ősz sem volt még, és (= de) máris zuhog a hó.

Ennek a használatnak a megítélésében a nyelvőrök **megoszlanak**; van, aki helyesnek tartja, van, aki nem.

Empirikus kutatások híján nehéz ezt a használatot értékelni. Az biztos, hogy **hibásnak nem mondható**, viszont lehet, hogy **nem minden helyzetben** tekinthető a **legjobb** megoldásnak. Néhol stílusos, néhol nem. A kérdés alaposabb vizsgálatot igényelne.

Használatától azért félnünk sem kell, nyugodtan rábízhatjuk magunkat a **nyelvérzékünkre**.

**FELVÉTELKORI ÁRFOLYAMON VÁLTOTTÁK ÁT A HITELEKET -
ÉS NEM MENTEK TÖNKRE A BANKOK!!**

„Ha még Athént nem láttad, tuskó vagy csupán; ha láttad és nem tetszett meg neked – számár, s öszvér, ha tetszett és mégis tovább szaladsz.”

ЭтИ IS EIOIOTUUI AZ ES:

Kifogásolt

Most megyek hozzád, és nem holnap.

Télikabátot vegyél, és ne átmenetit!

Ajánlott

Most megyek hozzád, nem pedig holnap.

Télikabátot vegyél, ne pedig átmenetit!

A nyelvőrök nem nagyon támogatják az *és* kötőszónak tagadó és tiltó utótagú szerkezetekben való használatát. Helyette magyarosabbnak tartják a *nem pedig*, *ne pedig* kapcsolatot.

Valójában **mind a két forma megfelelő**, de a **nyelvőrök** által javasolt annyiban nyilván **magyarosabb**, hogy a *pedig* kötőszónak megfelelő kötőszó más ismert nyelvekben nem nagyon van. Ezért ha magyarosabb stílusra törekszünk, csakugyan célszerű a *nem pedig*, *ne pedig* formákat használni.

+ hadd ne

A *Nyelvművelő kézikönyv* szerint a *hadd* módosító szó többnyire **állító** formájú **felszólító** mondatban, olykor – ugyancsak **állító** – **óhajtó** mondatban szokott előfordulni, valamely különlegesebb jelentésárnyalat (engedelemkérés, ráhagyás, nyomatékos rábeszélés stb.) érzékeltesére:

Hadd menjek én is!

Hadd csinálja, amit akar!

Csak sütne a nap, hadd lenne végre jó idő!

A *hadd* beszéltnyelvies változata a *hagy*:

Hagy menjek én is!
Hagy csinálja, amit akar!
Csak sütne a nap, hagy lenne végre jó idő!

Tagadó használata (*hadd ne*) a *Nyelvművelő* kézikönyv szerzői szerint **újabb nyelvi fejlemény**.

Hadd ne soroljam!
Hadd ne folytassam!
Hadd ne vegyem ki!
Hadd ne ragozzam!

Anya csak ma hadd ne menjek edzésre!

Előadás a motiváció fenntartásáról

Nagy Feró

Hadd ne énekeljem már azt, hogy Trianon jaj de jó volt

2019. június 07. 18:09

Kulcsár Edina: "Hadd ne érezzem sz*rul magam amiatt, hogy szerelmes vagyok!"

A *Nyelvművelő* kézikönyv szerzőinek véleménye szerint a *hadd ne* forrása vagy „a kevésbé csiszolt, ill. a modoroskodó nyelvhasználat, vagy a szokatlan nyelvi forma tudatos alkalmazásából fakadó stiláris ironia” (NyKk. I. 1983: 742):

Hadd ne osztályozzam – kedvenc komikusom, Abody Béla stiláris fordulatát kölcsönkérve – az egyes műsorszámokat gyenge, közepes és jó jegyekkel! (Jovánovics M.: Népsz.)

Lehet, hogy a *Nyelvművelő* kézikönyv írásakor még stilisztikailag erősebben jelölt volt a kifejezés (bár nagyon kétséges, hogy akkor is „modoroskodó” lett volna), mára nyilván **megváltozott a helyzet**.

A *Nyelvművelő kézikönyv* szerzői elismerik, hogy a *hadd ne* kifejezésre a **népnyelvben** és a **szépirodalomban** is van példa:

Hadd ne egyek többet! (népnyelvi)

Nem érte kisebb meglepetés főúri társadalmunkat hazai és külföldi bankbetétjei dolgában sem. Általában a nagyipari és tőzsdei felső-polgársággal, az úgynevezett pénzarisztokráciával való kapcsolataiban sem. De hagyjuk itt is a távolibb szálakat. Csúnyán elárul... De hadd ne az én árnyalat-igénylő tollam írjon le ilyen sommás ítéletet (Illyés: Ebéd a kastélyban).

Az MNSZ 1618 (tisztítatlan) találatot adott a *hadd ne* szókapcsolatra. Ebből 53 található a „szépirodalmi” alkorpuszban. Néhány példa:

Ezt a felsorolást még tovább bővíthetnénk, de írásunknak nem elsődleges feladata a terminológiai pontatlanságok kiemelése. Az alábbiakat azonban mindenképpen le kell szögeznünk: a csehszlovákiai magyar nemzetiség aligha képez (nem is képezett) társadalmat, hiszen a nemzet, a nemzetiség a társadalmi tagozódáson belül alkotó, szerkezeti részlemei a társadalom egészének. Ebből is következik, hogy nemcsak geográfiai léterülete Csehszlovákia. (A többit most hadd ne részletezzük.) (Dusza István)

Népszerű képes hetilapunk, a Hét 1981. 33. számában a kísérletező kedvű jugoszláviai magyar költőnek, az Új Symposion-os első nemzedék vezető egyéniségének, Tolnai Ottónak az új kötetéről írott jegyzetben olvasom: „Pelyhedző állú, 20-22 éves tinédzser vezették el, ahogy már ez lenni szokott, a vajdasági s az egyetemes magyar irodalmat a korszerűség újabb fordulójáig.” – Az állítás irodalomtörténeti érvényével itt és most hadd ne foglalkozunk: vegyük szemügyre ehelyett a mondat „fából vaskarika” részét, a „20-22 éves tinédzserket” (Zalabai Zsigmond).

Évekkel ezelőtt a MUOSZ-ban tartottunk egy kétségbeesett sajtótájékoztatót, abból a keserves alkalomból, hogy megszűnt a „Cimborá” is éppen, világgá kiáltottuk a segélykérést s figyeltünk szorongva-reménykedve a válaszra. Ha azt mondom, hogy egy szót sem válaszolt senki, sokat mondok. Mélységes elkeseredésünkben elképzeltük, hogyan dörzsölik a kezüket az új milliomosok, s a nép által megválasztott felelősök, majd fityiszt mutattak: ezt a gyerekeknek! Fontosabb helyre kell a pénz, hadd ne soroljam, mire herdáltak milliókat, mert kigyullad a papír (Csukás István).

Nem érte kisebb meglepetés főúri társadalmunkat hazai és külföldi bankbetétjei dolgában sem. Általában a nagyipari és tőzsdei felső-polgársággal, az úgynevezett pénzarisztokráciával való kapcsolataiban sem. De hagyjuk itt is a távolibb szálakat. Csúnyán elárul... De hadd ne az én árnyalat-igénylő tollam írjon le ilyen sommás ítéletet (Illyés Gyula).

Csupa önáltatás, mondja Mária, a tudat kábítószere... amit említesz, persze azért mind fontos. De csak színező-elem. Afféle „vigasztalás”. És vigasztalás sok van. De vigasz csak egyetlenegy. És ezt hadd ne közhelyesítsem, éppen karácsonyeste (Jókai Anna).

Csakhog... De hadd ne mondjam el e nem is új keletű gondolatmenet lehetséges cáfolatait. Elég arra utalnom, hogy a líra hiteltelenedésével – feltehetően szkepszisre hajlamosító alap-tapasztalatokkal éppúgy feltöltődve, mint Marsall – minden valamirevaló költő megküzd (Lengyel Balázs).

Mozdulatunk a nélkülözhetetlen töltelék páriák maradék erőfeszítése: legalább a félkar fél-szeg „bástyájával” jelezni – s legalább a csajkakanalazás idejére –, hogy bár tisztában vagyunk a kollektív árfolyamunkkal, van még emlékünkről, hogy mi jár ki és mikor, még egy állatnak is a személyes háborítatlanságból. A kenyér komótos és művészi farigcsálása lemezvékony szeletekre szintén idetartozna; de hadd ne említsük (Mészöly Miklós).

Föltűntek már Erdélyben is az egységtől az ún. populizmustól, a szervezett cselekvéstől rettegő szalonpolitológusok arrogáns csoportjai. A blabla és a tohuvabohu hangzavarával

igyekeznek azt a látszatot kelteni, hogy újat képviselnek a közéletben. Holott csak azt próbálják rejtegetni, hogy nem mernek szembeszállni a fokozódó román nacionalizmussal. Némelykor Kádár idejéből való politikai jelszavakat hangoztatnak, mint pl.: „A nacionalizmus dolgában ki-ki seperjen a maga háza előtt.” Ezzel ugyanis minden ellenállás nélkül adjuk föl hadálásainkat. És természetesen elismerjük, hogy pl. az önálló Bolyai-egyetem követelése: nacionalista jellegű szeparatizmus. De hadd ne soroljam (Sütő András).

A több heti egyeztetés, levelezés Tiborral főleg éppen arról szólt, hogy igyekeztem meggyőzni: amennyire csak lehet, vigyük el az irodalom irányába a beszélgetést. Ott lesznek előtűnk azok az előadók, akik majd megvilágítják a kárpátaljai magyarság helyzetét, minenkünk hadd ne kelljen önmagunkon kívül mást képviselnünk. Tibi ezt a kívánságunkat tolerálta, így javarészt szakmai kérdésekről beszéltünk annak ellenére, hogy a közönség mitőlünk is szívesebben hallott volna valami kisebbségi tipródást (Balla D. Károly).

Látjuk, hogy az idézetek többségében valóban **stilisztikailag jelölt a hadd ne**, s úgy tűnik, igazuk van a nyelvújítóknak, hogy ez a jelöltség egyik forrása az **irónia**, bár általánosítva inkább talán azt mondhatnánk: **érzelmi felhang**. A szerzők olyan dologgal kapcsolatban használják a *hadd ne* kifejezést, amely **érzelmileg érinti őket**. (Ez nyilván javarészt a szókapcsolat jelentéséből következik.)

A *Nyelvművelő kézikönyv* **nem utasítja el a hadd ne** nyelvi formát, viszont „gyakori használatát” nem ajánlja. Hasonló a *Nyelvművelő kéziszótár* álláspontja is, az is „modorosnak” tartja a használatát, ha „túl gyakori”, s csak a beszélt nyelvben nem hibáztatja.

Látjuk tehát, hogy a nyelvőrök a **nyelvi hiperfrekventizmus** és a **nyelvi inszenszilizmus** ideológiáját hívják segítségül ahhoz, hogy elősegítsék a *hadd ne* visszaszorulását.

Sem a *Nyelvművelő kézikönyvből*, sem a *Nyelvművelő kéziszótárból* nem tudjuk meg sem azt, mi számít „gyakori használatnak”, sem azt, hogy miért nem ajánlatos gyakran használni, sem azt, hogy mivel kellene helyettesítenünk.

Ennélfogva nyugodtan használjuk, **amennyiszer jólesik**, pontosabban: amennyiszer mondanivalónk szükségessé teszi. Nehogy már („hadd ne” ☺) légből kapott állítások befolyásolják nyelvhasználatunkat!

+ **nem igazán**

A *Nyelvművelő kéziszótár* szerint a **besznyében** egy idő óta terjedőben van a tagadásnak ez a formája:

<i>Kifogásolt</i>	<i>Ajánlott</i>
<u>Nem igazán</u> tudom.	<u>Nem</u> tudom.
<u>Nem igazán</u> értem.	<u>Nem</u> értem.
<u>Nem igazán</u> kedvelem.	<u>Nem</u> kedvelem.
<u>Nem igazán</u> szeretem, ha hajnalban kell kelnem.	<u>Nem</u> szeretem, ha hajnalban kell kelnem.
<u>Nem igazán</u> hiszem el ezt.	<u>Nem</u> hiszem el ezt.
<u>Nem igazán</u> teljesült a kívánsága.	<u>Nem igazán</u> teljesült a kívánsága.

Jött egy hidegfront, lehűlést nem igazán, de esőt elvileg hozott magával

Délután, koraste egészen heves zivatarozás is várható. A Hungaromet az összes veszélyjelzését kiadta.

GARAI SZAKÁCS LÁSZLÓ
2024. június 22. 07:46

„Nem igazán értem, miért nem lehet elfogadni másokat úgy, ahogy vannak”

2022. február 12. | 2 perc olvasás | ELLE

plédkép | kényes | női plédkép | nők a mindennapokban | next generation

Podcastepíződ

Pusztai Erzsébet: Nem igazán tudom, mi történik a 99 Mozgalom körül
Konkrétan Rónai Egonnal

Nyitókép: Facebook/Mávinform

Párkánytól most nem igazán lehet vonatokra számítani

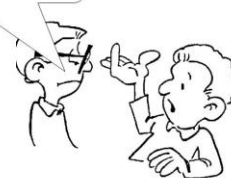
A *Nyelvművelő kézikönyvtár finomkodónak és óvatoskodónak* tartja. A szerzők szerint „[r]övidben és őszintébben hangzik ilyenkor az egyszerű tagadás” (NymKsz.² 2005: 400). A Magyar nyelvhasználati szótár a „fogalmazási, retorikai ügyetlenség” esetei közt tartja számon.

A nyelvőrök véleménye szerint a *nem igazán* létrejöttében az **angol not really...** hatása is közrejátszhatott, de a fő ok bizonyára a határozott **állásfoglalástól való ódzkodás** (pl. rádió- vagy tévényilatkozatban).

A finomkodásra való utalás mögött a **nyelvi inszenszilizmust** láthatjuk. Az idegen hatás fel- emlegetése nyilván **nyelvi purista** indítékból történik. A határozott állásfoglalástól való ódzkodás, az „óvatoskodás” miatti helytelenítés **nyelvi moralizmus**. A nyelvőrök olyan pozícióba helyezik magukat, mint akik mindig mindent tökéletesen átlátnak, soha nem kerülnek olyan helyzetbe, hogy nincs elegendő ismeretük a biztos állásfoglaláshoz. És feltételezik, hogy

A „kihallgató” típus

Nem, nem igazán emlékszem

minden embertársuk hozzájuk hasonló magasabbrendű lény, aki soha nem szorul rá arra, hogy óvatosan foglaljon állást, finoman utalva bizonytalanságára.

A nyelvművelőnek egyébként nem az a dolga, hogy őszinteségre tanítsa az embereket. Jó dolog az őszinteség, de ha valaki bármilyen oknál fogva nem akar őszinte lenni, nem akar egyértelműen fogalmazni, etikai botlást esetleg elkövethet (bár nem mindig), de nyelvit nem.

A Magyar Nyelvi Szolgáltató Iroda hosszabb bűnlajstromot készített a *nem igazán* kifejezés „vétkeiről”. Idézzük a honlap látogatójának megjegyzését és a hivatásos nyelvművelő válaszát:

Az ismeretlen ügyfél megjegyzése:

Nap mint nap számtalanszor hallom ezt a „nemigazán” épületes, ám futótűzként elterjedt kifejezést és cseppet sem örülök neki. Részben azért, mert meglévő, jól bevált társait szinte teljesen kiszorította (nemigen, aligha stb.), részben pedig azért, mert érzésem szerint ez az angol „not really” (tudomásom szerint jelentése: „egyáltalán nem”) szerencsétlen tükörfordítása, amely sajnos önálló életet nyert nálunk. (Úgy tűnik – bár sovány vigasz – a németeknél is megjelent, a napokban hallottam: „nicht wirklich”). A legbosszantóbb, amikor ilyen hallok: „nemigazán értem” – ilyenkor próbálok elképzelni, hogyan is lehet valamit „nemigazán” érteni. Szerintem sehogyan. Valamit vagy értek, vagy nem. Egy szó, mint száz: én szívem szerint kitűnően megélnék e kifejezés nélkül, mondhatnám (de nem mondom) „nemigazán” hiányozna. Tudom, vannak itt és most fontosabb dolgok is, de kíváncsi vagyok véleményükre.

A hivatásos nyelvőr válasza:

Nagyon jó érzéssel vette észre ezt az új jelenséget, és minden szavával egyetértek. Talán annyival egészíteném ki, hogy a *nem igazán* — amelyet egyelőre még külön kell írni, bár valóban előfordul az egybeírt változata — több kifejezést mos egybe, ezért sokszor nem lehet tudni a szöveggörnyezetből sem, hogy pontosan mire gondolt a beszélő. Ilyen jelentésekben áll: nem nagyon, nem egészen, nem teljesen, igazán nem, egyáltalán nem. Főleg akkor félrevezető, ha kategorikus tagadást fejeznek ki vele: *nem igazán tudom* — egyáltalán nem tudom. Az ilyen fogalmazás ködösítésre alkalmas. Elterjedt volta miatt nagyon nehéz kiszorítani a mindennapi nyelvhasználatból.

A megjegyzés, amelyre a nyelvőr reagál, a nyelvművelő cikkek stílusában íródott, így vagy azt is nyelvművelő írta, vagy olyan laikus, aki rendszeresen fogyaszt „nyelvművelő javakat”.

Nem egészen (*nem igazán* ☺) világos, mennyivel jobb a *nemigen*, amelyet állítólag a *nem igazán* kiszorít, mint a *nem igazán*, s az sem világos, milyen szempontból „szerencsétlen” a *nem igazán* a *not really* tükörfordításaként, és egyáltalán: mit kell „szerencsétlenségen” érteni ebben az esetben.

A hivatásos nyelvőr főntebb idézett válaszából közvetve az is kiderül, hogy a *nem igazán* sok esetben a **nem kategorikus tagadás** kifejezésére szolgál, vagyis sajátos funkciója van. Például

nem igazán emlékszem 'halványan emlékszem', *nem igazán értem* 'csak valamennyire értem', *nem igazán tudom* 'csak részben tudom', *nem igazán akarózik elmenni* 'nem nagyon akarózik elmenni' stb.

Amikor pedig mégis a **kategorikus tagadás** kifejezésére szolgál, akkor **eufemisztikus** jellegű, vagyis lehetővé teszi a **tapintatosabb** fogalmazást: *az Ön javaslata nem igazán nyerte meg a bizottság tetszését* (a szándékolt jelentése: javaslatát nem tartottuk jónak).

NINCS SEMMI ÉRTELME

Amikor a dián található szövegnek nem igazán van értelme.

- **FALSE**
- Workplace
- Located far away
- Access to

Külső megjelenés

- Belátni nem igazán lehet
- Nem elég figyelemfelkeltő
- Megszólitás (2 tábla, szórólap, étlap)
- Hétvégén nincs nyitva
- Mozgáskorlátozottak számára nem akadálymentesített
- Nincs külső vonzerő

Az MNSZ2 meglepően sok – csaknem 31 ezer – találatot ad a *nem igazán* szókapcsolatra, minden alkorpuszból.

Megtelt a Casanova. A kép hajszálynira olyan, mint az előző estén volt. Tinka Stiberingerrel táncol. Szép, finom zenére. A számok válogatásánál tekintettel vannak a modernség követelményeire, a vendégek kifinomult ízlésére és nagyobb részük élemedett életkorára. Kevés a fiatal. És a fiatalok idősebbek kíséretében vannak. Akár Stiberinger. Ha közelről nézi valaki a vendégeket, furá képet lát. Groteszk jeleneteket. A fiatalok nem igazán fiatalok, életkoruk ellenére sem. Vagy már hozzáöregedtek partnerükhöz, vagy igyekeznek tompítani viselkedésükkel a nagy különbségeket. Az idősebbek a fiatait játsszák, s ez még csak növeli éveik számát. Idősebbnek hatnak valódi koruknál ők is. (Fejes Endre)

Próbálok a testemmel védeni a nagy hírességeket az akadémia előcsarnokában. Nem sejtettem, hogy az autogramkérők milyen kemény harcosok tudnak lenni. Az öreg mester magában akar lenni, elindulnak utána, és fényképezik, ahol csak lehet. Le akarják leplezni, meg akarják keresni az embert a hírességben, mert nem igazán hiszik, hogy olyan, mint ők. Persze hogy olyan. Persze, hogy nem olyan. Az akadémia vendégül látunk árnyakat, hagyatékok alapján halottakat feltámasztunk, közönséget hívunk erre a szertartásra, és azt képlemezen tároljuk, isten tudja, kinek. Mi vagyunk a megörökítés műhelye. Igyekszünk olyat mondani, amit ötven év múlva sem fogunk szégyellni (Konrád György)

Nem lesznek politikai akaratok, társadalomformáló szándékok, jogalkotó konszenzusok, csak ad hoc kapkodás, szürkegazdaság és peremkultúra, és mindez azért – persze nem csak azért –, mert a jelenleg uralkodó garnitúra nemcsak hogy kiracionalizálta magából az induláshoz használatos ideológiáját, de még hozzá is fazonírozta magát az áruláshoz, becsapva ezzel mindazokat, akik a tartalmi kérdéseket nem igazán értik, nem is igazán érdekli őket, de a formára annak idején felfigyeltek, és ostoba fejjel reménykedni kezdtek, aztán lenyúlták a reményt az orruk elől, nem számolva vagy éppenséggel számolva azzal, hogy egy egész generáció kedvét veszik el a demokráciától, a jogállamtól, a polgárosodásról – vagy éppenséggel számolva mindezzel, de ügyet sem vetve rá. (sajtó)

A pergő ritmusban, jó hangulatban zajló versenyt az időjárás nem igazán kímélte, mert közben hatalmas felhőszakadás zúdult a környékre, így az eső után indulók nehezebb

<p>körülmények között teljesítették a feladatokat, mert a tömlők átvizesedtek. Az óramű pontossággal végrehajtott verseny közben a civil érdeklődők számára színvonalas kísérőprogramokat szerveztek a rendezők, melyek között szerepelt erdőűzoltási bemutató és többféle műszaki mentési gyakorlat is. A verseny szervezői több korkategóriában és összetettben is eredményt hirdettek. (sajtó)</p>
<p>A kötet tanulmányai egy bodrogközi falu hagyományos vagy hagyományosnak vélt népi kultúrájából adnak közre fejezeteket. A tradíció, illetve a tradicionális értelmezése azonban sok vonatkozásban óvatosságra intik a kötet szerzőit és szerkesztőit is. Részben azért, mert az egyes tanulmányok éppen a változás folyamatát vagy annak bizonyos elemeit képesek megragadni, s az a egész vizsgálat sugallja a változás, az átalakulás tényét mind a struktúrában, mind a részletekben, másrészt azért, mert az adott település, Kisgéres kiválasztása eleve tudatos volt: egy konzervatívnak, archaikusabbnak, <u>nem igazán</u> pontos kifejezéssel hagyományőrzőnek tartott falu műveltségére összpontosulnak a vizsgálatok. (tudományos)</p>
<p>Mint már említettük, a visegrádi szerződés államai nemzetközi téren a NATO-ba való belépésükkel nyertek bizonyos jelentőséget. A katonailag gyöngébb államok esetében első látásra teljesen jogosnak és észszerűnek tűnik kollektív védelmi szerződéssel megoldani biztonságuk kérdését. Ilyen megoldásnak látszik Csehország, Lengyelország, Magyarország és Szlovákia NATO-ba való belépése is. Másrészt azonban tudatosítanunk kell, hogy amely országok csupán kevés eszközzel járulnak hozzá a kollektív biztonság rendszeréhez, <u>nem igazán</u> várhatják el a többiektől, hogy azok érdekelve legyenek az ő biztonságukat illetően. (tudományos)</p>
<p>Végezetül pedig szeretném megerősíteni, hogy amit Bóka István képviselőtársam már elmondott a céltámogatásról, úgy gondolom, az az önkormányzatok számára rendkívül fontos, hiszen képviselőtársam tényszerűen bemutatta, hogy a 63 milliárdból a lekötött összeg 2002-re mindösszesen 30 milliárd forint, és a 30 milliárd forint igénybeviteléhez ilyen módon, ha nem lesz a céltámogatásokban induló lehetőségük az önkormányzatoknak, <u>nem igazán</u> fognak tudni elindulni, illetve hozzájutni ehhez az összeghez. (hivatalos)</p>
<p>Nem illő dolog, szakmailag nem elfogadható, a politikai kultúrát <u>nem igazán</u> jó szinten követi, ha ebbe belecsempészünk egy olyan pontot, egy olyan szakaszt, amely eltér a kétharmadoságtól, egyszerű többséget kíván, és egy rosszul előkészített politikai egyeztetés hiányosságait azzal próbálja áthidalni, hogy az Országgyűlés hatáskörébe utalja az üggyöntő népszavazás kiírásának lehetőségét, az időpont és a kérdés megjelölésével. (hivatalos)</p>
<p>Ami pedig ezt a fajta megoldást, a távmunka-házak és az ebbe vetett hitet jelenti, hát én általában tamáskodni szoktam és Forgács Tamást, ezért arra kérem, a Deloit szakértője, hogy cáfolja meg az én aggályaimat, én ugyanis úgy látom, hogy ez a távmunkaház megoldás, ez nem más, mint egy kihelyezett iroda, amit nem az adott cég épít fel, hanem mondjuk az önkormányzat biztosítja a helyet és ugyanúgy dolgoznak ott a munkahelyen, a munkatársak, csak éppen nem mennek be a megyeszékhelyre mondjuk, tehát előnye persze vannak, de <u>nem igazán</u> az, amit mi távmunka alatt értünk. (besznye)</p>
<p>Itt egy kicsit így van, ahogy Ön az első mondatban fogalmazta, hogy gyűjtünk-gyűjtünk, bálázunk és akkor várjuk a csodát, de én úgy gondolom, hogy annak a bizonyos csodának azért egyszer el kell következnie, és ennek a válságnak is egyszer a kifelé menő útját el kell, hogy érijük, most jelen pillanatban valóban várunk, hogy valami megmozduljon a piacon, de ezt a fajta hulladékot, akár a papírhulladékot, akár a műanyag hulladékot, ezt <u>nem igazán</u> lehet máshol elhelyezni, csak azokban a térségekben, ahol kimondottan nagyszükség van az alapanyagra, és ez jelen pillanatban Kína és India. (besznye)</p>
<p>Másfél-két órával később megjött a barátom, üdvözölte Koboldot (nem volt itt 3 napig, mert leterítette az influenza), az meg bújt hozzá, törleszkedett, hízelkedett, bár azelőtt <u>nem igazán</u> követett el ilyeneket. Végül kényelmesen elhelyezkedett az ölemben, és elkezdte szopni az ujjamat, mindenről megfeledkezve. A kicsi ott volt tőle vagy 40 centire, felállt,</p>

odajött hozzánk, és miközben én elpanaszoltam az elmúlt két napot a barátomnak, a ker-genc fogta magát és el kezdte mosdatni a nagyot... (fórum)

Sziasztok! Fogzással kapcsolatban szeretnék kérdezni. 11 hónapos a kislányunk és már 8 foga kint van, Már lassan egy hónapja van minden este hőemelkedése (37,5 volt a legmaga-sabb), egyéb tünete nem igazán van, egy kis hasmenése volt néha. Voltunk vele az orvosnál és azt mondta, hogy a fogzás miatt, de lassan egy hónapja? Lehetséges ez? Azt javasolta ad-jak neki szirupot, de nem akarom hetekig gyógyszerezni, nem hiszem, hogy jó dolog. Néz-tem a fogait, de azon kívül, hogy be van dagadva az ínye nem történt semmi a hónap alatt. Volt már valaki ugyanilyen helyzetben? Lehetséges ez vagy esetleg valami más baja lehet a picinek? Előre is köszönöm! (közösségi)

Az NFS: Rivals topikban nem igazán értem, miért oltogatnak. Egy videót linkeltem be. De egy kicsit nézz bele abba a topikba jobban. Mert nem írtam semmi olyat, amiért ezt érde-melném. Hacsak nem szerveztél össze valami kampányt, hogy töröljenek. Minden egyes hozzászólásodban bent van a provokáció, a rendbontás és az az ENGEM TE NE OKTASS stí-lus... Provokáció? Ki kezdte? Ki robbantotta ki? Rendbontás? Ki csinálta? Ki kezdte? Ne ok-tassanak ki? Ehhez már nem fűznék hozzá semmit. (közösségi)

Látjuk, hogy a *nem igazán* olykor formális jellegű, de oldottabb hangvételi szövegekben is előfordulhat (például esszéekben), beleillik a választékos stílusú szövegekbe is, de nyilván leg-nagyobb arányban a bizalmas vagy kiegyenlített stílusú szövegekben fordul elő.

Mindezek alapján megállapíthatjuk: *nem igazán* van okunk ☺ a *nem igazán* használatának kerülésére, vagyis: használjuk bátran!

Valószínű, hogy többnyire értelmi funkciója is van: a *nem egészen* szinonimájaként jelzi, hogy az állítás csak részben (nagyra) igaz, negatív, bántónak érződhető kijelentések esetében pedig enyhítő célzatú (*nem igazán kedvelem*). Elsősorban a **bizalmas** és **kiegyenlített** stílusú szövegekbe illik, de előfordulhat választékos stílusú szövegekben. A **feszesen formális stílusú** szövegekbe **nem illik**.

+ *rég (nem)* - *régen (nem)*

A *rég* határozószónak két fő jelentése van: 1. 'hosszú idővel ezelőtt'; 2. 'hosszú idő óta'.

A *Nyelvművelő kézikönyvtár* szerint a 'hosszú idővel ezelőtt' jelentésben **tagadószó nélkül** hasz-náljuk, a 'hosszú idő óta' jelentésben **inkább tagadószóval**:

'hosszú idővel ezelőtt' jelentésben

Rég láttalak.

'hosszú idő óta' jelentésben

Rég nem láttalak.

A *régen* határozószó **első két jelentése azonos** a *rég* határozószóéval, azaz egyrészt azt je-lenti, hogy 'hosszú idővel ezelőtt', másrészt azt, hogy 'hosszú idő óta'. Ezenkívül van még egy 3. jelentése is: **'a múltban'**, például ebben a mondatban:

Régen más világ volt.

Régen az ilyenért kivégezték volna.

Érdekes **aszimmetria** van a *rég* és a *régen* között abban, hogy míg a *rég* esetében, ha ‘hosszú idő óta’ a jelentése, a nyelvőrök a *nem* tagadószó használatát ajánlják, a *régen* esetében ezt fölöslegesnek tartják:

‘hosszú idővel ezelőtt’ jelentésben	‘hosszú idő óta’ jelentésben
<u>Régen láttalak.</u>	<u>Régen láttalak.</u>

Mivel nincsenek empirikus adataink, nem tudjuk, mennyire tükrözik a nyelvőrök megállapításai a valóságot (különösebb okunk nincs kételkedni benne, hogy legalábbis hagyományosan ilyen volt a használatuk). Ezért egyelőre legjobb, ha a használatban a **nyelvérzékünkre** bízunk magunkat.

Trump szerint a lánya „már régen nem ért semmit”

Magyar Híradó | 2022. június 11. - 12:14 | Külföld

Régen nem használta a Google-fiókját? Nincs mese, december elsején törölni fogják

+ sokáig - soká

A *soká* ‘hosszú ideig’ határozószó egyaránt használatos a *nem* tagadószóval és anélkül, az ilyen mondatokban:

tagadószo nélkül	tagadószóval
De <u>soká</u> jön az a gyerek!	De <u>soká nem</u> jön az a gyerek!
<u>Soká</u> terem itt fű!	<u>Soká nem</u> terem itt fű!

A nyelvőrök „ma már” a **soká nem** formát tartják **gyakoribbnak**. Ez meg is felelhet a valóságnak, ám ezenkívül **stilisztikai** különbség is lehet a két forma közt: **tagadószo nélkül** mintha stilisztikailag **kissé jelölt**, talán kissé **népies** volna, míg **tagadószóval** stilisztikailag **jelöletlen, köznyelvi**. Így látja ezt a *Nyelvművelő kézikönyv* is.

A *Nyelvművelő kézikönyv* mindkét használatot egyaránt **elfogadja**. Bár máskor ha két forma „ugyanazt jelenti”, az egyiket helytelennek szokták tartani, **nyelvi necesszizmusukból** fakadóan, ez esetben nem ez a helyzet, nyilván azért, mert a régiségben is használatos volt mind a két forma. A **nyelvi konzervativizmus** és a **nyelvi belletrizmus**, ill. tágabban a **nyelvi doktrizmus** és a **nyelvi elitizmus** rendszeresen felülírja a **nyelvi necesszizmust**.

Tanulságos a *Nyelvművelő kézikönyv* magyarázata is (NyKk. II. 1985: 661):

A tagadószo a *soká* határozószo mellé – bár ott logikátlanak, fölöslegesnek látszik – természetes nyelvi fejlődéssel, a *sokáig nem jön, sokáig nem terem*-féle szerkezetek hatására került be az ilyen mondatokba.

Amikor a nyelvőrök egy formát nem akarnak helyteleníteni, akkor az nem „logikátlan”, mint más esetekben, hanem csak annak „látszik”, nem „fölösleges”, csak annak „látszik”, a szerkezetkeveredés pedig „természetes nyelvi fejlődéssé” nemesül.

& AZ EGYSZERŰ MONDATOK SZERKESZTÉSÉVEL KAPCSOLATOS BOTLÁSOK

1. Szerkezetváltás

A *Nyelvművelő tanácsok* című kiadvány szerint nemegyszer az teszi homályossá vagy értelmetlenné a mondatot, hogy **az elején megkezdett szerkezetet később felváltja egy másik:**

<i>Kifogásolt</i>	<i>Ajánlott</i>
1. Nyereményrészesedés- <u>megvonást</u> , alacsonyabb munkakörbe helyezésre javaslatot tehet a társadalmi bíróság.	Nyereményrészesedés <u>megvonására</u> , alacsonyabb munkakörbe helyezésre javaslatot tehet a társadalmi bíróság. Nyereményrészesedés- <u>megvonást ajánlhat</u> , alacsonyabb munkakörbe helyezésre javaslatot tehet a társadalmi bíróság.
2. Nem véletlenül tárgyalták meg, hogy miként lehetne a folyókat megóvni a szennyeződéstől, és az üdülőlánc fejlesztésének távlatait.	Nem véletlen, hogy azt tárgyalták meg: hogyan lehetne megóvni a folyókat a szennyeződéstől, meg hogy mik az üdülőlánc fejlesztésének távlatai.
3. Funkciója, hogy biztosítsa azt, hogy aki többet, jobban dolgozik, az többet keressen s ezzel az egyéni, csoport- és társadalmi érdek egybeesését, egymásnak való megfelelést.	Funkciója, hogy biztosítsa, aki többet, jobban dolgozik, az többet keressen, s így az egyéni, csoport- és társadalmi érdek egybeessen, s megfeleljen egymásnak.

Az olyan szerkezetváltások, mint amelyeket ezekben a mondatokban látunk, **anakoluthonnak** tekinthetők. **ANAKOLUTHONNAK** a mondatfűzési következetlenségek különféle típusait nevezzük.

Szűkebb értelmezésben olyankor beszélünk elsősorban anakoluthonról, amikor egy mondatban „**menet közben**” szerkezetváltás **történik**, s a mondat emiatt **nem elemezhető egységes egészként**.

Az ilyen mondatok **javításra** szorulnak, **bármilyen stílusú szövegben** fordulnak is elő, s nemcsak a **gondozottban**, hanem a **rendezettben** is.

Meg kell még jegyezni, hogy az anakoluthon retorikai eszköz is lehet. Ilyenkor a szerkezetváltás szándékos. Anakoluthonszerű például a János evangéliuma 14. fejezetének 10. verse:

Nem hiszed, hogy én az Atyában vagyok, az Atya pedig bennem van? Azokat a beszédeket, amelyeket mondok nektek, nem magamtól mondom, hanem az Atya, aki bennem lakik, viszi végbe tetteit.

Jézus itt az Atyjától való teljes függőségét hangsúlyozza: A második mondat befejezéseként ilyesmit várnánk: „Azokat a beszédeket, amelyeket mondok nektek, nem magamtól mondom, hanem az Atya, aki bennem lakik, beszél általam.” Ehelyett Jézus átvált, és az Atya

tetteiről beszél, amivel a beszéd és a tettek szoros kapcsolatára utal: a teremtő Isten szájából elhangzó beszéd tettekben valósul meg.

2. Szerkezetvegyülés

A szerkezetvegyülésről a Szaknyelvi kalauz (Grétsy 1964: 315) így ír:

Az, hogy valamely gondolatnak a papírra vetése közben egyszerre két mondat motoszkál agyunkban, vagyis hogy ugyanaz a gondolat kétféle nyelvi köntöst ölt magára, egyáltalán nem ritka dolog. Legtöbbünknel előfordult már, hogy beszéd közben egyszer csak elfelejtettük, hogyan is kezdtük mondatunkat. Bár magát a gondolatot nem ejtettük ki emlékezetünkől, a mondat második fele mégsem illett az elsőhöz, mivel másképp szerkesztettük meg, mint az elejét. Az élő beszédben elkövetett ilyen hibát észre sem szoktuk venni, csupán hallgatóink, beszédpartnereink figyelmeztetése nyomán döbbenünk rá botlásunkra. Egy kis figyelmetlenség, ennyi az egész.

Az alábbi táblázatban az első oszlop a tényformát tartalmazza, a második és harmadik pedig a lehetséges javításokat: voltaképpen azokat a mondatokat, melyeknek a keveredéséből született a hibás szöveg.

<i>Hibás</i>	<i>1. javítás</i>	<i>2. javítás</i>
Ebből is le kell vonni a ten-nivalókat.	Ebből meg kell határozni a ten-nivalókat.	Ebből is le kell vonni a tanulságokat.
Szükséges lenne több gumikerekes jármű beállítására is.	Szükség lenne több gumikerekes jármű beállítására is.	Szükséges lenne több gumikerekes jármű beállítása is.
A következő megállapításokat vonhatjuk le...	A következő megállapításokat tehetjük...	A következő tanulságokat vonhatjuk le...
A begyakorlás hiányából volt visszavezethető...	A begyakorlás hiányából eredt...	A begyakorlás hiányára volt visszavezethető...

Természetesen mindezek a mondatok **javításra szorulnak**.

Az alábbi mondatokban is **két szerkezet** vegyült össze:

<i>Hibás</i>	<i>1. javítás</i>	<i>2. javítás</i>
<u>Mint</u> tapasztalt, világhíró <u>turistaként</u> szeretnék visszatérni Kubába.	Tapasztalt, világhíró <u>turistaként</u> szeretnék visszatérni Kubába.	<u>Mint</u> tapasztalt, világhíró <u>turista</u> szeretnék visszatérni Kubába.
A többletkiadás <u>mint</u> fölösleges <u>szükségletként</u> jelentkezik a beruházásban.	A többletkiadás fölösleges <u>szükségletként</u> jelentkezik a beruházásban.	A többletkiadás <u>mint</u> fölösleges <u>szükséglet</u> jelentkezik a beruházásban.
Tankréd <u>mint</u> vitéz <u>kereszteslovagként</u> jelenik meg a középkori színben.	Tankréd vitéz <u>kereszteslovagként</u> jelenik meg a középkori színben.	Tankréd <u>mint</u> vitéz <u>kereszteslovag</u> jelenik meg a középkori színben.

Lehetséges, hogy a *-ként* rag vissza fog szorulni, ezért nem érzik a beszélők elég „erősnek” önmagában. De az, hogy a vegyülésnek magyarázata van, még semmit nem változtat azon, hogy az eredeti mondat **javításra** szorul, mindenfajta **gondozott** és **rendezett** szövegben.

+ *sejtenni enged*

Ezt a kifejezést, amely nyilvánvalóan a *sejtenni* és a *sejtenni enged* keveredésével jött létre, a *Nyelvművelő kézikönyv* „**korcsnak**”, „**értelemzavarónak**”, s ezért „**okvetlenül kerülendő**”-nek tartja.

Ahhoz képest, hogy „korcs” és „értelemzavaró” kifejezésről van szó, az MNSZ2 a *sejtenni enged* kifejezésre 337 tisztított találatot adott, s vannak köztük **kiváló íróktól** származók is. Néhány példa:

Kicsit magyarázkodni kezdtem, eggyel nagyobb volt a csönd, mint azt szeretni lehet, hogy engem mennyire ingerel, amikor sejtenni engedik, hogy most így küszködve, a botladozó testtel egyenes arányban mélyül a líra. Semmi köze, morogja szigorúan az egyik költő. Éppen ezért gondoltam, hogy... Csönd lett megint a folyosón, de ez most jobb volt, ha nem is sokkal. Orbánra gondoltunk mind. Aztán egyikőjük, mintha álomból kelne, azt mondja: Jóllehet... jóllehet még él... A másik meg: jóllehet nagy költő... (Esterházy Péter)

Adrienne volt a könnyebb eset. Játékos kíváncsiság csillant meg szemesarkában és pajkos mosollyal mondta, ahogy először célozgatni kezdett célirányos engedékenységre. Nem mondta, hogy „biztos tudomása van róla”, de sejtenni engedte, amit én ostoba elszólásaimmal, sejtenni engedtem. (Határ Győző)

Még mindig a te lószerszámod van nálam – Jichak sunyin sejtenni enged, hogy ez is a gazda bűne, nézhetett volna egy újat Harpagnál. Avraham számol vele, hogy a szerszám most már az idők végeztéig Jichaknál marad. Legalábbis addig, amíg egészen szét nem rongyolódik. Akkor majd Jichak elégedetlenül visszaadja: Ez is szűj? Az ember csak ránt rajta, s darabokra szakad... (Kardos György)

Az esküvő pedig azért maradt el, szó sincs róla, hogy a vőlegény szándéka szerint, ellenkezőleg: mert Erna apja, Pech Hubert enygyári gondnok a körülmények alakulása folytán, jobbnak látta, ha most már igazán nem hamarkodják el a fiatalok ezt az életbe vágó lépést, ahogy zokogva ellenkező leánya és szipogó felesége előtt sejtenni engedte: éppen azért, hogyha ez a háború netalán tényleg életbe vág, hát az ne az Ernácskái legyen!... (Lászlóffy Aladár)

A magyarországi főtanácsadó lapunknak novemberben elmondta, hogy hamarosan döntenek arról is, hogy Budapestre telepítik-e a GE egyik európai központját. A most bejelentett új beruházás sejtenni enged, hogy a döntés kedvező lesz hazánk számára. (sajtó)

Az értékelések két héten belüli lezárulta is azt valószínűsíti, hogy a levélbotrány miatt lemondani kényszerült Selmeczi Gabriellánál és Balsay Istvánnál, a MEH politikai államtitkárainál nem áll meg a kormányátalakítás. Az MH-nak nevük elhallgatását kérő kormányzati források a miniszterelnök rádióban tett kijelentése alapján sejtenni engedik, hogy két hét múlva szinte biztosan lesznek személycserék a kormányon belül. (sajtó)

Az egyik szemhéja csüngött, az alatta levő szem egy kissé kifelé fordult, s a pupillája alig reagált a fényre. A tünetei féloldaliak voltak, s ez már sejtenni engedte, hogy mi a baja. Mint-hogy mindhárom páciens eszméletlen állapotban került a kórházba, s az ébresztésre eleinte nem reagált, nyilvánvaló volt, hogy olyan működési változás következett be az agyukban, amely nem tette lehetővé az eszméletre térést. Ezt azért hangsúlyozzuk, mert az alvás is bizonyosfajta eszméletlen állapot, hiszen az alvó ember sincs tudatánál, ám amikor felébred

<p>vagy felébresztik, a reakció a szokványosak: kinyitja a szemét (ez agytörzsi működés eredménye), majd nyomban gondolatai támadnak; ezek agykérgi működésnek a „termékei”.</p>
<p>Közösség és egyén között kiegyensúlyozott és szerves kapcsolat jön létre, melyben az abszolútum helye s értéke a társulásról mint közösségről áttevődik az egyén oldalára. Somogyi korábbi okfejtése már <u>sejtetni engedte</u> ezt a koncepciót, most nézzük röviden, milyen közvetlen érvet hangsúlyoz. Az arisztotelészi hagyományhoz nyúlunk vissza, azzal a szándékkal, hogy új szempontokra leljünk. (tudományos)</p>
<p>Bár elnyerte a támogatást, mégis azért kell szólni, mert tegnap Bauer képviselőtársam mintha <u>sejtetni engedte</u> volna, hogy mégsem úgy lesz az a dolog, ahogy a módosító javaslatnak a támogatásakor vélni lehetett. Mégsem fognak kapni a külföldön élő magyarok választójogot, itt mindig állampolgárságra kell gondolni, hanem úgy tűnt az ő szavaiból, mintha csak azok kapnának, akik Magyarországon állandó lakóhellyel rendelkeznek, de ideiglenesen külföldön tartózkodnak. (hivatalos)</p>
<p>Mint azt az elkészült kormányprogram <u>sejtetni engedj</u>, igen nehéz időszak áll a kormány előtt – a ma délelőtti vita is ezt mutatja. Horn Gyula expozéjában már utalt azokra a gazdasági összefüggésekre, amelyek e kormányprogram korlátait adják; arra a gazdasági teljesítménycsökkenésre, amely mellett elosztási reformot kell végrehajtani, miközben a gazdaság és társadalom más területein, a különböző régiókban és az egyes rétegek szintjén is drámai folyamatok zajlanak. (hivatalos)</p>
<p>Kína budapesti nagykövetének áprilisi pécsi látogatása már <u>sejtetni engedte</u>, hogy a megrendelőnek nincs ellenére ez a helyszín, mit aztán a város polgármestere is megerősített, amikor a múlt hónapban a Huawei központjában tárgyalt. Pár napja pedig a kínai társaság európai igazgatója tájékozódott a Mecsek-aljai városban. (besznye)</p>
<p>És <u>sejtetni engedte</u>, illetve a szövegében keresztül közölte, hogy rendszeres kapcsolatban áll, illetve konzultált az izraeli külügyminiszterrel, a szaúdi külügyminiszterrel, és Bush elnök pedig konzultált telefonon a jordán uralkodóval. De nyilatkozatot, kormányzati nyilatkozatot nem hallhattunk. Huszonvalahány napja van hátra a Bush-kormányzatnak, lehet, hogy ezért is nem nyilatkozik. (besznye)</p>
<p>Mint minden felvétel ez sem képes visszaadni az előadás magával ragadó megvalósulását, de valamit <u>sejtetni enged</u>. Ha érdekel, szerintem biztos meg tudod kapni valahonnan. Az előadásban – túl magán a darabon, túl a woizecki tragédián, a lenyűgöző a totális színház volt. Tény az, hogy kőszínházban, nagyobb tömegeknek hasonló előadást nem lehet alkotni. Azoknak, akik azt az előadást látták szerintem egyéni tragédia, hogy átélhették egy valódi csoda megszületését, a maximalizmus igényével megalkotott darabot. (fórum)</p>
<p>Úgy tűnik, Wildcat tudomást sem vesz rólam. Vagy ez csak álca? Úgy véli, nem tetszik nekem? Vagy tanúja volt, ahogy Zsazsival lassan szövődött kapcsolatunk, és most úgy érzi, nem lenne fair? Pedig tetszik, határozottan tetszik. A fürdőruha nem elvesz az erotikából, hanem hozzátesz, hiszen a tények tálalása helyett csak <u>sejtetni enged</u> és a fantáziára bíz sok mindent. (fórum)</p>
<p>A hét eleje fő híre volt a hazai liberális médiában, hogy ismeretlen tettesek összetörték Radnóti Miklós magyarországi zsidó származású, de katolikus vallású költő szobrát Győr város közelében. A magyarországi megfeleléskényszeres, illetve elkötelezett média azonnal egy húron pendülve, <u>sejtetni engedte</u> a nagyérdeművel, hogy a magyarországi nácik, fasiszták, egyebek újabb gyűlöletakciójáról lehet szó. Még nem volt meg az elkövető, a megyei lap is csak a bűncselekmény ismertté vált részleteit elemezgette, amikor hírportálunk már felhívta a figyelmet, a rasszisták és antiszemiták általában nem Mercedesben szoktak fajgyűlölő cselekményeket elkövetni. Megérzésünk be is igazolódott, hiszen mára kiderült, hogy az említett személygépkocsi típust oly nagy szeretettel használó, származása alapján az egyik nemzeti kisebbséghez köthető bűnözői kör tagja az elkövető. (közösségi)</p>

Van olyan példánk is, ahol mindkét forma előfordul, s mintha valamiféle **jelentéskülönbséget** érezne köztük a fogalmazó:

„A Horn-kormány pedig egy szóval sem ígérte, hogy nem lesz 150,- Ft a benzin... Tehát nem is hazudott.” Ellenben sejtette, – vagy sejteni engedte – a 3,60-as kenyeret, a szakértői kormányt...

Bár a *sejteni enged* csakugyan a *sejten* és a *sejteni enged* vegyülésének látszik, érdekes, hogy a *sejteni enged* kifejezésre az MNSZ2 **jóval kevesebb** találatot adott, mint a *sejtetni enged* „korcs és értelemzavaró” formára. A *sejteni enged* esetében a találatok száma tisztítás után 190.

A *Nyelvművelő kézikönyv* (NyKk. II. 1985: 637) a *sejteni enged* kifejezést sem pártolja, mert „nem magyaros” (vö. német *ahnen lassen*), hiszen „nyelvünk a műveltetést nem segédigével, hanem igeképzővel fejezi ki: *sejten*”.

Ez egy töről metszett **nyelvi platonista** megfogalmazás, amely egyszer s mindenkorra adottnak veszi azt, ami a nyelvünkben van, ill. lehetséges. Ha a nyelvünk nem fejezhetné ki a műveltetést segédigével, nem volna miről beszélni, mert a *sejteni enged* és ehhez hasonló formák nem léteznének. A **nyelvi platonizmus** mellett **nyelvi idiomizmussal** és **nyelvi szintetizmussal**, továbbá **nyelvi konzervativizmussal** is számolhatunk. S persze a **nyelvi purizmussal** is, a német mintára való utalásban.

A *Nyelvművelő kézikönyv* szerzőinek véleménye szerint a *sejteni enged* használata „legfeljebb olyankor nézhető el, amikor az egyszerű igealak (*sejtette, hogy...*) nem egyértelmű” (NyKk. II. 1985: 637).

Ezt a véleményt már csak azért sem fogadhatjuk el, mert a fentebbi példák **jelentéskülönbséget** engednek *sejteni* 😊 a *sejten* és *sejteni (sejtetni) enged* között: úgy néz ki, hogy aki *sejten*, az tudatosan hoz közvetve a célszemélynek a tudomására valamit, aki viszont *sejteni (sejtetni) enged*, az mond vagy tesz valamit, amiből a célszemély valamire következtet, de nem biztos, hogy a fogalmazó részéről ez szándékos volt.

Ennek a feltevésnek a megerősítéséhez azonban további empirikus vizsgálatokra volna szükség.

Marco Rossi sejteni engedte Willi Orban bemutatkozását

Buzánszky Jenő sejteni engedi futballista múltját

Olekszandr Zubkov sejteni engedte, hogy távozik a Fradiból

A Ferencváros biztatóan menetel a Bajnokok Ligája selejtezőjében, ám ezt Olekszandr Zubkov nélkül teszi, az ukrán válogatott futballista még a keretbe sem kerül be sem itthon, sem pedig a nemzetközi porondon. Állítólag sérült, ám egy közösségi oldalra írt posztja szerint hamarosan távozik a Fraditól.

Milyen nyelvhasználati tanácsot adhatunk? A *sejtet* igét érdemes használni, ha **tudatos sejtetésről** van szó, azaz egyértelmű, hogy a sejtető személy **szándékosan törekszik** arra, hogy a másik személy tudomására hozzon valamilyen dolgot, még ha ezt nem is nyíltan teszi. Különösen olyankor célszerű a *sejtet* formát választani, ha a szöveg **gondozott**.

Ha viszont a „célszemély” a másik személy beszédéből vagy a dolgoknak valamilyen állásából úgy von le következtetést, hogy a másik személy ezt **nem feltétlenül akarja**, helyénvaló a *sejteni enged* használata.

A vegyülékes *sejtetni enged* formát **nem ajánljuk**, még annak ellenére sem, hogy az MNSZ2 több találatot ad rá, mint a *sejteni enged* formára. Az adatok száma így sem olyan nagy, hogy ne tekinthetnénk a *sejtetni enged* változatot **nyelvbotlásnak** (az írók nyelvhasználatában is). Éppen ezért a *sejtetni enged* formát mások kéziratában is javítani lehet *sejteni engedre*.

+ láttatni enged

Más, hasonló jellegű szerkezeteknél is vannak példánk vegyülékes alakokra. Ezek egyike a *láttatni enged*:

<i>Kifogásolt</i> Vidáman felnevetett, <u>láttatni engedte</u> remek harminckét fogát.	<i>Kevésbé kifogásolt</i> Vidáman felnevetett, <u>látni engedte</u> remek harminckét fogát.
---	--

Ebben a példában is feltehetjük, hogy a beszélő **nem tudatosan** akarta a fogát mutogatni, ezért a *látni engedte* forma helyénvalónak látszik. Azzal, hogy az illető nevetett, lehetővé tette, mintegy önkéntelenül, hogy lássák a fogát. Tehát engedte.

Ezért a *látni engedte* formát tartjuk megfelelő megoldásnak, a *láttatni engedte* formát pedig nyelvbotlásnak.

Katalin hercegné sportos szettje láttatni engedte azt is, amit eddig csak sejtettünk

Életmód

Meghan hercegné látni engedte várandós pocakját

LIFE.HU / 2018.10.31. 10:57

Hírek

Scarlett Johansson látni engedte a tetoválásait

LIFE.HU / 2019.07.23. 10:00

+ éreztetni enged

Egy további igére is van példánk, amely szintén megjelent ebben a szerkezetben:

Kifogásolt	Ajánlott
Az amerikai külpolitika a 60-as évek végére már szemmel láthatóan <u>éreztetni engedte</u> , hogy a Szovjetunióval való szóértésre törekszik.	Az amerikai külpolitika a 60-as évek végére már szemmel láthatóan <u>érezte</u> , hogy a Szovjetunióval való szóértésre törekszik. Az amerikai külpolitika a 60-as évek végére már szemmel láthatóan <u>érezni engedte</u> , hogy a Szovjetunióval való szóértésre törekszik.

A szerző, Sebestyén Árpád szerint „[e]bben nyilvánvalóan a *sejtetni* igealak helyét foglalta el a vele rokon értelmű *éreztetni*” (Sebestyén 1994: 146). Sebestyén megvádolja a szerzőt, hogy „nem érzi a megengedés és műveltetés logikai különbségét” (uo).

Nem tűnik valószínűnek, hogy egy magyar anyanyelvű beszélő – ráadásul egy újságíró – ne tudna különbséget tenni a megengedés és a műveltetés között (ennek feltételezése **nyelvi kompetencionizmus**), hanem egyfelől az *enged* – úgy látszik – bizonyos kontextusban **szinonimájává** lett a műveltető igének (és ezzel maga a szó fölvetett egy új jelentést), talán némi árnyalati különbséggel, másrészt az *érezni* helyett az *éreztetni* nyilván még **szótévesztés**, ill. az egész kifejezés **szerkezetvegyülés**.

Az interneten kevés példát találtunk erre a vegyülésre, ilyeneket:

A közönség ezúttal is vastapssal hálálta meg a fiatal felnőttek, gyerekek, apróságok keserű, mégis olykor meleg mosolyt kiváltó előadását, amely valóban mindenkit visszarepített az időben, és szinte <u>éreztetni engedte</u> a nagymama még meleg, frissen sült szilvalekváros buktájának illatát, amelynek nincs párja a világon...
„Egyelőre azonban szó sincs, hogy a Delphi elköltözteti innen üzemegységét, tudomásom szerint a termelést 2018-ig lekötötték a Mercedes-, Porsche- és Volkswagen-megrendelések” – jelentette ki Mehelean, azonban <u>éreztetni engedte</u> , hogy egy ilyen multinacionális vállalatnál a gyors stratégiaváltás nem ritka, példaként említette a Nokiát.
A pápai döntést érthetetlennek és sértőnek érezték azok a külföldi magyarok is, akik sok mindenben nem értettek egyet a bíborossal. A széles körű tiltakozási akció <u>éreztetni engedte</u> , hogy ebben az ügyben a magyar emigránsok az ő oldalán állottak
Erdei már Szegeden <u>éreztetni engedte</u> , hogy fő figyelme az agrárproletárok felé fordul és nem bánja, ha a paraszti származású népi értelmiség másutt keresi politikai boldogulását
Sokszor egy kis nüánsz, a máskülönben kifogástalan udvariasságnak egy icipici részlethiánya <u>éreztetni engedte</u> , hogy Hohenberg hercegnő velük mégsem egyenrangú.
Az idegekből, petevezetékéből és petéiből álló egész rendszer hasznavehetetlenül pusztulásra van ítélve. Ennek elvesztése volt az egyetlen, mely <u>éreztetni engedte</u> számára a tragédiát.

Az *éreztetni engedte* szó szerkezetet – amíg nem győződünk meg empirikus adatok alapján az ellenkezőjéről – **nyelvbottlásnak** tekintjük, s mindenfajta szövegben javítani javasoljuk, vagy az *érezte*, vagy az *érezni engedte* formára.

3. Szerkesztetlenség

Amint azt Bencédy József megjegyzi a *Nyelvművelő tanácsok* című könyvében, a cikkírókkal előfordul, hogy a mondanivalójuk megvilágítására, kiegészítésére szolgáló példákat, megjegyzéseiket nem építik bele a mondatba, **nem hozzák összhangba a mondat egészével:**

<i>Kifogásolt</i>	<i>Ajánlott</i>
A debreceni mezőgazdász arról beszélt, hogy mit lehetne csinálni télen. Lehetne <u>színdarab, klubest, rendezvények</u> .	A debreceni mezőgazdász arról beszélt, hogy mit lehetne csinálni télen. Lehetne <u>színdarabot bemutatni, klubestet rendezni</u> .
Emellett természetesen számos más területen is szükség lesz a fiatalok tettekésségére. <u>Ilyenek</u> a termelékenység növelése, az önköltségcsökkentés, a takarékoság.	Emellett természetesen számos más területen is szükség lesz a fiatalok tettekésségére. <u>Így</u> a termelékenység növelése, az önköltségcsökkentés, a takarékoság <u>területén</u> .

Meg kell jegyezni, hogy egy kis csalás is van az átalakításban: az első mondatból kimaradtak a rendezvények, így az, hogy a színdarab, klubest csak példa, egyéb rendezvényekre is lehet gondolni az eredeti mondat szerint, de nem az átalakított mondat szerint.

Ettől eltekintve az átalakítás jót tett a mondatnak. Ugyanakkor elképzelhető, hogy ezekről a debreceni mezőgazdász szóban beszélt, az újságíró pedig a jelzésszerű fogalmazással az eredeti **beszélnyelvies fogalmazásmódot** akarta érzékeltetni.

4. Túltömörítés

1. Rendszeresen, bár nem túl gyakran előfordul, hogy két, esetleg több különböző igének vagy igenévnek **azonos bővítménye** van, viszont az igéknek **eltérő a vonzatuk**. Ilyenkor a *Hivatalos nyelvünk kézikönyve* szerint az eltérő vonzat miatt a **bővítményt is meg kell ismételni**, vagy eredeti formájában, vagy névmással helyettesítve.

<i>Kifogásolt</i>	<i>Ajánlott</i>
1. A fölöttes szerv <u>felügyel</u> és <u>ellenőrzi saját intézményeit</u> és az <u>országos jellegű tsz-i vállalatokat</u> .	A fölöttes szerv <u>felügyel saját intézményeire</u> és az <u>országos jellegű tsz-vállalatokra</u> , valamint <u>ellenőrzi őket</u> .
2. A vitás földtulajdoni és -használati viszonyok rendezése után <u>állami tulajdonban maradt vagy vett</u> földterületet állami tartalékföldnek nevezük.	A vitás földtulajdoni és -használati viszonyok rendezése után <u>állami tulajdonban maradt vagy ilyen tulajdonba vett</u> földterületet állami tartalékföldnek nevezük.

Az 1. sz. mondatban a *felügyel* ige *-ra/-re* ragot vonz, az *ellenőrzi* ige viszont *-t* tárgyragot, ezért szükséges megismételni a bővítményeket, szerencsére elegendő az *őket* névmással visszautalni rájuk.

A 2. sz. mondatban a *maradt* befejezett melléknévi igenév *-ban/-ben* ragot vonz, a *vett* viszont *-ba/-be* ragot, ezért a *tulajdon* szót meg kell ismételni; amint látjuk az ajánlott

változatban, a *tulajdon* szó jelzőjét nem volt szükséges megismételni, elegendő volt az *ilyen* mutató névmással utalni vissza rá.

A *Hivatalos nyelvünk kézikönyvével* teljesen **egyetérthetünk**. Ha a fogalmazó ilyen esetekben nem ismétli meg a bővítményt, **fogalmazási hibát** követ el, amely **bármilyen stílusú** szövegben javításra szorul.

2. Ha az **állítványok jelentése nagyon különböző**, a *Hivatalos nyelvünk kézikönyve* szerint a **közös bővítményt** még akkor sem elég csak egyszer kitenni, ha az **igék vonzata megegyezik** egymással.

<i>Kifogásolt</i>	<i>Ajánlott</i>
Ezek a szervek ellátják azokat a szakigazgatási feladatokat is, amelyeket jogszabály nem <u>utal</u> és a feladat jellege miatt nem <u>tartozik</u> a végrehajtó bizottság más szakigazgatási szervének <u>hatáskörébe</u> .	Ezek a szervek ellátják azokat a szakigazgatási feladatokat is, amelyeket jogszabály nem <u>utal</u> a végrehajtó bizottság más szakigazgatási szervének <u>hatáskörébe</u> , és jellegüknél fogva nem is <u>tartoznak</u> oda.

A kézikönyv szerzőivel teljes mértékben **egyetértünk** abban, hogy az átalakított mondat egyrészt **világosabb**, másrészt **gördülékenyebb, jobb hangzású**.

5. Túlbonyolítás

1. A **formális stílus** (a **szaknyelvek**) fontos jellemzője a nyelvtani értelemben vett **egyszerű mondatok előnyben részesítése** az alárendelt összetett mondatokkal szemben, ami a tömör fogalmazást szolgálja.

Ez a jegye a **formális stílust** elkülöníti mind a **választékos**, mind a **bizalmas stílustól**.

A nyelv művelők a formális stílusnak ezt a jellegzetességét általában is **negatívan** ítélik meg, amivel messzemenően nem értünk egyet.

Ennek ellenére mi is fontosnak tartjuk, hogy a **formális stílusú szövegben se lépjük túl az érthetőség határát**, ill. **ne nehezítsük meg az olvasónak túlságosan a dolgát** a mondat értelmének megfejtésével.

Ha a tartalom túl bonyolult, a könnyebb érthetőség kedvéért a formális stílusban is jobb lemondani a tömörségről, és **alárendelést** alkalmazni.

<i>Kifogásolt</i>	<i>Ajánlott</i>
1. A konvertibilis valuták pótlékolt forintárfolyamának csökkentése egyik eszköze a tőkés államokban 1974-ben is tovább növekedett és országoként változó mértékű infláció káros hatásai részbeni ellensúlyozásának.	A konvertibilis valuták pótlékolt forintárfolyamának csökkentése egyik eszköze annak, hogy a tőkés államokban 1974-ben is tovább növekedett és országoként változó mértékű infláció káros hatásait részben ellensúlyozzuk.

<p>2. A mentőszolgálat feladatkörébe tartozik az életmentéssel és betegszállítással kapcsolatos összes tennivalóknak az ország egész területén való ellátásán kívül a társadalom tagjainak kiképzése elsősegélynyújtásra...</p>	<p>A mentőszolgálat legfőbb feladata, hogy az ország egész területén ellássa az életmentéssel és betegszállítással kapcsolatos összes tennivalókat; feladatkörébe tartozik ezenkívül a társadalom kiképzése elsősegélynyújtásra...</p>
<p>3. A szegedi kutató az út mentén és a gépkocsikon folszerelendő ultrarövid hullámú elektromágneses rezgéseket adó-vevő automata berendezésekben látja a közlekedés biztonságát fokozó megoldást.</p>	<p>A szegedi kutató úgy látja, hogy a közlekedés biztonságát olyan ultrarövid hullámú elektromágneses rezgéseket adó-vevő automata berendezésekkel lehet fokozni, amelyeket az út mentén és a gépkocsikra szerelnének föl.</p>
<p>4. A kérdéses üzlet nagy hiányossága az is, hogy már csak a külső, kevésbé népes területeken még szokásos műszakot tart.</p>	<p>A kérdéses üzlet nagy hiányossága az is, hogy olyan rövid műszakot tart, amilyen ma már csak a külső, kevésbé népes területeken van szokásban. A kérdéses üzlet nagy hiányossága az is, hogy olyan rövid a nyitvatartási ideje, amilyen ma már csak a külső, kevésbé népes területeken van szokásban.</p>
<p>5. Az említett számokon kívül minden hangversenyükön túlnyomórészt magyar és néhány szlovák szerző magyar, s egy számban pedig szlovák nyelven előadott műveivel szereplő szegedi énekkar szólistái: Fazekas Andrásné... Onczay Gyula nemcsak jól megválasztott énekszámokkal, de kulturált hangjukkal, előadókészségükkel ragadták magukhoz a hallgatóságot.</p>	<p>A szegedi énekkar az említett számokon kívül főleg magyar szerzők műveit adta elő hangversenyein, ezenkívül néhány szlovák szerzőnek magyar, egy esetben szlovák nyelven előadott művével szerepelt. Szólistái – Fazekas Andrásné... Onczay Gyula – nemcsak jól megválasztott énekszámokkal, hanem kulturált hangjukkal, előadókészségükkel is magukkal ragadták a hallgatóságot.</p>
<p>Utalt Johnson a nemzetközi kereskedelem kiszélesítésének, valamint az Egyesült Államok fizetési mérlege egyensúlyba hozásának szükségességére.</p>	<p>Utalt Johnson arra, hogy ki kell szélesíteni a nemzetközi kereskedelmet, és egyensúlyba kell hozni az Egyesült Államok fizetési mérlegét.</p>

Egyetértünk azzal, hogy az eredeti egyszerű mondatokat a könnyebb érthetőség kedvéért jobb **összetett** alakítani. Ha megkérdeznénk, valószínűleg még a szóban forgó témához jól értő, magasan képzett és olvasott olvasók is a könnyebben érthető, bár kissé kevésbé feszes szöveget részesítenék előnyben a bonyolultabban és nehezebben érthetővel szemben.

A túlszűfolt jelzős szerkezeteket tartalmazó egyszerű mondatok alkalmazásának egyik **indítéka** régebben az lehetett, hogy a nyelvművelők az **összetett** mondatokat a „**magyar nyelv szellemétől**” **idegennek** tartották, ami a **nyelvi karakterizmus** és a **nyelvi autentizmus** megnyilvánulása. Erről az összetett mondatokról szóló jegyzetben még lesz szó, most csak annyit jegyzünk meg, hogy a mai nyelvművelők ezt a vélekedést szerencsére már nem osztják, sőt kifejezetten nyelvi **babonának** tartják – s ebben persze igazuk is van.

Érdeemes megfontolni a *Hivatalos nyelvünk kézikönyvének* ezt az intelmét (HivKk. 1978: 228):

Ne tévesszen meg bennünket az *egyszerű mondat* és *összetett mondat* elnevezés: olykor az „egyszerű” mondat, amelybe erőnek erejével mindent belezsúfolnak, sokkal nehezebben érthető, mint az összetett mondat. A túlbonyolított, többszörös határozós és jelzős szerkezetekkel megterhelt s emiatt áttekinthetetlen egyszerű

mondatok helyett inkább alárendeléssel éljünk a mondanivaló világosabb, egyértelműbb tagolása végett.

A *Nyelvművelő tanácsok* című kiadvány szerzőjének fogalmazása szerint pattanásig feszülnek az egyszerű mondat szűk keretei a következő idézetben is:

<i>Kifogásolt</i>	<i>Ajánlott</i>
Az Egyesült Államoknak a Laosz és Kambodzsa belügyeibe történő állandó beavatkozása nyomán kialakult helyzettel kapcsolatos problémák rendezésének reális útja az 1954. és az 1962. évi genfi megállapodások feltétlen betartása. Ebből a célból hasznos lenne megfelelő nemzetközi értekezletek összehívása.	?

Egyetértünk, hogy az egyszerű mondat itt eljutott lehetőségei határáig, de **nem biztos, hogy érdemes átfogalmazni**, főleg ha írásra szánt szövegről van szó. Az átfogalmazás során valószínűleg **többszörös alárendelés** jönne létre, mely stilisztikai szempontból szintén nem volna a legmegfelelőbb megoldás.

A *Nyelvművelő tanácsok* kiadvány Deme Lászlót idézve ezt a mondatot veszi át, amely eredetileg a rádióban hangzott el:

<i>Kifogásolt</i>	<i>Ajánlott</i>
A daru tövében álló mérnök aggódva <u>nézte a bálát lánccal átkötő, majd egy intéssel a magasba indító rakodókat.</u>	A mérnök a daru tövében állt, s aggódva <u>nézte a rakodókat</u> , amint a bálát lánccal átkötik, majd egy intéssel a magasba indítják.

Érdemes idézni a mondathoz és átalakított változatához fűzött **magyarázatot** is:

Valóban mind a kettő egyetlen „mondat”: kommunikatív szempontból egy-egy mondategész. De a szerkezetét nézve az első mindössze egy egység: egy visszazárás van benne, tehát az olvasónak vagy hallgatónak az elejétől a végéig nyitott figyelemmel kell végigkísérnie; nincsenek benne relatív nyugvópontok a számára. A másodiknak más a szerkezete: ott az egészben négy olyan egység van, amelyik viszonylag kerek, önálló.

Egyetérthetünk azzal, hogy az ilyen típusú szövegben kétségtelenül **előnyösebb a jobban tagoló szerkesztésmód**. Az eleje azonban így sem volna nehezen érthető:

A daru tövében álló mérnök aggódva nézte a rakodókat, amint a bálát lánccal átkötik, majd egy intéssel a magasa indítják.

Fontos tudatosítani, hogy ez a mondat már eredeti formájában sem formális stílusú, hanem leginkább **választékosnak** tekinthető. **Ez is indokolja az átalakítást.** Ám azt, hogy négy vagy három egységre tagoljuk-e, már inkább egyéni ízlés kérdése, nem az érthetőségről szól.

2. Ha a mondat állítmánya megelőzi a szerkezetes igenévi jelzőt, előfordul, hogy a mondat nemcsak **nehezen érthetővé** válik, hanem egy darabig **félreérthetővé** is. Idézzük Grétsy László példáit:

<i>Kifogásolt</i>	<i>Ajánlott</i>
1. ... hogy <u>megteremtsék a pénzügyi tartalékokat növelő ügynevezett papíraranyat</u> .	... hogy <u>megteremtsék az ügynevezett papíraranyat, amely a pénzügyi tartalékokat növeli</u> .
2. Ugyanakkor <u>meg kell védeni a többséget alkotó orvosokat</u> .	Ugyanakkor <u>meg kell védeni az orvosokat, akik a többséget alkotják</u> .

Az 1. sz. mondatban az olvasó eleinte úgy gondolja, hogy a *pénzügyi tartalékokat* tárgyas szerkezet a *megteremtsék* állítmánynak a bővítménye. Csak miután a *növelő* igenévhez érkezett, jön rá, hogy nem a pénzügyi tartalékok megteremtéséről van szó, hanem a papírarany megteremtéséről, amely növeli a pénzügyi tartalékokat.

A 2. sz. mondatban hasonló a helyzet: mivel az állítmány megelőzi az igenevet, eleinte az olvasó úgy értelmezheti a mondatot, hogy a többséget kell megvédeni, s csak később jön rá, hogy az orvosok megvédéséről van szó, akik a többséget alkotják.

Különösen zavaró, hogy ezek a mondatok a **szóbeli hírközlésben** (rádió, tévé) hangzottak el, ahol nincs lehetőségünk a szemünkkel visszamenni és újraolvasni – immár a valódi mondat-szerkezet ismeretében – az egész mondatot.

Sajtónyelvi példákat is idéz Grétsy László:

<i>Kifogásolt</i>	<i>Ajánlott</i>
1. A tábornok <u>maga vezette a lázadókat leverő egyik oszlopot</u> .	A tábornok <u>maga vezette az egyik, a lázadókat leverő oszlopot</u> .
2. <u>Nem szűnik meg a tehének levágási tilalma kikényszerítésére indított mozgalom okozta nyugtalanság</u> .	<u>Nem szűnik meg az a nyugtalanság, amelyet a tehének levágási tilalmának kikényszerítésére indított mozgalom váltott ki</u> .

Az 1. sz. mondatban az olvasó az elején úgy véli, hogy a tábornok a lázadókat vezette, holott ő épp a lázadókat leverő egyik hadoszlop vezetője volt. A 2. sz. mondatban nem is egy, hanem két látszólagos alany után csak a harmadik bizonyul igazi alanynak, a másik kettő – *tilalma, mozgalom* – csupán a hosszú szerkezetes jelzőn belüli bővítmény.

Erről a típusról összefoglalóan elmondhatjuk, hogy az ilyen fogalmazású mondatok **még rendezett szövegbe se valók**, ott is **javításra** szorulnak. Kosztolányi szerint az olvasót egy másodperc töredékéig sem szabad bizonytalanságban hagynunk: fontos, hogy szerkesztőként is ehhez tartsuk magunkat. Tehát akár saját magunk írunk olyat, akár mások, **feltétlenül javítani** kell, még azon az áron is, hogy a mondat **kevésbé lesz tömör** vagy **kevésbé lesz formális** stílusú.

3. A *Nyelvművelő tanácsok* című kiadvány a **túlzott tömörséggel** kapcsolatban még egy nagyon fontos tényre hívja fel a figyelmet (Bencédy 1968: 146). Ezt is érdemes szó szerint

idézni:

Ha minősítő jelzővé süllyesztjük azt, ami tulajdonképpen állítmány, vagy birtokos szerkezetben éppen birtok volna (tehát nem birtokos jelző), akkor e szerkezeti eltolódás hatására megváltozik, vagy éppen ellenkezőjére fordul az egész mondat értelme.

Két szemléletes példával illusztrálja a szerző állítását, mindkettőben **jelzővé süllyed az állítmány**, ami valóban befolyásolja a mondat értelmét és értelmezését:

<i>Kifogásolt</i>	<i>Ajánlott</i>
1. Itt-ott (novellákban) <u>érezni</u> a másodkézből való <u>élményeket</u> .	Itt-ott (novellákban) <u>érezni</u> , hogy az <u>élmények másodkézből valók</u> .
2. A szállításra alkalmas <u>takarmányt</u> igen egyszerűen <u>ellenőrizhetjük</u> .	Azt, hogy a takarmány <u>szállításra alkalmas-e</u> , igen egyszerűen <u>ellenőrizhetjük</u> .

Nyilvánvaló, hogy az 1. sz. mondat fogalmazója nem azt akarta mondani, hogy a novellákban az élményeket érezni, hanem azt, hogy ezek az élmények másodkézből valók. Hasonlóképpen a 2. sz. mondatban a szerző nem azt akarta az olvasóval közölni, hogy a takarmányt lehet igen egyszerűen ellenőrizni, hanem azt, hogy azt lehet igen egyszerűen ellenőrizni, hogy a takarmány alkalmas-e a szállításra. Ez pedig elég nagy különbség.

Az ilyen mondatokat még fontosabb **kijavítani**, mint a korábban említetteket, hiszen az előző esetekben „csupán” az érthetőségről volt szó, itt azonban a jelzős szerkezet **félreértésre** adhat okot.

6. Értelemzavaró fogalmazás

Az előző fejezetben is beszéltünk a félreérthetőségről, értelemzavaró fogalmazásról, de ott a fő téma a túlzott tömörség volt. Ám nemcsak a tömörségre törekvés eredményezhet félreérthető szerkezeteket, más okai is lehetne annak, hogy egy-egy szerkezet (eleinte vagy végig) mást jelenthet, mint amire a szerző gondolt. Ilyen esetekről lesz szó az alábbiakban.

A) Az alany és a birtokos jelző összekeverésének veszélye

Ha az **alany** és a **rá utaló, birtokos személyjellel ellátott egyéb mondatrész egymás mellé kerül**, az **alanyt** az olvasó **eleinte birtokos jelzőnek** gondolhatja:

<i>Értelemzavaró</i>	<i>Nem értelemzavaró</i>
1. A <u>szélroham fejeről</u> lefújta kalapját.	A <u>szélroham</u> lefújta <u>fejeről</u> a kalapját.
2. A <u>lakosság akaratát</u> falugyűlésen <u>nyilvánította ki</u> .	A <u>lakosság</u> falugyűlésen <u>nyilvánította ki akaratát</u> .
3. Az egyszerű <u>társaság tevékenységét</u> közös név alatt is folytathatja.	Az egyszerű <u>társaság</u> közös néven is folytathatja <u>tevékenységét</u> .

4. A minisztertanács Nemzetközi Gazdasági Kapcsolatok Bizottsága üléseit szükség szerint általában 2–3 hetenként tartja.

A Minisztertanács Nemzetközi Gazdasági Kapcsolatok Bizottsága szükség szerint, általában 2–3 hetenként tartja üléseit.

Az 1. sz. mondat kezdete legfeljebb meglepő, félreérteni nem fogja az olvasó, mivel világismerete alapján tudja, hogy a szélrohamnak nincs feje. Ennek ellenére az olvasó egy pillanatra megakad, sőt viccesnek találhatja a „szélroham fejének” képzetét.

Ellenben a többi mondatban a világismeret nem segít, és valószínűleg a tágabb szöveggörnyezet sem: az olvasó a 2. sz. mondatban először bizony a *lakosság* szót nem alanyként, hanem birtokos jelzőként értelmezi, hasonlóképpen a 3. sz. mondatban a *társaság* szót és a 4. sz. mondatban a *minisztertanács Nemzetközi Gazdasági Kapcsolatok Bizottsága* szó szerkezetet. Pedig ezek a szavak a mondat alanyai, s ahhoz, hogy ez világos legyen, **szórendváltásra** van szükség.

Az ilyenre az írott nyelvben vigyázni kell, **bármilyen stílusú** szövegben, beleértve az **informális** stílusú szövegeket is. Nemcsak **gondozott**, hanem még **rendezett** szövegben is javításra szorul az ilyen félreérthető fogalmazás.

Más a helyzet a **besznyében**, ahol a **hangsúlyviszonyok** valószínűleg **egyértelművé teszik** a közlést. Ezenkívül a besznyében a **birtokos személyjelen** szó előtt általában határozott névelő áll, s az is megszünteti a közlés kétértelműségét:

A szélroham a fejéről lefújta a kalapját.

Persze ezzel együtt is a **természetesebb szórend** el lenne:

A szélroham lefújta a fejéről a kalapját.
A szélroham lefújta a kalapját a fejéről.

A többi mondat is **egyértelműsíthető határozott névelő beiktatásával**, csak éppen a mondat **veszít egy keveset formális mivoltából**. Stílustörést azért nem követünk el, úgyhogy ez a megoldás is „elmegy” mind formális, mind választékos stílusú szövegekben.

<i>Értelemzavaró</i>	<i>Nem értelemzavaró</i>
A <u>lakosság akaratát</u> falugyűlésen <u>nyilvánította ki</u> .	A <u>lakosság</u> az <u>akaratát</u> falugyűlésen <u>nyilvánította ki</u> .
Az egyszerű <u>társaság tevékenységét</u> közös név alatt is folytathatja.	Az egyszerű <u>társaság</u> a <u>tevékenységét</u> közös név alatt is folytathatja.
A <u>minisztertanács Nemzetközi Gazdasági Kapcsolatok Bizottsága</u> <u>üléseit</u> szükség szerint általában 2–3 hetenként tartja.	A <u>minisztertanács Nemzetközi Gazdasági Kapcsolatok Bizottsága</u> az <u>üléseit</u> szükség szerint általában 2–3 hetenként tartja.

A kétféle lehetőség közül e három mondat esetében a **szórendcsere** tűnik **jobb** megoldásnak.

B) Az alany és a minőségjelző összekeverésének veszélye

A nyelvőrök arra is felhívják a figyelmet, hogy ha a **melléknévi állítmány névelőtlen alany előtt áll, jelzőnek is érthető:**

<i>Félreérthető</i>	<i>félreérthetetlen</i>
<u>Olyan gazdag irodalmunk, hogy...</u>	<u>Irodalmunk olyan gazdag, hogy...</u> <u>Olyan gazdag az irodalmunk, hogy...</u>

A példa nem igazán ☺ szerencsés, mert csak akkor volna egy pillanatra félreérthető, ha az olvasó nem tudná befogni a szemével a vesszőt és a *hogy* kötőszót. Ez esetben gondolhatna egy pillanatra ilyesféle folytatásra: olyan gazdag irodalmunk van....

Amint látjuk, itt is a fönti **két javítási lehetőség** közül választhatunk: vagy megváltoztatjuk a **szórendet**, vagy **határozott névelővel** látjuk el az alanyt. Ezt akkor is javasolhatjuk, ha a mondat nem érthető ugyan félre, de olvasása mégis kisebb döccenőt okoz (mint az idézett példában).

C) A minőségjelzős szerkezetekkel kapcsolatos egyéb botlások

Ha egy több szóból álló jelzős szerkezet **főnévvel** indul, előtte pedig **egy másik jelző** áll, ez a jelző a főnév, nem pedig a szerkezet alaptagjának a jelzőjeként fog értelmeződni, s ezzel félreértést vagy zavart okoz:

<i>Kifogásolt</i>	<i>Ajánlott</i>
1. Az <u>aljas, Kennedy</u> elleni <u>merénylet</u> nagy felháborodást keltett.	A Kennedy elleni <u>aljas merénylet</u> nagy felháborodást keltett.
2. Mindenkinek beadták a <u>kötelező gyermek-</u> bénelés elleni oltást.	Mindenkinek beadták a gyermekbénelés elleni <u>kötelező oltást</u> .
3. Egy <u>esetleges Ausztria</u> elleni <u>intézkedést</u> fontolgat az Európai Unió.	Egy <u>Ausztria</u> elleni <u>esetleges intézkedést</u> fontolgat az Európai Unió.

Az egyik fogkrém dobozán ez áll:

hatékony fogszuvasodás elleni védelem

Ugyanezt olvashatjuk a terméket propagáló szórólapon is:

elmex Junior Fogkrém 75 ml

Hatékony fogszuvasodás elleni védelem az újonnan előbújó maradó fogak számára Számos tanulmány szerint az aminfluorid klinikailag bizonyított rendkívül hatékony összetevő, mely azonnali védőréteget képez a fogak körül. A korosztály igényeinek megfelelően kialakított fluoridtartalmának köszönhetően hatékony védelmet biztosít a fogszuvasodás ellen, ugyanakkor kellemes enyhe ízű.

Itt is szórendcserével oldhatjuk meg a problémát:

fogszuvasodás elleni hatékony védelem

Még barátságosabb megoldás volna a jelzői értékű hátravetett határozó használata:

hatékony védelem a fogszuvasodás ellen

Mindenképpen **ügyetlen, javításra szoruló** a fogalmazás mind a négy mondatban.

Nemcsak akkor rossz a fogalmazás, ha félreérthető. Nagyon sok rossz fogalmazású mondat van, amely egyébként nem érthető félre, viszont többnyire **nehezítik** vagy **lassítják a megértést**, „megdöccenti” az olvasót, vagy olykor **megnevetteti** anélkül, hogy ez lett volna a szerző szándéka.

A félreértést akkor is jobb **szórendcserével** megelőzni, ha **vesszővel** választjuk el a melléknevet a főnévtől, mint az 1. mondat szerzője tette.

Az alábbi példában eredetileg még a **vessző is elmaradt**, azért kelthetett a mondat **humoros** hatást:

<i>Humoros</i>	<i>Valamivel jobb</i>	<i>A leghelyesebb</i>
<u>Országos terjesztésű nő- nek szóló magazin</u> jelenik meg májustól.	<u>Országos terjesztésű, nőknek szóló magazin</u> jelenik meg má- justól.	<u>Nőknek szóló, országos ter- jesztésű magazin</u> jelenik meg májustól.

Egyetértünk azzal, hogy a legjobb megoldás a **szórendcsere**, azt ajánljuk **mindenfajta stí-
lusban**, legalábbis az **írott nyelvben**.

D) Személyneveket érintő botlások

Olykor **két személy nevének egymás mellé kerülése** is zavart okozhat:

<i>Félreérthető</i>	<i>Egyértelmű</i>
Kókai Istvánnal együtt ment el.	Kókai együtt ment el Istvánnal.

Élőbeszédben a **szünet** és a **hangsúly** az előbbi szórendet is egyértelművé teheti, de írás-
ban **mindenképpen meg kell változtatni a szórendet**.

& A JEGYZETBEN EMLÍTETT NYELVI IDEOLÓGIÁK

Nyelvi aformalizmus. *Makroszinten* megfogalmazva az a meggyőződés, hogy a nyelv formális változatainak használata eredendően negatív jelenség. *Mikroszinten* megfogalmazva az a meggyőződés, hogy a formális, de nem választékos stílusértékű („hivatalos ízű”) nyelvi formák eredendően rosszabbak, mint választékos, közömbös vagy más stílusértékű megfelelőik.

Nyelvi autentizmus. *Makroszinten* megfogalmazva az a meggyőződés, hogy vannak nyelvváltozatok, amelyek azért képviselnek különleges értéket, mert jobban kifejezik az adott nyelv „lényegét”, mint más nyelvváltozatok. *Mikroszinten* megfogalmazva az a meggyőződés, hogy egy bármilyen szempontból autentikusabb nyelvi forma eredendően helyesebb, mint az, amely kevésbé tűnik autentikusnak.

Nyelvi belletrizmus. *Makroszinten* megfogalmazva az a meggyőződés, hogy a szépírók által használt nyelvi regiszterek, ill. az írók által létrehozott szövegek nyelvi szempontból különleges értékűek és jelentőségűek. *Mikroszinten* megfogalmazva az a meggyőződés, hogy a szépírók által használt nyelvi formák eredendően helyesebbek, mint a más foglalkozású emberek által használt nyelvi formák.

Nyelvi brevizmus. *Mikroszinten* megfogalmazva az a meggyőződés, hogy a rövidebb nyelvi formák eredendően helyesebbek a hosszabb nyelvi formáknál.

Nyelvi damnificizmus. *Makroszinten* megfogalmazva az a meggyőződés, hogy léteznek olyan nyelvváltozatok vagy nyelvek, amelyek ártalmasak, veszélyesek, romboló hatásúak más nyelvváltozatokra, ill. nyelvekre nézve (pl. a standard nyelvváltozat a nyelvjárásokra, a szleng a standardra vagy az angol nyelv az egyéb nyelvekre). *Mikroszinten* megfogalmazva az a meggyőződés, hogy a nyelvben léteznek káros nyelvi formák, olyanok, amelyek veszélyesek más nyelvi formákra, ill. magára a nyelvi rendszerre nézve, ártanak nekik; ezek eredendően helytelennek minősülnek.

Nyelvi doktizmus. Az a meggyőződés, hogy közvetlen kapcsolat van a helytelennek bélyegzett nyelvi formák használata és a beszélők műveltsége, ill. iskolázottsága között, azaz a helytelennek tartott nyelvi formák használata műveletlenségre, ill. alacsonyabb iskolázottságra vall.

Nyelvi effektivizmus. Általános ideológiaként megfogalmazva az a meggyőződés, hogy a nyelvműködés egyik alapelve a gazdaságosságra való törekvés. A gazdaságosságra való törekvés a nyelvi változásoknak is egyik legfontosabb mozgatórugója. Nyelvhelyességi ideológiaként *makroszinten* megfogalmazva az a meggyőződés, hogy a közlés gazdaságossága abszolút érték. *Mikroszinten* megfogalmazva az a meggyőződés, hogy a nyelvi gazdaságosság követelményének eleget tevő nyelvi formák eredendően helyesebbek a terjengősebbeknél.

Nyelvi elitizmus. *Makroszinten* megfogalmazva az a meggyőződés, hogy az iskolázottabb társadalmi rétegek nyelvhasználata eredendően értékesebb, jobb, helyesebb a kevésbé iskolázott társadalmi rétegekénél. *Mikroszinten* megfogalmazva az a meggyőződés, hogy az iskolázottabb társadalmi rétegek által használt nyelvi formák eredendően helyesebbek, mint a kevésbé iskolázott társadalmi rétegek által használt nyelvi formák.

Nyelvi extrudizmus. Az a meggyőződés, hogy egyes nyelvi formák azért veszélyesek a nyelvre nézve, mert képesek más formákat kiszorítani a nyelvhasználatból, és így a nyelvi rendszerből is.

Nyelvi hiperfrekventizmus. Általánosabb nyelvi ideológiaként megfogalmazva az a meggyőződés, hogy egyes nyelvi formák előfordulási gyakoriságának radikális növekedése, a formák „felkapottá” válása – vagyis a nyelvi divat – negatív jelenség, mert a gyakori használat „partalanná” teheti a divatszók jelentését, „szürkítheti” vagy „modorossá” teheti a stílust,

ezenkívül pedig más, alternatív nyelvi formák visszaszorulását idézheti elő. Nyelvhelyességi ideológiaként *mikroszinten* megfogalmazva az a meggyőződés, hogy az „unos-untalan” használt, „elkoptatott” nyelvi formák, mindenekelőtt az ún. divatszavak eredendően rosszabbak, mint kevésbé divatos vagy nem divatos megfelelőik.

Nyelvi homogenizmus. Általánosabb nyelvi ideológiaként megfogalmazva az a meggyőződés, hogy a nyelvi és nyelvváltozati sokféleség, valamint a nyelvi változatosság negatív jelenség. Hívei ezért a nyelvi egységet, ill. egységes nyelvet szorgalmazzák a nyelvi és nyelvváltozati sokféleség, valamint a nyelvi változatosság rovására. Nyelvhelyességi ideológiaként *makroszinten* megfogalmazva az a meggyőződés, hogy a nyelvileg homogén nyelvhasználat eredendően helyesebb a különféle nyelvek vagy nyelvváltozatok formáit vegyítő közveleges, ill. kódváltásos nyelvhasználatnál, hasonlóképpen a nyelvileg egységesebb nyelvváltozatok eredendően értékesebbek a valamilyen szempontból kevert nyelvváltozatoknál. *Mikroszinten* megfogalmazva az a meggyőződés, hogy a homogén nyelvi formák eredendően helyesebbek, mint a kevert, hibrid (pl. két vagy több különböző nyelvből, nyelvváltozathoz tartozó vagy akár azonnyelvi formákból szóvegyüléssel keletkezett) nyelvi formák.

Nyelvi idiomizmus. *Makroszinten* megfogalmazva az a meggyőződés, hogy az olyan nyelv, nyelvváltozat vagy nyelvi közlés, amely nagymértékben „őrzi”, ill. tartalmazza az adott nyelvre sajátosan jellemző nyelvi formákat, eredendően értékesebb annál, amely ilyeneket csak kisebb számban tartalmaz. *Mikroszinten* megfogalmazva az a meggyőződés, hogy az adott nyelvre sajátosan jellemző nyelvi formák eredendően helyesebbek azoknál a formáknál, amelyek sok más nyelvben is megvannak, különösen pedig azoknál, amelyek idegen nyelvek hatására jöttek létre. A magyar nyelv vonatkozásában a magyar nyelvre jellemző nyelvi formák a nyelvi idiomizmus hívei szerint azért rendkívül értékesek, mert „magyar gondolkodásmódot”, „magyar szemléletet” tükröznek, amit az idegen mintára keletkezett közvetett kölcsönszavak „megzavarnak”.

Nyelvi inszenszilizmus. *Mikroszinten* megfogalmazva az a meggyőződés, hogy a stilisztikailag jelöletlen nyelvi formák eredendően jobbak azoknál, amelyeket sok beszélő finomkodónak, affektálónak, emiatt pedig modorosnak, keresettnak, mesterkéltnek, erőltetettnek érez.

Nyelvi invariabilizmus. *Mikroszinten* megfogalmazva az a meggyőződés, hogy az alakváltozattal vagy szinonim változattal nem rendelkező nyelvi formák eredendően helyesebbek, mint a két vagy több alakváltozatban élő, „ingadozó” nyelvi formák. Ez az ideológia megnyilvánulhat magának a lexémának az elutasításában (ha létezik hagyományos szinonimája), vagy pedig az egyik változat kiemelésében, helyesnek nyilvánításában.

Nyelvi izomorfizmus. *Mikroszinten* megfogalmazva az a meggyőződés, hogy az egyetlen funkcióval, ill. jelentéssel rendelkező nyelvi formák eredendően helyesebbek, mint azok, amelyeknek több funkciójuk, ill. jelentésük van.

Nyelvi karakterizmus. Az a meggyőződés, hogy a nyelv tükrözi az azt beszélő nép jellemjegyeit és észjárását. Az idegen hatásra bekövetkező nyelvi változások ezt az összefüggést megzavarják, s ezért az ilyen változások nem kívánatosak.

Nyelvi kompetencionizmus. Az a meggyőződés, hogy közvetlen kapcsolat van a helytelennek bélyegzett nyelvi formák használata és a beszélők nyelvtudása között, azaz a helytelennek tartott nyelvi formák használata gyöngébb nyelvtudásra vall.

Nyelvi konzervativizmus. Általánosabb nyelvi ideológiaként megfogalmazva az a meggyőződés, hogy a nyelv hagyományos formái különleges értéket képviselnek, megőrzésük társadalmi, sőt kulturális és nemzeti érdek. Hívei nem riadnak vissza az olyan nyelvalkító tevékenységtől sem, melynek célja a nyelvi változások fékezése vagy akár visszafordítása. Nyelv-
helyességi ideológiaként *makroszinten* megfogalmazva az a meggyőződés, hogy az

archaikusabb, több régies formát tartalmazó nyelvek vagy nyelvváltozatok (pl. nyelvszigetek, nyelvjárátságok, nyelvcsaládok peremhelyzetű nyelvei, peremnyelvjárások) eredendően értékesebbek a nagyobb változáson átment nyelveknél, nyelvváltozatoknál. *Mikroszinten* megfogalmazva az a meggyőződés, hogy a hagyományos, a nyelvben régebb óta meglévő nyelvi formák eredendően helyesebbek, mint az újabban létrejöttek vagy bekerültek.

Nyelvi logicizmus. *Mikroszinten* megfogalmazva az a meggyőződés, hogy a gondolkodás törvényeinek megfelelő, „logikus” nyelvi forma eredendően helyesebb annál a nyelvi formánál, amely kevésbé van összhangban a gondolkodás törvényeivel.

Nyelvi moralizmus. Általánosabb nyelvi ideológiaként megfogalmazva az a meggyőződés, hogy kapcsolat van a helytelennek bélyegzett nyelvi formák használata és a beszélők erkölcsisége közt, azaz a helytelennek tartott formák használata etikailag is kifogásolható cselekedet, s akik rendszeresen élnek ilyen eszközökkel, erkölcsi deficitről tesznek tanúbizonyságot. Nyelvhelyességi ideológiaként *makroszinten* megfogalmazva az a meggyőződés, hogy az erkölcsi szempontból negatívan értékelt egyénekre, társadalmi rétegekre jellemző nyelvhasználat, ill. a sajátosan rájuk jellemző nyelvváltozatok (pl. az ún. tolvajnyelv, a szleng) eredendően rosszabbak, mint az erkölcsi szempontból pozitívan értékelt egyének, társadalmi rétegek által használt nyelvváltozatok. *Mikroszinten* megfogalmazva az a meggyőződés, hogy a pozitív morális értékkel bírónak láttatott nyelvi forma eredendően helyesebb, mint a negatív morális értékkel bírónak láttatott nyelvi forma.

Nyelvi naturizmus. *Makroszinten* megfogalmazva az a meggyőződés, hogy a közlés természetessége abszolút érték, a természetesebbnek tartott nyelvhasználat, ill. nyelvváltozatok eredendően értékesebbek, mint a kevésbé természetesnek talált nyelvhasználat, ill. nyelvváltozatok. *Mikroszinten* megfogalmazva az a meggyőződés, hogy a beszélők által (informális vagy választékos stílusú diskurzusokban) természetesebbnek érzett nyelvi formák eredendően helyesebbek, mint azok, amelyeket a beszélők (informális vagy választékos stílusú diskurzusokban) nem érznek annyira természetesnek.

Nyelvi necesszizmus. Nyelvhelyességi ideológiaként *makroszinten* megfogalmazva az a meggyőződés, hogy két vagy több szinonim nyelvi forma közül az egyik – a hagyományos, kodifikált, standard – forma szükséges és helyes, a később kialakult egy vagy több forma viszont fölösleges, és így kevésbé helyes vagy helytelen.

Nyelvi platonizmus. Az a meggyőződés, hogy a nyelvnek van egy ideális formája, amely mintegy független a tényleges közlésekben található nyelvi alakulatoktól. Egy-egy nyelvi forma helyessége tehát nem függ attól, mennyire elterjedt, és kik használják.

Nyelvi purizmus. *Makroszinten* megfogalmazva az a meggyőződés, hogy a hagyományos, nem idegen eredetű nyelvi formákat előnyben részesítő beszédmód eredendően értékesebb, mint az, amely nagyobb számban tartalmaz idegen eredetű nyelvi formákat. *Mikroszinten* megfogalmazva az a meggyőződés, hogy a hagyományos, nem idegen eredetű nyelvi formák eredendően helyesebbek, mint az idegen eredetű nyelvi formák. Hasonlóképpen az idegen minta nélküli, belső keletkezésű nyelvi formák eredendően helyesebbek, mint azok, melyeket idegen mintára alkottak.

Nyelvi racionalizmus. Az a meggyőződés, hogy a nyelvi szerkezeteket az emberi elmében található kognitív szerkezetek határozzák meg, azaz a szavak és a nyelvtani formák azért jönnek létre, hogy (eredendően meglévő) gondolatainkat ki tudjuk fejezni. Ebből következik, hogy a szavak (jelentések) és a nyelvtani formák levezethetők az elme működéséből. Ebből a meggyőződésből ered az az elvárás, hogy a nyelvi rendszer legyen összhangban az emberi gondolkodás törvényszerűségeivel, azaz legyen „logikus”.

Nyelvi redundanzizmus. *Mikroszinten* megfogalmazva az a meggyőződés, hogy a redundáns nyelvi formák eredendően helytelenebbek, mint a nem redundánsak, s hasonlóképpen a kevésbé redundáns formák eredendően helyesebbek, mint a nagyobb mértékben redundánsak.

Nyelvi szimplicizmus. *Makroszinten* megfogalmazva az a meggyőződés, hogy a közlés egyszerűsége abszolút érték. *Mikroszinten* megfogalmazva az a meggyőződés, hogy az egyszerűbb szerkezeti felépítésű nyelvi formák eredendően helyesebbek a bonyolultabbaknál.

Nyelvi szintetizmus. *Makroszinten* megfogalmazva az a meggyőződés, hogy a közlés tömörsége (tartalmi azonosság mellett) abszolút érték. *Mikroszinten* megfogalmazva az a meggyőződés, hogy a szintetikus nyelvi formák eredendően helyesebbek az analitikusaknál.

Nyelvi szisztemizmus. *Mikroszinten* megfogalmazva az a meggyőződés, hogy a nyelvi rendszerbe jobban beágyazódó, a nyelv hagyományos eszközkészletével harmonikus egységben lévő nyelvi formák eredendően helyesebbek, mint azok a formák, amelyek kevesebb nyelven belüli párhuzammal rendelkeznek, netán inkább más nyelvekben van párhuzamuk.

Nyelvi uzualizmus. *Makroszinten* megfogalmazva az a meggyőződés, hogy az elterjedtebb nyelvek, nyelvváltozatok nyelvileg eredendően értékesebbek a kevésbé elterjedteknél. *Mikroszinten* megfogalmazva az a meggyőződés, hogy az elterjedtebb (azaz nagyobb földrajzi területen, több társadalmi rétegben, több beszédhelyzetben, többfajta nyelvi kontextusban stb. használt), ill. a nyelvhasználatban gyakrabban előforduló nyelvi forma eredendően helyesebb a kevésbé elterjedtnél, ill. ritkábban előfordulónál.

& NYELVMŰVELŐ IRODALOM ÉS SZAKIRODALOM

ÁLTALÁNOS KÉRDÉSEK

- Bárczi Géza 1974. A mondattan. *Nyelvművelésünk*. Budapest: Gondolat. 76–84. [Az erre a témakörre vonatkozó részek.]
- Bencédy József 1968. *Nyelvművelő tanácsok*. Budapest: Tankönyvkiadó.
- Grétsy László szerk. 1976. A bővítményekkel kapcsolatos nyelvhelyességi kérdések. *Mai magyar nyelvünk*. Budapest: Akadémiai Kiadó. 54–55.
- Kovalovszky Miklós 1977. Mondattan. *Nyelvfejlődés, nyelvhelyesség*. Budapest: Akadémiai Kiadó. 77–78.
- Nagy J. Béla 1953. 1. 2. 5. 6. 8. Nyelvhelyességi babonák. Lőrincze Lajos szerk., *Nyelvművelésünk főbb kérdései*. Budapest: Akadémiai Kiadó. 241–246, 249–251, 253.
- Szepes Gyula 1986. Mondattani babonák. *Nyelvi babonák*. Mondattani babonák. Budapest: Gondolat Kiadó. 221–233.

VONZATOK

Általában

- Bencédy József 1968. A határozók és névutók helyes használata. *Nyelvművelő tanácsok*. Budapest: Tankönyvkiadó. 94–95. 97.
- Büky László 2007–2008. Veszendő vonzatok. *Nyelvtudomány* 3–4, 15–25. (Új folyam.)
- Felde Györgyi 1992. Mindent a maga helyén! Kemény Gábor–Szántó Jenő szerk., *Mondd és írd!* Budapest: Auktor Kiadó. 253–254.
- Grétsy László 1964. Mi derül ki – „ebben a fejezetben”? *Szaknyelvi kalauz*. Budapest: Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó. 228–231.
- Hegedűs Rita 2004. A vonzatok, a vonzatok típusai. A vonzatok száma és alakja. *Magyar nyelvtan. Formák, funkciók, összefüggések*. Budapest: Tinta Könyvkiadó. 243–246.
- Lanstyák István–Szabó Mihály Gizella 1997. Az operálják/műtik epével : operálják/műtik epére : operálják/műtik az epéjét változó. | A hasogat a derekam : hasogat a derekamban egyedi változó. | Vonzatok és állandósult raghasználat | egyedi változók. A cseng a fülem | cseng a fülemben egyedi változó. | A vminek a kulcsa : kulcs vmihez | kulcs vmitől egyedi változó. *Magyar nyelvhasználat – iskola – kétnyelvűség*. Pozsony: Kalligram. 91–93. 93–95. 108–114. 115. 116–118.
- Nádasdy Ádám 2008. Hol és hova. *Prédikál és szónokol. Újabb írások, beszélgetések a nyelvről 2003–2007*. Budapest: Magvető. 294–296.

Tárgyas igék tárgyatlan használata

- Bencédy József 1968. A határozók és névutók helyes használata. *Nyelvművelő tanácsok*. Budapest: Tankönyvkiadó. 94.
- NyKk. II. 1985. tárgyas igék tárgyatlan használata. Grétsy László–Kovalovszky Miklós szerk., *Nyelvművelő kézikönyv II*. Budapest: Akadémiai Kiadó. 953–957.

Tótfalusi István é. n. [1999]. Tárgyatlan a tárgy? *Kis magyar nyelvklinika*. Budapest: Anno Kiadó. 128–130.

„Idegenszerűségek” az állandósult szókapcsolatok és vonzatok körében

Bárczi Géza 1974. Fordulatok, kifejezések. / 25. *Nyelvművelésünk*. Budapest: Gondolat. 62–66.

Tompa József 1953. Idegen mintára keletkezett kifejezésmódjaink. III. IV. Lőrincze Lajos szerk., *Nyelvművelésünk főbb kérdései*. Budapest: Akadémiai Kiadó. 98–99. 110–111.

KIHAGYÁS

Általában

Nádasdy Ádám 2003. Hogy mindent egyszer mond. *Ízlések és szabályok*. Budapest: Magvető. 203–206.

Alany elhagyása

NyKk. I. 1983. alany elhagyása. | alanytévesztés. Grétsy László–Kovalovszky Miklós szerk., *Nyelvművelő kézikönyv I.* Budapest: Akadémiai Kiadó. 143–144. 153–154.

NymKsz. 2005. alany elhagyása. Grétsy László–Kemény Gábor szerk., *Nyelvművelő kézikönyv II.* Budapest: Tinta Kiadó. 29–30.

Tárgy elhagyása

NyKk. II. 1985. tárgy elhagyása. Grétsy László–Kovalovszky Miklós szerk., *Nyelvművelő kézikönyv II.* Budapest: Akadémiai Kiadó. 975–976.

ÁLLÍTÁS ÉS TAGADÁS EGYSZERŰ MONDATOKBAN

Bencédy József 1968. A kötőszók. *Nyelvművelő tanácsok*. Budapest: Tankönyvkiadó. 133.

Bencédy József 1968. Az állítás és a tagadás. *Nyelvművelő tanácsok*. Budapest: Tankönyvkiadó. 123–124.

Felde Györgyi 1992. A tagadás logikája. Kemény Gábor–Szántó Jenő szerk., *Mondd és írd!* Budapest: Auktor Kiadó. 284–285.

Felde Györgyi 1992. Mi tagadás? Kemény Gábor–Szántó Jenő szerk., *Mondd és írd!* Budapest: Auktor Kiadó. 285–287.

Grétsy László szerk. 1976. Összetett mondatok. *Mai magyar nyelvünk*. Budapest: Akadémiai Kiadó. 70.

NyKk. I. 1983. állító válasz formái | állítva tagadás. Grétsy László–Kovalovszky Miklós szerk., *Nyelvművelő kézikönyv I.* Budapest: Akadémiai Kiadó. 183–185, 186.

NyKk. II. 1985. tagadás | tagadás mellékmondatban | tagadó szerkezet vagy fosztóképzős melléknév | tagadó válasz formái | tagadva állítás. Grétsy László–Kovalovszky Miklós

szerk., *Nyelvművelő kézikönyv II.* Budapest: Akadémiai Kiadó. 923–924, 924–927, 928–929, 929–930, 930–931.

Tótfalusi István é. n. [1999]. Tagadunk, de hogyan? *Kis magyar nyelvklinika.* Budapest: Anno Kiadó. 157–160.

AZ EGYSZERŰ MONDATOK SZERKESZTÉSÉVEL KAPCSOLATOS BOTLÁSOK

Általában

Bencédy József 1968. Mondatszerkesztés. *Nyelvművelő tanácsok.* Budapest: Tankönyvkiadó. 143–149.

Grétsy László szerk. 1976. A mondat fő részeivel kapcsolatos nyelvhelyességi problémák / 2. | A bővítményekkel kapcsolatos nyelvhelyességi kérdések. | Zsúfolt mondatszerkesztés. | A helyes és szép stílus ellen elkövetett hibák. *Mai magyar nyelvünk.* Budapest: Akadémiai Kiadó. 49. 56–57. 78. 80–81.

HivKk. 1978. mondatszerkesztési hibák | szűkszavúság. Grétsy László szerk., *Hivatalos nyelvünk kézikönyve.* Budapest: Pénzügyminisztérium, Államigazgatási Szervezési Intézet. 227–230. 292–293.

Kolozsvári Grandpierre Emil 1976. Nyelvünk ma. *Négy-öt magyar összehajol...* Budapest: Magvető Kiadó. 115–128.

Homályosság

Balázs Géza 2001. homályosság. *Magyar nyelvhelyességi lexikon.* Budapest: Corvina. 97.

MNySz. 2007. homályosság. Balázs Géza–Zimányi Árpád szerk., *Magyar nyelvhasználati szótár.* Celldömölk: Pauz-Westermann. 97.

NymKsz. 2005. homályosság. Grétsy László–Kemény Gábor szerk., *Nyelvművelő kézisztár.* Budapest: Tinta Kiadó. 240.

Szerkezetvegyülés

Grétsy László 1964. Kétszersült (vagy kétszer szült) mondatok. *Szaknyelvi kalauz.* Budapest: Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó. 315–318.

Koltói Ádám 1992. „Mint fölösleges ismétlésként”. Kemény Gábor–Szántó Jenő szerk., *Mondd és írd!* Budapest: Auktor Kiadó. 303–304.

NyKk. II. 1985. sejtetni enged. Grétsy László–Kovalovszky Miklós szerk., *Nyelvművelő kézikönyv II.* Budapest: Akadémiai Kiadó. 637.

Sebestyén Árpád 1994. *Sejtetni enged. Értsünk Szót! Útvesztők és útjelzők mindennapi nyelvhasználatunkban.* Debrecen: KLTE Magyar Nyelvtudományi Tanszéke. 145–146.

Szórendi botlások

Balázs Géza 2001. félrevezető szórend, mondatrend. *Magyar nyelvhelyességi lexikon.* Budapest: Corvina. 68–69.

MNySz. 2007. félrevezető szórend. Balázs Géza–Zimányi Árpád szerk., *Magyar nyelvhasználati szótár*. Celldömölk: Pazu-Westermann. 73–74.

Egyéb

Grétsy László szerk. 1976. A helyes és szép stílus ellen elkövetett hibák. *Mai magyar nyelvünk*. Budapest: Akadémiai Kiadó. 76–77.

Kolozsvári Grandpierre Emil 1979. A retorika nemcsak retorika, a stilisztika nemcsak stilisztika. *Herder árnyékában*. Budapest: Magvető Kiadó. 86–104.

Laczkó Mária 2002. Szerkezetkeveredések a nyelvbotlások tükrében. Balázs Géza–A. Jászó Anna–Koltói Ádám szerk., *Éltető anyanyelvünk. Írások Grétsy László 70. születésnapjára*. Budapest: Tinta Könyvkiadó. 312–313.

Sebestyén Árpád 1994. Zárójelben (legyen?) mondva. *Értsünk Szót! Útvesztők és útjelzők mindennapi nyelvhasználatunkban*. Debrecen: KLTE Magyar Nyelvtudományi Tanszéke. 141–142.

Tótfalusi István é. n. [1999]. Félresiklott jelzői mellékmondat. | „nálunk kedvezőbb ajánlat” | Ha a ragok összefutnak... | „Ezt X. Y. mondta” | Mondatszörnyek. *Kis magyar nyelvklitika*. Budapest: Anno Kiadó. 150–151. 151–152. 152. 153–154. 160–163.

& VIZSGATÉTELEK

A ÷ jellel megjelölt kérdések csak a **vizsga gyakorlati részében** fordulnak elő, vagyis a megszerzett ismereteket mondatokba foglalt konkrét nyelvi formák nyelvi helyénvalósági megítélésében kell alkalmazni. Nem szükséges pontosan tudni, hogy a kérdésnek milyen a nyelvhelyességi megítélése (vagyis hogyan ítélik meg a nyelvművelők), elég ha az adott mondatra vonatkozóan, annak kontextusában állapítja meg a vizsgázó a szóban forgó nyelvi forma helyénvalóságát.

A csillaggal (*) jelölt kérdések csak a **pótvizsgán** lesznek számonkérve **elméleti kérdésként** egy külön tesztlapon abban az esetben, ha az első vizsgán elért eredmény **40% alatt volt**. Ha a hallgató úgy érzi, hogy nem érte el az 40%-ot, érdemes a dolgozatát áthúznia; ezzel elkerülheti, hogy a pótvizsgán a csillagos kérdésekből is írnia kelljen. A kérdések egyharmada (33%-a) csillagos, így jelentős munkát takarít meg az, aki első alkalommal eléri legalább az 50%-ot.

Megjegyzések

1. A nagyobb kérdések felbontva is szerepelhetnek.
2. Több kisebb kérdés is szerepelhet összevontan.
3. A legtöbb kérdéshez példákat is kell mondani, akkor is, ha ez a kérdésben magában nincs benne.
4. A félév folyamán változás is történhet a kérdésekben. A számonkérés mindig a legutolsó verzió alapján történik.

BEVEZETÉS

1. Az egyszerű mondat mibenléte. Példák. *

VONZATOK VÁLTAKOZÁSA

1. A vonzat mibenléte. Példák. *
2. A kötelező vonzat mibenléte. Példák. *
3. A fakultatív vonzat mibenléte. Példák. *
4. Tárgyas igék tárgyatlan használata. *
5. Tárgyatlan igék tárgyas használata. *
6. Többvonzatú határozók. *
7. A tükörfordítás mibenléte. Példák. *
8. Többvonzatú határozók.

KIHAGYÁS

1. Alany elhagyása – általános áttekintés. *
2. Az 1. és a 2. sz. alany elhagyása. Példák. *
3. A 3. sz. alany elhagyása, ill. kitétele. Példák. *
4. **Az alanyváltás kezelése. Példák.**
5. Alanytévesztés. Példák. ÷
6. Tapadásos vagy lappangó alany mibenléte. Példák. *
7. Alanytalan mondatok. *

8. **Tárgy elhagyása – általános áttekintés, példákkal.**
9. A 3. személyű tárgy elhagyása, ill. kitétele. *
10. A 2. személyű tárgy elhagyása, ill. kitétele határozott ragozásban. *
11. Az 1. és a 2. személyű tárgy elhagyása, ill. kitétele határozatlan ragozásban. *
12. A tapadásos vagy lappangó tárgy mibenléte. Példák. *

ÁLLÍTÁS ÉS TAGADÁS EGYSZERŰ MONDATOKBAN

1. Az állító, tagadó és tiltó mondat mibenléte. Példák. *
2. Az állítás módozatai. Példák. *
3. **A helyeslés mibenléte. Az állítás és a helyeslés különbsége. Példák.**
4. **Az állítva tagadás mibenléte. Példák.**
5. A tagadás nyelvi eszközei. *
6. Az *egyhamar* használata. ÷

AZ EGYSZERŰ MONDATOK SZERKESZTÉSÉVEL KAPCSOLATOS BOTLÁSOK

1. **A szerkezetváltás mibenléte. Az anakoluthon fogalma. Példák.**
2. *A sejtteni enged és sejtet, a látni enged és láttat, az érezni enged és éreztet* jelentésbeli különbsége. ÷
3. **Az alany és a birtokos jelző összekeverésének veszélye, a veszély elhárításának módja. Példák.**
4. **Az alany és a minőségjelző összekeverésének veszélye, a veszély elhárításának módja. Példák.**
5. A minőségjelzős szerkezetekkel kapcsolatos egyéb botlások. ÷
6. Személyneveket érintő botlások. ÷

NYELVI IDEOLÓGIÁK

1. A nyelvi aformalizmus mibenléte.
2. A nyelvi autentizmus mibenléte.
3. A nyelvi belletrizmus mibenléte.
4. A nyelvi brevizmus mibenléte.
5. A nyelvi damnificizmus mibenléte.
6. A nyelvi doktizmus mibenléte.
7. A nyelvi effektivizmus mibenléte.
8. A nyelvi elitizmus mibenléte.
9. A nyelvi extrudizmus mibenléte.
10. A nyelvi hiperfrekventizmus mibenléte.
11. A nyelvi homogenizmus mibenléte.
12. A nyelvi idiomizmus mibenléte.
13. A nyelvi inszenszilizmus mibenléte.
14. A nyelvi invariabilizmus mibenléte.
15. A nyelvi izomorfizmus mibenléte.
16. A nyelvi karakterizmus mibenléte.
17. A nyelvi kompetencionizmus mibenléte.
18. A nyelvi konzervativizmus mibenléte.

19. A nyelvi logicizmus mibenléte.
20. A nyelvi moralizmus mibenléte.
21. A nyelvi naturizmus mibenléte.
22. A nyelvi necesszizmus mibenléte.
23. A nyelvi platonizmus mibenléte.
24. A nyelvi purizmus mibenléte.
25. A nyelvi racionalizmus mibenléte.
26. A nyelvi redundanzizmus mibenléte.
27. A nyelvi szimplicizmus mibenléte.
28. A nyelvi szintetizmus mibenléte.
29. A nyelvi szisztemizmus mibenléte.
30. A nyelvi uzualizmus mibenléte.

& JELMAGYARÁZAT

nyelvhelyességi ítélet, szabály, kívánalom

helyénvalósági ítélet, nyelvhasználati tanács

cáfolat, részleges vagy teljes ellenvélemény, korrekció, kiegészítés

stílusérték, használati érték

nyelvi ideológiák, más magyarázat

ellentét; fontos!

tudománytalan, elfogadhatatlan megállapítás, rossz példa vagy rossz eljárás, gyakorlat

sokkolóan tudománytalan, elfogadhatatlan megállapítás, rossz példa vagy rossz eljárás, gyakorlat

örvendetesen helyálló megállapítás

humor

& A SZERZŐSÉG KÖTETEI

2022

- Nyelvi váltakozások az igék körében. Nyelvhelyességi és nyelvi helyénvalósági kérdések.* Pozsony: Szenci Molnár Albert Egyesület. ISBN 978-80-974359-0-5. 208 p.
https://fphil.uniba.sk/fileadmin/fif/katedry_pracoviska/kmjl/2023_LI_01_Igek_v3.pdf
- Nyelvi váltakozások az igenevek körében. Nyelvhelyességi és nyelvi helyénvalósági kérdések.* Pozsony: Szenci Molnár Albert Egyesület. ISBN 978-80-974359-1-2. 97 p.
https://fphil.uniba.sk/fileadmin/fif/katedry_pracoviska/kmjl/2023_LI_02_Igenevek_v03.pdf
- Nyelvi váltakozások az igekötős igék körében. Nyelvhelyességi és nyelvi helyénvalósági kérdések.* Pozsony: Szenci Molnár Albert Egyesület. ISBN 978-80-974359-2-9. 180 p.
https://fphil.uniba.sk/fileadmin/fif/katedry_pracoviska/kmjl/2022_LI_03_Igekotostos_igek_v5.pdf
- Nyelvi váltakozások a névszók körében. Nyelvhelyességi és nyelvi helyénvalósági kérdések.* Pozsony: Szenci Molnár Albert Egyesület. ISBN 978-80-974359-3-6. 252 p.
https://fphil.uniba.sk/fileadmin/fif/katedry_pracoviska/kmjl/2023_LI_04_Nevszok_v02.pdf
- Nyelvi váltakozások a névutók körében. Nyelvhelyességi és nyelvi helyénvalósági kérdések.* Pozsony: Szenci Molnár Albert Egyesület. ISBN 978-80-974359-4-3. 246 p.
https://fphil.uniba.sk/fileadmin/fif/katedry_pracoviska/kmjl/2023_LI_05_Nevutok_v02.pdf

2023

- Váltakozások a magyar nyelvben nyelvhelyességi és nyelvi helyénvalósági szempontból.* Pozsony: Szenci Molnár Albert Egyesület. ISBN 978-80-974359-9-8. 94 p.
https://fphil.uniba.sk/fileadmin/fif/katedry_pracoviska/kmjl/2023_LI_Valtozasok_a_magyar nyelvben nyelvhelyességi es nyelvi.pdf
- A magyar nyelvi váltakozások dialektális háttere.* Pozsony: Szenci Molnár Albert Egyesület. ISBN 978-80-69002-05-0. 88 p.
https://fphil.uniba.sk/fileadmin/fif/katedry_pracoviska/kmjl/Nyeal_Dialvalt_1.pdf
- A magyar nyelvi váltakozások kronolektális háttere.* Pozsony: Szenci Molnár Albert Egyesület. ISBN 978-80-69002-06-7. 86 p.
https://fphil.uniba.sk/fileadmin/fif/katedry_pracoviska/kmjl/Nyeal_Kronvalt.pdf
- A magyar nyelvi váltakozások stílusbeli háttere.* Pozsony: Szenci Molnár Albert Egyesület. ISBN 978-80-69002-08-1. 122 p.
https://fphil.uniba.sk/fileadmin/fif/katedry_pracoviska/kmjl/Nyeal_Stilvalt.pdf
- A magyar nyelvi váltakozások érzelmi háttere.* Pozsony: Szenci Molnár Albert Egyesület. ISBN 978-80-69002-07-4. 115 p.
https://fphil.uniba.sk/fileadmin/fif/katedry_pracoviska/kmjl/Nyeal_Expvalt.pdf

Magyar nyelvi váltakozások vizsgálata a Magyar nemzeti szövegtár segítségével. Pozsony: Szenci Molnár Albert Egyesület. 978-80-69002-09-8. 125 p. https://fphil.uniba.sk/fileadmin/fif/katedry_pracoviska/kmjl/Korpvalt.pdf

A személytelenség kifejezésének eszközei. Nyelvhelyességi és nyelvi helyénvalósági kérdések. Pozsony: Szenci Molnár Albert Egyesület. ISBN 978-80-69002-00-5. 149 p. https://fphil.uniba.sk/fileadmin/fif/katedry_pracoviska/kmjl/Szemelytelenseg.pdf

2024

Nyelvi váltakozások a névelők körében. Nyelvhelyességi és nyelvi helyénvalósági kérdések. Pozsony: Szenci Molnár Albert Egyesület. ISBN 978-80-69002-12-8. 138 p. https://fphil.uniba.sk/fileadmin/fif/katedry_pracoviska/kmjl/Nyeal_Nevelok.pdf

Nyelvi váltakozások a személyes és a mutató névmások körében. Nyelvhelyességi és nyelvi helyénvalósági kérdések. Pozsony: Szenci Molnár Albert Egyesület. ISBN 978-80-69002-11-1. 112 p. https://fphil.uniba.sk/fileadmin/fif/katedry_pracoviska/kmjl/Nyeal_Szemmut_nevm.pdf

Nyelvi váltakozások a vonatkozó névmások körében. Nyelvhelyességi és nyelvi helyénvalósági kérdések. Pozsony: Szenci Molnár Albert Egyesület. ISBN 978-80-69002-10-4. 185 p. https://fphil.uniba.sk/fileadmin/fif/katedry_pracoviska/kmjl/Nyeal_Von_nevm.pdf

Nyelvi váltakozások a kötőszók körében. Nyelvhelyességi és nyelvi helyénvalósági kérdések. Pozsony: Szenci Molnár Albert Egyesület. ISBN 978-80-69002-13-5. 113 p. https://fphil.uniba.sk/fileadmin/fif/katedry_pracoviska/kmjl/Kotoszok.pdf

Váltakozó kötőszók. Nyelvhelyességi és nyelvi helyénvalósági kérdések. Pozsony: Szenci Molnár Albert Egyesület. Pozsony: Szenci Molnár Albert Egyesület. ISBN 978-80-69002-14-2. 108 p. https://fphil.uniba.sk/fileadmin/fif/katedry_pracoviska/kmjl/Kotoszojegyzek.pdf

Az egyes és a többes szám használatával kapcsolatos váltakozások egyszerű mondatokban. Nyelvhelyességi és nyelvi helyénvalósági kérdések. Pozsony: Szenci Molnár Albert Egyesület. ISBN 978-80-69002-16-6. 112 p. https://fphil.uniba.sk/fileadmin/fif/katedry_pracoviska/kmjl/Esza-tesza.pdf

ISBN 978-80-69002-17-3
EAN 9788069002173